

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Ayhan Aktar

İlginç Zamanlar

Taraf Yazılarından Seçmeler
2008-2011

KitapYAYINEVİ

KİTAP YAYINEVİ – 247
İNSAN VE TOPLUM DİZİSİ ~ 59

İLGİNÇ ZAMANLAR/AYHAN AKTAR

© 2011, KİTAP YAYINEVİ LTD.
TANITIM İÇİN YAPILACAK KISA ALINTILAR DIŞINDA HİÇBİR YÖNTEMLE ÇOĞALTILAMAZ

KİTAP TASARIMI
YETKİN BAŞARIR, BEK

KAPAK TASARIMI
DİLEK ÇETİNKAYA

TASARIM DANIŞMANLIĞI
BEK

KAPAK FOTOĞRAFI
ALİ ÖZ

BASKI VE CİLT
MAS MATBAACILIK A.Ş.
KÂÇITHANE BİNASI
HAMİDİYE MAHALLESİ, SOĞUKSU CADDESİ NO. 3
34408 KÂÇITHANE-İSTANBUL

SERTİFİKA NO: 12055
T: (0212) 294 10 00 F: (0212) 294 90 80
E: INFO@MASMAT.COM.TR

1. BASIM
EKİM 2011, İSTANBUL

ISBN 978-605-105-076-8

YAYIN YÖNETMENİ
ÇAĞATAY ANADOL

KİTAP YAYINEVİ LTD.
KÂÇITHANE BİNASI
HAMİDİYE MAHALLESİ, SOĞUKSU CADDESİ NO. 3/1-A
34408 KÂÇITHANE-İSTANBUL
SERTİFİKA NO: 12348

T: (0212) 294 65 55 F: (0212) 294 65 56

E: KİTAP@KITAPYAYINEVI.COM
Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://ranteey.org>
W: WWW.KITAPYAYINEVI.COM

İlginç Zamanlar

Taraf Yazılarından Seçmeler, 2008-2011

AYHAN AKTAR

KitapYAYINEVİ

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ	9
PUSU KÜLTÜRÜ	16
GAK VE GUK	19
TABUR İMAMI	22
CHP DEĞİŞEBİLİR Mİ?	25
HELÂL OLSUN, BADEM'E...	28
POSTAL KOKUSU...	31
OTORİTE İLE Kafa BULMAK...	34
REJİME SERUM TAKMAK...	37
MADIMAK OTEL'DE ALINAN GAZ!	40
YANILMIŞIM!	43
NUR VE MUHANNAD	46
BÜTÜN MUHAFAZAKÂRLAR BİRLEŞİN!	49
İSTİKLAL MARŞI MÜSAMERESİ...	52
OBAMA YAHUT ARABIN İNTİKAMI!	55
VAROŞLARDA KORKU İÇİNDE YAŞAMAK...	58
HADİ BEYLER, HODRİ MEYDAN!	61
NA VULİAKSİ O DUNYAS!	64
SAYENİZDE, SAYIN BÜYÜKELÇİM!	67
TRT ŞEŞ...	70
ERGENEKON İÇİMİZDE!	73
HÂLÂ MİSAFİR VE YABANCI?	76
PAPAZ BÜYÜSÜ!	79
BEYAZ TÜRKLERİN AZINLIK HAKKI!	82
TİJEN HANIM'IN DAYANILMAZ HAFİFLİĞİ...	85
HAYDİ KIZLAR, KIZ LİSESİNE...	88
YER İSİMLERİNİ TÜRKLEŞTİRMEK...	91
TOPLUMSAL KUTUPLAŞMA VE "REYTING"	94
TÜRKİYE, SADECE TÜRKLERİN MİDİR?	97
AYVALIK'TA CURCUNA...	100

DEVLET PARASIYLA "AGANİĞİ NAGANİĞİ" BİTİYOR!	103
KÜRT AÇILIMINDA OSMANLI MODELİ	106
Rojin'i dinlerken...	109
YIKMAYIN, MÜZE YAPIN!	112
DARBECİ ÜTOPYA	115
KÜRT ENSTİTÜSÜ HAKKINDA...	118
METİN BEY'E SAYGILARIMLA...	121
1955'DEKİ IMF TOPLANTISI...	123
BİR 'MUTLULUK HAPİ' OLARAK GAZETE...	126
TSK'YA GÜVEN MESELESİ...	129
FAS'TAN ANKARA'YA BAKMAK...	132
DEMOKRAT OLMAK / HACI OLMAK...	135
EMİR, DEMİRİ NE ZAMAN KESER?	137
DARBE OLMASI İHTİMALİNİ SEVMEK...	140
AKILANDILAR...	143
MÜJDE PAŞAM, BİR OÇLUNUZ OLDU!	146
YÜZBAŞI TOROSYAN'IN HİKÂYESİ...	149
AKP'DE ÇATLAK SESLER VE ÜÇÜNCÜ YOLCULAR	152
BDP VEYA "APO'YU SEVENLER DERNEĞİ"	155
BEN, ENVER PAŞA'NIN YALANCISIYIM!	157
DEMOKRASİYE "ALATURKA" GEÇİŞ...	160
"İKİNCİ ADAM" VAR MI?	163
MAVİ MARMARA'DA OLMAK...	165
'KAÇIT ÜZERİNDE VATANDAŞ' VE VAKIFLARI...	168
MÜSLÜMAN'IN TATİLİ...	171
YÜZDE 10'LUK SEÇİM BARAJI...	174
GANDİ KEMAL'İN CHP İLE İMTİHANI...	177
ALEVİLERİN KARŞILIKSIZ AŞKI...	180
13 EYLÜL'Ü DÜŞÜNMEK...	183
BU REFERANDUM SİZE KAPAK OLSUN...	186
ÇIKMAZ SOKAK: HAKKÂRİ	189
TARİHTEN WİKİLEAKS MANZARALARI	192
MİMARIN ADI YOK...	195
BÖLGEDE SADECE BDP Mİ VAR?	198

'ENDİŞELİ MODERN'LER NE OLACAK?	201
KIBRIS'TAN SESLER GELİYOR	204
KIBRIS'TA GERGİNLİK SÜRÜYOR...	207
TSK'DA EĞİTİM ŞART!	210
KÜRTLERİN RESMİ İSLÂMI...	213
KANAL İSTANBUL MANZARALI, JAKUZİLİ 3+1 DUBLEKS DAİRE...	216
KÖYLÜLÜĞÜN BİTİŞİ: KENTLİ ORTA SINIFLARIN ZAFERİ!	219
YİNE GENÇLİK ÜZERİNE...	221
KAVANOZDA YETİŞTİRİLEN ÇOCUKLAR...	224
KÜRT SİYASİ HAREKETİNİN CİDDİYET SORUNU	227

SUNUŞ

Elinizdeki kitap, 2008 ile 2011 yılları arasında *Taraf*'ta çıkan köşe yazılarımın bir bölümünün derlenmesinden oluşuyor. Önce, köşe yazarlığına nasıl başladığımın hikâyesini anlatayım.

2008 yılı Şubat ayının ikinci haftasıydı, sevgili Neşe Düzel ve Süleyman Yaşar ile buluştuk. Tûba ve Cengiz Çandar da vardı. O günlerde *Taraf* gazetesi yayın dünyasına yeni girmişti, fakat kamuoyunda *Taraf* hakkında inanılmaz bir karalama kampanyası sürdürülüyordu. Masada bu konular konuşuluyordu.

Bendeniz de o günlerde Nuray Mert'in *Radikal*'de çıkan Fener Rum Patrikhanesi hakkında yazdığı bir yazıya karşı, sert bir eleştiri kaleme almıştım.¹ Masadaki dostlarım yazımı okumuşlardı, yazı ile ilgili olarak konuşurken Neşe Düzel ciddi bir yüz ifadesiyle, “sen çok rahat yazıyorsun, daha çok yazsana” gibilerden bir laf etti. Ben de, “yazı rahat okunsun diye ben çok uğraşıyorum, çok vaktimi alıyor, düzenli olarak yazamam” diyerek topu taca atmaya çalıştım. Tûba Çandar da hemen lafın üzerine atlayarak, en bilgiç ses tonu ile “Ayhan, lütfen tembelliği bırak, sen daha çok yazmalısın” diye gürledi. Ben, “Canım, hangi gazetede yazacağım? Teklif mi var sanki?” gibilerden bir cevap verdim. Neşe Düzel, yine en ciddi suratı ile, “ben yarın Ahmet Altan ile bu konuyu konuşuyorum” dedi. Tûba hemen, “Neşe, lütfen bu işi konuş” diye üsteledi. İki arkadaşımın çapraz ateşi altındaydım, ben lafı kısa kesmek amacıyla “tamam canım, bakarız” gibilerden bir cevap verdim. O akşam için ellerinden kurtulmuştum!

İki gün sonra, Neşe Düzel beni aradı: “Ahmet Altan ile görüştüm, bizi bekliyor” dedi. Anlaşılan, iş ciddiye binmişti. O dakika içim karardı. Düzenli yazı yazmak, bir taahhüt altına girmek demekti, fakat Neşe'yi de kıramazdım. Çaresiz, buluşup *Taraf*'a gittik. Ahmet Altan'ı eskiden tanıyordum. Ben biraz da çamura yatmak amacıyla, *Radikal* 2'de yayımlanan son yazımı Ahmet'in önüne koyup, “Yahu, benim tepem attığı zaman böyle sert yazılar yazarın. Gazeteye bir zararım olmasın” gibilerden bir kaçış yolu açmaya çalıştım. Ahmet Altan, yakın gözlüğünü takıp benim yazıyı okudu:

1 “Hem ilkeli, hem de pek sert!”, *Radikal* 2, 9 Şubat 2008.

“Yazı güzel olmuş. Hem bilgi var; hem de polemik. Ben bu tür yazıları çok seviyorum” dedi. Ardından da “haftada kaç yazı yazmak istersin?” sorusunu sorunca bende şafak attı. Ben dehşet içinde, “Ahmet, ben senin gibi yetenekli bir yazar değilim, ancak haftada bir yazı yazabilirim” dediğimde, “tamam, her pazartesi yazıyorsun” dedi. Sonra da kalkıp, yayın kurulu toplantısına gitti. Orada, kalakalmıştım.

Durup dururken, başıma iş almıştım. Neşe’ye dönüp, “yahu, bu işi başıma Tüba ile sen sardınız, bakalım ne olacak?” dediğimde, Neşe kıkır kıkır gülmeye başladı. “Ama ben yazıları vaktinde yetiştiremezsem, çok ayıp olur” diye söylenmeye başladım. “Merak etme, bu işte vaktini iyi kullanmayı öğrenirsin” diye cevap verdi. Artık, kaçacak yerim yoktu. Kısacası, beni arkadaşlarım bu yola itti! Onların sayesinde *Taraf*’ta yazmaya başladım.

Benim esas mesleğim gazetecilik değildir, ben bir öğretim üyesiyim. Boğaziçi Üniversitesi’nde sosyoloji eğitimi aldım. İlk çalışmalarım “Gelişme Sosyolojisi” dalındadır. Son yirmi yıldır ise yakın tarihle ve azınlıklarla ilgili araştırmalar yapıyorum. Uzun yıllar Marmara Üniversitesi’nde, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümünde çalıştım. Şimdi de İstanbul Bilgi Üniversitesi’nde öğretim üyesiyim.

Akademik metinler üretmek, mesleğimin bir parçasıdır. Kitaplar, makaleler, anılar, her türlü metin, arşiv belgeleri, gazeteler, resmî yazışmalar, mülakatlar ve bazen de edebiyat eserleri benim akademik çalışmalarına şu veya bu şekilde dahil olurlar. Bazen de bütün bunlar, belli bir gözlemler örgüsü içinde anlam kazanırlar. Kısacası, üzerinde çalıştığım ve araştırma yaptığım bir konuyu, çok değişik malzemeler kullanarak belli bir kurgu içinde anlatma işine aşına sayılırım.

Ama köşe yazısı yazmanın, akademik metin üretmekten çok farklı bir iş olduğunun farkındaydım. Her şeyden önce kısa olmalıydı, ayrıca ağır akademik bir dil kullanmadan, okuyucuyu sıkmadan ve mümkünse biraz da eğlendirerek bir şeyler anlatan yazılar yazmalıydım. Gazetecilik dünyasında, “okur” diye adlandırılan soyut varlık benim yazımda yeni bir şeyler bulmalıydı!

Kendimi iyi bir gazete okuru sayarım. Bazen okuduğum haberin arka planı hakkında düşünür ve gazetenin bir şeyleri “eksik” bıraktığını his-

sederim. Sosyal bilimci hassasiyetimle haberlerin verilisinde, aynı haberler üzerine yazılan köşe yazılarında hep “eksik kalan” bir şeyler bulurum. Tabii ki muhabir zamana karşı yarışarak, haberi yazı işlerine ulaştırmıştır. Köşe yazarı ise, araştırmacı değildir. Onun da vakti kısıtlıdır. Haberin gözüne çarpan ilk boyutunu alır, yazısını döşenir. Bu nedenle, ortalama okurun sadece gazete okuyarak olup bitenlerin ardındaki yapıyı çözmesi pek mümkün değildir. Bence gazeteciler çok iyi fotoğraf çekerler. Belki, benim gibi sosyal bilim formasyonu olan birinin çabası ile çekilen o fotoğraf, yapısal rahatsızlıkları gösteren bir “röntgen filmi” haline dönüşebilirdi. Bendeniz, “karınca kararınca” bu işi yapmaya niyet ettim.

Siyasal kurumları ve toplumsal pratikleri bakımdan “durmuş/ oturmüş” bir ülkede yaşıyor olsaydık, gazeteciler haberlerin arka planını oluşturan toplumsal veya siyasal süreçler üzerinde belki daha çok yoğunlaşabilirlerdi. Türkiye gibi hızlı değişen bir ülkede gazetecilik “yangından mal kaçırmak” gibi bir faaliyetti. Başka ülkelerde ancak ulusal istatistiklerde izlenen toplumsal değişme süreci, Türkiye’de neredeyse çıplak gözle takip edilebiliyordu.

Türkiye’de kimsenin minyatörcülük yapacak vakti olmaz. Devir, geniş fırça darbeleriyle ressamlık devridir. Gelişmiş batı ülkelerinde yaklaşık 150 yıl almış olan kentleşme veya sanayileşme süreci cennet vatanımızda bir insan ömrü içinde gerçekleşmişti. Değişimin zorladığı âciliyet duygusu, siyasetten insan ilişkilerine; iş hayatından futbola kadar toplumsal hayatın her kademesinde kendisini hissettiriyordu.

Çocukluğumun geçtiği İstanbul’un nüfusu 1,750,000 iken, bugün 13 milyona yükseldi. İstanbul’da doğduğu evde oturan nâdir insanlardan biriyim, ama mahallede selam verdiğim insanların sayısı giderek azalıyor. Benim yaşıtlarım başka semtlere taşındılar; büyüklerimiz ise ebediyete intikal ettiler.

Bendeniz Türkiye ekonomisinin “ithal ikameci model” içinde yönetildiği yıllarda doğdum ve yetiştim. Kendine yeterli olma güdüsü, sanıyorum kemiklerimize işlemiş, temel zihniyet kalıplarımızdan biri haline gelmişti. Lise yıllarımda yurt dışına giden bir tanıdık vasıtası ile bir “blue jean” aldırabilen arkadaşlarımız, kendilerini sınıf atmış zannederlerdi. Şimdi,

New York'taki Türk blue jean firmalarının mağazalarında sergilenen mallar o ülkenin üst gelir grubundaki alıcılar tarafından tüketiliyor. Yabancı dostlarım İstanbul'a geldiklerinde blue-jean satın alıyorlar.

Bendeniz ilk kez yurt dışına uçakla çıktığımda, 24 yaşındaydım. Şimdi, arkadaşımın 15 yaşındaki oğlunun onbinlerce millik uçuş kaydının olduğunu biliyorum. Bütün bunları yan yana koyduğumda, bazen kendimi hızlı giden bir trenin camından dışarıyı seyreden ve gördüğü bazı imajları ancak aklında tutabilen bir şaşkın turist gibi hissediyorum.

Tabii ki toplumsal değişimin bir maliyeti oldu: ilk olarak, doğal çevre kurban edildi. Öğrencilerime bir zamanlar Kabataş vapur iskelesi önünden olta ile palamut tuttuğumu söylediğim zaman bana inanmayan bir yüzle bakıyorlar. Hele, üniversite yıllarında derslerden sonra Bebek'ten sandal tutup boğazda yüzdüğümüzü söylediğim zaman, "yok artık" deyip gülüyorlar.

Bu kadar hızlı toplumsal ve fiziksel değişim yaşamış bir ülkede her şeyin biraz "eksik kalması" veya eskilerin deyimi ile "nâtamam" olması kaçınılmazdı. Ben de yazılarımda eksik kalan, üzerinde durulmayan, suskunlukla geçirilen veya yeteri kadar tartışılmadığına inandığım meseleler üzerinde kalem oynatmaya karar verdim. "İki arada, bir derede kalma hâli" ve bu durumun yansıması olan meseleler hep ilgimi çekiyordu. Ama bir günlük gazetede yazıyordum. Basın dünyası, tabiatı icabı kendisini "gündem" ile sınırlamak zorundaydı. Gündemi ıskalamak doğru olmazdı. Dolayısıyla, gündemdeki bir olayı seçip, onun etrafında dolaşarak Türkiye'nin bazı yapısal sorunlarına ve zihniyet kalıplarına "dokunan" yazılar yazmaya çalıştım.

Kitaba girmesini istediğim yazıları seçerken hepsini tekrar okudum. Üslup olarak, bir kısmını biraz duygusal, bir kaçını hayli sert, bazılarını eğlendirici ve itiraf etmem gerekir, çoğunu iğneleyici buldum. Burada "iğneleyici" sözünden kasıt, memlekette olup bitene biraz isyan eden veya sert bir biçimde eleştiren bir üsluptan bahsediyorum. İsyankâr duruşun veya sürekli itiraz hâlinin biraz da "zamanın ruhu" ile ilgili olduğunu düşünüyorum.

Zamanın ruhu derken, söz kaçınılmaz olarak benim *Taraf*'taki köşemin *İlginç Zamanlar* olan başlığına geliyor. Yıllar önce, 1939-1944 yılları arasında Ankara'da İngiliz Büyükelçisi olarak görev yapan Sir Hughe

Knatchbull-Hugessen'in anılarını okumuştum. İngiliz diplomat, Ankara'ya atanmadan önce Pekin'de görev yapmış. Pekin'e hareketinden önce bir arkadaşı ona Çinlilerin bir bedduasını anlatmış.² Çinliler, bir insanın dünyasının ve çevresinin sürekli alt üst olarak, hayatının allak bullak olmasını istedikleri zaman "ilginç zamanlarda yaşayasın!" diye beddua ederlermiş. Bendeniz, bu bedduanın bizler için de geçerli olduğunu düşünüyorum.

İlginç zamanlarda yaşıyor olmanın, çok sık olarak insanda bir taşma veya kabına sığamama duygusu yarattığını çok iyi biliyorum. Çevremdeki yakın arkadaşlarımda da bu tip dalgalanmaları izliyorum. Elinizdeki derlemedeki bazı yazıları bitirdikten sonra inanılmaz bir ferahlık duyduğumu hatırlıyorum. Mübalağa etmek istemem, yazı yazarak çok önemli bir iş yaptığımı da sanmıyorum. İşin sonunda, gazeteye yazılan yazının ömrü en fazla yirmidört saattir. Fakat itiraf etmeliyim, "küçük köşenizde" yaptığınız itirazın, sizin gibi başka beddualı insanlara ulaşacağını bilmek insana ayrı bir keyif veriyor.

Gülün Adı romanının yazarı ve esas işi göstegebilim dersleri vermek olan olan Prof. Umberto Eco, gazete yazılarını topladığı kitabının önsözünde benzer duyguları dile getiriyor:

Bu kitap için seçtiğim denemeler, yıllar içinde, günlük gazetelerde ve haftalık dergilerde... yayımlanmış yazılardır. Bazıları, muhtemelen belli bir zaman aralığı içinde, aynı meseleleri ele alıyor. Bir kısmı ise birbiri ile çelişiyor belki, ama yine belli bir zaman aralığı içinde! Ben bir entelektüelin, günümüzde günlük gazeteleri, eskiden insanların tuttukları günlükler ve dostlarına yazdıkları özel mektuplar gibi kullanması gerektiğine inanıyorum. Size ateş bastığı zaman, bir duygu yoğunluğu yaşadığınızda, bir olay dolayısıyla gaza geldiğinizde, birilerinin okuyacağını ümit ederek oturup düşüncelerinizi yazıya dökersiniz ve sonra da onları unutursunuz.³

*Tarafa*ta yazıp unuttuğum yazıları açıp tekrar okuduğumda, kendi kendime şu soruyu sordum: Acaba bu yazıları *Tarafa*tan başka bir gaze-

2 Sir Hughe Knatchbull-Hugessen, *Diplomat in Peace and War*. Londra: John Murray, 1949, s. ix.

3 Umberto Eco, *Travels in Hyper-Reality*. Londra: Picador, 1987. s. x (Tercüme benimdir. A. Aktar).

tede bu kadar gönül rahatlığı ile yazabilir miydim? Bu sorunun cevabını bilmiyorum, çünkü *Taraf* benim ilk göz ağrım ve öyle de kalmasını arzu ediyorum. Ama bu soruya cevap olabilecek bir anekdotu sizlerle paylaşmak isterim.

Taraf'ta yazmaya başladıktan iki ay sonra, "Gak ve Guguk" başlıklı bir yazı yazdım. AKP'ye kapatma davası açan "hukuk mantığı" ile hafiften dalga geçiyordum. Bir hafta sonra Kadıköy Basın Savcılığı'ndan resmi yazı geldi. "Gak ve Guguk" yazısı dolayısıyla bendenize TCK 301'den dava açılıyordu, ifade vermeye davet edilmiştim!

Kravatımı takıp *Taraf*'a gittim. Adliye'ye gitmek üzere gazetenin avukatını beklerken, Ahmet Altan ile kahve içiyorduk. Ben Ahmet Altan'a laf atmış olmak için, "Ahmetciğim ben sana söylemiştim, benim tepem attığı zaman sert yazılar yazarım demiştim. Sen beni dinlemedin, bana yazı yazdırdın. Bak şimdi dava açıyorlar" dedim. Ahmet, bir yandan televizyonu izleyerek "Bu senin kaçınıcı yazındı?" diye sordu. Ben "yedinci" diye cevap verince, ayağa kalkıp "Ulan Ayhan, helâl olsun sana! Hiç birimiz, daha yedinci yazımızda ifade vermek üzere Adliye'ye davet edilmedik. Tebrik ederim. Ne müthiş adamsın sen yahu" deyip boynuma sarıldı. İkimiz de kahkahayı bastık tabii. Türkiye'de bir gazete yöneticisinin TCK 301'den ifade vermeye giden köşe yazarına bu şekilde moral verebileceği başka bir gazete aklınıza geliyor mu? Ne yalan söyleyeyim, benim gelmiyor!⁴

Aynı şekilde, *Taraf*'ın çatısında 15 Kasım 2008 tarihinde yapılan 1. Doğum Günü partisinde Ahmet Altan pastayı keserken şunları söylemişti: "Arkadaşlar, aslında burası gazete değil; bir Tımarhâne! Türkiye'nin bütün delileri yan yana gelerek bu gazeteyi çıkardılar ve bir mucizeyi gerçekleştirdiler. Hiç merak etmeyin, bu mucize yaşayacak ve bundan sonra *Taraf*'ın daha çok yaşgününü kutlayacağız!"

Evet, *Taraf*'ın delileri arasında olmak çok güzel bir deneyimdi. Deliliğin verdiği o özgürlük duygusu sayesinde kimseden çekinmeden, yazı yazabildim. "Delidir; ne yapsa yeridir" sözünün keyfini sürdüm. Bunun ne kadar önemli bir şey olduğunu yazılan tekrar okuyunca anladım. Başta

4 Neyse ki ben ifade verdikten sonra mevzuat değişti ve TCK 301'den açılacak davalar için Adalet Bakanının izni şartı konu da paçayı kurtardık.

Ahmet Altan, Yasemin Çongar ve üç yıldır kahrımı çeken yazarlar editörü sevgili Tamer Kayaş olmak üzere, *Taraf*ın bütün delilerine burada teşekkürü bir borç biliyorum.

Son olarak, Kitap Yayınevi'nin yöneticisi Çağatay Anadol'a teşekkür etmem gerekiyor. Çağatay Bey sâyesinde yirmidört saatlik ömrü olan yazılar kitap haline gelerek daha kalıcı oldular. Bu kitabı, sevgili dostlarım Neşe Düzel ve Tûba Çandar'a ithaf ediyorum. Onların ısrarı olmasaydı, bu yazıların hiçbiri yazılmamış olacaktı.

EKİM 2011, AYASPAŞA

PUSU KÜLTÜRÜ

Taraf, 21 Mart 2008

Çetin Altan üstadımızın yıllar önce yazdığı bir yazıdan otaraklı bir cümle: 'Türklerde düello geleneği yoktur. Onun yerine pusu kurma alışkanlığı gelişmiştir.' Bunu ilk okuduğumda İngiltere'deki öğrencilik yıllarımda izlediğim bir düello/kavgayı hatırlamıştım.

Yıl 1978, Londra'da İrlanda'lıların takıldığı bir mekandayız. Epey bira içtikten sonra iki genç –sanıyorum kız meselesinden dolayı– birbirine giriyorlar. Pub'un sahibi iri yarı İrlandalı ve müşteriler iki genci paketleyip dışarı çıkarıyorlar. Sokakta iki genç kollarını sıvayıp boks yaparak kozlarını paylaşıyorlar. Müşteriler ellerinde bira bardakları ile kavga edenlerin etrafında daire oluşturmuş seyrediyorlar. Kimse kavgaya karışmıyor ve dövüşenleri ayırmaya da teşebbüs etmiyor. Dövüşenlerin arkadaşları 'patakla onu' gibilerden çılgınlık atıyorlar. Uzaktan iki polis gözükmüyor. Polisler de uzaktan bakıp durumu izlemekle yetinmiyorlar. Müdahale eden yok. Sonunda çilli suratlı genç aldığı bir yumrukla yere devriliyor. Diğeri ise dimdik ayakta, 'hadi, kalksana!' diye bağıyor. Çilli genç yerden kafasını kaldırıp rakibine bakıyor ve eğer ayağa kalkarsa daha ciddi dayak yiyeceğini anlıyor. Yerde yatmayı sürdürüyor, rakibi ise yerdekine vurmuyor. Kavganın kuralı var: yere düşene vurulmaz!

Kavga/düello bitmiştir artık. Yere düşenin arkadaşları barmenden naylon torba içinde buz alıp, yüzü şişen arkadaşlarını tedavi ediyorlar. Dayak yiyen evine yollanıyor. Gece hiçbir şey olmamış gibi devam ediyor. Biz de Londra'da çatışma çözümü konusunda uygulamalı ders görmüş oluyoruz. Gecenin geri kalan kısmında, şahit olduğumuz kavga/düello'nun bizim topraklarda cereyan etmesi durumunda neler olacağını arkadaşım ile tartışıyoruz. Böyle bir kavga cennet vatanımızda çıksa neler olur?

1. Meyhanede kavga çıksa ilk olarak şişeler, sandalyeler havada uçuşur ve cam çerçeve iner. Muhtemelen, birisi eline bıçak geçirip diğerini şişlemeye kalkar.

2. İyimser bir yorumla, rakiplerin dışarı çıkarıldığını düşünelim. Düello veya kavganın iki kişinin arasında kalmasına bizim cemaatçi yapı-

mız katiyyen izin vermez. Arkadaşımız hepten hatalı olsa bile kavgaya girilir. Kavgaya, arbedeye dönüşür. Yere düşen, suratına bir de tekme yer. Çünkü derdimiz çatışmayı çözmek değil, rakibi yok etmektir.

3. Polis, hemen müdahale eder. Kavgayı ayırmaya çalışan polisler de yumruk yer ve sonunda herkes coplanır.

4. Basit bir anlaşmazlık zabıta olayı haline gelir. İki grup polis minibüsüne tıklıp karakola götürülür. Kavganın çıkmasına sebep olan genç kız bekaret testi için hastaneye sevk edilir.

5. Karakoldakiler telefonlara sarılıp ‘babalarını’ ararlar. Polis ile ‘sen benim kim olduğumu biliyor musun?’ diyalogları başlar. Artık devreye aileler, akrabalar, üst düzey tanıdıklar, kamu kurumları vs. girmiştir. Karakoldaki başkomiser meseleyi ‘öpüşün-barışın’ yöntemi ile çözümlerse ne âlâ. Yoksa husumet yaygınlaşır, kılıçlar bilenir ve ‘pusu kültürü’ işlemeye başlar. Ertesi gün, bir tarafın hemşehrileri veya arkadaşları diğerlerini sakın bir yerde kıştırıp benzetebilirler. Yahut, gençlerden birinin arabası yakılabilir. Bir süre sonra, kavganın neden çıktığı bile unutulur ve iş kan davasına dönüşür artık. Bu topraklarda kimsenin kaybetmeye tahammülü yoktur. Davayı kaybettiğini itiraf etmek ve hayata kaldığı yerden devam etmek bizim kültürümüzde ayıp sayılır.

Bu günlerde Osman Ulagay’ın *AKP Gerçeği ve Laik Darbe Fiyaskosu* (Doğan Yayıncılık) isimli güzel kitabını okuyorum. Ulagay kitabında esas olarak 2007 yılında laik cenahın içinde yaşadığı hayal dünyasını ve AKP gerçeğini ile bir türlü hesaplaşamamasını anlatıyor. Laiklerin ülke gerçekleri karşısındaki çocukça tavırlarını iyi özetliyor. Şöyle de diyor Ulagay: ‘Bizimkilerin desteklediği, “cahil” ve “gerici” diye niteleyip küçümsediği oyunculardan oluşan rakip takım ise bizimkilerin kırk yıllık oyun tarzını artık ezberlemiş, oyunu kendi sahasında kabul ediyor... golleri sıralamaya başlıyor. Bu arada kendi kalelerine de gol atan bizimkiler maçı kaybedeceklerini anlayınca hake-mi tartaklayıp, saha komiserini kışkırtıp, rakip futbolcuları korkutup sonuç değiştirmek istiyorlar ama artık bunlar da sökmüyor ve 22 Temmuzdaki gibi hezimetler kaçınılmaz oluyor’ (s. 11). Ulagay’ın futbol terminolojisi ile özetlediği süreç acaba bitti mi? Yani laik kesim ‘biz mağlup olduk, bari daha rezil olmayalım’ deyip kenara çekilecek mi? Bence, hayır!

Cumhurbaşkanı Gül üniversitelerdeki başörtüsü yasağını ortadan kaldıran anayasa değişikliğini onayladı. Osman Ulagay'ın benzetmesi ile devam ederek, önümüzdeki günlerde tekrar hakemi ve saha komiserini etki altında bırakarak sonucu değiştirme çabaları (CHP'nin iptal amacı ile Anayasa Mahkemesine müracaatı) gündeme gelecektir. Şeref tribününde oturanları sahaya davet edip maçı bitirme taktiği (Orduyu darbeye teşvik) şimdilik gündemden düşmüş gibi görünüyor. Ama unutmayalım, 'pusu kültürü' Türk siyasal hayatının ayrılmaz bir parçasıdır. Eğer, Anayasa Mahkemesi 2007 yazında aldığı 367 kararına benzer bir karar alır, AKP - MHP'nin değişiklik tasarısını esastan bozarsa aynı süreçleri tekrar yaşayacağımız demektir.

İçinizden, 'peki, sonunda ne olacak?' diye sorduğunuzu duyar gibi oluyorum. Maalesef, artık kılıçlar çekildi. AKP de puslu kurma alışkanlığını bozmanın tek yolunun demokratik süreçleri işletmek olduğunu yaşayarak öğrendi. Bence, AKP aynı değişikliği bu sefer yeni Anayasa paketi içinde TBMM'den geçirip referanduma sunacaktır. Referandum sonucu ise, şimdiden bellidir. Kaybettiklerini itiraf etmekten aciz olan laik kesim de, 2007'deki hezimetini tekrar yaşayacaktır.

GAK VE GUGUK!

Taraf, 7 Nisan 2008

Aziz Nesin merhum, 1970'lerde Boğaziçi Üniversitesinde ben öğrenci iken yaptığı bir konuşmada ülkemizde 'hak ve hukuk' terimlerinin 'gak ve guguk' sözlerinden türetildiğini söylemişti. Geçtiğimiz hafta ülkemizde Aziz Nesin'in bu tespitini doğrulayan gelişmeler oldu. Türk siyasal hayatının ayrılmaz bir parçası olan 'pusu kültürü' tekrar devreye girdi. 31 Mart günü Anayasa Mahkemesi tıpkı geçen yıl Mayıs ayında aldığı 367 kararına benzer bir hukuki süreci başlatarak siyaseti kilitlemiş oldu. Böylece son bir yıl içinde ikinci kez, yüksek mahkeme siyasal iktidara karşı kurulmuş pusunun tetikçisi rolüne soyundu. Anayasa Mahkemesi, Urfalı Abdurrahman Bey ve onun gibi düşünenlerin paranoya ve korkularının yazılı ifadesi olan ve bu özelliği ile ancak psikologların ilgisini çekmesi gereken bir iddianameyi ciddiye alıp AKP hakkındaki kapatma davasını oybirliği ile başlattı. Buna ilaveten, Anayasa Mahkemesi Emre Aköz dostumuzun deyiimi ile "anayasa ihlali" içine girerek Cumhurbaşkanı Gül'ün yargılanmasının da yolunu açtı.

Bu gelişmelerden sonra basındaki bazı kalemler ve televizyonlardaki tartışma programlarına katılan 'devletli' hukukçular yaşadıklarımızın sanki bir 'hukuki süreç' olduğuna bizleri inandırmaya çalıştılar. Sonra da gevrek gevrek gülererek, "yargıya güvenin" dediler. Hatta bazı akli evveller hiç endişeye yer olmadığını ve işin sonunda AKP'nin aklanacağını bile iddia ettiler. Birileri de küstahlığı ele alıp, "şeriatın kestiği parmak acımaz" temalarını işlediler.

Bendeniz, bu işin en hafif deyimle bir 'hukuk parodisi' olduğunu düşünüyorum. Umarım, yakında komedyen Levent Kırca'nın savcı rolüne çıkacağı bir mahkeme dizisi yapılır da biraz güleriz. Bu gerilimi bireysel düzeyde mizah duygumuzu kullanarak aşmaktan başka bir yol göremiyorum. Basiret sahibi bir T.C. vatandaşı olmanın yarattığı 'yıpranma payı' bu günlerde ancak mizahla asılır kanaatindeyim.

Niyet, artık bellidir. AKP, göz göre göre kapatılacaktır. Şimdi muhtemel senaryolar üzerinde biraz duralım.

1. İddianame AKP yöneticilerine yollanacak ve partinin savunma hazırlanması istenecektir. AKP kurmayları ise savunma hazırlamak amacıyla süre isteyecek ve bu süreyi sonuna kadar kullanacaklardır. Sonucu ilk karesinden belli olan, üçüncü sınıf bir Hollywood gerilim filmi gibi bir seyirlik oyunun içinde bulacağız kendimizi. AKP ciddi ciddi 'kendini savunur gibi' yapacak, yüksek mahkeme ise 'yargılar gibi' davranacaktır. Ama maçın sonucu bellidir, kapatma kararı kaçınılmazdır. AKP açısından karar gününü ileriye atmaktan ve zaman kazanmaktan başka çare yoktur.

2. Yargılama süreci içinde anayasa değişikliği gündeme gelecektir. İlk aşamada anayasanın parti kapatmayı düzenleyen maddelerinin tadili ve belki de anayasa mahkemesinin yargıç sayısını artırma ve atanma biçimini TBMM'nin insiyatifine bırakan düzenlemeler yapılabilir. Bilindiği gibi, şu anda Anayasa Mahkemesi TBMM'nin üzerinde çalışan bir senato işlevi görmekte ve yasama faaliyetine sürekli taş koymaktadır. Özellikle, Anayasa Mahkemesinin eski cumhurbaşkanı Sezer tarafından 'özenle yenilenmiş yapısı' ve CHP'nin muhalefeti sadece Anayasa Mahkemesine iptal dilekçesi yazmak olarak gören anlayışı ile TBMM'nin herhangi bir siyasal reformu hayata geçirme ihtimali yoktur. Çıkan her yasa iptal edilir. Yakında, yeni Vakıflar Yasasının da iptal edildiğini göreceğiz.

3. Anayasa değişiklik maddelerinin TBMM'de 330 ile 366 arasında milletvekilinin kabul oyu ile geçmesi çok önemlidir. Çünkü sadece 367 milletvekilinin altında kabul oyu ile geçen değişiklik tekliflerinin Cumhurbaşkanı Gül tarafından referanduma sunulma imkanı vardır. Tıpkı 2007 yılında olduğu gibi, Türkiye'ye 'deli gömleği' giydirmek isteyenlerle seçmeni karşı karşıya bırakmaktan başka bir çare kalmamıştır.

4. Önümüzdeki aylarda referandum için sandığa gidileceğini tahmin ediyorum. Ne olursa olsun, değişikliklerin Anayasa Mahkemesinin partiyi kapatma kararından evvel TBMM'den geçip referanduma sunulması gerekmektedir. Referandum sonucu üzerine tahmin yapmanın gereği yoktur. Nasıl olsa, yüksek bir oy oranı ile kabul edilecektir.

5. Bazıları bütün bunlardan hâlâ ders çıkarmak istemez ise, son çare olarak 2009 yılı Mart ayında yapılacak belediye seçimleri 2008 yılı yaz

aylarına alınabilir. Malûm, bazıları için sandıkta kaybeden olarak yenilen tokat kalıcı iz bırakıyor ve acısı uzun süre geçmiyor.

Sonuç olarak, Türk demokrasisi bir yol ayrımına gelmiştir. Ya ülke-mizde AB standartlarında 'tam teşekküllü demokratik bir rejim' kurulacak ve kendilerini 'devletin esas sahibi' olarak görenlerin iktidarı budanacaktır. Veya Türkiye'nin üzerine bir 'deli gömleği' giydirilerek Asya ve Afrika liginde top koşturmaya zorlanacaktır. Benim maruzatım bu kadar, efendim.

TABUR İMAMI

Taraf, 29 Nisan 2008

Geçtiğimiz hafta gazeteci Nâgehan Alçı, İslâmcı şair İsmet Özel ile bir mülakat yaptı. İsmet Özel, Türk olmanın temel özelliğinin Müslüman olmaktan geçtiğini vurguluyordu. Sorular ve cevaplar şöyle:

- Sizin tanımınıza göre Türk, kâfirle çatışmayı göze alan Müslüman, değil mi?
- Evet, göze almak yeterli. Çatışma şart değil.
- Ama Müslüman olmak şart?
- Evet, Müslüman olmayan Türk olmaz.
- Yâni bu ülkede yaşayan Ermeni ve Rumlar Türk tanımına girmez.
- Girmez. Onlar azınlık. Bu insanların dinlerini, dillerini yok etmemekle yükümlü Türkiye devleti (*Akşam*, 21 Nisan 2008).

İsmet Özel'in cevapları son derece samimi ve açıktır. Özel'e göre Türk ulusu, esas olarak Sünni-Müslümanlardan oluşur. Gayrimüslim azınlıklar ulusal topluluğun içinde yer alamazlar, onlar çoğunluk olan Sünni-Müslüman kesime zimmetlenmişlerdir. Yâni, kitaplı dinlere inanan gayrimüslimler aynen eski İslâm toplumlarında olduğu gibi devlet koruması altında olmalıdır, fakat modern anlamda vatandaşlık haklarını kullanmaları söz konusu değildir. Onlar 1924 Anayasasının 88. maddesinde tanımlandığı gibi sadece 'vatandaşlık bakımından,' yâni 'kağıt üzerinde' Türk sayılırlar. Devlet memuru olmaları, dernek kurmaları ve vakıflarını şenlendirmeleri pek hoş karşılanmaz. Ne de olsa, 'biz'den değildirler.

Türk milliyetçiliğinin ortaya çıktığı yıllarda, özellikle 1912 Balkan Savaşları sonrasında milliyetçi düşünceye en ciddi eleştiri İslâmcı aydınlardan gelmişti. Milliyetçiliğin bir anlamda 'kabile' ideolojisini temsil ettiği, milliyetçiliğin Müslümanlar arasında (Türk, Kürt, Arap, Arnavut, Çerkes vb.) ayrılıkçılığı tetikleyeceği ve İslâmın temsil ettiği üniversal dünya görüşünü zedeleyeceği dile getirilmiştir. Birçok İslâmcı düşünür milliyetçiliği

bir tür gericilik olarak algılamıştır. Sırf bu nedenle, Ziya Gökalp, 'Türk milletindenim, İslam ümmetindenim ve Batı medeniyetindenim' formülünü ortaya atarak sentez arayışına girmiştir. 1930'lerden sonra Gökalp'in yaklaşımının da terk edildiğini, daha Türkçü-Batıcı bir siyasi tavır benimsendiğini biliyoruz.

Kemalistler açısından İslâmcıların 'tehlike' olarak tanımlanması, onların şeriat ve İslâmi devlet özlmlerinden çok milliyetçiliğin temel varsayımlarına kökten karşı olan 'üniversalist' bir siyasi görüşe sahip olmalarından kaynaklanmaktadır. Bu noktada, siyasi düzeydeki kan uyuşmazlığına ilaveten bir de Rumeli kökenli Kemalistlerin gönlündeki 'ideal din adamı' arayışını vurgulamamız gerekiyor. 1880'lerde doğup gözlerini Makedonya üzerindeki paylaşım mücadelesi içinde açan ve 'Büyük Yunanistan' veya 'Büyük Bulgaristan' idealleri doğrultusunda milliyetçi propaganda faaliyetini sürdüren Ortodoks papazlarını gözlemleyen Rumelililer, İslâmiyet içinde daima bir 'milliyetçi imam' arayışı içinde olmuşlardır. Balkan kökenlilere göre, Türk milliyetçiliğinin esas taşıyıcısı olması gereken din adamları bu işlevi yerine getirmekten kaçındıkları zaman İslâmiyet toplumsal gelişmeyi engelleyen, iflas etmiş bir düşünce sistemi olarak damgalanmıştır. Geniş halk kitlelerini milli dava etrafında seferber eden Yunan veya Bulgar papazları gibi davranamayan Müslüman din adamları da itibar kaybına uğramıştır.

Ömer Seyfettin'in "Bir Çocuk: Aleko" isimli öyküsü bu konuya ışık tutar: Çanakkale savaşları sırasında ailesini kaybeden küçük Ali yolda Rumlara sığınır. Adının Aleko olduğunu söyler ve papazın evlatlığı olarak kiliseye sığınır. Ali'nin Türk milliyetçiliğini keşfetmesi ve bilinçlenmesi Ortodoksluk üzerinden gerçekleşir: "Her sabah kilisede Türklerin perişan olması için dua edilirdi. İhtiyar, genç bütün köy halkının her sabah bu duaları cân-ü yürekten tekrarlayışları, sanki Ali'yi derin bir uykudan uyandırıyordu. Köydeki hocanın 'Hristiyanlar da Allah'ın kuludur, onlara fenalık etmek, Müslümanlara fenalık etmekten daha günahtır,' diye vaaz ettiğini hatırlıyor, 'Acaba yanlış mı aklımda kaldı?' şüphesine düşüyordu." Böylece yazar bir yandan azgın Helen milliyetçiliğini normalleştirmekte; diğer yandan da Müslümanların ne kadar safdil olduklarını Ali'nin gözünden anlatarak okuyucuya mesajını vermektedir.

Kemalistler ile İslâmcılar arasındaki yakınlaşma çabalarının tarihi hayli eskidir. Çeşitli düzeylerde cumhuriyet tarihi boyunca sürmüş, özellikle 1970'lerin başından itibaren 'Türk-İslam Sentezi' ile devlet katında bu beraberlik tescil edilmiştir. İşte bu noktada, İsmet Özel'in mülakatında belirttiği İslâmcılığın 'kâfirle çatışma' boyutu ile Kemalist milliyetçiliğin 'yabancı düşmanı' özelliği örtüşür. İşin hazin tarafı, İslâm hükümdarları bir zamanlar kendi sınırları dışındaki kâfir ile boy ölçüşürken, Kemalistlerle flört eden İslâmcılar işin kolayına kaçarak dahildeki gayrimüslim azınlıkların hayatını zindan etmek konusunda rejim ile işbirliği yapmışlardır. Böylece, İslâmiyetin universalist, barışçı, hoşgörülü yorumunun yerini, giderek Kemalist milliyetçiliğin maşası olmaya dünden râzı bir İslâmcılık yorumu almıştır. Bu noktada, kendisini İslâmcı olarak tanımlayan İsmet Özel'in konumu bir zamanlar orduda var olan 'Tabur İmamı' kadrosuna denk düşmektedir. Ne diyelim, İsmet Özel kendisini bu role uygun görüyor ise, gazâsı mübârek olsun!

CHP DEĞİŞEBİLİR Mİ?

Taraf, 12 Mayıs 2008

Geçtiğimiz günlerde yapılan CHP kurultayında Deniz Baykal tekrar genel başkanlığa seçildi. Kurultayı izleyen Prof. Fuat Keyman, kurultayda Baykal'ın konuşmasını şöyle özetliyor: "İçeriği bakımından laikliğin ve ulusal devletin korunmasından bahseden bir konuşmaydı ve o anlamda geriye dönük bir konuşmaydı. 'CHP nasıl iktidara gelir' meselesi, bu ana muhalefet partisinin kurultayı olmasına rağmen ilginç bir şekilde, bir kere bile dile getirilmedi... Genel başkanın 2 saat 45 dakikalık konuşmasında bir kere bile 'iktidar olacağız' dememesi de ilginçti." Prof. Keyman, CHP'nin "özgürlükçü sol" bir partiye dönüşebileceği iddiasını ve ümidini de dile getiriyor: "CHP'nin üst kademesinde tepkici milliyetçi bir yaklaşım var. Bu eksen de sıkışmış yedi küsur milyonluk CHP seçmeni var. Benim 'CHP'yle olmuyor'dan 'tekrar CHP'nin denenmesi gerekir'e gelmemin nedeni bu yedi küsur milyon kişinin CHP'ye verdiği oyla, yönetici kadronun siyasi söyleminin bire bir çakışmadığını düşünüyor olmam" (*Radikal - Kitap*, 2 Nisan 2008).

Acaba, CHP'de Baykal ve yakın çevresi parti yönetiminden uzaklaştırılsa CHP değişir mi? Benim bu soruya cevabım koskoca bir HAYIR! Veya daha açık söylemek gerekirse, artık çok geç! Neden geç olduğunu anlatayım.

12 Eylül cuntası tarafından kapatıldıktan sonra, Eylül 1992'de Baykal yönetiminde tekrar açılan CHP 'sol-liberal' anlayış doğrultusunda yeniden yapılandırılmaya çalışılıyordu. Bu proje içinde aktif olarak çalışan Şahin Alpay, o günlerde CHP'de yaşadıklarını şöyle özetliyor:

Baykal, beni CHP'ye davet etti. 15 Şubat 1993'te CHP Genel Başkan ve Grup danışmanı ve de Araştırma Merkezi direktörü olarak işe başladım. Fakat görevim, başlamadan bitmişti. Zira Uğur Mumcu'nun 24 Ocak 1993'te katledilmesinden sonra Baykal, bu cinayete gösterilen kitlesel tepkilere bakarak, CHP'nin kendini yenilemeye ihtiyacı olmadığına karar vermişti. Sekiz ay kadar Ankara'da kal-

dım. Bu süre içinde Baykal'la üç-dört defa, 15-20 dakikalığına bir araya geldik. Benimle birlikte görünmek dahi istemiyordu... Altı oku yeniden tanımlama yönündeki önerilerimizin uyandırdığı tepkiler karşısında CHP'de kalmanın bir anlamı olmadığını gördüm (Zaman, 26 Nisan 2008).

Şahin Alpay'ın anlattıklarından çıkardığımız, CHP için trenin daha 1993 yılında kaçmış olduğu gerçeğidir. O günleri yaşayanlar hatırlarlar, Uğur Mumcu cinayetinden sonra ilgili ilgisiz her yerde 'Uğur Mumcu'yu Anma Toplantıları' düzenleniyordu. "Kemalist Mevlût" olarak adlandırılacak bu törenlerde, bugün büyük şehirlerde oturan kentli orta sınıfların içinde yaşadığı 'toplumsal paranoya'nın temelleri atılıyordu. Son onbeş yılı büyük kentlerde yaşayan orta sınıflar ve Alevi seçmenler, sanki lunaparklarda korku tünellerinin içinde çığlık atan çocuklar gibi yaşadılar. CHP ise bu toplumsal katmanların siyasal temsilcisi olarak giderek 1930'ların CHP'si haline dönüştü. CHP, genlerindeki tek parti ruhunu tekrar diriltti ve o kabuk içinde mutlu ve kendinden memnun yaşıyor.

Peki, başka türlü olabilir miydi? Bu spekülatif soruya şöyle cevap vermek isterim: Çocukluğunda Kaptan Cousteau'nun deniz dibi belgesellerini izlemiş olanlar hatırlarlar. Deniz minaresinin içindeki canlı büyüdükçe sırtında taşıdığı kabuğa sığmaz olur. Dipte başka bir deniz minaresinin terk ettiği daha geniş kabuğu arayan canlı, kendi kabuğunu terk edip yeni kabuğun içine yerleşir. Ama, bu yeni kabuğa geçiş ânı canlının en korumasız olduğu zamandır. Çünkü, büyük balıklara yem olabilir.

Eğer, Deniz Baykal ve ekibi 1993 yılında "bizim sonumuz İran gibi olacak!" diye çığlıklar atan kentli orta sınıfların hassasiyetleri üzerinde politika yapmaktan vaz geçip, yeni bir anlayışı hayata geçirselerdi 1994'de Cem Boyner YDH'yı kuramazdı. Aynı şekilde 28 Şubat sürecinde CHP kurulu düzenin emrine girmese, örneğin başörtüsü yasağına karşı çıkabilseydi, bugün AKP % 47 ile iktidarda olmazdı. Ama bu süreç içinde CHP, 'kurulu düzen' tarafından yutulabilirdi de. Baykal bildiği kabuk içinde varolmayı seçti, kentli orta sınıflar ve Alevi seçmenler de ona şakşakçılık yaptılar. 1993'den bu yana yaşananlar CHP'de kalıcı hasar bırakmıştır ve artık değişim imkansızdır.

Siyasi partiler gibi büyük örgütleri bir yana bırakalım, şirketlerde bile yönetici değiştiği zaman her şeyin değişeceğini düşünmek safdillik olur. Şirketlerde egemen olan bir kurum ve çalışma kültürü vardır. Size soruyorum, mesela, Karaköy’de bir zamanlar vergi rekortmeni olan merhume Matild Manukyan’ın işletmelerinin başına İmam Hatip mezunu, nur yüzlü, beş vakit namazında bir yönetici getirsek ne değişir? Manukyan’ın işletmelerinin faaliyet alanı ve müşterilerin beklentileri bellidir, yeni müdürün yapısal bir değişiklik gerçekleştireceğini düşünmek hayâldir!

HELÂL OLSUN, BADEM'E...

Taraf, 19 Mayıs 2008

Çok güldüğüm bir Laz hikayesi vardır: Temel ile Hüsmen yanlarında bir penguen ile polis karakoluna giderler. Bunları gören komiser, “onu sakın buraya getirmeyin. Hemen, hayvanat bahçesine götürün!” diye söylenir. Akşam mesaiden sonra evine doğru yürüyen komiser, yolda Temel ve Hüsmen’e rastlar. Yanlarında yine penguen vardır. “Yahu, ne laftan anlamaz adamlarsınız siz?” diye veriştirir. Temel’in cevabı şöyledir: “Sabah hayvanat bahçesine götürün dedin, götürdük. Ama orada biraz sıkıldı, şimdi de sinemaya götürüyoruz!” Temel ile Hüsmen’in penguene insan muamelesi yapmaları ve penguenin siyah palto giymiş bir insana benzer görüntüsü hikayenin püf noktasıdır.

Son yıllarda, büyük kentlerdeki “yeni orta sınıflar” olarak kabul ettiğimiz tabakaya dahil kişilerle onların besledikleri evcil hayvanlar arasındaki ilişkide ciddi bir dönüşümün yaşandığını izliyoruz. Benim gibi çocukluğunu ahşap evlerde geçirmiş olanlar, evcil hayvanların özellikle güvenlik ve temizlik gibi işlevleri yerine getirdikleri için beslendiklerini hatırlarlar. O günlerde, bir omuz konulduğunda bahçe kapısı açılan ve bu nedenle hırsızlara ‘cazip’ gelebilecek bahçeli evlerde köpek beslenmesi çok doğaldı. Aynı şekilde, farelerin mekanı olan ahşap evlerde de kedi beslenirdi.

Fare tutmak konusunda son derece usta olan tekir kedimiz Hüsnişen’in her başarılı operasyondan sonra ciğer ile ödüllendirildiğini hatırlarım. Ayrıca, komşumuz Melahat Hanım’ın mutfağında fare çıktığı zaman kedimiz Hüsnişen’in komşuya birkaç kez ‘gece yatısına yollanması’ da komşuluk hukuku bakımından olağan sayılırdı. Kısacası, eskiden evcil hayvanlar esas olarak içgüdülerinden kaynaklanan koruma ve avcılık gibi işlevleri nedeniyle beslenirdi. Ayrıca, çocukların bir canlının bakım sorumluluğunu üstlenme alışkanlığını geliştirmek için de evde kedi-köpek beslendiği olurdu. Fakat hayvanlara asla ‘insan muamelesi’ yapılmazdı: o yıllarda köpeklerin evine içine girip baş köşeye çöreklenmesi; kedilerin de ev sahibinin yatağında uyuması biraz ‘tuhaf’ karşılanırdı.

Günümüzde eski ahşap evler yerlerini apartmanlara terk etti ve üç neslin bir arada yaşadığı geniş aile yapısı ortadan kalktı. Giderek anne-baba ve çocuklardan oluşan çekirdek aileler egemen oldu. Ayrıca, 'yeni orta sınıflar' arasında yalnız yaşayan, iyi eğitilmiş, düzgün işi ve yüksek geliri olan kişilerin sayısı arttı. Yeni orta sınıfların mekanı olan apartman dairelerinde evcil hayvanların doğal işlevlerinin bir değeri yok artık. Yani ne kediler fare tutuyor; ne de köpekler hırsız kovalıyor. Kedi ve köpekler birer 'can yoldaşı' rolünü üstlendiler artık. Yalnız yaşayan ve karşı cinsle anlamlı bir beraberlik kurmak konusunda başarısız olanların sevgi ve sıcaklık arayışlarını evcil hayvanlara yönelttiklerini sanıyorum. Evcil hayvan sahipliği yaygınlaştıkça bakkallar da kedi maması satar oldu. Yeni orta sınıfların oturduğu semtlerde pet-shop'lar ve veteriner klinikleri açıldı. Pet-shop'tan 'marka hayvan' satın almak da 'trend' haline geliverdi. Evlerde ömründe hiç bahçeye çıkmamış kediler ve hava biraz soğuduğunda sokakta zırlı zırlı titreyen 'kalorifer bağımlısı' köpekler var. Hayvanlar doğal ortamlarından koparılıp apartmanlara hapsedildiler ve giderek insan muamelesi gören birer 'mahpus' haline geldiler. Şimdiki çocuklar da hayvanları ilk olarak televizyondaki çizgi filmlerde görüyor ve o filmlerde tüm davranışları ile birer insan gibi kurgulanan hayvanları gerçek hayatta var zannediyorlar.

Geçtiğimiz günlerde Bodrum'da meydana gelen bir olay beni epey düşündürdü. Haber şöyle: "Geçen yaz Foça Fok Rehabilitasyon Merkezi'nden Gökova Körfezi'ne salıverilen Akdeniz Foku Badem, Akyaka Bodrum sahilinde üniversite öğrencileri tarafından yakalanarak sahile çıkarılmak istenince denizde yüzen altı kişiyi ısırıldı... altı kişi Akyaka Sağlık Ocağı'nda yapılan ilk tedaviden sonra taburcu edildi... Denize bırakılmasının ardından Akyaka sahillerini mesken tutan ve aşırı ilgi nedeniyle sahilden ayrılmayan Badem, turizme de canlılık getirmiş ve vatandaşların ilgisini Akyaka sahiline çekmişti. Badem'in ısırıldığı bir üniversite öğrencisi 'Sahildeki arkadaşlar fok ile oynamış. Plaja çıkarmak istemişler o da saldırmış. Bana da saldırdı ve ayaklarımda yara oluştu. Sağlık ocağına giderek tetanoz iğnesi vurdurdum. Yarın da kuduz aşısı vurduracağım' diye konuştu (Akşam, 12 Mayıs 2008).

Bir insan, denizde kendisiyle oynayan Akdeniz fokunu neden yaka paça sahile çıkarmaya çalışır, anlamak çok güç. Herhalde, bu gençler çocuk-

ken seyrettikleri çizgi filmlerin etkisi altında foku insani özelliklere sahip bir canlı olarak görüyorlar. İşin traji-komik tarafı, değişen dünyamızda gençlerin giderek fıkradaki Temel ile Hüsmen gibi davranmaya başladıklarını gözlemlemek oluyor. Meseleye bu açıdan bakınca, belki de gençler sahilde foka soğuk bir bira ısmarlamak istiyorlardı, diye düşünüyorum. Bu haberle ilgili bir gazetenin web-sitesindeki okur yorumu da şöyle: Helâl olsun, Badem'e... Bu yoruma katılmamak elde değil!

POSTAL KOKUSU...

Taraf, 2 Haziran 2008

Bir 27 Mayıs daha geçti. “şanlı darbemizin” 48. yıldönümünde basında çıkan bazı yazılarda ve TV’deki tartışma programlarında “27 Mayıs 1960’da çocuklar gibi şendik; o gün dev gibi bir orduyla iktidara geldik” havaları estirildi. Ülkemizdeki tüm sorunların ancak askerlerin on yılda bir siyasi sisteme “balans ayarı” yapması ile düzeleceğine inananlar mâlum görüşlerini dile getirdiler.

27 Mayıs’ı hâlâ savunuların sığındıkları temel mazeret şudur: 27 Mayıs darbesi ülkemize 1961 Anayasasını hediye etmiş ve böylece ülkemizde hukuk devletinin yerleşmesinde önemli bir işlev görmüştür. Bu iddia ile ilgili en iyi değerlendirmeyi *Tarafa*ta Neşe Düzel ile konuşan Doç. Dr. Serap Yazıcı yaptı. Sn. Yazıcı şunları söylüyor: “1961 Anayasası, seçilmiş iktidarı sınırlamak isteyen bir anlayışla hazırlandı. Yargı burada, yasama ve yürütmenin iktidarını sınırlamanın bir güvencesi olarak algılandı” (26. 05. 2008). Gerçekten de 1961 Anayasasının getirdiği “yeni” kurumlara bir göz attığımızda, bunların seçilmişlerin iktidarını biçmek üzere kurgulandığını görüyoruz. Demirel’in bir zamanlar söylediği gibi “Davul bizim boynumuzda ama tokmak başkalarının elinde” durumu 1961 Anayasası ile kesinlik ve süreklilik kazandı. Şimdi, 27 Mayıs âşklarının pek bayıldığı düzenlemelere bir göz atalım.

1. 1961 Anayasası askeri bürokrasiyi seçimle gelen hükümetlerin iktidarına ortak etmiştir. Bazı safdillerin bir danışma organı gibi görmek istedikleri Milli Güvenlik Kurulu (MGK) ilk olarak 1961 Anayasasında ortaya çıkmış ve anayasa metninde “yürütme” başlığı altında yer almıştır. Bir tür üst-kabine biçiminde çalışan MGK’nın yetkileri 1982 Anayasası ile daha da arttırılmış, MGK’nın aldığı kararların “Bakanlar Kurulunca öncelikle dikkate alınacağı” direktifi anayasa metnine girmiştir (Md. 118).

2. Yine 1961 Anayasası ile Genelkurmay Başkanlığı doğrudan Başbakanlığa bağlanarak devlet protokolü alt üst edilmiş ve Milli Savunma Bakanlığı askeri bürokrasiye sadece lojistik hizmet veren bir bakanlık hâline indirgenmiştir.

3. DP yönetiminin darbe öncesi uygulamış olduğu parlamenter çoğunluk baskısını dengelemek amacıyla 1961’de Cumhuriyet Senatosu kurulmuştur. Seçimle gelen milletvekillerinin mecliste geçirdikleri kanunları “veto yetkisi” ile taçlandırılan Cumhuriyet Senatosu yasamanın elini ayağını bağlamış, 12 Eylül 1980 öncesinde meclis kanun yapamaz olmuştur. Üyelerinin bir bölümü seçimle gelen (150 kişi) senatoda “tabii senatör” olarak bulunan darbeci subaylar (38 kişi) ve cumhurbaşkanı tarafından atanan “kontenjan” senatörleri (15 kişi) yolu ile seçilmişlerin iradesi üzerinde baskı kuran vesayetçi anlayış 1961’den sonra kemikleşmiştir. Seçimle gelen CHP’li senatörler ve oraya paraşütle inenlerin oluşturduğu ‘senato aritmetiği’ millet meclisinden gelen bazı kanunları veto ederek ‘arzu edilmeyen türdeki’ yasama faaliyetine karşı fren işlevi görmüştür.

4. TBMM’de yapılan kanunların anayasaya uygunluğunu hukuksal ve teknik düzeyde değerlendirecek bir kurum gibi sunulan Anayasa Mahkemesi giderek yasamanın kanun yapma yetkisini sınırlayan bir üst mahkeme haline gelmiştir. Özellikle, 1982 Anayasası ile senato lağvedildikten sonra Anayasa Mahkemesi son yıllarda senato gibi çalışmaya başlamıştır. Bu konuda fazla yorum yapmak istemiyorum. Sadece, geçen yıl 367 ile ilgili kararı hatırlayalım. Ama bir yandan da Anayasa Mahkemesi üyelerine bu kadar siyasi ağırlık yüklemenin bu insanlara büyük haksızlık olduğunu düşünüyorum.

5. Yine 1961 Anayasa’sının yarattığı yeni kurumlardan bir olan Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) ise 1960’larda seçimle gelen hükümetlerin iktisat politikalarını törpülerdi. Bürokratik seçkinlerin hazırladığı beş yıllık kalkınma planları ile hükümetin icraatları frenlenirdi. Demirel’in DPT’yi kastederek söylediği “Benim hükümet programım var. Ayrıca bize plan değil, pilav lazım” sözü bu çerçevede ilginç bir tespittir.

Kısacası, 1961 Anayasasını kurgulayan mantık 1980 darbesinden sonra 1961’in temelleri üzerinde daha da sağlam bir bina inşa ederek, “pusu kültürü” dediğimiz siyasi müdahale biçimlerinin egemen olduğu bir sistem yarattı. 22 Temmuz seçimlerinden sonra altlarından toprağın kaydığına inanan seçkinlerimiz (Engin Ardıç’ın deyiimiyle Aydın Beyler ile Münevver Hanımlar) tekrar anti-demokratik yöntemlerle yeni bir “balans ayarı” peşindeler.

Yıllar önce, 27 Mayıs *İlk Aşkımızdı* isimli bir kitap piyasaya çıkmıştı. Bir arkadaşımın kitabı gördüğümüzde kendimi tutamayıp, “Vallahi, çok doğru. Zaten o ilişkinizden belsoğukluğu kapmıştınız. O günden beri de tinerici çocuklar gibi postal koklayarak kafa buluyorsunuz” diye söylenmiştim. Galiba, Aydın Bey ve Münevver Hanım ‘ilk aşk’ın coşkusu tekrar yaşamak istiyorlar. Aynen ölüm döşeğindeki yaşlı bir adamın düğününde giydiği takım elbiseye gözü ilişip, düğün gecesinin tatlı anlarını tekrar hatırlaması gibi bir şey... Ama o zamandan beri köprünün altından çok sular aktı, dünya epey değişti. Artık olmuyor!

OTORİTE İLE KAFA BULMAK...

Taraf, 9 Haziran 2008

Dünkü gazetelere göz atınca Anayasa Mahkemesinin son kararı üzerine yazılacak bir şey kalmadığını gördüm. Artık ciddiyetin sınırlarına dayandık, bundan sonra zihni dengemizi korumak için mizah duygumuzu harekete geçirmemiz gerekiyor. Özellikle, Ahmet Turan Alkan'ın "AKP kapansın; Sümerbank açılın!" başlıklı yazısını okuyunca, darbe günlerinde toplumsal muhalefetin üslubunun biraz mizah yüklü olması gerektiğine ikna oldum.

Sn. Alkan yapılması gerekenleri şöyle özetliyor: "AK Parti kendi kendini intihar etsin; binayı boşaltıp süpermarkete kiraya versinler. MHP dursun, lâzım olur. Üniversitelerde laikliğe karşı odak olma ihtimâli fikirler taşıyan erkek öğrencileri tesbit etmek için tahkikat komisyonları kurulsun; bu kerataların soyları soplaları araştırılsın, ailede çürük elma var mı, yok mu, bakkala, muhtara, tüpçüye sorulsun. 'Yaşasın, imtihanı kazandım' diye her ipini kıran okuyamasın; gitsin sanayide kaportacı çırağı olsun. Başörtüsü ile gezmek... hepten yasaklansın; hacıemmi takkesiyle gezenlere de Şapka Kanunu uygulansın... İnternet kapatılsın, 6. Filo defolsun; Halkevleri açılsın. Bir Türk lirası onbin yüz milyon dolar olsun. Kıbrıs'ın hepsini alalım... Ha, az kalsın unutuluyordum; Sabih [Kanadoğlu] Bey AB'yi, IMF'yi, OECD'yi kapatsın; bizi [uzaydan] gözleyen ve dinleyen uyduları tüfekle vurup düşürelim." (Zaman, 7 Haziran 2008).

Bu satırları okuduktan sonra, ünlü ressam merhum Erol Akyavaş'ın bir söyleşisini hatırladım. Erol Akyavaş, ABD'de mimarlık eğitimini tamamladıktan sonra, bir ara Türkiye'ye dönüp mimarlık yaparak hayatını kazanmak ister. Devletimizin taşrada inşa edeceği kamu binaları için açılan proje yarışmalarına katılır. Kısa zamanda birincilik ödüllерinin hep aynı kişilere gittiğini görür. Akyavaş'ın çizdiği hiçbir proje dereceye dahi giremez. Yarışmalardaki 'jüri çetesi' ile kafa bulmaya karar verir. Sözü Akyavaş'a bırakıyorum:

Bir gün benim aklıma bir fikir geldi; arkadaşları da razı ettim: 'Yahu,' dedim, 'gelin neşelenelim.' Malatya Devlet Hastanesi'ydi galiba.

Şimdi kuralları var ya onların, şu şekilde kağıda çizilecek, şöyle olacak filan. Bütün bu kurallara aynen riayet ettik... Mesela, vaziyet planında bina gözüktüyor, gölgesi var değil mi? Oraya bir not koyduk. Bu gölge değildir; bu Atatürk'ün doğum gününde binanın yere çıkan gölgesidir. Kutupları çizilecek ve içi siyaha boyanacaktır... Bir de 300 metrelik bir koridor var, rampa. Bu tedavisi gayrı kâbil hastalar için intihar yeri. Çıkacak oradan atlayacak. Aşağıda bir havuz var. Havuzda da köpekbalıkları. Böylece yöresel bir hayvanat ve botanik bahçesi de oluyor ve [köpekbalıklarının] beslenmesi temin ediliyor... Hastanenin gelir getirecek bir yeri olması lazımdı. Oraya hemen bir kerhâne tavsiye ettik: Malatya Kerhânesi. Hem hastalara rekreasyonudur, hem devamlı gelirdir, hem de neşe kaynağıdır... Sonra duyduk ki jüri üyeleri çıldırmış. Mesela, üçüncü katla dördüncü kat arasında asansör var. Birle iki arasında yok, üçle dört arasında da yok, ayrıca asansör helâya çıkıyor... [Projemizi] sergilemek zorunda kaldılar. Açık vermedik çünkü; ne istedilerse yaptık... [Projede] ameliyathane kedilerini saklama yeri var. [O günlerde eşimin İstanbul'da] ameliyat olması gerekti, acilen Haydarpaşa'ya kaldırdık. Bir baktım ameliyathanede kediler dolaşüyor –bu espri değil!– ‘Bu ne?’ dedim. Hastabakıcı, ‘ameliyathanenin kedisi’ dedi. Yani yabancı kedi değil! Hemen düşünüyorsun tabii, doktor kesiyor, ‘pisi pisi’ diye çağırıyor, bir ciğer atıyor... [Dolayısıyla, Malatya'daki] projede de ameliyathane kedileri bakım yeri yaptık. Bunu da bir dipnotla izah ettik, bu suretle atık işini de hallediyoruz çünkü (Bkz. *Erol Akyavaş: Yaşamı ve Yapıtları*. Bilgi Üniversitesi yayınları, 2000).

Düşünüyorum da AKP'nin Anayasa Mahkemesinde yapacağı sözlü savunma ‘farklı bir anlayışla’ kurgulanabilir. Mesela, AKP savunma işini kekeme bir avukata verebilir. Ayrıca, savunma heyeti içine Metin Akpınar, Levent Kırca ve Cem Yılmaz gibi sanatçılar alınabilir. Metin Akpınar elindeki metni ‘Erbakan taklidi’ yaparak okur ve böylece AKP'nin kapatılan Refah Partisinin devamı olduğu iddiası kesinlik kazanır. İbrahim Tatlıses de mahkemede Urfa türkülleri söyleyerek kekeme avukattan içi sıkılanları

eğlendirir. Bir 'seyirlik oyun' gibi sahneye konacak AKP savunması TV'den naklen verilebilir ve müthiş reyting yapar. Elde edilen gelirin bir kısmını Mehmetçik Vakfı'na vermek bence doğru olur.

Bunlar latife tabii. Artık sözün bittiği yerdeyiz ve kendimizi mizahın kollarına atmaktan başka bir çaremiz yok. N'olur, gülümsemekten vaz geçmeyin. Hepinize iyi haftalar.

REJİME SERUM TAKMAK...

Taraf, 16 Haziran 2008

Anayasa Mahkemesinin son kararı üzerine yazılmayan kalmadı. Özellikle bir medya grubunun 'Amiral Gemisi' ve onun yakın akrabası olan gazetelerde çıkan olumlu haber ve yorumlar, okuyanları düşündürmek yerine artık gülümsetmeye başladı. Yaşanan hukuksal darbe sürecini normalleştirme amacı ile yazılıp çizilenleri okudukça, insan 'vah vah' deyip bazı yazarlar adına üzülüyor.

Aslında son karar hakkında sevinçlerini gizlemeyenlerin yazılarını okuduğumuz zaman içinde yaşadığımız süreci daha iyi değerlendiriyoruz. Başörtüsü hakkında verilen son karar ile vesayetçi bürokratik seçkinler grubu kendi iktidarlarını ve 12 Eylül cuntasının kurmuş olduğu anayasal düzeni sürdürmek amacıyla rejime 'serum' taktılar. Böylece, suni yollarla hastayı bir miktar daha yaşatmaya çalışıyorlar. Ama görmek istemedikleri bir şey var: Her 'serum takma operasyonu' sonucunda (e-muhtıra, 367 karar, AKP'yi kapatma davası, son başörtüsü kararı) üzerinde yükseldikleri sistemin meşruiyet temellerine bir dinamit daha koyuyorlar. **Taktıkları** her serum, hastayı tedavi etmek yerine ölüme biraz daha yaklaşıyor.

Aklı başında herkesin söylediği gibi, muhtemelen yaz sonunda AKP kapatılacak ve Türkiye yine seçim ortamına girecek. En geç Mart 2009'da sandık önümüze konacak. Seçimlerden sonra, AKP'nin yerine kurulacak parti aklını başına toplayıp düzgün bir anayasa yapmayı başarır ise, 12 Eylül rejiminin cenazesi kalkmış olacaktır. Yeni anayasanın referanduma sunulması ise, seçmene 'merhumu nasıl bilirdiniz?' sorusunun sorulmasından ibarettir. Cevabı da zaten bellidir.

Bu noktada benim üzerinde kafa yordüğüm mesele şu: Acaba, son günlerde 'bir kısım medya'da yazılıp çizilenleri okuyan ve kendi siyasal görüşlerinin bu yorumlarda yansıdığını düşünen kişiler nasıl bir insan malzemesi oluşturuyorlar? Kısacası, bizlerin 'vah vah' diye acıyıp gülümseyerek okuduğumuz yazıların esas müşterisi kim? Kuşkusuz, bu yazılarda kendini bulanlar sadece 'karar mevkiinde' bulunan bazı üst düzey devlet

görevlileri ve bürokratlar değildir, bu fileriyatın toplumsal tabanı daha geniştir. Ali Bayramoğlu dostumuz bu kesimin toplumsal hassasiyetleri üzerinde yaptığı araştırmadan yola çıkarak yazdığı yazıda şunları söylüyor: “Türkiye’nin bugün yaşadığı bunalım, vesayetçi anlayış ile onun tutkalı olan ‘saldırgan laiklik anlayışı’nın gürültülü iç bunalımıdır... Direnen sadece devlet ve bürokrat değildir; toplumun bir kesimi de benzer direnç içindedir... Laik kesim de bir iç bunalım yaşamaktadır.”

Ali Bayramoğlu laik kesimin yaşadığı iç bunalımının hastalıklı bir ruh halini yansıttığını vurgulayarak bazı örnekler veriyor. Mesela, kentli laikçi bir iş kadını şunları söylüyor: “Tayyip Bey beni şöyle inandırabilir: ‘Yahu ben çok yanılmışım ben dini iyi bilmiyormuşum, hakikaten dinle siyaset bir arada iyi gitmiyormuş. Ben bunu karımın başını açarak ispat ediyorum, bakın karımın kılık kıyafetinde değil onun dini. Bakın [Emine Hanım] modern bir Türk kadını gibi giyindi’ dese, belki o zaman söylediklerine bir parça inanabilirim... Karısının kafası açılmadan asla... Açarsa yine de düşünürüm, acaba ne çıkarı var diye...” (Yeni Şafak, 13 Haziran 2008).

Yâni bu zihniyete göre Tayyip Erdoğan bıyıklarını traş etse, Emine Erdoğan da başını açsa ve birlikte Reina gece kulübüne gidip orada ‘eller havada’ dans edip eğlenseler bile bu şahıslara kendilerini kabul ettirmeleri mümkün olmayacak! Çünkü laik kesim mensubu bu kadın, Emine Hanım başını açsa bile bu durumu “ay şekerim, vallahi takiiye yapıyorlar” diye yorumlamaya hazır olduğu ifade ediyor.

Ali Bayramoğlu’nun “sembolik bozukluk” olarak adlandırdığı bu hastalıklı ve saldırgan ruh hâli bence kentli orta sınıfların içinde yaşadıkları sürekli korku ve toplumsal paranoya ortamından besleniyor. Kendini sürekli olarak tehdit altında hisseden, ‘öcü üreten Türk eğitim sistemi’ ve ‘çağdaş yaşamcı medya’ tarafından daima korku tünellerinde gezdirilen bu kesimle akıl ve mantık ölçüleri içinde tartışmak ve onları ikna etmek mümkün değil galiba.

Durum böyle olunca, son günlerde ekrana çıkıp, “Efendim, siyasal ortam çok gerildi, kutuplaşma arttı. AKP uzlaşsın, konsensüs sağlansın” diye konuşanları ne yapacağız? Uzlaşma veya konsensüs iki tarafın birbirini ilk andan itibaren eşit gördüğü ve tarafların “samimi değil” veya “takiiye

yapıyor” gibi yorumlarla niyet okuması yapmadıkları bir ortamda mümkün olabilir ancak.

İçinde yaşadığımız durumun benzeri ise, benim çocukluğumda okuduğum çizgi romanlarda vardı: İki kovboy poker masasına oturmuştur. Kağıtlar dağıtıldıktan sonra, bir tanesi “elimde kare as var” der. Diğeri ise, şöyle cevap verir: “benim elim kötü, ama tabancamda altı kurşun var...!” Kavganın yaklaştığını hemen anlarsınız.

Şimdi AKP’ye “aman uzlaş!” diyenler, acaba gerçekten ne demek istiyorlar? Ben çok merak ediyorum.

MADIMAK OTEL'DE ALINAN GAZ!

Taraf, 7 Temmuz 2008

2 Temmuz 1993 günü Pir Sultan Abdal Kültür Şenlikleri için Sivas'ta toplanan aydın ve sanatçıların kaldıkları Madımak Oteli azgın kalabalıklar tarafından ateşe verildi. Otelde mahsur kalan 37 kişi yanarak öldü. Geçtiğimiz hafta olayın 15. yıldönümünde konuşan Pir Sultan Abdal Kültür Derneği Başkanı Fevzi Gümüş: "Madımak zihniyetini yaratanlar bugün iktidarda. Unutmak ihanettir, asla unutmayacağız. Madımak Oteli müze olana kadar Sivas'a gelmeye devam edeceğiz" demiş (*Radikal*, 3 Temmuz).

1993'de DYP - SHP koalisyonu iktidardadır. Tansu Çiller Başbakan, merhum Erdal İnönü de Başbakan Yardımcısıdır. Olaydan iki gün önce Sivas'ta "Müslüman Kamuoyuna" başlıklı bildiri dağıtılır. Bildiride Aziz Nesin'in Kur'an-ı Kerim'e dil uzattığı ve Müslümanlara hakaret ettiği belirtilmektedir. Olay günü dağıtılan diğer bir bildiride ise, "Müslüman halkımızdan bu konularda duyarlı olup, İslam'ın değer yargılarını alaya alanlara izin vermemeleri" hatırlatılır. Şimdi, 2 Temmuz 1993 günü olanları kısaca anlatalım:

Saat 13.30 Cuma namazı çıkışında şenliğin yapıldığı Kültür Merkezi önünde kalabalıklar toplanır. Daha sonra vilayet binasına yönelirler. Bu arada Halk Ozanları Heykeli tahrip edilir. Azgın kalabalıklar artık otelin önüne gelmişlerdir. Oteldekiler arasında bulunan eski SHP milletvekili Arif Sağ telefonla milletvekillerini ve bakanları arayarak saldırının korkunçluğunu anlatır. Aziz Nesin de Erdal İnönü ile görüşerek can güvenliklerinin sağlanmasını ister. Vali Ahmet Karabilgin, 13.45'te Tugay'dan askeri kuvvet talebinde bulunur.

Saat 14.30 Vali Karabilgin de Başbakanı ve İçişleri Bakanı'nı telefonla arayarak bilgi verir. Saat 14.40'da yeniden İçişleri Bakanı'nı ve müşteşarını arar, saldırının artık bir katliama dönüşmekte olduğunu bildirir. Saat 18.45'te Başbakanı ve İçişleri Bakanı'nı tekrar arar ve mutlaka yardım edilmesi gerektiğini bildirir. Çevre illerden de yardım istenmektedir. Sivas Tugay Komutanı 6,000 kişilik asker mevcudundan yalnızca 30-40 acemi er

göndermiştir. Askerler saldırganların arkasında bir yerde nöbet tutarcasına bekletilir. Bir ara Tugay Komutanı da olay yerine gelir ve sağa sola bir göz attıktan sonra ayrılır.

Madımak Otel'i'ne sığınmış yüzlerce kişi, pencerelerden saldırganların oteli yakmaya çalıştığını izlemekte, korku içinde beklemektedir. Karanlık çökmüş, elektrikler de kesilmiştir. Saldırganlardan kimileri, otelin önündeki arabaları ters çevirerek ateşe vermekte, kimisi de bidonlarla benzin taşıyarak otelin içine atmaktadır. Alevler, otelin giriş ve alt katlarını sarmaya başlamıştır. Sivas İtfaiyesi gecikmeli de olsa yangın yerine gelmiş, ancak hortumlar kesilerek itfaiyenin çalışması engellenir.

Saat 19.10 Vali Karabilgin telefonla Genelkurmay Başkanı Org. Doğan Güreş ile konuşur: "Genelkurmay Başkanı Doğan Güreş beni aradı ve 'Orada 6 bin mevcudum var, hepsi emrinde' dedi. [Ben de] Güreş Paşa'ya, 'Paşam bunları bana söylemeyin. Yanımda Tugay Komutanı Tuğgeneral Ahmet Yücetürk var. Telefonu ona veriyorum. Ona söyleyin' dedim. Tugay Komutanı telefonu aldı, 'Başüstüne komutanım' dedi ve gitti." Sonunda 20 - 30 asker geldi, hükümet meydanına... Ama orduveini koruyacak şekilde mevzi aldılar. Bunları maalesef ben yaşadım, gördüm (Milliyet, 2 Temmuz 2002). Sonunda İl Jandarma Komutanı'nın emri ile Jandarma timinin havya ateş açması sonucunda azgın kalabalık panik içinde dağılır. Ama olan olmuş, 37 kişi yanarak can vermiştir.

Sivas katliamı ile ilgili olarak toplam 124 kişi "Cumhuriyete karşı örgütlü kalkışma girişiminde bulunma" suçu ile yargılanmıştır. Katliamın 13. Yılında içeride olan sanık sayısı sadece 33 kişidir. 8 sanık ise halen firarda olup, birkaçının Almanya'da dönercilik yaptığı tespit edilmiştir. İşin ilginç tarafı, hiçbir kamu görevlisi Sivas'ta görevi kötüye kullanmak, ihmal ve gerekli tedbirleri zamanında almadığı için ölüme sebebiyet vermek suçlarından mahkemeye çıkarılmamıştır.

Gazeteci Oral Çalışlar yıllar sonra Erdal İnönü ile bu konuyu görüşür: "sohbetimiz sırasında kendisine 'Sivas Katliamı'nı da sordum. Çünkü o dönemde hükümette Başbakan Yardımcısı'ydı. Katliamın gelişmesinde yeterince etkin davranmadığı için hep eleştirilmişti... Sivas katliamını devletin seyrettiği ve gelişmeleri kendi haline bıraktığı şeklindeki yorumuma

[Erdal İnönü] ilginç bir cevap vermişti: “Bir MİT yetkilisine ben de ‘neden geç kalındı?’ sorusunu sordum. Bana, ‘bazen bazı kuvvetlerin gazını almak için olayların gelişmesi kendi haline bırakılır’ şeklinde bir cevap vermişti” (Cumhuriyet, 2 Kasım 2007).

Bazı Alevi vatandaşlarımız kusura bakmasınlar ama, 37 kişinin ölümünü “gaz almak” olarak yorumlayan kamu görevlileri hâlâ afra tafra içinde etrafta dolaşırken Madımak Otelin altındaki kebabçı dükkanı ‘Hoşgörü ve Aydınlanma Müzesi’ olsa, ne yazar? Bu öneri, CHP, Atatürkçü Düşünce Derneği, Cem Vakfı, Eğitim İş Sendikası ve Cumhuriyet Kadınları Derneği’nin birlikte düzenlediği anma programında CHP Milletvekili Hakkı Süha Okay tarafından dile getirilmiş. Alevi dostlarımız da kimlerle omuz omuza halay çektiklerini artık biraz anlasalar iyi olur!

YANILMIŞIM!

Taraf, 4 Ağustos 2008

AK Partinin kapatılması için Anayasa Mahkemesine dava açıldığı günden itibaren ben partinin kapatılacağını düşünüyordum. Çevremde fikrimi soran dostlara davanın siyasi niteliğinin altını çizerek, “eğer bu dava 9 üyenin kabul ve sadece 2 üyenin red oyu ile yüksek mahkemenin gündemine taşındı ise, sonuç şimdiden bellidir. Kapatırlar!” diyordum. Özeleştiriy yapıyorum: Yanılmışım!

Çarşamba akşamı karar açıklandıktan sonra, “acaba nerede yanıldım?” diye kendimi sorgulamaya başladım. Sosyolog olmanın getirdiği bazı mesleki sakatlıkların (professional deformations) beni yanılgıya sürüklediğini sanıyorum. Biz sosyologlar bireyin verdiği kararların kendi sınıfsal konumu, aldığı eğitim, sosyalleşme süreci ve içinde yaşadığı kültürel çevre tarafından şekillendiğini düşünürüz. Sosyal bilimci kafası böyle çalışır. Kapatma davası mahkemenin gündemine taşındığı gün, bendeniz Anayasa Mahkemesinin web sitesine girerek üyelerin özgeçmişlerine göz atmıştım. Özgeçmişlerden kalkınarak, “bu heyet AKP’yi kapatır” kanaatine varmıştım. Yanılmışım!

Demek ki benim yaklaşımım, yüksek mahkeme üyelerinin her şeyden önce hukuka olan bağlılıklarını yeteri kadar ciddiye almamıştı. Hangi üyenin nasıl oy kullandığı basında yer aldığına göre, önce “AKP kapatılsın” diyen üyelerin özgeçmişlerini özetleyelim:

Z. Ayla Perктаş, (Ankara Hukuk Fakültesi, Danıştay Üyesi).

Fulya Kantarcioğlu, (Ankara Hukuk Fakültesi, Danıştay Üyesi).

Şevket Apalak, (Ankara Hukuk Fakültesi, Danıştay, İdare Mahkemesi).

Mehmet Erten, (İstanbul Hukuk Fakültesi, Ceza Hakimi, Yargıtay Üyesi).

A. Necmi Özler, (İstanbul Hukuk Fakültesi, Askeri Hakim, Askeri Yargıtay Üyesi).

Osman Paksüt, (Ankara Hukuk Fakültesi, Emekli Büyükelçi).

Yukarıda görüldüğü gibi, “AKP kapatılsın” diyen üyeler ağırlıklı olarak Danıştay kökenli. Danıştay ve İdare Mahkemelerinde bildiğimiz usulde insanların hakim karşısında çıktığı türde yargılama olmaz. İdare Hukukunda kararlar dosya tetkik edilerek verilir. Danıştay üyeleri de ağırlıklı olarak ‘idare’nin menfaatlerini kollayan bir hukuk formasyonuna sahiptir. Bu üyelerin neden kapatma yönünde oy kullandıklarını açıklamak kolaylaşmaktadır. Önceden meslekten diplomat, yargıtay ve askeri-yargıtay üyesi olan üyeleri de bu gruba ilave ettiğimiz zaman “AKP kapatılsın” diyen 6 üyenin tavrı benim ‘sosyolojik analizlerim ile uyumlu’ sonuç arz ediyor. Gelelim, analizlerin çuvalладыığı noktaya. Yâni, “AKP kapatılmasın, ama parası kesilsin” diyen üyelere:

Serdar Özgüldür, (Kara Harp Okulu - İstanbul Hukuk Fakültesi, Askeri Hakim, Askeri İdare Mahkemesi üyesi)
Prof. Sacit Adalı, (Ankara Üniversitesi, SBF, Öğretim Üyesi)
Ahmet Akyalçın, (Ankara Hukuk Fakültesi, Savcı ve Ceza Hakimi, Yargıtay Üyesi)
Serruh Kaleli, (Ankara Hukuk Fakültesi, Serbest Avukat,
Barolar Birliği kontenjanından üye)

Dikkat ederseniz, bu 4 üyeden sadece bir tanesi “AKP kapatılsın” diyen grubun yanında yer alsın ve o yönde oy kullansa, nitelikli çoğunluk sağlanacak ve AKP kapatılacaktı. Örneğin, kariyerine Foça Amfibi Deniz Piyade Alay Komutanlığında başlayan ve daha sonra Hukuk Fakültesini dışarıdan bitirerek Askeri Hakimlik ve Savcılık mesleğine intisab eden Sn. Serdar Özgüldür’ün aldığı eğitim dolayısıyla ‘laiklik karşıtı faaliyetlere odak olma’ konusunda daha sert davranacağını tahmin etmiştim. Herhalde, Cemil Çiçek’in AKP için yaptığı hukuki savunma o kadar ikna edici oldu ki bazı üyeler kapatma yönünde oy kullanmaktan vaz geçtiler. Yanılmışım!

Son olarak, birkaç ay önce “bu dava Anayasa Mahkemesinin önüne gelmesin!” yönünde Haşım Kılıç ile birlikte oy kullanan Prof. Sacit Adalı’nın kararını açıklamakta güçlük çekiyorum. Bu durum gazeteci Mehmet Tezkan’ın da dikkatini çekmiş, Sn. Adalı’yı şöyle anlatıyor: “İslami

kesime yakınlığıyla biliniyor. Muhafazakâr, mütedeyyin bir yaşam tarzı var. Yıllardır önemli kararlarda Haşim Kılıç ile Sacit Adalı adını hep duymuşsunuzdur... Türban değişikliği Anayasa'ya aykırı değildir diyen iki üye kim? Haşim Kılıç ve Sacit Adalı.. Bu kez farklı davrandı.. AKP kapatılsın demedi ama laiklik karşıtı eylemlerin odağı haline gelmiştir kararına da imza attı” (Vatan, 31. 7). Evet, benim sosyolojik analiz burada da çuvalladı. Başsavcı Abdurrahman Bey'in “google iddianamesi” diye basında “tu kaka” edilen iddianamesi muhakkak Prof. Adalı'yı etkilemiş olmalı diye düşünüyorum. Velhasıl, yine yanılmışım!

Ama bu vesile ile bazılarının hakkını teslim etmek gerekiyor. İşte Bilal Çetin'in karardan bir gün önce Vatan'da yazdığı yazı: “Önceki gün Anayasa Mahkemesi'nin toplantıya başladığı saatlerde, çok güvendiğim... bir haber kaynağım telefon etti: Anayasa Mahkemesi'nin 11 üyesi AKP'nin, laiklik karşıtı eylemlerin odağı haline gelip gelmediği yönünde uzun tartışmalar yapacak. Ve sonuçta kapatma eğilimi ağır basacak ve oylamaya geçilecek. *Oylama sonunda da karar, 6'ya 5 kapatma yönünde çıkacak.* Ama tabii ki Anayasa gereği nitelikli çoğunluk olan 7 oy çıkmadığı için AKP kapatılmayacak. *AKP kapatılmayacak ama ciddi bir imaj ve prestij kaybına uğrıtılacak. Toplum ve kamuoyu nazarında sicili zedelenmiş olacak. Çok ciddi bir uyarı almış olacak.* Bundan sonraki süreçte iktidar partisi imajını düzeltmek, laikliğe duyarlılığı kesimlerin güvenini yeniden kazanabilmek için daha dikkatli hareket etmek, imajını düzeltmek zorunda kalacak...”

Ah keşke, benim de “her şeyi önceden bilen” haber kaynaklarım olsaydı da sosyolojik analizlerimle etrafımı yanıltmasaydım! Kıskançlıktan çatlamak üzereyim...

NUR VE MUHANNAD

Taraf, 1 Eylül 2008

Yıllar önce, Harvard Üniversitesinde çalışan tarihçi dostum Prof. Cemal Kafadar Suriye'ye gitmişti. O günlerde cennet vatanımızdan Suriye'ye turist olarak gidenlerin sayısı pek fazla değildi. Mâlum, yüzü batıya dönük olan Atatürk çocuklarının Suriye'de ne işleri olabiliirdi? Kısacası, bizden daha doğuda yaşayan halkları "ne Şam'ın şekeri; ne Arab'ın yüzü" deyip aşağılamak âdetten sayılırdı.

Prof. Kafadar, gezisi esnasında Şam'ın eski mahallelerinde Osmanlı'dan kalan eserleri ziyaret ediyormuş. Mahallenin çocukları da Cemal'in turist olduğunu anlayıp peşine takılmışlar ve nereli olduğunu sormuşlar. Türk olduğunu söylediğinde veletler kahkahalar atıp, sol ellerinin baş ve işaret parmaklarını bir halka haline getirip, sağ ellerinin orta parmağını o halkanın içine sokup çıkararak "Şov Tivi, Şov Tivi" diye çılgıllık atmışlar.

Prof. Kafadar ilk anda çocukların neden kendisine böyle müstehcen el hareketleri yaptıklarını pek anlayamamış. Durumu Suriyeli bir arkadaşına sorduğunda, adamcağız utanıp sıkılarak, o günlerde piyasaya yeni girmiş olan Show TV'nin Arap ülkelerinde yaygın olarak izlendiğini ve geceyarısından sonra Show TV'nin gösterdiği 'kırmızı noktali' filmlerin Suriye ahalisi arasında Türklerin imajını olumsuz etkilediğini söylemiş. Prof. Kafadar'ın arkadaşı sözlerini şöyle tamamlamış: "Cemal Bey, bu günlerde Arap dünyasında birine edebileceğiniz en ağır küfür 'anani geçen akşam Show TV'de görmüşler' sözüdür" demiş. Reyting uğruna "soft-porno" filmleri gösteren dönemin Show TV yönetimi, böylece Türkiyenin tanıtımı konusunda kendi meşrebine göre bir katkıda bulunmuş anlaşılır.

Artık işler değişmeye başladı. Bir zamanlar Show TV tarafından Arap dünyasına yapılan "yanlış" tanıtımın olumsuz izleri, yine bir TV dizisi sayesinde siliniyor. "Gümüş" isimli Türk dizisi Arapça dublajla "Nur" ismi altında Fas'tan Basra körfezine, Suriye'den Yemen'e kadar tüm Arap dünyasına yayın yapan uydu kanalı MBC'de gösteriliyor. Dizi yayınlandığında Filistin'de Gazze Şeridi ve Batı Şeria'da sokaklar boşalıyor. Dizinin baş rol-

lerini Mehmet karakterini canlandıran mavi gözlü, sarışın manken Kıvanç Tatlıtuğ ile dizideki eşi Gümüş'ü canlandıran Songül Öden oynuyor. Ama Arap seyirciler için Mehmet'in ismi değişerek "Muhannad," Gümüş ise "Nur" olmuş. Muhannad'ın fotoğraflarının bulunduğu t-shirt'ler, posterler ve diğer hediyelik eşyalar her köşede satılıyor, birçok Arap kadınının cep telefonları Kıvanç Tatlıtuğ'un fotoğrafı ile açılıyor. Kısacası, Arap kadınları arasında bir "Muhannad çılgınlığı" yaşıyor.

Arap dünyasında son yıllarda yaşanan toplumsal değişimin izlerini bu dizinin milyonlarca insanı TV karşısına mihlamasından izlemek mümkün. Toplumsal yapı değiştiğinde aile içindeki toplumsal cinsiyet rolleri de değişmeye başlar. "Dediğim dedik" havasındaki geleneksel koca yerine, karısını toplumsal hayata katılması yönünde destekleyen yeni bir eş tipi ortaya çıkar. Alfred Hackensberger'in haberine göre "dizinin en önemli özelliği, eski bir manken olan Tatlıtuğ'un çekiciliği değil sadece. Kıvanç Tatlıtuğ'un canlandırdığı Muhannad karakteri karısına fırsat eşitliği sunuyor, modacı olma yolunda ona destek oluyor ve ona sevgi ve anlayış göstermekten geri durmuyor." Ayrıca, Arap uydu kanalı MBC'nin yöneticileri dizinin dublajını klasik ve ağdalı Arapça yerine, sokakta konuşulan gündelik Arapça ile yapmışlar. Böylece, her kesimden kadın izleyicilerinin sayısı artmış (<http://www.qantara.de>).

"Gümüş" dizisi sayesinde ülkemize gelen Arap turistlerin sayısı artmış. Dizinin çekildiği Kandilli'deki Abud Efendi Yalısı yapımcı firma tarafından müze haline getirilmiş. Arap turistler için turlar yapılmaya başlanmış ve uçaklarda yer bulunmuyor imiş. Bu gelişmeler aslında bizler için pek bildik şeyler. Bir zamanlar reyting rekorları kıran "Asmalı Konak" dizisinin çekildiği mekanı görmek isteyenler için Göreme'ye otobüs turları düzenleniyordu.

Peki, "Gümüş" dizisinin ticari başarısı bizim basında nasıl ele alındı? Kendisi de bir TV dizisinin senaristi olan (Avrupa Yakası), oyuncu, köşe yazarı, Boğaziçi iktisat mezunu ve "yetenek kumkuması" Gülse Birsnel bakın "Muhannad çılgınlığı" olgusunu nasıl değerlendiriyor: "garibim Arap kadınları, Müslüman kadınların birçok hakka sahip olduğu, çıkıp gezdiği, okuduğu, çalıştığı, para kazandığı, eğlendiği, aşk yaşadığı, kendi kararlarını

verdiği bir hayatı, böyle bir ülkeyi televizyondan hayran hayran seyredip, hayallere dalıp, çamaşırı bulaşığı unuttular. Maalesef bizim kanıksadığımız özgürlükler, onlar için ulaşılmaz hayallerdi çünkü!... eleştirip durduğumuz dizilerimiz, Arap ülkelerinde sanat harikası muamelesi görüyor. O ölçüsüz zenginliğin ortasında senarist, yönetmen, oyuncu, yetiştirip eli yüzü düzgün televizyon dizisi yapmaktan bile acizler çünkü... O garibanların bir Atatürk'ü ve Atatürk devrimleri olmadı ne yazık..." (*Sabah - Pazar*, 24 Ağustos).

Gülse Birsal'in yazısı, "Ay vallahi, biz çok ileriyyiz; gariban Araplar pek geri!" lafazanlığının son örneklerinden birisi. Kendisi de bu sektörde çalışan Sn. Birsal'in "dizi sektörünü" göklere çıkarmasını anlıyorum da "Gümüş"ün Arap dünyasındaki ticari başarısını işin sonunda getirip Atatürk'e ve inkılaplara bağlamasını pek doğru bulmuyorum. Çünkü, mesele o kadar basit değil. Türkiye'nin imajı ile ilgili her olumlu gelişmeyi Atatürk'e bağlamak iki tarafı keskin bir bıçak gibidir. Gün olur, devran değişir ve Türk medyası yıllar evvel Show TV'nin yaptığına benzer hırtlıkları tekrarlayabilir. O zaman da Arap dünyasında birileri "bütün bunlar Atatürk devrimleri yüzünden oluyor" derse ne diyeceğiz? Dikkat etmek lazım, aksi takdirde Atatürk'ün anısına saygısızlık etmiş oluruz.

BÜTÜN MUHAFAZAKÂRLAR BİRLEŞİN!

Taraf, 29 Eylül 2008

Türkiye’de ‘muhafazakâr’ olarak nitelendireceğimiz insanların en genel özelliğinin ‘toplumsal değişmeye karşı çıkmak’ veya ‘değişime direnmek’ olduğunu söyleyebiliriz. Geçenlerde Neşe Düzel’in kamuoyu araştırmacısı Sn. Adil Gür’le yaptığı mülakat ülkemizdeki muhafazakârlık olgusunu mercek altında alıyordu.

Adil Gür, AKP iktidarında gerçekleşen ekonomik büyümenin toplumsal ve ekonomik sonuçlarını şöyle özetliyor: “AK Parti iktidarının muhafazakâr kesimlerin ekonomik olarak kalkınmasına bir faydası oldu. Düne kadar evlerinde, kendi mahallelerinde kapalı olanlar, şimdi çocuklarını Robert Kolej’de, Galatasaray’da okutmaya, kendileri de başörtüleriyle Bağdat Caddesi’nde, Nişantaşı’nda dolaşmaya başladılar. Muhafazakâr kesimler oran olarak artmadılar ama onlar hayatın içinde daha görünür hale geldiler” (Taraf, 15 Eylül 2008).

Son yıllarda zenginleşen ve tüketime yönelen muhafazakâr kesimler şehrin lüks tüketim alanlarında daha “görünür hale geldikçe” Bağdat Caddesi’nin ve Nişantaşı’nın çıtkırıldım laikleri ‘İran gibi oluyoruz!’ diye feryat etmeye başladılar.

Halbuki, Sn. Gür’ün analizi çok net: “Türkiye’de ‘ben muhafazakâ- rım’ diyenlerin de, ‘Türkiye laik bir devlet düzeninden ılımlı İslam devletine gidiyor’ diye düşünenlerin de sayıları artıyor ama... Araştırma sonuçları da şunu gösteriyor. Türkiye’de namaz kılanların, oruç tutanların, başını örtenlerin oranı azalıyor... Eğitim ve gelir seviyesi yükseldikçe insanların hayata bakışları ve değer yargıları değişiyor... Bizim araştırmamıza göre, Türkiye’de muhafazakârlık görünürde artıyor.”

Adil Gür devam ediyor: “Yaptığımız araştırmaya göre Türkiye muhafazakârlaşmıyor aksine modernleşiyor. Zaten bu nasıl muhafazakâr bir ülkedir ki, Ramazan ayında tek bir dinî program bile en çok izlenen ilk 20 program arasına girmiyor. Yayınlanan diziler belli... Her yüz kişiden otuzu her hafta düzenli olarak televizyondaki dizileri takip ediyor.”

Çok ilginç değil mi? Sn. Gür'ün analizine göre, toplumsal değişme ve modernleşme sonucunda zenginleşen ve artık kendi mahallelerinin dışına çıkan, alışveriş yapan, bazı lokantaların iftar programlarına katılan yeni orta sınıflar ve özellikle başı bağlı kadınlar etrafta göründükçe laik kesim de bu değişimden korkmaya başlıyor. Aslında, laik kesimin dışında da değişimden rahatsız olanlar var. Geçtiğimiz hafta Saadet Partisine yakınlığı ile bilinen *Milli Gazete*'nin İslâmcı yazarı Sn. Mehmet Şevket Eygi yaşanan modernleşmeden rahatsızlığını şöyle dile getirdi:

Müslümanlar çağdaş, modern/asri hayata, züccaciye dükkanına giren fil gibi girdiler... Eline para ve imkan geçiren bir kısım Müslümanlar lüks, israf, sefahat, saçıp savurma, gösteriş, gurur, kibir, aşırı tüketim, aşırı konfor bataklıklarına yuvarlandı. Son 25 yıl içinde lüks meskenlere, lüks binitlere, lüks dekorasyona, lüks yazlıklara, lüks giyim kuşama, lüks yemeğe içmeye trilyonlarca dolar harcandı... Müslümanlar para, mal, servet, zenginlik tuzağına düştüler. İslâmi hareket ve siyasal İslâm kirlendi, kirletildi... Bazıları o kadar kudurdular ki, evlerinin banyo musluklarını altınla kaplattılar. Yerli taşı beğenmediler, Brezilya'dan gelme "lüks" granit satın aldılar. Otomobilleriyle gururlandılar. Yazlıklarıyla gururlandılar. Servetleriyle gururlandılar. Elbiseleri ve ayakkabılarıyla gururlandılar. Bunların aldatıcı dünya oyuncakları olduğunu düşünmediler. Kur'an'ı, Sünneti, hikmeti (bilgeliği) dinlemediler. Beş yıldızlı otelleri beğenmediler, yedi yıldızlı otellerde caka sattılar. Şeriat hükümlerini ve İslâm ahlâkının hiçe saydılar. Müslümana yakışmayan hedonist ahlâk ile ahlâklandılar (*Milli Gazete*, 24 Eylül 2008).

Dikkat ederseniz, Adil Gür'ün araştırmacı olarak ortaya koyduğu verileri Mehmet Şevket Eygi İslâmi hareketin içinden bakarak doğruluyor ve eleştiriyor. Toplumsal değişme ve modernleşme sürecinin sonuçlarından biri olan 'tüketime yönelme' olgusunu yerden yere vuruyor. Mehmet Şevket Eygi'nin yazısından 'Kur'an, Sünnet, Müslüman ve İslâmi' terimlerini çıkarsanız, yerlerine 'Atatürk İlkeleri, Türk ulusu, Halk ve Halkçılık'

terimlerini koysanız CHP'li ve Ulusalıcı seçmen açısından itiraz edecek şey kalmaz herhalde.

Bilindiği gibi, Saadet Partisi (SP) 1972'de kurulmuş olan Milli Selâmet Partisi'nin (MSP) devamıdır. Orta yaşlı okurlar hatırlayacaktır, 1973 seçimlerinden sonra CHP ile MSP koalisyon hükümeti kurulmuştu. Dönemin CHP lideri Bülent Ecevit, MSP ile ortaklığın; dindarlıkla laikliğin ve dindarlıkla 'özellikle ekonomik alandaki ilericiğin' çeliştiği yolundaki 'tarihsel yanılğı'yı gidereceği iddia ediyordu. 1974'deki Ecevit-Erbakan koalisyon hükümetinin TBMM'de okunan programındaki şu cümleler çok anlamlıdır:

CHP ile MSP'nin kurdukları hükümet ortaklığı, uzun süre milli bütünlüğümüzü zedelemiş, kalkınma hamlelerimizi güçleştirmiş bazı tarihi yanılığların doğurduğu suni ayrılıklara da son veren yeni bir dönem açmaktadır ülkemizde... Böyle bir oluşumun bir mutlu belirtisidir bu hükümet.

Hatırlatmakta yarar var, o hükümetin Maliye Bakanı Deniz Baykal'dı. 1974 yazında Başbakan Ecevit 'Kıbrıs Fatih'i' olunca, Kıbrıs hareketinin yarattığı olumlu havayı oya dönüştürmek amacıyla koalisyonu bozmuştu.

Ne dersiniz, 'toplumsal değişmeden nem kapan' laik kesimin siyasi temsilcisi CHP ile, 'bir lokma; bir hırka' sofuluğundan uzaklaşıp modernleşen muhafazakârlara gıcık olanların örgütü SP acaba tekrar bir ortaklık kuramazlar mı? Bence çok güzel olur. Böylece, 'sunî ayrılıklar' giderilir ve tüm gerçek muhafazakârlar birleşir! Artık 'nikah tazeleme zamanı gelmiştir' diye düşünüyorum!

İSTİKLAL MARŞI MÜSAMERESİ...

Taraf, 27 Ekim 2008

Bendeniz klasik Türk müziğini pek severim, özellikle de eski kayıtlara bayılırım. Naçizane bir taş plak koleksiyonum da vardır. Taş plaklarım içinde en nadide parçalardan birisi Ali Rıfat Çağatay merhumun Acemaşîrân makamında ve Nim Sofyan usulünde bestesi olan İstiklal Marşı'dır (Orfeon Record, 13289). Hânende İbrahim Efendi tarafından plağa okunmuştur. Gelelim, plağın hikâyesine.

1921 yılında TBMM'de yapılan oylama ile Mehmet Akif'in şiiri milli marşımızın güftesi olarak belirlenir ve beste yarışması açılır. Yaklaşık iki yıl sonra, jüri 55 eser arasından Ali Rıfat Bey'in bestesini milli marş olarak seçer. Bu bestenin hem söylenmesi kolay, hem de prozodisi (söz-müzik uyumu) mükemmeldir. Ama Acemaşîrân makamında olduğu için, yeteri kadar 'batılı' ve 'çağdaş' olmadığı söylenmektedir. Kolay çalınan, rahat söylenen ve plağı bile yapılmış milli marşımız varken arayışlar devam eder.

Nihayet, 1930'da Riyaset-i Cumhur Musiki Heyetinde başkemançı Osman Zeki Üngör'ün bugün de kullanılan bestesi 'milli marş' olarak kabul edilir. Bestecinin Çankaya'da Atatürk'ün maiyetinde olması kadar, bugün kullanılan bestenin hayli ağır ve batılı üslupta bestelenmiş olması tercih sebebi olmuştur. Ama bugün bir milli maça giderseniz, bir 'İstiklal Marşı curcunası' yaşarsınız. Kimse bandoya kulak vermez. Numaralı tribün 'Korkmaaaa sönmez' derken, açık tribün '...lardaaa' diye devam eder. Derken bir 'Obe' patlar, sonra kapalı tribün 'nimmilletimin' diye kaptırır. Kısacası, Osman Zeki Bey'in bestesi halkın kulağına o kadar yabancı ve prozodisi o kadar bozuk bir marştır ki, insanın coşkusunu köreltir. Her maça gittiğimde, 12 Eylül hapis-hanelerinde mahkûmlara ceza olarak neden marş söyletildiğini anlarım.

Cuma akşamı Lütü Kırdaş salonunda 'İstiklal Marşımızın Tarihine Yolculuk' isimli gösteriye gittim. Keşke gitmez olaydım, çünkü içim karardı. Tekfen Vakfı tarafından finanse edilen gösterinin konusu şu: 1923'deki yarışmaya yollanan 55 besteden 12 tanesinin arşivde notaları bulunmuş. Bu eserler o gece seslendirildi.

Böyle bir gösteri öncesi ne düşünürsünüz? Notalar işi bilen bir müzisyene verilecek ve eserler bestelendiği dönemin müzik normları içinde yeniden yorumlanacak sanırsınız, değil mi? Nitekim, İstanbul Belediyesi'nin yaptığı "Bestelenen Şiirleri ile Mehmet Akif" isimli CD'de Ali Rıfat Çağatay'ın (Acemaşîrân), Ahmet Yektâ Madran'ın (Nihâvend), Muallim İsmail Hakkı'nın (Rast) ve Eyyubi Mustafa Sunar'ın (Rast) İstiklal Marşı besteleri bestelendiği gibi, alaturka olarak yorumlanmıştı.

Cuma akşamı ise, önce karşımıza 54 kişilik Tekfen Filarmoni Orkestrası ile TRT İstanbul Gençlik Korosu çıktı. Ayrıca her beste bir 'değerli' bestecimizin eline verilmiş, 'orkestra düzenlemesi' adı altında besteler tanınmayacak hale gelmişti. Önceden dinlediğim 'rast' makamındaki eser, olmuş size bir İtalyan capriccio'su veya bir Schubert lied'i. Prozodi ise tam felaket, profesyonel tenor ve sopranoaların bile ne dediği anlaşılmıyor.

Ayrıca, her marş arasında iki tiyatrocü müsamere havasında milli mücadeleyi anlatıyorlar. Örneğin, İnönü savaşı sırasında Mustafa Kemal Paşa'nın İsmet Paşa'ya çektiği "düşmanı değil, milletin makus talihini yendiniz" sözünün geçtiği telgraf okunuyor, salon alkıştan yıkılıyor. Her marş arasında besteciler tanıtılırken, bestelerin alaturka makam özellikleri (makamı 'rast' ve usulü 'nim sofyan' vb.) hiç belirtilmiyor. Niyet belli! Salondakiler, değişik İstiklal Marşı bestelerinin sanki o gece sunulduğu gibi -çok sesli koro, soprano ve tenor düşünülerek- bestelendiklerini zanetsinler. Müsamerenin sonunda, milli marşımız bugünkü biçimiyle çalındığında ise davetliler 'Aman, verilmiş sadakamız varmış. Ya tenorların bile söylemekte zorlandıkları bestelerden birini her maçta söylemek zorunda kalsaydık!' diye rahatlayacaklar. Yani önce eşeği kaybedeceğiz, sonra bulup sevineceğiz. Hesap bu!

Müsamere ile ayın arasında kalan bu gösteri bittiğinde ne Tekfen'in harcadığı paralara; ne de düzgün bir iş yapılabilecek iken kaçan fırsata üzüldüm. Sadece, hepsi rahmetli olmuş bestecilere çok acıdım. Zücciyeci dükkânına girmiş fil gibi davranılarak, bu insanların 1921'de yaptıkları besteler 'kötü-ötesi' düzenlemelerle çalınmıştı. Bir de işin CD'si hazırlanacak ve bu rezalet ölümsüzlük kazanacaktı. Eğer mirasçılarından izin alınarak bu iş yapıldı ise, yazıklar olsun bu izni veren torunlara...

Ama eğer proje için yasal izin alınmadı ise, bu pervasızlık cezasız kalmamalıdır.

KALAN Müzik yöneticisi sevgili Hasan Saltık ile görüştüm: Telif hakkının bestecinin ölümünden 70 yıl sonrasına kadar mirasçılarında olduğunu söyledi. Bestecilerin lm tarihlerine baktığımızda ise, sadece İsmail Hakkı Aksoy, İsmail Zühtü Ateş ve Ali Rıfat ağatay'ın ölümlerinin üzerinden 70 yıl geçmiş. Demek ki diğerleri dava aabilir!

Fakat, bu iş sırf dava ile olmaz, holding parasına tamah edip 'kötü-ötesi' düzenlemeleri yapan 'ağdaş' arkadaşlara bir ders vermeliyiz. Bence, her birinin bir 'ağdaş müzik' bestesini seçip, alaturka sazlar için yenden 'düzenlemesi' yapılmalı ve 'şkdar Musiki Cemiyeti'ne de konser verdirmeli. şkdarlı müzisyenlerin provalarda baygınlık geçireceklerini biliyorum, ama değmez mi? Açılacak davaların ve projenin finansmanını düşünerek hemen sayısal loto oynadım, bu hafta 5 milyar çıkmadı. Ama haftaya yine oynayacağım, bu sefer Allah Kerim!

OBAMA YAHUT ARABIN İNTİKAMI!

Taraf, 10 Kasım 2008

Barack Obama'nın seçilmesinden sonra gazetelerde "Ay vallahi, bir Obama'mız bile yok!" muhabbeti başladı. Herhalde, ABD'nin kendini yenileme kabiliyeti karşısında bazıları eziklik duygusuna kapılıyor. Gazetesine "Herkes kendi Obama'sını arıyor" manşetini atan Ertuğrul Özkök önemli bir soru sordu: "Bir Türk, açık açık 'Ben Kürdüm' diyen birini cumhurbaşkanı seçmek için oy verir mi?" (*Hürriyet*, 6 Kasım 2008). Özkök'ün cevabı da şöyle: "Obama'nın seçim zaferi, dünyada 'etnik' veya 'ırksal' siyasetin zaferi değil, tam aksine 'hezimet' olmuştur. Eğer Obama, devlet yönetiminde de başarılı olur, bu 'hezimet' ispatlayabilirse, ırkçı ve etnik siyasetlerin tabutuna son çiviye çakabilir. İşte o zaman, sadece etnik aidiyete dayandırılan; sadece türbana, imam hatip okuluna; sadece ilkel bir milliyetçiliğe indirgenen siyasetler yıkılacak ve yıkılan o duvarların arkasından, şehirlerdeki çirkinliği, pisliği, yollara akan kanalizasyonları, akmayan suları, delik deşik yolları göreceğiz" (*Hürriyet*, 7 Kasım 2008).

Ama mesele hiç Özkök'ün anlattığı gibi değil! Sadece Obama'nın Chicago konuşmasını izlemiş olmak, bu konudaki çarpıtmaları görmeye yeter. 'Osmanlı Dram Kumpanyası'nda oynanan Shakespeare'in eserlerini tercüme eden Mınakyan Efendi (1839-1920) halka tiyatroyu sevdirmek için oyunları yerelleştirmeye çalışmış. Örneğin, Shakespeare'in Othello piyesi Direklerarası'nda "Othello yahut Arabın İntikamı" adıyla sahnelenmiştir. İzninizle ben de Mınakyan Efendi gibi yaparak, Obama deneyimini doğru değerlendirmek için yerelleştirmeye çalışacağım. Örneğin, 2022'de yapılacak cumhurbaşkanlığı seçimine Tarık Öztürk isimli bir adayın girdiğini hayal edelim:

1975 Diyarbakır doğumlu olan Tarık, Türkçeyi ilkokulda öğrenmiştir. 1992'de köyü boşaltılmış ve ailesiyle Diyarbakır'a göçmüştür. Berlin'de işçi olan amcasının yanına giden Tarık orada tıp eğitimi almıştır. İyi bir cerrah olan Tarık, önce Diyarbakır Devlet Hastanesi'ne Başhekim olur. Sonra da Diyarbakır'a Belediye Başkanı seçilir. Tarık Öztürk Kürtlüğünden

dolayı hiç eziklik duymayan, Kürtçe konuşan, halay çeken fakat Türkiye'nin değişim arzusunu dile getiren bir liderdir. Seçimi kazanan Tarık Öztürk-yanına türbanlı eşi Fatma ve çocuklarını alarak!- Saracoğlu Stadında konuşma yapar. Tıpkı Obama'nın konuşmasında 106 yaşındaki siyahi Ann Nixon Cooper'i anlatırken yaptığı gibi, şunları söyler:

Bu seçimde unutulmaz olaylar yaşandı. Fakat bir tanesi var ki beni çok etkiledi. 1915 Erzincan doğumlu Hatice Nine bugün oy kullandı. Babasının kırımdan kurtarıp nikâhladığı Ermeni kızı Anuş'un çocuğuydu. Doğduğu evde gaz lambası bile yoktu. Çocukken Şeyh Sait isyanı patladı, köyü boşaltıldı. Ailesi ile Kütahya'ya sürgüne yollandı. Açlığı ve jandarma baskısını yaşadı. 16 yaşında evlendirildi, 9 çocuk doğurdu. Hiç okula gitmedi: Çünkü yaşadığı yerlerde okul yoktu, ayrıca kızlar okula gönderilmezdi. Okuma yazmayı ilkokula giden oğlundan, Türkçeyi ise sürgünde komşularından öğrendi.

Bu gece, Hatice Nine'nin 100 yıl içinde yaşadıklarını düşünüyoruz: acı ve umut, mücadele ve ilerleme. Onun gibilerin taleplerine hep "Yasak!" diyenlere karşı, "Hayır! Hakkımızdır" diyen bir azim ve direnç. Hatice Nine 1950'de ilk defa oy kullandı. On yıl sonra elektriği gördü ve radyo ile tanıştı. Şehre göç eden oğulları sayesinde, 60 yaşında ilk kez denizi gördü. İnsanoğlu'nun aya gitmesine ve çok güçlü sandığı Rusların, İstanbul'da işportacılık yapmalarına şahit oldu.

Askeri darbeleri, idam ve işkenceleri yaşadı. Köylerin boşaltılmasına ağladı. Leyla Zana ve arkadaşlarının hapse atılmalarını televizyondan seyretti. Çatışmada ölenlere ağıt yaktı. Kürtçe eğitim için verilen mücadeleyi yüreğinde hissetti. Türklerin ve Kürtlerin barışı yeniden kurmak için verdikleri mücadeleyi gördü. Sonra, ilk defa İzmirli Kaymakam kendisine anadilinde "ça wayi başi" (nasılsın?) dediğinde ağlayarak adamın boynuna sarıldı. Hatice Nine bugün oy kullandı. O ülkemizin nereden gelip, nereye gittiğini iyi biliyor. O'nun hikâyesi, insanlarımızın nelere kadir olduklarını anlatıyor. Fakat, daha yapılacak çok iş var. Ve biz yapabiliriz!

Obama'nın Chicago konuşmasında 106 yaşındaki siyahi kadının hikayesinden kalkınarak Amerikan tarihini özetlediği bölümü, Türkiye'ye adapte edersek yukarıdaki gibi bir konuşma çıkar. Şimdi soruyorum: "önemli olan Kürt adayın kişiliği" diyen Özkök, böyle birine oy verir mi? Hiç sanmam!

Gelelim diğer meseleye... Obama'nın zaferi Özkök'ün sandığı gibi ABD'de etnik aidiyet politikalarının hezimetini göstermez! Tam tersine siyahların 1960'lardan itibaren sürdürdüğü 'vatandaşlık hakları' mücadelesinin kazanıldığı için öneminin kaybolduğunu gösterir. Beyaz çoğunluk, siyah azınlığın 'ırk ayrımcılığının son bulması' ve 'fırsat eşitliği' taleplerini kabul etmiştir. 1968'de Martin Luther King öldürüldüğünde yanında olan Jesse Jackson, Obama Chicago'da konuşurken hıçkırarak ağlıyordu. Kolay değil, 40 yıllık mücadele sonucunda siyahi başkan seçilmişti. Geçen yıl Obama, "bugün başkanlık yarışına girme imkânına sahip isem bu Jesse Jackson gibi insanlar sayesinde olmuştur" demişti (*Chicago Sun Times*, 30. 3. 2007).

Siz Özkök'ün palavralarına kanmayın! ABD'de 1960'larda yaşananlar Türkiye'de ancak şimdi yaşanıyor. Vatandaşlık hakları bakımından, biz onlardan en az 40 yıl gerideyiz. Türkler ve Kürtler 'birlik ve beraberliklerini' yeni bir anlayışla tazelemeden bizden Obama falan çıkmaz. Çıkmağa kalkarsa, ona ilk taşı Ertuğrul Özkök gibiler atacaktır.

VAROŞLARDA KORKU İÇİNDE YAŞAMAK...

Taraf, 1 Aralık 2008

KONDA'nın yaptığı 'Hayat Tarzları' araştırmasının büyük kentlerin varoşlarında oturan kitlelerle ilgili sonuçları *Radikal*'de yayınlandı (23 - 27 Kasım 2008). Türkiye nüfusunu oturdıkları yere göre ayrıştırdığımızda, ülkemizdeki 15 yaş ve üstünde toplam 52 milyon yetişkin insan var. Bu nüfusun 17,3 milyonu köylerde, 12,2 milyonu kentlerde, 7,9 milyonu varoşlarda, 12,2 milyonu kentsel alanlarda, 1,1 milyonu lüks alanlarda oturanlardan oluşuyor.

Eskiden gecekondu mahallesi olarak bilinen yerlerde 1980'lerden itibaren gecekondu kat çıkma izni verilmesi ile bir tür 'apartmanlaşma' yaşandı. Böylece, büyük şehirleri çevreleyen ve günümüzde 'varoş' olarak adlandırılan semtler veya bölgeler oluştu. Araştırmada gündelik hayatın 11 ayrı alanında insanların davranış biçimleri ile ilgili sorular sorulmuş. Bu alanlar şöyle: ibadet, alışveriş, eğlence, tatil, moda-giyim, makyaj, bankacılık, ilgi alanları, ev içi roller, tüketim, medya. Örneğin, 11 ayrı alanda kırdan kente ve kentlerden de büyük şehirlerin merkezine doğru yaklaştığımız zaman belli bir değişim ve yoğunlaşma gözleniyor. Yani, köylerden kentlere ve kentlerden de büyük şehirlerin lüks semtlerine gittikçe insanlar belli malları daha fazla tüketiyor, tatile gidiyor, bankada hesap açtırıyor vs.

Araştırmanın sonuçlarına göre, değişim trendinin tek bozulduğu yer varoşlar. Varoşlardaki yaşam biçimlerine ve davranışlarına bakıldığında köylerde oturanlarla hemen hemen aynı davranış kalıpları gözlemleniyor. Yani büyük kentlerde yaşıyor olmak, varsayıldığı gibi kentleşme ve modernleşme getirmiyor. KONDA Araştırmasının bazı çarpıcı sonuçlarını sıralayalım:

- Varoşlarda yaşayanların yüzde 53'ü doğduğundan beri orada yaşamakta iken, % 37'si 10 yıldan daha uzun süredir orada yaşıyor.
- Varoşlardaki insanlar kentte kalıcı olmaya kararlı. Örneğin, evlerinin duvarlarına memleketlerini, köylerini çağrıştıracak fotoğraf ve resimleri pek asmıyorlar.

- Varoşlarda işsizlik oranı % 17. Hiçbir sosyal güvenlik kurumunun koruması altında olmayanların oranı ise Türkiye ortalamasının üzerinde gerçekleşiyor: % 18. Gelir bakımından ise, Türkiye'nin en yoksulları varoşlarda yaşıyor. Eğitim düzeyleri de çok düşük: Varoşlarda yaşayanların % 60'ı en fazla ilkokul mezunu veya hiç okula gitmemiş insanlar.
- Muhafazakrlık-yenilikçilik eksenindeki değerlere bakıldığında varoşlar yeniliklere karşı en dirençli grup olarak dikkat çekiyorlar. Yeni fikirlere, ürünlere ve teknolojilere köylerde yaşayanlardan bile daha kapalı insanlar.
- Varoşlarda yaşayanlar, nüfus içinde en dışarıya kapalı olan grup. 'ülke ekonomisinin dışarıya açılması' veya 'Türkiye'nin dünyadaki sorunlara aktif olarak müdahil olması' gibi konularda en yüksek oranda olumsuz tepki verenler varoşlarda oturuyorlar. Siyaset ile pek ilgilenmiyorlar ve siyasi tepkileri çok sınırlı.
- Türkiye'nin AB yeliğini en az destekleyenler de varoşlarda yaşayanlar. Varoşlarda oturanlara 'Türki devletlerle kurulacak birlik' AB'den daha cazip geliyor.
- Varoşlarda yaşayanlar Türkiye'nin en ktmsen ve en umutsuz insanları. Hem ülkenin hem de kendi hayatlarının 'geçmiş beş yılda kötüleştiğini', gelecek 'beş yılda da kötüleşmeye devam edeceğini' düşünüyorlar.
- Varoşlardaki kadınların % 49'u ömründe hiç makyaj yapmamış, % 60'ı hiç kolsuz bluz giymemiş, % 71'i ise hiç mayo giymemiş.
- Varoşlarda oturanların % 37'si hiç arkadaşlarıyla dışarıda yemek yememiş, % 52'si hiç sinemaya gitmemişler. Çoğunlukla TV'de dizi izliyorlar.
- Varoşlarda yaşayanların bireysel hayatları için korkularına bakıldığında, ülkenin en çok korkan kesimi oldukları görülüyor. Korku sıralamaları genel ülke sıralamasına benziyor, fakat korkunun dozu diğer tüm kesimlere göre çok daha yüksek. Sırasıyla "ocuğumun veya aile bireylerimin istediği eğitimi alamaması", "Bağ-Kur, Emekli Sandığı gibi bir sosyal güvencenin olmaması veya bu

güvenceyi kaybetmek”, daha sonra da “parasız kalıp, ellere muhtaç olmak” korkusu geliyor. Türkiye ile ilgili en büyük korkuları ise “kuraklık, hava kirliliği gibi sorunlar” ile “ekonomik kriz.” Daha sonra, ülkenin ‘geleneklerinden kopması’ ve ‘bölünme tehlikesi’ onları korkutuyor.

- Varoşlarda yaşayanlar, sanılanın aksine tek bir partiye oy vermiyorlar. Varoşlarda oturanların parti tercihi, ülkedeki genel siyasi tercihlere neredeyse aynı oranlarda gerçekleşiyor. Yani AKP, CHP ya da MHP genel olarak ülkede hangi oranda oy alıyorsa varoşlarda da aynı oranlarda oy alıyorlar.
- Yardım alarak geçinebilenlerin siyasi tercihlerine bakıldığında tümünün tek bir partiye oy verdiği tamamen bir seçim efsanesi. Yani “AKP kömür dağıtarak oy alıyor” iddiası geçersiz!

1950-1980 yılları arasında gecekondı mahallelerine şebeke suyu, yol, kanalizasyon, otobüs hattı vaat ederek ve gençleri belediyede işe alarak seçim kazanmak mümkündü. 1980 sonrasında ise işler değişti. Özal döneminde artık imar izni vererek, tapu tahsis belgesi dağıtarak bu insanların oylarını almak mümkün olabildi. Şimdi “sizin çöpünüzü en iyi biz topluyoruz” lafının bir anlamı yok, zaten toplanıyor. Artık varoşlarda yaşayan yaklaşık 8 milyon insanın korkularını ortadan kaldıracak ve onlara güvence verecek bir şeyler yapmak gerekiyor. Bu da yerel yönetimin değil; merkezi hükümetin işidir. Önümüzdeki seçimde partilerin seçim kampanyalarında ‘yerel hizmet’ temasının geriye itileceğini, onun yerine ülkenin geneline dönük bazı seçim vaatlerinin dile getirileceğini tahmin ediyorum.

HADİ BEYLER, HODRİ MEYDAN!

Taraf, 8 Aralık 2008

Dokuz ay önce, AKP için kapatma davası açıldığı günlerde şunları yazmıştım: “Hiç hafife almıyorum, parti kapatma tehdidi siyasetin nefesinin kısılması demektir. Böyle bir tehdit altında sürdürülen siyasi faaliyet artık risk almaktan korkan ve sadece ‘günlük işleri idare eden’ bir düzeye çekilir. Eğer böyle bir yolu tercih ederse, AKP’nin 2002-2005 arasında sergilediği reformcu özellikleri yok olur ve AKP’nin siyasi yaratıcılığı iğdiş edilmiş olur. AKP, kısa zamanda Mesut Yılmaz’ın ANAP’ı haline dönüşebilir. Eğer AKP, Türkiye’deki değişim sürecini yönetme iddiasından vazgeçerse yalnız ihale dağıtan ve kendi çevresinde yeni zenginler yaratan bir parti olur” (*Taraf*, 17 Mart 2008).

Tahminlerimiz doğrulandı ve AKP, Mesut Yılmaz’ın ANAP’ına benzedi artık. AKP’nin seviye kaybındaki son aşama ise, İhale Yasası’ndaki değişikliklerle gerçekleşti. *Taraf* dışındaki gazetelerin görmezden geldiği –Doğan grubunda çıt yok, maşallah!– son değişiklikler üzerinde durmak istiyorum.

Malûm, ülkemizde siyasal kirliliğin temelinde devlet ihaleleri yatar. Double yol yapımından toplu konut inşaatına, hastanelere tıbbi malzeme alımından, makine-teçhizat satın alımına kadar akla gelebilecek her türlü yatırım ve harcamalardan bahsediyoruz. Milyonlarca dolarlık bu ihaleleri, siyasi partiler eskiden beri kendi yandaşları olan iş adamlarına vermeye uğraşırlar. Bu yolla verilen ihalelerle yandaşlarına güç ve büyük gelir sağlarlar. İhaleleri alan partili müteahhitler de kazandıklarının bir kısmını partilere iade ederek çarpık sistemi finanse ederler. Yapılan inşaatlar doğru dürüst denetlenmediği için, ilk depremde devlet binaları, okullar, yollar çöker. Kimseye hesap sorulmaz.

Neşe Düzel ile görüşen İnşaat Mühendisleri Odası Başkanı Serdar Harp yasadaki son değişiklikleri yorumladı: “AKP yaptığı her değişiklikte serbest rekabeti ve şeffaflığı törpüledi... Oysa AB, Türkiye’den şeffaflık ve rekabet talep ediyor. Son İhale Kanunu’yla AB kriterlerinden tamamen uzaklaşıldı. Okuldan konut inşaatına, fabrikadan köprü, baraj yapımına, devlete makine,

malzeme, gıda alımlarından otobüs alımlarına kadar kamuda ihale konusu olan her şey muafiyet kapsamına alındı. İhale Kanunu öyle bir hale getirildi ki, artık üç firma davet edilecek ve birine ihale verilecek” (Taraş, 1 Aralık 2008).

Mart ayında yapılacak Belediye Seçimleri öncesinde Kamu İhale Yasası’nda değışikliğe gidilmesi çok anlamlı. Malum, seçim kampanyası masraflı bir iştir. Serdar Harp, İstanbul Belediyesinin açtığı tünel ihalesinin hikâyesini şöyle anlatıyor:

Üç milyar dolarlık ‘Yedi Tepeye Yedi Tünel’ projesinin ihalesi davet usulüyle yapıldı. Biz Kamu İhale Kurumu’na (KİK) başvurduk ve ihalenin açık yapılmamış olmasına itiraz ettik. Ama karşımıza ‘Acil işler, genel ihale şartlarının dışındadır. Bu işler için açık ihale yapılmaz. İşler, davet usulü verilir’ maddesi çıktı. Peki, acil işler neydi? Savaş, salgın, afet, deprem, dış politika gibi durumlardı. İstanbul Belediyesi ‘Yedi Tepeye Yedi Tünel’ ihalesini deprem kapsamına sokup davet usulü yaptı. İşte biz buna itiraz ettik. KİK de araştırıp kararını verdi. ‘Bu projenin depremle ilgisi yok. Bu ihale yanlış’ dedi. Ama ihaleye girenler firmalardan hiç biri bu ihaleye itiraz etmediği için KİK ihaleyi iptal edemedi. Çünkü davet usulüyle yapılan ihale usulsüz olsa da, eğer katılan firmalar itiraz etmezse KİK tarafından denetlenemiyor. Dışarıdan itiraz yapılamıyor. Biz Mühendisler Odası olarak ihalelere itiraz edemiyoruz. Hele hele Cumhurbaşkanı’nın onayına sunulan son İhale Kanunu daha da ileriye gitti. Bütün kamu ihaleleri gerçek bir denetimden muaf hale geldi. KİK’in denetleme yetkisini tamamen ortadan kaldırdı.

Cumhurbaşkanı Gül de bu yasayı onayladığına göre, bu rezilliğin önünü almak için tek çare kaldı. O da CHP’nin bu değışiklikleri Anayasa Mahkemesine götürüp iptal ettirmesi. Bundan birkaç ay evvel “müzmin laikperest” Özdemir İnce, CHP’nin ne kadar cansiperâne bir muhalefet yaptığı konusunda bizleri aydınlatmak için “yolsuzlukların baş takipçisi” CHP’li Kemal Kılıçdaroğlu’ndan aldığı bilgileri köşesinde yayınlamıştı. Sn. Kılıçdaroğlu övünerek anlatıyor:

“AKP döneminde toplam 111 yasa dolayısıyla Anayasa Mahkemesi’ne iptal ve yürürlüğün durdurulması istemiyle başvurduk. Bu başvurulardan 62’si sonuçlandı. Bu 62 karardan 36’sında iptal kararı, 11’i için de yürürlüğün durdurulması kararı verildi. Buna karşılık, 13 dava CHP’nin başvurusu aleyhine sonuçlanarak, Anayasa Mahkemesi’nce reddedildi. Ayrıca 2 dava da yürürlüğün durdurulması istemi kabul edilmedi. 49 dava ise halen devam etmektedir” (*Hürriyet*, 14 Temmuz 2008).

CHP’nin muhalefet anlayışının “hukuk bürosu gibi çalışıp iptal dilekçesi yazmaktan ibaret” olduğunu biliyoruz. Şimdi uzmanlıklarını sergileyecekleri bir konu var: İhale Yasası’ndaki değişikliklerin iptali için Anayasa Mahkemesine dava açmaları gerekiyor!

Eğer CHP son değişiklikleri Anayasa Mahkemesine götürmez ise, AKP’nin kurguladığı yolsuzluk ve talan sistemini el altından destekliyor demektir. Baykal’ın başına geçmek için zırt-vırt kurultay yaptırdığı SHP’nin 1993 yılındaki İSKİ yolsuzluğunu biz unutmadık. CHP’li belediyelere iş yapan ‘kanalizasyon müteahhitleri’ son değişikliklerden memnundur herhalde. Eğer CHP’liler dava açmazlar ise, artık “dürüstlük ve namus” nutukları atmasınlar. Çünkü bu rezilliğe ortak olmuş olacaklar. Hadi Beyler, Hodri Meydan!

NA VULİAKSİ O DUNYASİ!

Taraf, 15 Aralık 2008

Atina'da 15 yaşındaki bir gencin polis kurşunu ile öldürülmesinden sonra çıkan olaylar basınımızda hayret ve hayranlık uyandırdı. Cennet vatanımızda son iki yılda 20'den fazla insanın polis kurşunu ile ölmüş olmasına rağmen hiç çatlak ses çıkmamış, hiçbir bürokrat istifaya yeltenmemişti. Halbuki Yunanistan'da bu olaydan sonra İçişleri Bakanı istifasını sunmuş, Başbakan açıkça özür dilemiş ve katil polis de içeri tıkılmıştı. Bazı köşe yazarları "Yahu, Yunanistan kadar olamadık!" diye hayıflanıyor, komşudaki demokratik olgunluğa hayran oluyorlardı.

Diğer yandan Atina'nın merkezinde 1 milyar dolarlık tahribat olurken, Karamanlis hükümeti olayları durdurmak için "olağanüstü hal" ilan etmiyordu. Halbuki bizde böyle bir isyan çıksa, hemen sıkıyönetim ilan edilirdi: "Helal olsun Yunanlılara. Orduyu göreve davet etmeyi düşünmüyorlar bile!" dendi.

Yunanistan'da olup bitenler görüldüğünden daha karmaşık. Önce, öğrencilerin Yunan toplumundaki konumlarından başlayalım. Yunanistan'da askeri diktatörlük sırasında (1967-74) en ciddi sivil itaatsizlik örneği Atina Teknik Üniversitesinde gerçekleşti. 14 Kasım 1973 günü öğrenciler üniversiteyi işgal ettiler ve halkı direnişe çağıran radyo yayına başladılar. 17 Kasım'da tanklar okulun bahçesine girdi işgal sona erdirildi. Bu olay, öğrencilere bir tür "devrimci öncü" rolü yüklenmesine neden oldu.

Günümüzde, 17 Kasım direnişi haddinden fazla büyütülür ve her yıl törenler yapılır. Sanki cunta öğrenciler tarafından devrilmiş gibi bir "anlatı" geliştirilmiştir. Bu anlatıyı örneklendirelim: "Atina'dan ilk gelen haberler beni şaşırtmamıştı. Yunan milletinin isyancı bir karaktere sahip olduğu bilinir. Cuntaya karşı 1973'te yaşanan ve kanlı bir şekilde bastırılan, yine de darbecilerin nihai yenilgisine zemin hazırlayan Politeknik işgali bunu iyi anlatır" (Banu Güven, *Radikal Cumartesi*, 13 Aralık).

1 Batsın bu dünya!

Halbuki, Yunan cuntası aslında Kıbrıs krizi yüzünden devrildi. 20 Temmuz 1974'de Türk ordusu Kıbrıs'a çıkınca, Cunta lideri Albay Ioannides ya Türkiye'ye savaş açacak veya iktidarı sivil siyasetçilere bırakacaktı. Özellikle, Selanik'teki 3. Ordu'nun verdiği muhtıradan sonra Ioannides savaşa cesaret edemedi ve iktidarı sivillere bıraktı. Ecevit'in "Demokrasinin beşiği olan Yunanistan'a da demokrasiyi biz götürdük" sözleri aslında gerçeği yansıtmaktadır. Ama bu gerçek, Yunan milliyetçilerinin canını acıtan ve kolay kaldıramayacakları bir gerçektir. Dolayısıyla, öğrencilerin cuntaya karşı "şanlı 17 Kasım direnişi" Yunan milliyetçi ideolojisinin merkezine oturtuldu. İşte bu nedenle, Başbakan Karamanlis orduyu göreve davet edemez. Orduyu devreye sokmak, günümüz Yunan siyasetinde "cuntaya davetiye çıkarmak" demektir.

1974'de sürgünde olduğu Paris'ten gelen Konstantin Karamanlis (1907-1998) Yunan demokrasisini yeniden kurdu ve ülkeyi AB üyesi yaptı. Papandreu'nun PASOK iktidarında ise, 1946-49 arasındaki Yunan iç savaşını kaybeden sol örgütlerin (EAM-ELAS) Doğu Bloku ülkelerine göç etmiş olan mensuplarının geri dönüşü sağlandı. Böylece, Yunan siyasetinde muhalif gruplarla devlet arasında bir "helâlleşme" yaşandı. Yunan demokrasisinin yeniden kurulduğu yıllarda öğrenciler en fazla kullanan toplumsal gruplardan biri oldular. Atina'da yaşayan Herkül Millas bu durumu şöyle anlatıyor:

20 yıldır polis üniversitelerin bahçesine adını atamamıştır. Bu arada her türlü örgütlü ya da anarşist grup onlarca kez Atina'nın merkezindeki üniversite binasını basmış, yağmalamış, ateşe vermiştir. Öğrenci olmayanlar bile gelip bu binalardan bilgisayar gibi donanımları hiçbir engelle karşılaşmadan alıp götürmüştür... Suç işleyenler hakim karşısına çıkarılıp ceza almamıştır. Üniversitenin yöneticileri polisi üniversite dahiline davet etme hakkını bir kez bile kullanmamıştır: Toplu harekete karşı çıkmak cuntacılık sayılacağından ya da daha kötüsü, öğrencilerin kızmalarından korktuklarından. Çünkü üniversite hocalarının terfilerinde öğrencilerin çok büyük oranda oy hakları var.

Bu tür haklar lise öğrencilerine ve daha sonra ortaokul öğrencilerine de verildi... Örneğin, küçük bir grup öğrenci... şikâyetlerini dile getirmek için (kantindeki börek taze değildir, diyerek) okullarını işgal edebilirler, kapısına kilit vurup kapatabilirler. Buna hiç kimse müdahale etmez... Sonunda işgal biter ama bu kez de... hocaların büroları, teçhizatları, kitap ve notları yok olmuştur. Bunlar Yunanistan'da olağan olaylar sayılmakta ve toplumun büyük bir kesimi bu tutumu demokrasinin gereği saymaktadır (*Zaman*, 11 Aralık).

Yunanistan sürekli yolsuzluklarla sarsılan, sanayi üretimi sınırlı, 18-25 yaş grubunda işsizliğin % 25'e çıktığı, 1 milyondan fazla kaçak işçinin pis işleri yaptığı, sınıf atlama imkanlarının azaldığı bir ülke. Yunan devleti yıllardır AB'den alınan paraları halka dağıtarak toplumsal barışı sağlamaya çalıştı. Artık dağıtılacak bir şey kalmadı. Yunan devletinin reforma ihtiyacı var, ama bunu gerçekleştirecek siyasi irade yok.

Yunanlı gençlerin ileriye dönük hayalleri ve umutları kalmadı. Gençler nefretlerini vitrinleri kırarak, yakarak ve dükkanları yağmalayarak ortaya koyuyorlar. Orta sınıfların isyanı bu! Umutsuzluğun yarattığı nihilizmin ileriye dönük bir toplumsal projesi veya siyasi ütopyası olamaz, o sadece bir varoluş biçimidir. Atina'da yaşayan İstanbullu Rum arkadaşım Hristo Elmacıoğlu'nun annesi Yoanna Hanım geçen gün şöyle demiş: "Oğlum, 6-7 Eylül de böyle bir şeydi!" Yaşananlar hiç unutulmuyor, galiba.

SAYENİZDE, SAYIN BÜYÜKELÇİM!

Taraf, 22 Aralık 2008

Ermeni meselesi üzerine bir yazımı şöyle tamamlamıştım: “Unutmayalım, dünyada milli marşı ‘Korkma!’ sözcüğü ile başlayan tek ulus biziz. Cesaretle ‘bizi biz yapan’ korkularımızın üzerine gitmemiz ve artık büyüdüğümüz konusunda herkesten önce kendimizi ikna etmemiz gerekiyor... Bunu gerçekleştirdiğimiz zaman, bu ülkede Ermeni kırımını dahil her şeyi soğukkanlılıkla tartışacak olgunluğa ulaşılacağını düşünüyorum.”

Vicdanlarının sesini dinleyenlerin başlattığı “özür diliyorum” kampanyası hâlâ korkularımızın esiri olduğumuzu gözler önüne serdi. İmzalanan metinde ‘soykırım’ terimi yoktu. İmzalar sadece sahiplerini bağlıyor, devlete sorumluluk yüklemiyordu. Ama sonuç değişmedi, imza sahipleri kamuoyunda ‘hıyanet-i vataniye’ ile yargılandı. Özür metninin bulunduğu internet sitesi, imzaların toplamı 13,500 civarında iken ‘derinlerden gelen’ bir salvo ile torpillendi. 2005 yılında düzenlenen ‘Ermeni Konferansı’nda benzer tepkiler ortaya çıkmış, ona da “soykırım konferansı” denilmişti. Aynı şekilde, imza kampanyası da “bazı satılmışlar soykırımını kabul ediyorlar” cıgıllıkları ile boğuldu.

Ermeni meselesi açıldığında hep olduğu gibi, emekli büyükelçiler korusu TV ekranlarına arz-ı endâm ettiler ve tartışma programları birden Etiler, Emekli Sandığı Huzurevi’nin kantini gibi oldu. Büyükelçilerimiz, elemli suratlarla bizlere ‘hizâ ve istikâmet’ gösterdiler. Ayrıca ‘karşı bildiri’ hazırlayarak, özür girişiminin ASALA tarafından öldürülen diplomatların anısına “ihanet etmek” anlamına geldiğini hatırlattılar.

Çoğu kariyerlerinin zirvesine 1973 - 1986 yılları arasında ulaşmış olan diplomatlarımızın, neden dellendiklerini anlamak zor değil. Sanki, Marlon Brando’nun oynadığı *Baba* filminin alaturka versiyonunu seyrediyor gibiyiz. Ama karşımızda Sicilyalı bir aile yerine, 65-85 yaş grubundaki emekli büyükelçiler var. Bizlere arkadaşlarını kaybettikleri çatışmanın aslında bir ‘kan davası’ olduğunu hatırlatıyorlar. Efendim vicdan, acıların paylaşımı, özür de neymiş? TC vatandaşları olarak, bizler onların kan dava-

sının takipçileri ve hatta tetikçileri olmalıydık! Türk-Ermeni ilişkilerinin yumuşaması ne demek? Onların kan davasının önceliği vardı, bizim özrümüz onların kan davasının önüne geçemezdi!

Emekli büyükelçilerin görevde oldukları yıllarda Türkiye'nin resmi tezleri biçimlenmişti. 1973'de ilk diplomatımız Los Angeles'te vurulduğunda çıkıp şunları söylemek mümkündü: "Evet, 1915'de korkunç şeyler oldu. Anadolu Ermenilerinin bir bölümü İttihat Terakki komitesinin yönlendirdiği Teşkilatı Mahsusa çeteleri tarafından katledildiler. Bütün bu olaylardan dolayı çok üzgünüz, özür dileriz! Ama biliyorsunuz, Türkiye Cumhuriyeti 1923'de kuruldu. Osmanlı döneminde yapılanlardan bizleri sorumlu tutamazsınız! Zaten Atatürk, Ermenilerin başına gelenler için TBMM'de 'fazahat' (utanç verici iş) demişti. İttihatçılar, 1919-1922 arasında Milli Mücadeleyi yönetenlere de karşıydılar. Atatürk'e karşı İzmir'de suikast tertip ettiler." Ama, bunları söylemek için artık çok geç. Atı alan, Üsküdar'ı geçti!

Yukarıdaki gibi insani bir yaklaşımı benimsemek yerine "Ermeniler isyan ettiler, biz de Doğu vilayetlerinde tehcir yaptık. Onlar yollarda soğuktan ve tifüsten öldüler. Katliam olmadı!" gibi tek fiskede çöken savunmalar yaptılar. Şimdi televizyona çıkan, karşı bildiri hazırlayan büyükelçilerin çoğu zamanın iktidarlarına sertlik ve uzlaşmazlık tavsiye etmişlerdir. Hiçbiri de çıkıp, "Yâhu, biz ne yapıyoruz? Hilafetini, Saltanatını, tekkesini, medresesini ve hatta alfabesini tarihe gömdüğümüz Osmanlı'nın katliamlarını neden savunuyoruz?" demediler. Veya bunu açıkça dile getirmedi. Bu nedenle tek bir diplomat bile istifa etmedi! Bush'un Irak politikasını "yanlış" bularak istifa eden Amerikalı diplomatlar kadar bile olmadılar. Maalesef, bizimkiler hem kendilerini, hem de bütün toplumu aldattılar.

Şimdi de dönüp "bize soykırım lekesini süremezsiniz" diyorlar. Sayın Büyükelçim, eğer öyle bir şey oluyor ise sayenizde olmuştur! 1970'lerden beri bu ülkedeki Ermeni politikasını *biz* değil, *siz* tespit ettiniz! Lobi şirketlerine milyonlarca dolar dağıttınız. Kongre'deki "soykırım" tasarılarını ABD'deki Yahudi lobisinin marifeti ile göğüslediniz. Türkiye'nin dış politikasını İsrail'e bağımlı hale getirdiniz. Peki, ne elde ettiniz? Hemen söyleyeyim: 19 ülkenin ulusal meclisi ve üç uluslararası örgüt -Avrupa Parlamentosu dahil!- Ermenilerin "soykırım"a uğradığını kabul etti. Yâni,

sonuç tam bir hezimet! Sakın, “tezlerimizi pazarlayamadık” mazeretine sığınmayın, önce satmaya çalıştığınız mala bakın lütfen!

Bu arada, Dışişleri Bakanlığında görev yapan genç diplomatlara örnek olacak bir davranışla iki emekli büyükelçinin (*Taraf* yazarı Temel İskit ve Ünal Ünsal) özür metnini imzaladıklarını hatırlatayım. Büyükelçi Volkan Vural imzalamadı ama televizyonda “devletin özür dilemesi ve Ermenilere pasaport vermesi” gerektiğini söyledi. Hepsine saygılarımı sunuyorum.

Özür metnini imzalamış biri olarak, sözlerimi 1919’da İstanbul’da katliam suçu ile yargılanan Yozgat-Boğazlıyan Kaymakamı Kemal Bey’in davasında şahitlik yapan, Müftü Abdullahzâde Mehmet Efendi’in ifadesinden bir bölüm ile bitiriyorum:

Erkekler tutuklanıyor ve sürgüne gönderiliyordu, fakat nereye gönderilmekteydiler? Hiç kimse, bir şey bilmiyordu. Sonunda işittik ki; onları öldürüyorlardı. Erkeklerin ardından, kadınlar ve çocuklar da sürgüne gönderildi ve katledildi. Dine karşı bu ağır suçlardan dolayı fazlasıyla üzülmüştüm. Kemal Bey bu durumu fark etti ve bir gün; ‘Müftü Efendi, neden bu kadar üzgünsünüz, siz hükümetten daha mı merhametlisiniz?’ Ben de, ‘Hayır, üzgün değilim, ancak Allah’ın gazâbından korkarım’ diye cevapladım! (*Alemdar*, 19 Şubat 1919).

Boğazlıyan Müftüsü, Abdullahzâde Mehmet Efendi merhumun hâtırası önünde saygı ile eğiliyorum!

TRT Şeş...

Taraf, 5 Ocak 2009

Sanıyorum, 1989 yılıydı. Cumhurbaşkanlığı makamından kısa süre sonra ayrılacak olan Kenan Evren, dünya gözü ile Amerika'yı da görmek istemişti. Baba Bush'un davetlisi olarak Washington'a gitti ve Beyaz Saray'a kabul edildi. TRT geniş bir kadro ile geziyi takip ediyordu. Biz de o gün arkadaşlarla birlikte haberleri izliyorduk. Bush-Evren görüşmesinden sonra, TRT o zamanlar *Hürriyet*'in Washington temsilcisi olan Sedat Ergin ile mülakat yaptı. Sedat Ergin, iki liderin gündeminde "Kürt meselesi" olduğunu söyleyiverdi! Biz bu sözleri duyunca donup kaldık. Yahu, Sedat Ergin canlı yayında "Kürt" demişti! Aramızda gazeteci Nilay Karman vardı. Nilay hemen telefona sarıldı ve Sedat Ergin'i aradı. Hepimiz TRT'de "Kürt" kelimesini kullanmaya cesaret ettiği için Sedat'ı kutladık. Konu ancak 1991 yılında Demirel-İnönü ikilisinin "Kürt realitesini tanıyoruz" açıklamasından sonra, siyaseten tartışılmaya başlandı. Ama Kürt dili üzerindeki baskılar kalkmadı.

Daha iki ay önce kendisi ile yapılan mülakatta Kürt aydını Muhsin Kızılkaya şunları söylüyordu: "Kızım Lian'ı geçen gün yuvaya götürürken taksiye bindik. Aramızda Kürtçe konuşurken, taksi şoförü büyük şaşkınlıkla 'Kürtçe konuşuyor' dedi. Kendisi de Mardinliymiş. Taksiyi hemen kenara çekti, 'Kürtçe konuşuyor' diye ağlamaya başladı. İnerken bizden para almamaya kalktı. Bu olayı insanlara anlatamazsınız. Bunu ancak ve ancak dili bu kadar haksızlığa uğramış, incitilmiş bir halk anlar" (*Taraf*, 9 Kasım).

Geçen hafta TRT Şeş'in açılışı ile ilgili haberleri seyrederken bunları hatırladım. Özellikle, AKP Van Milletvekili Gülşen Orhan, Şivan Perwer'in "Dotmam" (Amca kızı) isimli türküsünü söylerken gözüm Dengir Mir Mehmet Fırat'a ilişti. Yüzünde güller açıyordu. Kolay değil, memlekette devrim oluyordu. Devlet televizyonunda Kürtçe yayın başlamıştı! Kürt kimliğinin tanınmasının daha açık ifadesi ne olabilirdi ki?

Birden 1960'lardaki Doğu Mitinglerini, 12 Mart'ın DDKO Davasını, 12 Eylül'de Kürtçe konuşan herkesin tıkdığı Diyarbakır Cezaevi cehennemini düşündüm. Anadilini konuşmaktan başka bir suçu olmayan insanla-

rın uğradığı baskı, zulüm ve işkenceyi tekrar hatırladım, tüylerim ürperdi. Nereden, nereye gelinmişti.

Gazetelere göz attığımda, bu gelişmelerden endişe duyanların olduğunu gördüm. Örneğin, Taha Akyol köşesinde iki gün üst üste yazı yazarak ülkemizin en önemli sorununun 'Kürt meselesi' olduğunu, bu sorunun temelinde etnik milliyetçiliğin yattığını belirterek şunları söylüyordu: "Tarih laboratuvarı gösteriyor ki, etnik milliyetçi talepleri kabul etmek ve o yönde reformlar yapmak bazen bu hareketleri sakinleştirmiş ama bazen de ayırmayı, 'kabileleşme'yi derinleştirerek büyük, kanlı felaketlere yol açmıştır" (*Milliyet*, 30 Aralık). Sn. Akyol, ertesi gün de şunları yazıyordu: "TRT Şeş adıyla Kürtçe TV yayınının başlaması, T.C. Başbakanı'nın Kürtçe 'Hayırlı olsun' demesi güzel gelişmeler ama içimdeki korku dinmiyor; Yugoslavya olur muyuz diye! Korkuyorum çünkü, etnik milliyetçilik tatmin edilmesi fevkalade zor bir marazdır" (31 Aralık).

Peki, 'korkanlar için' aynı soruyu tersten soralım: Varsayalım ki TRT'de Kürtçe yayın yapılmadı. Acaba Kürt kökenli vatandaşlarımız, "madem ki TRT'de Kürtçe yayın yok, o zaman biz de Türk kanallarında dizi izleyelim de Türkçemiz güzelleşsin" mi diyecekler? Tabii ki hayır! Artık o aşamayı çoktan geçtiler. Üç ay evvel bu konuda şunları yazmıştım:

Akşam saatlerinde ekran başına geçen bölge insanı, sadece PKK'nın Roj TV'sini izlemiyor. Aynı kara kutunun içinden çıkan ve tümü uydudan Kürtçe yayın yapan başka kanallar da var. Eline uzaktan kumandayı alan herkes Kürdsat (Talabani yanlısı), Kürdistan TV (Barzani yanlısı) ve İran'dan yayın yapan birkaç Kürtçe kanal arasında geziniyor. Uydu yayın teknolojisi sayesinde birbirinden haberdar olan bu insanlar, artık yeni bir cemaatin parçası olduklarının farkına varıyorlar. Bu işlem, her akşam milyonlarca insanın evlerinden katıldığı bir âyin gibi tekrarlanıyor (*Taraf*, 6 Ekim).

Taha Akyol kafasında felaket senaryoları yazıp korku filmi seyrederken, Cengiz Çandar dostumuz TRT Şeş hakkında Irak yönetiminden bir Kürt yetkili ile mülakat yapmış. Sözü Cengiz'e bırakıyorum:

Muhatabım [şunları] dile getirdi: ‘Kürtlerin yarısı *Kurmanc*’tır. Irak’tan yayın yapan Kürtçe kanalların hepsi *Soran* [lehçesinde yayın yapıyor]. Türkiye’nin milyonlarca Kürt’ü için Kurmanc [lehçesinde] yayın yapılması, üstelik bunu devletin yapması çok önemli ve işin siyasi anlamı açısından bakarsanız gerçekten bir devrim’ dedi. Tam bunları konuşurken telefonu çaldı. Telefonun öbür ucunda Irak Cumhurbaşkanı Celal Talabani. Cumhurbaşkanlığı makamında geçmiş televizyonun karşısına TRT Şeş’in test yayını izliyormuş bir saattir. Çok beğenmiş. ‘Eğer TRT Şeş’in yayını böyle olacaksa, Kurdistan TV’yi, KurdSat’ı hiç vakit uzamadan sollar geçer gider. Program kalitesi ve içeriğiyle, Irak’taki Kürtler kendi kanallarını değil, TRT Şeş’i izlemeye başlarlar (*Radikal*, 2 Ocak).

Sn. Akyol’un yazdıkları ile Iraklı Kürtlerin meseleye bakışlarını yan yana koyduğumuz zaman ne ortaya çıkıyor? Galiba, ‘alaturka’ endişelerimizden ve Kemalizm kaynaklı takıntılarımızdan kurtulup dünya ile yüzleşmenin vakti gelmiştir. Ayrıca, korkunun kime ne faydası olmuş ki?

ERGENEKON İÇİMİZDE!

Taraf, 19 Ocak 2009

Geçen yıl İlhan Selçuk'un gözüaltına alınmasından sonra, Yıldırım Türker nefis bir yazı yazmıştı. Şöyle diyordu: "İlhan Selçuk'a basının dua-yeni demek için gerçekten de *Kemalist Kişilik Bozukluğu*'ndan (KKB) muzdarip olmak gerek" (*Radikal*, 24 Mart 2008).

Son gözüaltılardan sonra, yine "KKB'den muzdarip olanlar"ın sesleri ayyuka çıktı. Yanlış anlaşılmasın, Tuncay Güney konuştuğunda "Ay valla, beni tehdit ediyorlar!" diye telaşlanıp başyazı döşenenlerden veya "son gözüaltılar Emniyet'teki F tipi örgütlenmenin (Fethullahçılar!) yürüttüğü tasfiye operasyonudur" diyen 'hisli' gazetecilerden bahsetmiyorum. Onların durumu farklı. Onlar, "Yurdun Sesi Oğlanlar Korosu" olarak, Kemanî Serkis Efendi'nin Nihavent makamındaki şarkısını söylüyorlar:

Kimseye etmem şikâyet, ağlarım ben hâlîme
Titrerim mücrim (suçlu) gibi, baktıkça istikbalime
Perde-i zulmet (karanlık perde) çekilmiş, korkarım ikbalime
Titrerim mücrim gibi, baktıkça istikbalime

Ergenekon soruşturması ile ikbali (talihi, kariyeri) tehdit altında olanları şimdilik bir kenara bırakalım. Aslında "KKB'den muzdarip olanlar", etrafımızda sık rastladığımız kişiler. Bunlar okul arkadaşınız, komşunuz veya iş arkadaşınız olabilir. Ayrıca, kendilerini solda görebilirler. Suikast silahları ortaya çıktıkça, sahte kimlik taşıyan prostatlı emekli paşalar yakalandıkça bunların korkuları arttı. Ümit Kıvanç'ın yazdığı gibi, size utanmadan "Ay Valla anlayamıyoruz, bilemiyoruz ki neler oluyor" tiradları atabilirler (*Taraf*, 14 Ocak). Lütfen, kızmayın onlara. Hatta, o silahların bizlere, bizim arkadaşlarımıza çevrildiğini falan da anlatmaya kalkmayın, anlamazlar.

Bendeniz çok denedim, olmuyor! Eskiden "Ay Valla İran gibi olucuz" diye dellendiklerinde, bunları sakinleştirmek için Türkiye ve İran arasındaki mezhep ve dini örgütlenme farklarını anlatmaya çalışırdım.

Konuşmaya başladıktan hemen sonra karşımdakinin gözleri cam gibi olurdu. Söylediklerimin bunların bir kulağından girip diğ r kulağından –içeride hiçbir bilgi ve bilinç sıçraması yaratmadan!–  ıktığını anlardım. Dolayısıyla, sorun bilgi eksikliği falan değıldir. Aynen Yıldırım Türker'in dediğı gibi, mesele “kişilik bozukluğı” düzeyinde ele alınmalıdır.

Artık bir şeyi itiraf etmenin vakti gelmiştir. Kabul edelim artık, Ergenekon içimizde! Mesele, sadece   -beş emekli paşa, onların sivil şakşak ıları ve gözü kara tetik ilerin oluşturduğı bir gizli örgüt meselesi değıldir. Mesele, darbenin yolunu d semek için yapılacak suikastler ve toplumda ses getirecek terör olayları da değıldir. Işın o tarafı, zabıtayı ilgilendirir. Mesele, bir zihniyet kalıbı ve bunun yarattığı kişilik bozukluğı meselesidir! Eğer, bu ülkenin kentli, eğıtimli ve hâli vakti yerinde orta sınıflarına mensup insanlar askeri darbeyi hâlâ bir ‘ z m’ olarak düşünüyorlarsa, durum vahimdir.

Tuncer Kılınç Paşa, Kemal Gürüz ve diğ rlerinin toparlandığı gün bütün gözler Org. İlker Başbuğ’a çevrildi ise, bu işte bir tuhaflık var demektir. Genelkurmay'ın web sitesine ‘zehir zemberek’ bir bildiri konmayacağı veya Org. Başbuğ'un birilerine ‘fırça atmayacağı’ belli olduktan sonra, bu durum “askerler bizi yine sattı” ed sı içinde haber yapılıyorsa, vaziyet vahimdir. Aynı gün, ‘367 Sabih'in evi aranırken komşuları balkonlarına bayrak asarak durumu protesto ediyorsa, komiktir. Sonra, Star Ana Haber ve 32. Gün programına ‘Onursal Başsavcımız’ davet edilip Savcı Zekeriya  z' n savunmasız kalesine gol atma imkanı veriliyorsa, hazindir.

Kabul edelim artık, bu ülkede kendisini tehdit altında hisseden, korkudan donuna dolduran kentli orta sınıflar var. Bunlar AKP iktidarından kurtulmak için şeytanla bile işbirliği yapmaya hazırlar. Kriz patladığında, bir güzide  niversitemizin mezunlarının oluşturduğı internet grubunda “Oh ne iyi, kriz geldi. Tayyip'ten kurtuluyoruz!” diye mesajlar dolanıyordu. Irak'ta askerlerin kafasına çuval geçirildikten sonra, Org. Tuncer Kılınç'ın “ABD'den ayrılalım; Rusya ve  in'le iş turalım” cinlikleri bunlara cazip gelmişti. KKB hastaları ile biraz konuşursanız, hemen Büyük Ortadoğı Planı veya “Yahudiler Harran'ı satın alıyor” türünden senaryolar dinlersiniz. TRT Kürtçe yayına geçince, “b l n yoruz” diye feryad ederler. Zaten, AB-ABD ikilisinin nihai amacı ülkemizi bölmektir. ‘Tenekeden Fırtına’ gibi kitapları

okuyup zihinlerini bulandırırılar. Komploculuk orta sınıfların can suyudur. Ayrıca, bu görüşler sağcı ve İslamcı kesimde de çok yaygındır.

Maalesef, resmi ideoloji bu ülkede güce tapan, sürekli mağdur edildiğine inanan, ruhen ezik, işkencecisine âşık olan ve postal koklayarak mutlu olan bir kesim yaratmıştır. Veli Paşa ve arkadaşlarının güvendikleri taban da budur. İnanın, KKB hastalarının korku ve travmaları hiç eksilmez. Hatta, eğitim seviyesi yükseldikçe daha 'akut' hâle gelir. Zaten 'Millî' Eğitimin misyonu yeni nesillere travma yüklemektir. Atatürkçü derneklere çöreklenmiş ve kolej sınavları ile 'tepe sersemi edilmiş' gençler, İtilaf Devletleri donanmasının yakında İstanbul'u işgal edeceğine inanırlar. Yazık, ama maalesef böyle.

Peki, 'ağır abiler' gözüktüne alındığı için kendilerini 'öksüz ve yetim' hisseden bu insanlara karşı nasıl davranmalıyız? Benim nâçizane önerim şudur: Bunlara 'hasta, sakat ve kederli' muamelesi yapın, onlara acıdığınızı hissettirin. Ama sakın laf anlatmaya çalışmayın ve mümkün olduğu kadar uzak durun. Onları acılarıyla başbaşa bırakın. Toplumsal değişme sürecine uyum sağlayamayan, tarihin çöplüğüne atılarak tasfiye olur. Moralinizi bozmayın.

HÂLÂ MİSAFİR VE YABANCI?

Taraf, 9 Şubat 2009

Niğdeli un tüccarı merhum Yorgo Hacıdimitriadis kendisine tahakkuk ettirilen 138,000 TL'lik Varlık Vergisini ödeyemediği için Aşkale-Erzurum'a yollandı. Yorgo Efendi, Aşkale-Erzurum'da belediye hizmetlerinde çalışacak, kar küreyecek ve vergi borcunu "bedenen çalışarak" ödeyecekti. Yorgo Hacıdimitriyadis, Aşkale-Erzurum'da kaldığı dönemde günlük tutmuştu. Şimdi, onun kaleminden üç günün hikayesini yayınlıyoruz:

9 Nisan 1943: [Bugün] işe çıkmadım. İdrarımı topladım ve kanlı olduğunu gördüm. Tahlil neticesi bir kaç gün sonra anlaşılacak. Ayakta ve istirahatlı olan bazı arkadaşlar otelimizin ittisalında [yakınında] bulunan aşçı dükkanına birer çay almak için gitmiş idik. O arada komutan kontrol için geldi, bizim odalardan dışarı olduğumuzu münasip görmedi ve katiyyen dışarı çıkmamamız için kapuya asker bıraktı. Nerede yıkanacak ve sair ihtiyaçlarımızı nerede görecektik? Arkadaşlar İstanbul Kapusu yoluna gitmişler. Döndüklerinde yemek yemek ve saire için dışarı çıkmak men edildiğini hayretle karşıladılar. 129 kişi bir binada idik ve suyu olmadığı gibi apteshanesi dahi yalnız bir [tane] idi. Nihayet yalnız beşer kişi [dışarı] çıkmamıza onbaşılar razı oldular.

10 Nisan 1943: Hava güzel, rüzgâr yok. Güneş her tarafı kaplamış. Ben de arkadaşlarla işe çıkdım. İstanbul Kapu yolunda kar ve buz temizledikten sonra saat 13.00'de paydos yaparak 14.15'de yerimize döndük. Cumartesi olması münasebetiyle öğleden sonra çalışmak yoktu. Komutan koğuşlarımıza geldi. Otelimiz civarından [fazla] uzaklaşmamak üzere dışarı çıkmamıza musaade verdi. Bir arkadaşın (Bay Sarfati) şehirden geldiğini gördü. Sarfati asabi bir adam olmasından dolayı, komutanın ona "siz mahkumsunuz" ve saire sözlerine cevaben, "Esasen biz medeni haklardan ıskat edildik [yoksun bırakıldık]. Bizi daha eyi kurşuna diziniz..." demesi üzeri-

ne kendisini komutanlığa çağırıp yarın Pazar günü ceza olarak işe çıkmasını emretmiştir.

11 Nisan 1943: Saat 06.00'da kalktım. Yıkanmaktan dönüşümde bir arkadaşın... bağırdığını işitdim. Koşdum. Bay Sarfati intihar etmek üzere elinin damarını kesmiş ve o arkadaş yetişmiş idi. Kolunu bağladılar kanın akmasını azaltmak için ve kendisini hastaneye götürdüler. İsabet, fenalığın önü alındı. Rum arkadaşları ibadete davet ettik. Bir koğuşda Eksapsalmos ve Paraklisis [dualarını] okuduk. Çocuklarımız mağduriyetimiz için acı acı göz yaşları dökdük.'

* * *

2 Şubat 2009 tarihli *Milliyet* gazetesinde Devrim Sevimay'ın Türk Musevi Cemaati Başkanı Silvyo Ovadya ile yaptığı mülakatı okuduğumda ne iş yaptığını veya nereli olduğunu bilemediğim, Bay Sarfati'nin hikayesi aklıma geldi.

Onuru kırıldığı için intihara teşebbüs eden Sarfati'nin "esasen biz medeni haklardan ıskat edildik" sözü, bence gayrimüslim vatandaşlarımızın durumunu en veciz bir biçimde anlatmaktadır. Benim "kağıt üzerinde vatandaşlık" olarak tanımladığım bu durumu biraz açıklayalım: Gayrimüslim T. C. vatandaşı tek parti döneminin ilk yıllarında çalıştığı özel kesime ait iş yerlerindeki işinden atılan, devlet memuriyetine girme imkanı olmayan, daha sonra kurmuş olduğu vakıfların mallarına el konulan ve Türk ulusunun bir parçası olarak görülmediği için "misafir/yabancı" olarak adlandırılan ve her türlü ayrımcılığa maruz kalan bir insandır.

Unutmayalım, Varlık Vergisi'ni İslâmcı bir hükümet çıkarmadı! İnönü döneminde CHP'li Şükrü Saracoğlu hükümeti tarafından çıkarılmış olan Varlık Vergisi, azınlıkları piyasadan silmeyi amaçlıyordu. Peki, o günden bu güne ne değişti? Şimdi, Silvyo Ovadya'yı dinleyelim:

Bakın, yabancı gazete veya ajanslardan açıp bize 'Nedir sizin en önemli sorunuz' dediklerinde 'Türkiye'de bizim hiçbir zaman ne dini ibadet gibi bir sorunumuz olmuştur, ne de başka konular

1 Ayhan Aktar (yay. haz.) *Yorgo Hacıdimitriadis'in Günlüğü (1943)*, İstanbul: İletişim Yayınları, 2011 s. 167-168.

için olmuştur' diyoruz. Tabii ki bazı kısıtlamalar olabilir, mesela bir Yahudi büyükelçi hiç gördünüz mü ya da Yahudi bir subay... Ancak bizim sükut-u hayalimiz başka: Siz askerliğinizi yapıyorsanız, gereken tüm vatandaşlık ödevlerinizi yapıyorsanız, Türk kültürüyle yoğruluyorsanız ve Türkçe dilini kullanıyorsanız 'Ya bu adam da burada yabancı' dendiği zaman işte o bizim çok ağırımıza gidiyor" "Ben bugün hoşgörü istemiyorum. Burası benim vatanımsa kim, niye bana hoşgörü göstereceksin ki? Siz de aynı hakka sahipsiniz, ben de aynı hakka sahibim... Evet, anayasa ve demokrasi yeterli benim için, bunun dışında benim başka bir şeye ihtiyacım yok. Ben misafir değilim, ben yabancı değilim, tıpkı sizin gibi bu ülkenin bir vatandaşıyım.

Peki, bu durum değişecek mi? Sadece sızlanarak veya benim gibi akademisyenlerin bu konuda kitaplar yazmasıyla bir şey değişmez! Sn. Ovadya'dan bir ricam var: Lütfen, Yahudi gençlerini devlet memuriyetine girmeleri için yüreklendirin. Üniversite mezunu Yahudi gençleri de Kamu Personeli Seçme Sınavı'na (KPSS) girsinler. Kaymakam veya diplomat olmak için çaba gösterebilirler. Eğer, müracaat eden Yahudi gençlerinin hiçbiri işe alınmazsa, o zaman Başkan Erdoğan'ın samimiyetini sorgulama imkanımız doğar. "Bizi devlet memuriyetine almıyorlar!" diye söylenerek bu işler çözülmez! 1960'larda ABD'de olduğu gibi, ülkemizde de "vatandaşlık hakları" için mücadele zamanı gelmiştir. Hiç piyango bileti almadan, "bana ikramiye çıkmıyor" diye dertlenmek olmaz!

PAPAZ BÜYÜSÜ!

Taraf, 2 Mart 2009

Bundan yaklaşık 85 yıl önce, Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi yapıldı. 30 Ocak 1923 tarihinde Lozan'da "Yunan ve Türk Halklarının Mübadelesine İlişkin Sözleşme ve Protokol" olan uluslararası antlaşma imzalandı. İsmet Paşa ve Venizelos'un imzaladıkları bu antlaşma ile yaklaşık 1.200.000 Anadolu Rumu ile 400.000 Rumeli Müslümanı değiş tokuş edildi.

9 Eylül 1922 günü Türk süvarileri İzmir'e girdiği zaman, işgalci Yunan ordusu Çeşme tarafından gemilere binerek Anadolu'yu terk ediyordu. Korku içindeki Anadolu Rumları ise limanlarda toplanmışlardı. Dört ay içinde yaklaşık 900.000 kişi Ege sahillerinden gemilerle ve Trakya'daki Rumlar ise yürüyerek sınırı geçip Yunanistan'a sığındılar. 1922 yılının Aralık ayında yaklaşık 900.000 Anadolu Rumu o yıllarda nüfusu 4,5 milyon civarında olan Yunanistan'a sığınmıştı. Atina'da sefalet vardı. İnsanlar yollarda dileniyor ve sokaklarda yatıyorlardı. Selanik'teki Kızılhaç yetkilisi bu rezilliğe dayanamayanların intihar ettiğini merkeze yazıyordu.

Rumeli Müslümanlarının Türkiye'ye gelişi 1923 yılının sonunda başlamış ve bir yıl devam etmişti. Türkiye'ye gelen mübadiller de kendilerine verilen kapı-penceresi sökülmüş ve kiremitleri bile yağmalanmış evlerde yeni bir hayat kurabilmek için çok uğraştılar. Mübadelenin iki ulus-devletin onayı ile ve isteği ile gerçekleşmiş olması, yapılan işin ne kadar acımasız ve gayri insani olduğu gerçeğini ortadan kaldırmaz.

Ege'nin iki yakasında yüzbinlerce insanın köklerinden koparılmasıyla gerçekleşen mübadele hem Yunanistan'a yollanan Anadolu Rumlarının hem de Türkiye'ye gelen Rumeli Müslümanlarının zihninde bir takım toruntalar bıraktı. Mübadiller doğdukları yerleri hatırlarken, torunlarına oradaki hayatlarını biraz ballandırarak anlattılar.

Benzer bir süreç Kıbrıs'ta yaşandı. 1974'den sonra güneye sürülen bir Kıbrıslı Rum bana şunları anlatmıştı: "Babam Girne'deki evimizi öyle bir anlatırdı ki ben orayı saray sanırdım. Babam doğduğu evi sayıklayarak

öldü. 2004'de kapılar açıldıktan sonra annemle birlikte Girne'ye gittik. Babamın evi, kulübeden hallice bir evdi. Kendimi aldatılmış hissettim!"

Sadece evler değil, hayat tarzı ve zenginlik konusu da biraz mübalağa edilir. İnsanlar, doğdukları yerleri anlatırken dilin kemiği kaybolur. Şirazesinden çıkan duygusallık, *meçburi* mübadelenin sonucudur. Geçen hafta *Radikal*'de okuduğum bir haber şöyle:

Türk ve Yunan 20 'hissedar', Urla'nın Yağcılar Köyü'nde Müze Müdürlüğü, Maliye ve Jandarma gözetiminde 400 kilo altın ve paraları arıyor! Muskacı bir hocanın yol göstericiliğinde yürütülen kazılarda, 'altınlar papaz büyüsiyle 41 yılda bir yer değiştirdiği için' henüz bir sonuç alınamadı. Ama hissedarlar kararlı. Osmanlı döneminde Rumların yaşadığı Yağcılar Köyü'nü son beş yılda pek çok Yunanlı ziyaret etti. Gelen ailelerden biri, 2008 Eylül ayında Sabancı ailesinin satışa çıkardığı eve talip oldu. Geçmişte bir papaza ait olan eski püskü boş evle hepi topu 100 metre karelik bahçeye 150 bin TL teklif edilmesi şüphe çekti. İddiaya göre hissedarlar "Vazgeçtik, satmıyoruz" deyince Yunanlı taliplerin dili çözüldü: 'Bu evde oturan papaz büyük dedele-riydi. Köylüler mübadele sırasında giderken altınlarını papaza vermiş, o da bahçesine gömmüştü. Bunları günlüğüne yazmıştı. Onlar da miraslarını istiyordu.' Taraflar yaklaşık 400 kilo altın ve paralardan oluşan hazine için 'ortak' olup bir ay önce Urla Kaymakamlığı'na başvurdu. Müze Müdürlüğü, Maliye ve Jandarma gözetiminde kazı, dört gün önce başladı. Sonuç alınamadı. Papazın papaz büyüsi yapmış olabileceği iddiası üzerine hissedarlar, İzmirli 'Eyyüp Hoca'dan yardım istendi. "Cinler 41 yılda bir hazinenin yerini değiştiriyor" diyen Eyyüp Hoca'nın yönlendirmesiyle kazılar evin ve bahçedeki ağacın altına doğru kaydırıldı. Dedektörlerin de kullanıldığı kazıları merakla izleyen köylülerin bir kısmı, gülünç duruma düştükleri gerekçesiyle 'muskacı hoca'nın getirilmesine kızdı (*Radikal*, 25 Şubat).

Urlalı papazın hikayesi torunları öyle etkilemiş olmalı ki -aynen Yılmaz Güney'in *Umut* filminde olduğu gibi- bütün umutlarını bahçede

gömülü olduğuna inandıkları altınlara bağlamışlar. 'Urla'daki evin bahçesindeki altınlar' ile ilgili efsane 85 yıldır aile içinde anlatılmış olmalı. Sonunda, torunlar Yunanistan'dan Urla'ya gelip, evin şimdiki sahipleri ile ortak olup defineyi aramaya başlamışlar. Bulamayınca da "altınlara giden her yol mübah" deyip papaz büyüsunü bozsun diye 'İzmirli Muskacı Hoca'dan yardım istemişler!

Traji-komik bir durum var karşımızda. İnsan zihni ilginç bir makina, tuhaf bir şekilde çalışıyor. Anıların dünyasında hep hayaller ve gerçekler birlikte dans ediyorlar. Dedeler bazen hiç olmamış şeyleri, olmuş gibi anlatıyorlar. Torunlar ise inanmak istediklerini seçip, inanıyorlar. Sonuç ortada...

Yurtlarından zorla kopartılan mübadilleri düşündüğüm zaman, hep Karamanlı Rahip Neofitos Ekonomos Efendi'nin Türkçe söylediği destan aklıma gelir. Yunan harfleri ile Türkçe olarak 1925 yılında Selanik'te yayımlanan destandan aldığımız bir bölüm, aslında mübadelenin ne kadar acımasız bir şey olduğunu anlatıyor:

İsmet Paşa, Venizelos geldiler,
Trampa yapmaya karar verdiler,
Acep bunu bir ferde mi sordular?
Dünya kuruluşu görülmemiştir.
Türkiye'den kaldırdılar bizleri
Kan ağlıyor hepimizin gözleri

BYAZ TÜRKLERİN AZINLIK HAKKI!

Taraf, 23 Mart 2009

Pazar günü Türkiye’de seçim var. Evvelden seçimlerden önce ülke-
mizde kamuoyu araştırmaları günlerce manşetleri işgal eder ve gazetelerde
kimin ne kadar oy alacağı tartışılırdı. Bu seçim pek sessiz geçiyor, hatta “tık
yok!” Peki, neden?

Acaba, kriz dolayısıyla kamuoyu araştırması yapılmıyor mu? Laf
aramızda hem partilerin, hem de başkalarının seçim araştırmaları yap-
tırdıklarını şahsen biliyorum. Ama sonuçlar neden yayınlanmıyor? Bu
işte bir “bit yeniği” olduğunu düşünüyorum. Etrafta sanki fırtına öncesi
sessizliği var.

Meral Tamer’in yazısı bu konudaki sessizliği bozdu. şöyle diyor,
Meral Tamer: “arkadaşlarımızla oynadığımız seçim-totoda sadece ben,
AKP’nin oylarını arttıracaağı tahmininde bulunmuştum: % 52... Nihayet
kendime bir yandaş bulabildim: KONDA araştırma şirketinin Genel
Müdürü, Bekir Ağırdır. Onun tahmini, benimkinin de üzerinde: % 52 -
55 bandı! Tahmini yapan, konunun uzmanı olunca, işin rengi değişiyor.
KONDA 22 Temmuz seçimlerini, neredeyse ksuratına kadar doğru tah-
min etmişti” (Milliyet, 18 Mart).

Bazıları “Ama kriz var! AKP oylarını nasıl arttırabilir?” diye sora-
bilir. Ama KONDA’nın tahminleri beni pek şaşırtmadı. İlginçtir, Serdar
Turgut’un aynı gün yayınlanan yazısında ise seçimden sonraki tartışma-
ların ipuçları vardı. Serdar Turgut bir zamanlar “teki Türkiye” başlıklı
bir dizi hazırladığını ve AKP’yi ve seçmen tabanını “teki Türkiye” olarak
isimlendirdiğini anlattıktan sonra, şunları söylüyor:

AKP’ye açık destek vermiş ve iktidara gelmelerinin doğru olacağı-
nı yazmış olan bir insan olarak... Çok uzun süre pişman olmadım
o desteğimden. Tam kendimden kuşkuya düşüyordum ki seçim
gecesi konuşması gibi bir gelişme oldu, yine destek verdim. şimdi
acı bir şekilde anladım ki; tüm o konuşmalar benim gibi insanları

manipüle etmek için planlı olarak yapılmış. Aldatıldık, yanıldık ve evet; pişmanım... Bütün bunları bıraktıktan, şimdi daha da önemlisi bizim gibi insanların bu ülkede geleceği tehlikede. Tehlikeyi açıkça söyleyeyim; totaliter-otoriter hatta faşizan bir yönetim kuruluyor ülkede... Bizim ise tek umudumuz; *azınlık hakkımızın korunmasını* talep etmek ve bizim dışımızdaki her türlü azınlığın haklarına sahip çıkmış görünen dünyanın bizim azınlık haklarımıza da sahip çıkmasını ummaktan ibarettir (Akşam, 18 Mart).

Anlaşılan, seçimden sonra Serdar Turgut başkanlığında bir kısım “Yeni Öteki Türkiye” mensupları Birleşmiş Milletler ve AB’den *azınlık statüsü* talep edecekler. Kelaynaklar gibi nesli tükenen canlılardan olduklarını iddia ederek uluslararası örgütlerden koruma isteyecekler!

Şaka bir yana, meslekten sosyal bilimci olarak, insanların kendilerini tehdit altında hissedip korktukları durumlarda ‘korkunun kendine has bir gerçeklik yarattığını’ bilirim. Örneğin, köpekten korkan birine “Vallahi, bu köpek ısırmaz!” demenin hiçbir işe yaramadığının farkındayım. Hiçbir mesnedi ve maddi temeli bulunmasa bile, korkular ve paranoyalar gerçektir. Ama korkuların ortaya çıkmasında, gerçeğin çarpıtılması ve çarpık algılanması önemli bir rol oynar. Örneğin, karanlıktan korkan birisi; karanlığın kendisini yutacağını düşünür.

Serdar Turgut, kendilerini tehdit altında hissedip korkanların yâni “yeni öteki Türkiye” mensuplarının bazı özelliklerini de sıralıyor. Serdar Turgut’un da kendisini dahil ettiği bu grubun sosyolojik özellikleri şöyle: (Parantez içindekiler benim yorumlarımdır):

- 1- Bilgili, birikimli ve eğitilmişler. (Ama Türkiye’nin değiştiği konusunda intikal biraz zayıf).
- 2- Kimlik politikalarına fazla önem vermiyorlar. Çünkü kendi kimliklerini meslekleriyle oluşturmuş durumdalar. (Mesela, Batmanlı bir doktor kalkıp Kürtçe TV istediğinde ona ‘meczup’ muamelesi yaparlar. Batman’dan çıkıp doktor olmuşsun, daha ne istiyorsun?’ derler).

- 3- Hayatta en fazla önem verdikleri konu bir sınıfın geleceği veya bir siyasi fikrin gelecekteki hakimiyeti filan değil. Daha çok ailelerinin ve çocuklarının geleceği ile alakadarlar. (Evet, çocuklarının Boğaziçi'nde 'business' okuyup bankacı olmasını istiyorlar. Siyaset 'out' sayılıyor. Taşralı fakir aile çocukları İmam-Hatip'i ve ardından da Mülkiye'yi bitirip Vali olunca, 'Ay kadrolaşıyorlar' diye söyleniyorlar).
- 4- Bu grup kendi yaşamlarında toplam kaliteye çok önem veriyor. Toplam kalite arayışının paralı olmakla alakası bulunmadığını biliyorlar. Hayatından kalite arayışını çıkarmış insanların, buldukları mazeretleri kabul etmiyorlar. (Evet, *qualité* meselesi önemli. İnsan dediğin incelmış olmalı, yâni *kıro* olmamalı! Örneğin, *Macallan Malt Whisky*'deki Sherry tuşesinin Portekiz'den getirtilen Sherry fiçılarında bu viskinin dinlendirilmesiyle elde edildiğini bilmeli. *Kalecik Karası* ısmarlarken şarabın en az altı yıllık ve tercihan 'monosepaj' olanını seçmeli).

Aslında Serdar Turgut'un listesi uzun, ama yerimiz dar. Herhalde, *demokrasinin kalitesi* gibi konular, Serdar Turgut gibilerin *kapsama alanı dışında* kalıyor. Paşalar darbe planları yaparmış, patron Karamehmet onları kafaya alıp batık bankasını kurtarmış. N'olmuş yâni? Gerekirse, Ergenekon sanıklarına gazetede köşe bile verilir. Patron maaşı ödesin, yeter! Zaten "kaliteli siyaset", paşalara emanet değil mi? Ama ağır abiler Silivri'ye tıklınca, bunlar 'havale' geçirmeye başladılar. İşte o zaman, "ülkenin geleceği tehlike-de" veya "faşizan bir yönetim kuruluyor" korkuları tavan yaptı. Ne dersiniz? Acaba, *qualité* terimi Fransızca'dan dilimize *rezillik* olarak mı çevriliyor?

TİJEN HANIM'IN DAYANILMAZ HAFİFLİĞİ...

Taraf, 20 Nisan 2009

Geçtiğimiz haftanın en çok tartışılan olayı Ergenekon soruşturmasında Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği (ÇYDD) Başkanı Prof. Türkan Saylan'ın evinin ve dernek şubelerinin aranması, ayrıca bazı yöneticilerin göz altına alınması oldu. O akşam haberleri izleyenler, haklı olarak "şart mıydı bu?" sorusunu sordular. Ergenekon soruşturmasını destekleyenlerin bir kısmı "artık bu kadarı da fazla!" dedi, işin başından beri "Ergenekon, heryerekon!" türküsünü çığırılar da "zaten biz demiştik" diye yazılar döşendiler.

Yanlış anlaşılmasın, bendeniz kimsenin hukukun üzerinde olmadığını, aynen İtalya'daki "temiz eller" soruşturmasında olduğu gibi eski başbakanların bile göz altına alınabileceğini düşünen biriyim. Dolayısıyla, Prof. Saylan'ın da evi aranabilir. Ama bu işi yaparken savcılığın ortaya çok sağlam kanıtlar koymasını bekledim. Görebildiğim kadarıyla, "atılan taş ürkütülen kurbağaya değmedi."

Bu arada, kin ve intikam duyguları ortaya saçıldı. Misyonerlik iddiaları tekrar ısıtıldı. Ahmet İnsel'in de belirttiği gibi, "gözüne alma dalgasında ÇYDD ve ÇEV'e yönelik misyonerlik teşhir kampanyasını Sünni Müslüman misyonerlik hareketi olan Fethullah Gülen Hareketinin basın dünyasındaki amiral gemisi *Zaman* ve bu hareketin etki alanında bulunan diğer gazete, televizyon ve internet siteleri üstlendi. Misyonerlik ithamı yeterince kesmediği için, buna milliyetçi-şoven damarı okşayacak ve güvenlik devleti ideolojisinin koruyucu kalkanı arkasına sığınmaya yarayacak PKK, MLKP'lilere burs verildiği iddiası da ilave edildi" (*Radikal* 2, 19 Nisan). Böylece ulusalcısı, milliyetçisi, Müslümanı ve Atatürkçüsü aynı müşterekte birleşmiş oldular. Hesap basitti, Ergenekon'nun açtığı yoldan girip "kelle almak" istiyorlardı.

Gördüğü tedavi dolayısıyla saçları dökülen Prof. Saylan'ın başını sarmasını, "Hayatını din düşmanlığına adadı. Ömrünün son döneminde başörtüsü takmaya mecbur kaldı. Allah'ım sen herşeye kadirsin!" gibi bir yorumla veren bir İslamcı gazete pespayelik konusunda kırılması güç rekorlara imza attı.

Toz duman içinde esas mesele pek tartışılmadı: Prof. Saylan'ın kurucusu olduğu ÇYDD acaba hangi kriterlere göre burs veriyordu? ÇYYD, bir zamanlar Green Air'in uyguladığı "yeşil gözlülere % 50 indirim" kampanyası gibi, sadece "annesinin başı açık öğrencilere" mi burs dağıtıyordu? Veya ailesinde türbanlı birileri olduğu ortaya çıkan öğrencinin bursu mu kesiliyordu? Acaba Prof. Saylan'ın başında olduğu kuruluş, 28 Şubat'ın Deniz Kuvvetleri Komutanı Oramiral Güven Erkaya'nın bahsettiği 'Silahsız Kuvvetler'in parçası mı? Bunlar pek tartışılmadı.

Ergenekon kapsamında evine yapılan polis baskınıyla gözaltına alınan Doğan Gazetecilik İcra Kurulu Üyesi Tijen Mergen bizim Beyaz Türk takımının yeni yıldızı oldu. Yakında CHP liderliği için adı geçer herhalde. İşte, Tijen Hanım'ın nezarethane izlenimleri:

Nezarethane emniyetin bodrum katında U şeklinde bir salondaydı. U şeklindeki koridorun çevresinde hücreler sıralanıyordu. Ortada da tuvaletlerle kilerin bulunduğu bir yapı vardı. Benim kaldığım hücre başka bir hücreye bakmıyordu, ama diğer hücredekilerin seslerini duyabiliyorduk. Hücreye girmeden 2 battaniye aldım, kim bilir benden önce kaç kişinin kullanmış olduğu battaniyeler kokuyordu. Hücrede yerde 2 plastik şilte vardı... Saatler geçiyor ama hiçbir şey yapamıyorsun. Sürekli akıbetini düşünüyorsun. Sadece bekliyorsun... Uyumak için battaniyenin birini yastık yaptım üzerine de hırkama serdim. Diğerini de kokmasına rağmen üzerime aldım... Sürekli ağlıyordum. Çok ağladım... Polisler genel olarak kibar ve iyilerdi. İki polis dışında kötü davranana rastlamadım... Kahvaltı 11.00'de verildi. Bir gazete kâğıdına sarılı ekmeğin içinde 5-6 zeytin ve biraz peynir vardı. Çay vermediler. Zeytinler acı! (Milliyet, 17 Nisan)

Bu satırları okuyunca, sanki dandik bir turizm şirketi ile Kurban bayramında Bulgaristan'a gitmiş bir vatandaşımızın şikayetlerini dinliyoruz gibi oluyor insan. Acı zeytinlerden sonra, "neden bizlere *continental breakfast* ve taze sıkılmış *portakal suyu* vermediler?" diye sızlanmalar başlayacak diye bekliyoruz!

İnsan cennet vatanımızda yaşayıp meseleye bu kadar *ecnebi* kalabilir mi? Doğan Medya Grubunda üst düzey yöneticilik yapacaksınız ve ülkemizdeki nezarethaneler, işkence ve kötü muamele hakkında bir şey bilmiyor olacaksınız! Sonra da içeri alınınca olup bitene pek şaşırıp, yukarıdaki incileri döktüreceksiniz. Beyaz Türklere mahsus bir toplumsal körlük ve sağırılık durumu söz konusu. Hani Yıldırım Türker'in "Kemalist Kişilik Bozukluğu" (KKB) dediği hastalıktan.

Tijen Hanım, şöyle düşünmüş: "Eğer ben Ergenekon'dan gözaltına alınırsam, Türkiye'nin çivisi çıkmıştır." Yâni Hrant Dink öldürülebilir, çünkü o Ermeni! Engin Çeber gözaltında iken işkencede ölebilir, çünkü o solcu! Şırnak'ta insanlara yargısız infaz yapılır ve cesetleri kör kuyulara atılır. Çünkü onlar PKK'lı veya Kürt! Pırıl pırıl sosyolog Pınar Selek toplumda en fazla ayrımcılığa tabi tutulan sokak çocukları, çingeneler ve travestilerle ilgili araştırma yapar. Mısır Çarşısına bomba attı diye iki sene zindanda tutulur. Çünkü o barışsever! Ama Tijen Mergen BÜ-Elektronik mezunu ve çağdaş bir kadın. O'na dokunursanız, Türkiye'nin çivisi çıkar!

Ülkemizde yaşanan tüm eşitsizlikleri, ayrımcılığı, şiddeti ve hoyratlığı aşmak için Tijen Mergen gibilerin tek reçetesi var: "Baba beni okula gönder." Bu *hafiflik* ve *basitlik*, bana biraz ağır geliyor dostlar. İçim daralıyor!

HAYDİ KIZLAR, KIZ LİSESİNE...

Taraf, 11 Mayıs 2009

Mardin'deki katliamdan sonra herkes sosyolog kesildi. Örf, töre, gelenek gibi konularda sürekli esip savuruyorlar. Bu arada, Can Dünder ile konuşan Mardin Valisi Hasan Duruer yeni bir tartışma başlattı. Kendisine yöneltilen, "bir daha böyle şeyler olmaması için ne yapmalı?" sorusuna Hasan Duruer şu cevabı vermiş:

Olay sosyolojik ve psikolojik açıdan çok iyi değerlendirilmeli. Buradaki aşiret yapısının, töre düzeninin, insanların yapısının iyi analiz edilmesi gerekiyor. Kız çocuklarının okuması konusunda gayret göstermemiz gerekiyor. *Yörenin inançları gereği, kız çocuklarının ayrı okullarda okumasının faydalı olacağını düşünüyorum. Erkeklerle aynı okullarda okumaları istenmiyor.* Bu çocukları eve mahkum etmemek için, çok sayıda kız okullarına, yurtlarına ihtiyacımız olacaktır. Okul öncesi eğitimi açısından % 20'ler düzeyindeyiz. Bu çok süratli biçimde % 80'lere % 100'lere çıkartılmalı. Şu anda kızların okuması gibi bir şeyin söz konusu olamayacağını değerlendiriyorum. Kızlarımızı kadınlarımızı eğitirsek, aile ve toplumu eğitmiş oluruz... STK'ları her konuda yardıma, hayırsever iş adamlarına okul yapma davetinde bulunuyorum (*Radikal*, 7 Nisan).

Tahmin edileceği gibi, Hasan Duruer'in sözleri bazı çevrelerde kalp çarpıntısına ve âni tansiyon yükselmesine neden oldu. Örneğin, Türk Kadın Dernekleri Federasyonu (TKDF) Başkanı Canan Güllü şunları söylemiş: "Kadının seçme özgürlüğü yok, kendi başına karar verebilme yeteneği yok, erkeklerin kadınlar adına karar verdiği bir bölgede yaşıyoruz... 'Kız çocuklarını eğitelim' demek varken hayatın ilk aşamasında erkek çocuklardan ayırırsanız ne olur? Bu gün bu olaya tepki koymazsak yarın diğer valimiz de çıkar bunu söyler" (*Radikal*, 8 Nisan). CHP Mersin milletvekili

İsa Gök ise hemen Hasan Duruer'in açıklamalarını TBMM gündemine taşımış (*Habertürk*, 9 Nisan).

Bu haber ve tartışma beni yıllar öncesine götürdü. 1993-1999 arasında Beylerbeyi'nde oturuyordum. O zamanlar üniversitede doçent'tim. Her yıl Haziran ayında ÖSS için görevlendirme olurdu. Evime yakın olması nedeniyle, bana genellikle Kandilli Kız Lisesi'nde 'ÖSS Bina Sorumlusu' görevi düşerdi. Üniversite sınavlarında gözetmenlik işini öğretmenler yaptığı için herkes görevini iyi biliyordu. Bina sorumlusunun görevi basitti: Sınıfları dolaşmak ve sınav bittikten sonra kağıtları sorumlu ekibe teslim etmekten ibaretti. Kalan zamanda ise müdür odasında oturup sohbet ederdik.

O dönemde Kandilli Kız Lisesi Müdiresi son derece düzgün, dirayetli bir felsefe öğretmeni idi. Sevilen, sayılan bir yönetici olduğu anlaşılıyordu. Bana Kandilli Kız Lisesi'ne kızlarını kaydettirmek için velilerin ne kadar uğraştıklarını anlatmıştı. İstanbul'un uzak semtlerinden gelen aileler kızlarını Kandilli Kız Lisesi'ne verebilmek için milletvekillerinden torpil arıyorlardı.

Ben de safça, "Kandilli mezunları ÖSS'de çok başarılı mı oluyorlar?" gibilerden bir soru sormuştum. Müdire Hanım, "diğer devlet okullarından daha iyiyiz ama, bu aileler biraz muhafazakâr. Esas mesele muhafazakârlık! Kızlarının, erkek çocuklarla birlikte okumasını istemiyorlar" demişti. Bu kesimden gelen kız öğrencilerin son derece çalışkan olduklarını söylemişti. Ben üstelleyip, "Peki, siz bu istekleri karşılamayınca ne yapıyorlar?" diye sorduğumda, boynunu bükerek "İmam Hatip Okullarına veriyorlar!" demişti.

Bende birden jeton düşmüştü. 1960'ların ikinci yarısında İstanbul'un Rumeli yakasındaki kız okullarını düşündüm: Fatih, Nişantaşı, Atatürk ve Beşiktaş Kız Liseleri... Üniversitedeki kız arkadaşlarımdan çoğu bu okullardan mezun olmuşlardı. Ankara'dan gelen emirle 1980'lerden itibaren hepsi 'karma' olmuştu. 12 Eylül cuntasının icraatlarından biri olmalıydı. Toplumun taleplerini hiç ciddiye almayan, örf, adet ve gelenek gibi toplumsal dinamikleri yok sayan bazı çağdaş yobazların kararı ile muhafazakâr aile kızları için tek adres İmam Hatip Okulları olmuştu. Çünkü İmam Hatip Okulları'nda kız ve erkek öğrenciler ayrı sınıflarda eğitim görüyorlardı. Kız öğrencilere çoğunlukla kadın öğretmenler ders veriyordu. Tabii ki kız öğrenciler sokağa çıkınca başlarını bağlıyorlardı!

İşin garibi, yukarıda isimlerini saydığım kız liselerinin çoğu Atatürk döneminde açılmıştı. Sürekli “Atam! Sen kalk, ben yatam” edebiyatı yapanların, Kemalist kurumlara bile saygıları yoktu. Ankara’daki çağdaş yobazlar verdikleri bir kararla düşman belledikleri İmam Hatip Okulları’nın ekmeğine yağ sürmüşlerdi. Bu ülkede *ecnebi* bir yaratık olarak yaşayanlar, yine kendi ayaklarına ateş etmişlerdi!

Mardin Valisi Hasan Duruer’in bölgede kız okulları açılması konusunda önerilerini duyunca, kendisinin basiret sahibi bir yönetici olduğunu anladım. Hasan Bey’in teşhisi doğrudur, yurt dışında ve özellikle büyük şehirlerin varoşlarında kız liseleri açmak lazımdır. “Haydi kızlar okula” gibi kampanyaların etkisi sınırlıdır.

Bu arada, TKDF Başkanı Canan Güllü’den bir ricam var: TKDF bünyesindeki derneklere yöneticilik yapan kadınların acaba yüzde kaç kız liselerinden mezun olmuş? Bir anket yaptırıp, beni bilgilendirirse çok sevineceğim. Günümüzde 40-60 yaş grubundaki eğitimli kadınlarının çoğunun kız liselerinden mezun olduğunu tahmin ediyorum. Ayrıca Sn. Güllü’ye hatırlatmak isterim, “Baba beni okula gönder” kampanyasını örgütleyen Prof. Türkan Saylan da Kandilli Kız Lisesi mezunudur. “Hayatın ilk aşamasında erkek çocuklardan ayrı olmanın” Türkan Saylan’ı derinden etkilemiş olduğunu hiç sanmıyorum!

YER İSİMLERİNİ TÜRKLEŞTİRMEK...

Taraf, 18 Mayıs 2009

Mardin'de katliam yapılan köyün eski isminin Kürtçe *Zanqirt* olduğunu, sonradan isminin "Bilge Köyü" olarak değiştirildiğini basından öğrendik. Böylece, değiştirilen köy isimleri gündeme geldi. Ayrıca, *Taraf*'ın "Kürt meselesini çözmek için 20 kolay öneri" başlıklı haberinde barışa doğru olumlu bir adım atmak için yapılması tavsiye edilenler arasında "Kürtçe yer isimleri iade edilsin" önerisi de vardı (12 Nisan).

Değişen köy isimleri ile ilgili olarak, Fırat Üniversitesi'nden Doç. Harun Tunçel'in araştırması basında yer aldı. Doç. Tunçel'in araştırmasına göre, "1940-2000 yılları arasında 12 bin 211 köyün, yani tüm ülkedeki köylerin yüzde 35'inin ismi değiştirildi. İsim değiştirme furyasından en çok Doğu Karadeniz, Doğu ve Güneydoğu Anadolu etkilendi. Erzurum'un 653, Mardin'in 647, Diyarbakır'ın 555, Van'ın 415, Sivas'ın 406, Kars'ın ise 398 köyü bir gecede haritadan silindi. Kürtçe, Gürcüce, Lazca ve Ermenice olarak bilinen köy isimleri büyük ölçüde değiştirilirken, içinde 'kızıl', 'çan' ve 'kilise' sözcüğü geçen 'sakıncalı' bazı köylere de yeni isimler verildi."

Aynı araştırmaya göre, "ad değiştirme işlemleri İçişleri Bakanlığı'nın 1940 yılı sonlarında hazırladığı 8589 sayılı genelgeyle resmileşti ve yabancı dil ve köklerden gelen ve kullanılmasında büyük karışıklığa yol açan yerleşme yerleri ile tabii yer adlarının Türkçe adlarla değiştirilmesi başlatıldı. Genelgenin ardından valilikler tarafından yabancı dil ve köklerden gelen yer adlarına ilişkin dosyalar hazırlanarak bakanlığa gönderildi. Ancak bu çalışmalar 2. Dünya Savaşı nedeniyle uzun süre aksadı. 1949 yılında 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu'yla isim değiştirme işlemleri yasal bir dayanağa kavuştu. 1957'de 'Ad Değiştirme İhtisas Kurulu' kuruldu. Bu kurulun çalışmaları, çeşitli kesintiler olmakla birlikte 1978 yılında 'tarihi değeri olan yer adlarının da' değiştirildiği gerekçesiyle işlemlere son verilinceye kadar sürdü" (*Radikal*, 13 Mayıs).

Aslında yer isimlerinin değişimi 1923 yılında Cumhuriyet rejiminin kurulmasından daha önce, İttihat Terakki yönetimi altında başlamıştır.

1915'de Ermeni tehciri ile Hristiyan nüfustan arındırılan köylerin isimlerinin Türkleştirilmesi karara bağlanmıştır. Anadolu'nun Ermeni nüfusu yaşadıkları topraklardan sökülüp Suriye çöllerine doğru 'ölüm yürüyüşü'ne çıkarıldığı zaman Ermenilerin boşalttığı köylere Balkan ülkelerinden gelen muhacirler yerleştirilmeye başlandı.

1915 yılı yaz aylarında tehcir sürerken yer isimleri değiştirilmeye başlandı, fakat işler biraz dağınık bir şekilde sürdürülüyordu. Türkleştirme işini bir düzene bağlamak amacıyla Başkumandan Vekili Enver Paşa, 5 Ocak 1916 tarihinde bir yönerge yayınladı. Bu yönergenin 1. maddesine göre, Osmanlı ülkesinde Ermenice, Rumca veya Bulgarca gibi "İslâm olmayan milletler lisanıyla yâd edilen [anılan] vilayet, sancak, kasaba, köy, dağ, nehir vs. bilcümle isimlerin Türkçe'ye tahvilinin [değiştirilmesinin]" kararlaştırıldığı belirtiliyordu.

Yeni yer isimlerinin Türkleştirme politikaları ile uyumlu olması da kurallara bağlanmıştı: "Gerek şimdi ve gerek evvelce vaka-yı harbiyeye maruz kalmış mevkiler [savaş olayları geçmiş olan yerler] oraya mahsus şanlı geçen hadisatı [olayları] hatırlatmalı"ydı. Savaş alanı olmayan yerlere ise "en namuslu ve memleketine faydalı hizmetlerde bulunmuş" kişilerin ismi verilmeliydi. Daha sonraki maddelerde ise yer isimlerinin değiştirilmesindeki ideolojik amaç net bir biçimde ortaya konuyordu: "Velhasıl mektep hocaları talebelerine coğrafya öğrettikleri sürede vatanımızın her parçasını zikrederken [anarken] ötelere aynı zamanda her mevkiin şanlı tarihine, iklim, mahsul, zenaat ve ticaretine aid faideli mevzular bulunabilmelidir" (Bkz. Fuat Dündar, *İttihat ve Terakki'nin Müslümanları İşkân Politikası*, 1913 - 1918. s. 82-83).

Savaş yıllarında öncelikle Ermenice, Rumca ve Bulgarca olan yer isimleri Türkleştirildi. Örneğin, Bursa'nın Antranos kazası Orhaneli, Mihaliç kazası Karacabey, Kayseri'ye bağlı Dimitri köyü Turan, Çorum'un Rum isimli köyü ise Yeni Çamlıca oldu. Fakat cennet vatanımızda aşırı milliyetçilik uygulamaları sürekli olarak 'milliyetçilerin kendi ayaklarına ateş etmesi sonucunu' verdiğiinden, altı ay sonra yâni 15 Haziran 1916 tarihinde Osmanlı Genelkurmayı yer isimlerinin değiştirilmesine itiraz etti. Çünkü, yer isimlerinin değişmiş olması askerlerin harita okumasını zorlaştırıyor ve

askeri yazışmalarda kafa karışıklığına sebep oluyordu. Böylece, yer isimlerinin değiştirilmesi savaş sonuna kadar ertelendi.

1923'den sonra yer isimlerinin Türkleştirilmesine devam edildi. Özellikle, 1925 yılındaki Şeyh Sait isyanı sonrasında Kürtçe yer isimleri değiştirilmeye başlandı. Türkleştirme politikasını başlatan İttihatçılar ve onların takipçisi olan Kemalistler açısından mesele şuydu: Yer isimlerinin Türkleştirilmesi sonucunda, o güne kadar *memleket* olan yerler millileşerek *Türk vatanı* haline gelecekti. 1930'lardaki Kürt ayaklanmalarına baktığımız zaman bu sürecin pek de itirazsız gerçekleşmediğini görebiliriz. Yer isimlerinin değiştirilmesi sonucunda, Kürtler yaşadıkları coğrafyaya ve kendilerini yöneten rejime yabancılaştılar.

Nasıl ki 1948'de kurulan İsrail devletinin, boşaltılan her Arap köyüne İbranice isim vermesi Filistin sorununu ortadan kaldırmadı ise, Kemalistlerin Kürtçe yer isimlerini Türkleştirerek Kürtleri yok sayma politikaları da sonuç vermedi. Kısacası, yanlış hesap Bağdat'tan döndü. Bakalım şimdi ne olacak?

TOPLUMSAL KUTUPLAŞMA VE “REYTING”

Taraf, 25 Mayıs 2009

Bundan yaklaşık on iki yıl önce, 28 Şubat günlerinde Ali Kırca en fönlü saçlarıyla akşam haberlerini sunarken “cennet vatanımızda irticanın nasıl hortladığını” ballandırarak anlatırdı. Tabii ki bu anlatı, Fatih-İskerderpaşa’da çekilmiş kara çarşafli kadınların ve şalvarlı, eli tespihli, çember sakallı adamların görüntüleriyle desteklenirdi. Verilen mesaj çok netti: İslâmcılar azmıştı, Atatürk’ün kurduğu cumhuriyet tehdit altındaydı. Bunlara hadlerini bildirmek lazımdı. Rejimin bekçisi şanlı ordumuz gerekeni yapmalıydı.

Haberlerden sonra, o kanalın meşrebine uygun “Magazin Forever” programları devreye girerdi: Bu programların konusu şuydu: “Hangi manken veya uvertür şarkıcı kime takılıyor?” Sürekli tekrarlanan baldır bacak görüntüleri etrafında hangi gece kulübünde, hangi sonradan görme zengin, hangi mankenle görülmüştü. Bu programlarda habercilik adına, bir pespayelik sergilenirdi. Aslında, değişen bir şey yok. Magazin programları devam ediyor. Ekmeğini pislikten çıkaran ve kendilerine gazeteci süsü veren birileri hâlâ görev başında.

O günlerde, kendime şu soruyu sormuştum: Başbakan Çiller’in verdiği yetkilerle askerler tarafından 24 saat içinde köyü boşaltılan ve hayvanlarını kesime gönderip çoluk çocuk İstanbul’un Sultanbeyli gibi gecekondu mahallelerinde iki göz odaya sığınan ve tek eğlenceleri televizyon olan bir aile üzerinde magazin programlarının etkisi acaba ne olurdu?

Herhalde, magazin programlarını seyreden bir aile reisinin yapacağı ilk şey bu programların yer aldığı kanalların seyredilmesini yasaklamak, karısına çarşaf giydirmek ve eğer okul çağında kız çocuğu var ise onu okuldan almak olurdu. Gariban aile reisi büyük şehirde kendisini tehdit altında hisseder, şehrin merkezinden kaynaklandığına inandığı pisliğin kendisine ve ailesine bulaşmaması için tedbir almaya çalışırdı.

Ayrıca, sokakta gördüğü her başı açık, “çağdaş” görünümlü kadının o programlarda gördüğü “yollu hatun”lar gibi olduğuna inanıyordu. Magazin programları sayesinde, şehrin varoşlarında “ahlaksız İstanbul” önyargısı geli-

şiyordu. Tabii ki, önyargılar bir gün oya dönüşecekti. Nitekim, 2002 seçimlerindeki AKP'nin zaferinin temelleri 28 Şubat sürecinde atılmıştı.

İşin ilginç tarafı, magazin programlarının olduğu kanallar 28 Şubat sürecinin en ateşli taraftarı olan medya gruplarına aitti. Bilerek veya bilmeyerek bir yandan yeni kentlileşen kitlelerin içine kapanmasına, diğer yandan da İslâmcı TV kanallarının güçlenmesine katkı yapıyorlardı. Ali Kırca'nın "irtica hortluyor" yakınmalarına, aslında verilecek tek cevap vardı: Sâyenizde Ali Bey!

Bütün bunları 21 Mayıs gecesi 32. *Gün* programını izlerken hatırladım. Biliyorsunuz, Türkan Saylan'ın cenazesi "Ergenekon Dostları Derneği" mensuplarının gövde gösterisi haline geldi. Cenazeden sonra *Vakit* ve *Cumhuriyet* gazetesinden ikişer yazar 32. *Gün* programına davet edilmişlerdi. Hesapta bu konu tartışılacaktı. *Vakit*'ten Serdar Arseven ile *Cumhuriyet*'ten Mehmet Faraç ile Ümit Zileli program boyunca birbirlerine hakaret yağdırdılar. Ancak kötü bir pavyonda rastlayabileceğimiz bir ağız dalaşına giriştiler ve sonunda "erkeksen çık dışarı" noktasına geldiler.

Bir zamanların haber klasiği olan 32. *Gün* programı, son zamanlarda kitaplarını yere fırlatarak reyting yapan meczup profesörlerin, Ergenekon sanıklarının mağdur (!) ailelerinin ve 367 Sabih gibilerin ağlama duvarı haline gelmişti. Giderek "lise münazara kolu" seviyesine inen 32. *Gün* tartışma programları, artık maalesef Türkiye'deki kutuplaşmayı körükleyen horoz dövüşlerinin sergilendiği bir platform haline gelmişti.

Dolayısıyla 32. *Gün*'de kavga çıkması beni hiç şaşırtmadı. Seçmen içindeki oranı çok küçük, militan İslâmcı kesimin gazetesi olan *Vakit*'ten ve Ergenekon darbe girişimlerini açıkça destekleyen emekli memurların gazetesi *Cumhuriyet*'ten birilerini aynı masaya oturttuğunuz zaman olacağı budur. 32. *Gün* yöneticileri "Valla biz böyle olacağını bilmiyorduk!" mazeretinin arkasına sığınmasınlar. Yemezler! Toplumun en marjinal kesimlerinin temsilcisi olan amigoları programa çıkardığınız zaman, zaten kavga istiyorsunuz demektir. İstedığınız oldu! Böylece, Türkiye'deki toplumsal kutuplaşmaya katkıda bulundunuz, tebrikler!

İşin ilginç tarafı, yıllar evvel aynen Ali Kırca'nın irtica konusunda sızlandığı gibi 32. *Gün*'ün patronu Mehmet Ali Birand da geçenlerde top-

lumsal kutuplaşmadan yakınıyordu: “Geçmişte de uzlaşamazdık. Kimimiz solcuydu, kimimiz sağcı. Demokrasinin uzlaşa ve çok sesliliğine tahammülsüzlükle maluldük. Şimdi kavramlar ve duruşlar değişti. Kutuplaşma anlayışımızı terk etmedik.. Hiç değilse, bizim yaş kuşağımız bunu başaramadı. Öylesine korkular yaratmış ve bu korkuları benimsemişiz ki, adeta bunların esiri olmuşuz. İşin daha da kötüsü, yıllar geçtikçe kavramların, insanların değiştiğine dahi inanmıyor, aksine korkuları körüklüyoruz” (*Hürriyet*, 27 Şubat 2009).

Birand’ın yakınmalarını ben biraz da özeleştiri olarak görüyorum, ama yine de kendisine “Sayenizde Mehmet Ali Bey!” diyorum. Peki, “toplumsal kutuplaşma anlayışımızı terk edemedik” özeleştirisini yapan Birand, 32. *Gün*’e toplumdaki en marjinal görüşlerin temsilcilerini davet edip, neden horoz dövüşüne çanak tutar? Acaba, mesele sadece 32. *Gün* programının reyting’ini arttırma çabası mıdır? Yoksa, başka ince hesaplar mı var?

Bu soruların cevaplarını henüz bilmiyorum. Ama cevapların Ergenekon soruşturması çerçevesinde darbecilerin medya içindeki bağlantılarının ortaya çıkarıldığı gün verilebileceğini düşünüyorum. O güne kadar, “Ya Sabır!” çekmekten başka yapacak bir şey yok. Ama sanıyorum az kaldı!

TÜRKİYE, SADECE TÜRKLERİN MİDİR?

Taraf, 8 Haziran 2009

Cumhuriyetin kurucuları içinde Türkçü ideolojiye sahip olan kişilerin bugünlerde kemikleri sızlıyordur herhalde. Onlar, esas olarak, Türk etnik kimliğine dahil olan veya Türklük bilinci içinde eriyip gitmeye hazır insanların meydana getirdiği bir ulusu hayal ettiler. Onlara göre, Türk milleti içinde “Türkçeden başka dilleri konuşan” etnik gruplar söz konusu olamazdı. Safkan Kemalistler bakımından “bir dil=bir millet” formülü geçerliydi. Halk arasında ikinci bir dilin konuşulması, ‘maazallah’ devlet içinde yeni bir devletin kurulmasına ve ayrılıkçılığa giderdi!

Yukarıdaki analizin sadece Kürtler için geçerli olduğunu sanmayınız. Örneğin, 30 Ekim 1924 günü TBMM’de hükümeti eleştiren mebuslar, Yunanistan’dan gelen mübadillerin iskânı sırasında “lisan” meselesine dikkat edilmediğini vurguluyorlardı. Ana dili Rumca olan bazı Rumeli göçmenlerinin Batı Anadolu kıyılarındaki kasaba ve köylere yerleştirilmiş olmasını “stratejik bir hata” olarak olarak görüyorlardı. Dönemin Türkçü ideologlarından, İstanbul mebusu Hamdullah Suphi [Tanrıöver] Bey şunları söylüyordu:

İstanbul etrafına Rumca konuşan halkı yerleştirdiler. Bu hatayı fahiştir, Gebze’den bu yana Yanya’dan gelenleri yerleştirdiler... Halbuki biz, Türk ekseriyeti kahiresiyle meskün [Türk çoğunluğunun olduğu] olan yerlerde Türk lisanından başka herhangi bir lisanı izâle etmeğe [ortadan kaldırmaya] mecburuz. (Alkışlar) Adalar [Ege] sahiline Rumca konuşan kitleleri getirip yerleştirdiler. Büyük bir hata oldu. Yarın, öbür gün, vaziyet daha da sükûna gittikten sonra, adalarla sahiller arasında temas başlar, Rumca konuşanlarla Rum adaları arasındaki kitleler hâl-i temasa gelirse [yakınlaşma içine girerlerse] bu yabancı lisanı boğmanın imkanı kalmaz!

1924 yılında yapılan bu tür eleştiriler, daha sonra uygulanacak olan “Vatandaş Türkçe Konuş!” kampanyalarının da habercisidir. Örneğin, 1937

yılında, bazı belediyeler kendi sınırları içinde “Türkçeden başka dillerin konuşulmasını yasaklama” kararı almışlardır. Bazı gazeteciler de anadillerini konuşan Balkan muhacirlerinin ülkenin “siyasi ve içtimai birliği ve ahengi nâmına” bu kötü alışkanlıklardan kurtulmalarını tavsiye etmişlerdir. Görüldüğü gibi, sadece Kürtlerin değil, Anadolu’da yaşayan ve anadilleri Türkçe olmayan tüm grupların kendi dillerini konuşmalarına yönelik baskı ve yasaklar cumhuriyet tarihi boyunca devam etmiştir.

Geçtiğimiz hafta, Ege sahillerinde kısa bir tatil yaptım. Hamdullah Suphi Bey gibilerin ideolojik körlüklerinin ve korkularının ne kadar anlamsız olduğunu yerinde izledim. Örneğin, her Perşembe günü kurulan Ayvalık Pazarına erkenden Midilli’den gelen Yunanlıların haftalık alışverişlerini yaptıklarını ve torbalarını taze sebze, meyvelerle doldurup akşamüstü aynı feribotla Midilli’ye döndüklerini gözlemledim.

Ayvalık sakinlerinin büyük bir çoğunluğunun Midilli ve Girit’ten mübadil olarak geldiklerini biliyoruz. Dedelerinden öğrendikleri Rumca ile Yunanlı müşterileriyle selamlaşan, hâl-hatır soran Ayvalık esnafının haftalık cirosu içinde Yunanlı müşterilerin bıraktığı paranın önemli bir yer tuttuğunu tahmin ediyorum. Ayrıca, Yunanlıların alışveriş kalemleri sadece gıda mamülleri ile sınırlı değil. Evlerine perde diktirenler, tekstil mamülleri satın alanlar da çoğunlukta. Konuştuğum kahveci, Midilli köylerinde evlenecek kızların çehizlerini Ayvalık’tan düzdüklerini anlattı bana. Belki de en ilginç alışveriş, yaz sıcağında Ayvalık’tan satın aldıkları çelik kapıyı ter içinde feribota taşıyan Yunanlıların çektiği sıkıntıydı. Kendilerine, “Yahu, Midilli’de çelik kapı yok mu?” diye sorduğumda cevap çok netti: “Evet var! Ama Atina’dan ısmarlamak lazım. Fiyatı da Türkiye’den iki misli pahalı!”

Yunanlı komşumuzun cevabı, Midilli’nin aslında Ayvalık’ın doğal ekonomik hinterlandı içinde bulunduğunu gösteriyor. Bazı ihtiyaç maddelerini Atina’dan ısmarlamak mümkün, ama işin içine nakliye ilave edildiğinde maliyetler artıyor. Ayrıca, 70 milyonluk nüfusa ve piyasa genişliğine sahip olan Türkiye’de üretilen malların maliyetinin, 10 milyonluk küçük bir piyasası olan Yunanistan’a nazaran daha düşük olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Mâlum, iktisat biliminde “ölçek ekonomisi” denilen bir kural

var. Geniş iç pazara sahip ülkelerde üretilen malların miktarı yüksek olduğu için maliyetleri aşağıya çekmek mümkün olabiliyor.

Tabii ki, Ege sahilleri ile Yunan adaları arasındaki ekonomik yakınlaşmayı sağlayan en önemli unsur, Yunanlıların Türkiye'ye vizesiz olarak gelebilmeleridir. 1980'lerdeki Davos yakınlaşması sırasında dönemin Başbakanı Turgut Özal tek taraflı olarak Yunanlılardan vizeyi kaldırmıştı. Ayvalık Pazarında gezindiğiniz zaman merhum Özal'ın ne kadar ileri görüşlü olduğunu anlıyorsunuz.

İçinizden şu soruyu sorduğunuzu tahmin ediyorum: "Peki, biz Yunan adalarına vizesiz gidebiliyor muyuz?" Maalesef, T.C. vatandaşları İzmir veya İstanbul'daki Yunan Konsolosluklarından AB-Schengen vizesi almak zorundalar. Yatlarla Yunan adalarına turistik gezi yapan Türklerin lokantalarda masa donatmaları, bizim hanımların bolca alışveriş yapmaları sonucunda Yunan adalarındaki esnafın ve Belediye Başkanlarının da gözleri açılmış. Kısa süreli turistik seyahatlerde vize uygulamalarının kaldırılması için Atina'ya baskı yapıyorlar artık. Yunanlılar da değişmek zorunda!

Kısacası, milliyetçi körlüklerin egemen olduğu dünya geride kaldı. Artık Hamdullah Suphi gibi dünyaya at gözlüğü ile bakanlarının dönemi kapandı. Ayvalık esnafının kırık Rumcası bile insanî sermaye bakımından önemli bir avantaj olabiliyor. Ege sahillerinde gelişen yeni dinamikler, Türkiye'nin sadece Türklere ait olmadığını anlamamıza yeter de artar bile...

AYVALIK'TA CURCUNA...

Taraf, 13 Temmuz 2009

Bir süredir, Ayvalık'ta tatildeyim. Cunda adasında sessiz sakin bir tesisteyiz. Deniz serin, hafiften poyraz esiyor. Sabah kahvaltıdan sonra gazetelere göz atıyoruz. Etrafta turistler güneşleniyor.

Birden gök gürlemesine benzer bir ses duyuyoruz. Gürültü kaynağı giderek yaklaşıyor. Tarih meraklısı genç, bana dönerek "Hocam, yine Ostrogotlar ve Vizigotlar geliyorlar!" diyerek göz kırpmıyor. On dakika sonra üst güvertesinde 100 kişinin göbek attığı tur teknesi görünüyor. Gelen gürültünün müzik(!) olduğuna karar verip, şarkının sözlerini anlamaya çalışıyoruz:

Bas, bas paraları Leyla'ya
Bir daha mı gelicen dünyaya...

Bulunduğumuz tesisin 50 metre açığına demir atıyorlar. Etraf yıkılıyor, birbirimizin dediğini anlamak için bağırarak zorundayız. Plajdaki Alman turistin çocuğu korkudan ağlamaya başlıyor, köpekler ürküp sarmasıkların arkasına saklanıyorlar. Alman turist, "bugün sizin milli bayramınız mı?" sorusunu soruyor. Kendisine hafiften acıyarak bakıp, "deliye her gün bayram" lafını İngilizceye çeviriyorum.

İngiliz ise, "Türkler boş zamanlarında hep göbek mi atarlar?" gibilerden hınzırca bir soru soruyor. Koloni imparatorluğu kurmuş bir milletin evladı olarak, her kültürün eğlenme biçimlerinin "farklı" olabileceğini bilen biri var karşımda. Ama soruda "Türkler, sürekli danseden Afrikalılara ne kadar benziyor acaba?" türünden bir dokundurma da var. Canım sıkılıyor.

Bulunduğumuz tesisin yöneticisine soruyorum: "Yahu, gürültü kirliliğinden şikayetçi olmadınız mı?" Adam gülerek cevap veriyor: "Ayvalık Belediyesi yetkisinin kara ile sınırlı olduğunu söylüyor, Kaymakamlık deniz polisi olmadığını ifade ediyor. Liman Başkanı yetkili ama onlara müdahale edecek zabıtası yokmuş. Deniz Kuvvetlerine bağlı Sahil Muhafaza Bot Komutanlığı ise, Yunan adalarına iltica etmek isteyenleri engellemekle

görevli imiş, böyle işlerle uğraşmaz imiş!” Kısacası, tam Aziz Nesin’lik bir durum yaşanıyor. Alman ve İngilizle Özal’ın “Benim memurum işini bilir” özdeyişini çeviriyorum, meseleyi anlıyorlar.

Akşam şehirde Ayvalıklı bir öğrencime rastlıyorum. Geçen ay günü-birlik tura katılmış! Onun izlenimlerini sizinle paylaşıyorum: Her şeyden önce, bu turlara sadece Ayvalık ahalisi katılmıyor. Çevre illerden gelenler çoğunlukta imiş. Ayvalık’ta yıllardır “gürültü kirliliği” yaparak insanları canından bezdiren bir motorcu takımı var. Bunlar Ayvalık koylarına tur tertipleyip insanları yüzmeye götürüyoruz diye kocaman tekneleri dolduruyorlar. Tur fiyatı, sadece 15 TL. Bütün günü geçiriyorsunuz. Fiyata bir por-siyon sardalya tava, salata ve karpuz da dahil. Fakat bira ve diğer meşrubat “ekstra” sayılıyor, böylece hesap şişiyor.

Ayvalık limanından çıktıktan sonra curcuna başlıyor. Teknede üst güverteye yerleştirilmiş binlerce watt gücünde bir müzik sistemi sonuna kadar açılıyor. Teknede “piyanist şantör” veya DJ var. Kısaca, “eğlendirici” olarak adlandırabileceğimiz bu gençler, Fatih Ürek’in yerel örnekleri arasından seçiliyor. Eğlendirici takımı “zenne” kıyafeti giyip dansa başlıyorlar. Mayolarını giymiş, güneşlenen kızları ve erkekleri dansa davet ediyorlar.

Sonra yarışmalar başlıyor. İlk yarışma, “basenle balon patlatma yarışması!” Ardından ortaya boş sandalyeler konuyor ve müzik durduğunda ayakta kalanlar eleniyor. Tabii yarışmacılar sandalyeye oturmak için çabalarken birbirlerinin kucağına oturuyorlar bazen. Samimiyet artıyor!

Sonunda iş göbek atma yarışmasına geliyor. Teknede jüri kuruyor. Kendini göstermek isteyen bekar kızlarımız için iyi bir fırsat. Tura ailesiyle katılanlar da varmış. Annelerinin dizinin dibinde oturan kızlar, izin alıp yarışmaya katılıyorlar. “Civcivçıkacak kuşçıkacak” ritmi eşliğinde yarışma başlıyor. Kızlarımız bir yandan kurtlarını döküyorlar, bazen de genç bir vatan evladının dikkatini çekerek “mutlu bir beraberliğe doğru” ilk adımlarını atıyorlar. Ayrıca, göbek atma yarışmasında birinci olana ertesi günkü tur bedava! Tur tekneleri turistik tesislerin önünde demirliyor ve yüzmeye molası veriliyor. Gençler biraz daha yakınlaşıyor. Böylece, kaptanlar da gençlerin “hayırlı kısmet” bulmalarına uygun ortam hazırlayarak kamu hizmeti yapıyorlar.

Akşamüstü teknelerin limana dönüşleri bir âlem! Direklere kocaman bayraklar çekiliyor, şehitler için saygı duruşu yapılıyor. Sonra “tekno” ritmi ile çalınan 10. Yıl Marşı topluca söylenerek limana giriliyor. Sanki, Barbaros’un torunları “küffâra karşı” düzenledikleri seferden dönüyorlar. Kahvelerde çay içenlerin bu manzara karşısında gözleri yaşıyor. Atatürk’ün cumhuriyetimizi emanet etmiş olduğu gençlerimizle iftihar ediyorlar.

Tur teknelerinin kaptanları bir şeyi iyi biliyorlar: Cennet vatanımızda Atatürk, bayrak, ezan ve şehitlerin arkasına sığındığınız zaman, darbe planlamaktan ses kirliliğine kadar her şeyi yapabilirsiniz. Size kimse doku-namaz! Gel de bunu elin İngilizine anlat, herifler bizi sevmiyor zaten!

DEVLET PARASIYLA “AGANİĞİ NAGANİĞİ” BİTİYOR!

Taraf, 20 Temmuz 2009

Cumhuriyeti kuran kadrolar Türkiye'nin bir sanayi toplumu olmasından ürkerlerdi. Onlara göre sanayileşmenin dozu, tamamen *ithal ikameci* mantığa göre ayarlanmalıydı. Döviz kıymetliydi, tüketim maddesi ithalatı yasaktı. İthal mallarını, devlet imkanlarını kullanarak dahilde üretmek öncelikli hedefti. Örneğin, kumaş ithalatına döviz mi harcanıyor? Kurarsınız Sümerbank'ı elin gavuruna para kaptırmadan yerli kumaşı üretirsiniz! Ama kumaş maliyeti dünya standartlarına göre yüksek oluyormuş? Ne gâm! Merkez Bankası para basıverir, karşılırsanız maliyeti efendim!

KİT'lerdeki işçiler de bir tür “devlet memuru” olarak algılanırdı. Devletin yarattığı işçi aristokrasisinin maaşları ve sosyal hakları devlet tarafından bol kepçe verilirdi. Zaten grev falan yasaktı. Köylüler de kentlere göç edip şehrin varoşlarında –maazallah!– kökü dışarıda ideolojilere kapılmazdı. Ayrıca “binâ ve zinâ” artmaz, ahlak da sükût etmezdi. Köylü köyünde oturur, Köy Enstitülü öğretmenler tarafından eğitilirdi. Kemalist ilkeler doğrultusunda, vatana ve millete hayırlı bir insan olurlardı. Yakup Kadri'nin 1934'de yayınladığı *Ankara* kitabının son bölümü böyle bir Kemalist ütopyayı dile getirir.

Kemalist seçkinlerin “ekonomik gelişmeden ürken” veya AB'den rahatsız olan zihniyet yapısını belirleyen değişkenler bunlardır. Batılılaşmayı bir tür *kılık-kıyafet* ve *rakı-ziyafet* değişimi seviyesinde tutmak isteyen Kemalistler için, rasyonel bir ekonomik yapının kurulması bir “milli felaket” olarak algılanır.

1950'den sonra, DP iktidarı ile birlikte şekillenen tarım destek politikaları da esasen “köylü seçmene kıyak” mekanizmaları olarak uygulandı. Hasat mevsiminde bakanlar kurulu toplanır buğdaya, tütüne, pancara ve fındığa ödenecek fiyatı belirler ve sonuçlar radyodan ilan edilirdi. Hocamız, Prof. Üstün Ergüder'in *Türkiye'de Tarım Fiyat Destek Siyaseti ve Siyaset* başlıklı nefis araştırmasında bizlere gösterdiği gibi, seçim yıllarında taban fiyatları yüksek tutulurdu. Köylü seçmen de kendisine yüksek fiyat veren

iktidara oy verir veya “teveccüh” ederdi. DYP lideri Demirel’in 1991 seçimleri sırasındaki seçim vaadi, Türk siyaset tarihinin unutulmaz cümlelerinden biridir: “[ANAP lideri], Mesut Bey’in tütüne verdiği fiyatın üzerine 5 lira da benden!” Müzayede gibi, değil mi?

Geçtiğimiz hafta AKP hükümeti önemli bir reform yaptı. Tarımsal üretimin rasyonelleşmesi için önemli adımlar atıldı. Tarım Bakanı Mehdi Eken yeni politikaları şöyle anlatıyor:

Türkiye, tarım arazilerinde tarıma ait verilerde neye sahip olduğunu ve bunu nerede nasıl kullanacağını bilmiyordu. Planını, projesini yapmamıştı. Yapmadığı için Türkiye verimli tarımsal üretim yapmıyordu, kaynakları boşa gidiyordu, verdiği destek karşılığında beklediği ürünü almıyordu. Türkiye verimsizliği teşvik ediyordu. Bu model bize Türkiye’de hangi envantere sahip olduğumuzu, hangi üretim kapasitesine sahip olduğumuzu ve hangi ürünleri verimli bir şekilde üretebileceğimize ait hem envanter, hem planlama, hem de talep tahmini konusunda çok geniş bir veri tabanı sunuyor. Ayrıca verimlilik esasına göre hangi tarım havzasında hangi ürünlerin yetiştirilebileceğini bilme imkanı veriyor (15 Temmuz, *Star*).

“Her yere fındık ekelim, nasıl olsa devlet satın alıyor” mantığı sayesinde Türkiye’de 322 bin fındık üreticisi olduğunu ve bunların 642 bin hektar alanda üretimi yaptığını öğreniyoruz. Fındık ekiminin en fazla 406 bin hektarda kalması gerektiğini vurgulayan Tarım Bakanı şunları söylemiş:

Fındık üretimi kendi ekolojisinin dışına çıkmış durumda. Türkiye yıllık fındık üretimi 550 ile 800 bin ton arasında değişiyor. Yıllık tüketimi ise 100-110 bin ton. Diğer kısmı ihraç edilmek zorunda. Bugüne kadar arz fazlasında ortaya çıkan yük kamu tarafından karşılanıyordu. Fındık ekim alanları aşırı şekilde genişledi... Üretim tüketim arasındaki marj giderek artmıştır. Arz fazlası oluşmuştur (15 Temmuz, *Hürriyet*).

Dünyada, özellikle çikolata sanayii Türk fıındığının alıcısıdır. Akıl ve mantık dışı üretim ve destek sisteminin farkında olan yabancılar bizim ihracatçılara istedikleri fiyatı dikte ettiriyorlardı. Malum fıındık çabuk bozulan bir ürün, depolamanın maliyeti ise çok yüksek. İhracatçı da mecburen düşük fiyata malını satıyordu.

Hatırlarsınız, “Fındık Tanıtım Grubu” televizyonlarda, “fındık, aganigi naganigiye iyi gelir” türünden reklamlar veriyordu. Maalesef halkımızın “performans tutkusu” bile fıındık fazlasının dahilde tüketilmesine yetmedi! “Devlet alıyor” diye Karadeniz bölgesinin en verimli topraklarına fıındık eken hazretlerin rahatı biraz bozulacak galiba. Devlet desteğı bitince, farklı ürünlere yönelmek zorunda kalacaklar. Kısacası, fıındıkta devlet parasıyla “aganigi naganigi” durumları nihayet bitti.

KÜRT AÇILIMINDA OSMANLI MODELİ

Taraf, 3 Ağustos 2009

AKP hükümetinin başlattığı Kürt açılımı gündemin tepesine oturdu. Kürt meselesinin çözümünde hangi modelin kullanılacağı tartışılıyor. Havada modeller uçuşup duruyor: İspanya-Bask modeli, İrlanda-IRA modeli veya İskoçya modeli... Paris'teki Kürt Enstitüsü Başkanı Kendal Nezan arayış sürecinde önemli bir tarihi tecrübeyi gündeme getirdi. Sn. Nezan'ın açıklaması şöyle:

İspanya, Basklara ve Katalanlara geniş bir özerklik verdi. Bu hakların verilmesi İspanya'yı zayıflatmadığı gibi daha da güçlendirdi. İngiltere'deki İskoçya modeli geç geliştirilen bir model. Ondan da esinlenebilir. Ama bunlardan daha eski bir model var: Osmanlı modeli. Yavuz Sultan Selim zamanında Kürtlere geniş bir özerklik verilmişti. 1514'ten 1846'lara kadar süren model. Kürdistan beylikleri, hükümetleri vardı. Hükümetler kendi işlerinde tamamen özerk idiler. Ama Osmanlı-İran savaşı olduğu zaman Osmanlılar tarafından savaşa katılıyorlardı. Böylelikle Osmanlılar bölgenin en hakim gücü haline geldiler. Bir dönemde böyle bir model üretebilmiş bir topluluğun gidip bazı Avrupa merkezîyetçi modellerin etkisinde halkının önemli bir kesimine yabancılaşması gerçekten büyük bir talihsizlik. Osmanlılardan örnek alalım (*Yeni Şafak*, 1 Ağustos).

16. yüzyılda, Şah İsmail'in liderliğindeki Safavî devletinin genişlemesini durdurmak için bir çözüm olarak düşünülen Kürt özerkliğinin mimarı, Yavuz Sultan Selim'in danışmanlığını yapan Kürt âlimi Mevlana İdris Bitlisi'dir. Yavuz Selim, İdris Bitlisi'yi Kürt aşiretlerini Safavîlere karşı örgütlemek üzere bölgeye yollar. Yaklaşık yirmi Kürt beyinin Osmanlı tarafına geçmesini sağlayan İdris Bitlisi, Çaldıran Savaşından (1514) sonra Şah İsmail'in yeniden toparlanmasını engellemek için bölgenin idari yapısını yeniden düzenlemiştir.

Osmanlı ve Safavi devletleri arasında sıkışmış durumda olan Kürt bölgesinde İranlıların genişleme yöntemi son derece basitti. Kürt aşiretlerine hakim olabilmek ve onları kendi taraflarına çekebilmek için kendi adamlarını yönetime getiriyorlardı. Osmanlılar ise tam tersini yaptılar. Tarihçi Hakan Özoğlu, Osmanlı modelini şöyle özetliyor:

Osmanlı devleti parçalı Kürt gruplarını yönetebilmek için bunları aşiret seviyesinin üzerinde daha geniş ve daha yönetilebilir birimler şekline sokarak ‘birleştir ve yönet’ politikası güttü... Osmanlılar, Kürt aşiretleri üzerindeki artık sönmüş olan otoritelerini yeniden tesis etme çabalarında geleneksel Kürt yönetici tabakasını destekledi ve pekiştirdi (Bkz. *Osmanlı Devleti ve Kürt Milliyetçiliği*, İstanbul: Kitap Yayınevi, 2009).

1533 tarihli olduğu tahmin edilen Kanuni Sultan Süleyman'ın fermanında özerk yapının maddi temelleri ortaya konulmaktadır: “[Kanuni Sultan Süleyman] Babası Yavuz Sultan Selim zamanında Kızılbaşlara karşı cephe alarak müsbet ve hayırlı hizmetlerde bulunan... Kürt beylerine, gerek Devlete karşı gösterdikleri öz kulluk ve dilâverlikleri [yiğitlikleri] karşılığı olarak ve gerek kendilerinin vâki müracaat ve istirhamları göz önüne alınarak, her birinin öteden beri ellerinde ve tasarruflarında bulunan eyâlet ve kaleler geçmiş zamandan beri yurtları ve ocakları olduğu gibi ayrı ayrı beratlarla ihsan edilen yerleri de kendilerine verilip mutasarrıf oldukları eyâletleri, kaleleri, şehirleri, köyleri ve mezraaları bütün mahsulleriyle, oğuldan oğula intikal etmek şartıyla kendilerine temlik ve ihsan edilmiştir... Bey öldüğünde eyaleti kaldırılmayıp bütün hududu ile... oğlu bir [tane] ise ona kalacak, eğer müteaddit [birden fazla] ise istekleri üzerine kale ve yerleri aralarında paylaşacaklardır. Uzlaşamazlarsa Kürdistan beyleri nasıl münasip görürlerse öyle yapacak ve mülkiyet yolu ile bunlara ebediyete kadar... mutasarrıf olacaklardır” (s. 72)

Bu yöntemle Kürt beylerinin feodalleşmesinin yolu açılmış ve verilen imtiyazlarla bölgenin özerk yönetim yapısı şekillenmiştir. Kürt aşiretleri birleşmeye zorlanmış, ortaya çıkan aşiret birlikleri mirlik (emirlik) olarak

merkeze bağlanmıştır. “Ekrâd Beyleri” olarak tanımlanan bu gruplar vergi verirler ve savaşta asker yollarlardı. Safavîlerin aksine, Sünnî olan Kürt mîrleri bölgede kendi iktidarlarını sürdürmek için İstanbul’a bağlı kalmayı tercih etmişlerdir. 1640-1655 arasında bölgeye giden Evliyâ Çelebi, Kürt özerkliğinin mantığını şöyle anlatır: “Arap Irak’ı ile Osmanlı arasında bu yüksek dağlar içinde altı bin adet Kürt aşiret ve kabilesi güçlü bir sed olmasaydı, Acem kavmi için Anadolu’yu istila etmek çok kolay olurdu.”

Evet, Osmanlılar imparatorluk şemsiyesi altında Kürt özerkliğini böyle kurguladılar. Bakalım, üniter devlet yapısı ve demokratik rejim içinde Kürt bölgesindeki *yeni özerklik anlayışı* nasıl şekillenecek? Yeni özerklik anlayışını ortaya koymadan, “Kürt açılımı” sözünün pek anlamı yoktur. Yakında, Ankara’nın hayalgücünün sınırlarını göreceğiz. Umarım, dağ fare doğurmaz.

ROJİN'İ DİNLERKEN...

Taraf, 10 Ağustos 2009

1995 yılında Yeni Demokrasi Hareketi (YDH) lideri Cem Boyner ile Van'a gitmiştim. Zor zamanlardı. YDH lideri Boyner Kürt meselesi hakkında sert mesajlar vererek devletin hışmını üzerine çekiyordu. Bölgede Özel Tim ve JITEM'in saltanatı vardı. Boyner, Van'daki konuşmasını silahlarının gölgesinde yaptı. İnsanlar, Cem Boyner'i alkışlarken bile korkuyorlardı.

Akşam kaldığımız otelde yemek verildi. Yemekten sonra müzisyenler otelin barına geçtiler ve Kürtçe türkü söylemeye başladılar. Halay çekiliyordu. Gece yarısına doğru, bizler yorgun olduğumuzu söyleyerek izin istedik. "N'olur, gitmeyin!" dediler. "Arkadaşlar, biz sabahın beşinden beri ayaktaız. Uyusak iyi olur. Siz keyfinize bakın" dedik. YDH İl Başkanı kulağıma eğildi: "Hoca, şu karşıda tek başına içen adamı gördün mü? O polis müdürüdür. Sizler odanıza giderseniz, o müzisyenleri susturur ve Kürtçe türküler biter. Uzun zamandır ilk defa siz buradasınız diye Kürtçe şarkı söylememize izin veriyorlar. Lütfen oturun" dedi. Yüreğim "cız" etmişti. Hemen yerlerimize oturduk, tekrar viskiler açıldı. Kürt dostlarımız eğlendiler. Bizler de, "Türklük adına" Kürtlere yapılanları yerinde görmüş olduk. Utandık, sıkıldık ve kendimizi içkiye verdik. Eğlence sabaha karşı bitti.

Cuma akşamı Bakırköy'de Rojin'i dinlerken, Van'daki o gece aklıma geldi. Sanki o olayın üzerinden yüz yıl geçmişti. Rojin programına Ege türküleri ile başladı. Ardından Lazca söyledi. Rojin, nefis buğulu sesi, samimiyeti ve coşkusuyla insanı hemen kucaklayan bir sanatçı. Şarkı aralarında anlattığı hikayelerle sahiciliğini sergileyen, kendi dahil herkesle dalga geçen Rojin'i sadece "Kürtçe şarkı söyleyen güzel kadın" olarak görmek büyük haksızlık olur. Tiyatro kariyerinden gelen sahne hakimiyeti sayesinde Rojin sadece şarkı söylemiyor, o şarkıyı sahnede yaşıyor ve izleyiciye de yaşıyor. Türkçe, Kürtçe, Lazca, Arapça ve Süryanice söylediği şarkılarla izleyiciyi alıp başka dünyalara götürüyor.

Bulduğumuz mekan yavaş yavaş doldu. Herkes Rojin'in Kürtçe söylemesini bekliyor. "Ridma min" ile başladı. Sonra Şivan Perwer'den

“Mehmedo” ve diğer parçalar aktı gitti. Rojin Kürtçe söyleyene kadar yanlarında eşleri ile “ağır abi” tavrı içinde oturan Kürtlerin birden yüzleri aydınlandı ve şarkılara eşlik etmeye başladılar. Rojin söyledikçe, insanlar rahatladılar ve çocuklaştılar. Anadillerinde şarkı söylemenin coşkusu ve onurunu hissettiler. Ve halay başladı. İstanbullu olup Kürtçe bilmeyenlerin durumu daha da ilginçti. Onlar sözlerini ezbere bildikleri şarkılara ve halaya katılarak kendi kimliklerini yeniden inşa ediyorlardı sanki.

Kürtçe yasakları Rojin’in hayatını belirlemiş. Türkçeyi okulda öğrenmiş. Konservatuvarda öğrenci iken büyükannesi ile telefonda Kürtçe konuştuğu için uyarı almış. “Sakin Kürtçe türkü söyleme” demişler. Devlet Tiyatrosu’nda oyuncu olarak çalışırken Kürtçe çekilen bir filmde rol almak istemiş, izin vermemişler. O da istifa edip, müzik kariyerine yönelmiş. Kısa süren TRT Şeş macerası Rojin’in ününü Türkiye sınırları dışına taşımış. Önümüzdeki masadaki aile Erbil’den Rojin’i dinlemeye gelmişlerdi.

Geçenlerde Ankara’da İçişleri Bakanlığı bürokratlarına Kürt meselesi konusunda seminer veren Lord John Alderdice şunları söylemiş: “Kürtlerin gururuna, onuruna, duygularına hitap edin!” Lord Alderdice, İrlanda Cumhuriyet Ordusu (IRA) ile İngiltere arasında müzakereleri yürüten ve *Hayırlı Cuma (Good Friday)* anlaşmasının mimarıdır. Aynı toplantıda konuşan, Prof. Sageman’ın tavsiyesi ise şöyle: “Onur ve gurur gibi kavramlar çok daha önemli. Bundan dolayı soruna neden olan noktalarda devletin sembolik de olsa ilgili toplumun duygularına hitap eden konularda açılım yapması yerinde olacaktır” (*Radikal*, 31. 7)

Bugünlerde hepimiz AKP’nin Kürt açılımını tartışıyoruz. Genellikle, “idari özerklik” gibi teknik konuları gündeme getiriyoruz. Rojin’i dinlemiş olmak bile meselenin psikolojik/sembolik boyutlarını anlamaya yetiyor. Biz Türkler, 1918’de İstanbul işgal altındayken bile kendi dilimizi konuşma hakkımızı hiç kaybetmedik. İşgal sırasında bile dedelerimizin meyhanede topluca şarkı söyleyerek rahatlama şansları vardı. Dolayısıyla, Kürtlerin kamusal alanda anadillerini yasaklayarak onların onurlarını çiğnediğimizin farkına dahi varamadık.

“Kürt açılımı” yaparken, yıllardır Kürtleri kırmış olduğumuzu anladığımızı ve bunun nihayet bilincine vardığımızı onlara söylemek zorundayız.

Çözüm, “al hakkını, tepe tepe kullan!” diyerek olmaz. TRT Şeş’i açarken yapıldığı gibi kuru bir “hayırlı olsun” ile işi kıvıramayız. Lord Alderdice’in bahsettiği, “Kürtlerin gururuna, onuruna, duygularına hitap etme” sözünün Türkçesi “*nedâmet getirme ve karşılıklı helâlleşme*” olmalıdır. Toplumsal barış ancak böyle sağlanır. Eğer Kürt açılımı başarıya ulaşır ve akan kan durursa, MHP seçmeni Hıncal Uluç da AKP’ye oy verecekmiş. Bilginize...

YIKMAYIN, MÜZE YAPIN!

Taraf, 24 Ağustos 2009

Geçen gün, hükümetin 'Kürt açılımı'nın bir parçası olarak Diyarbakır Cezaevi'nin yıkılacağını ve yerine okul, spor tesisi yapılacağını öğrendim. Haberin ayrıntıları şöyle: "Diyarbakır'ın Bağlar semtinde bulunan ve 12 Eylül 1980 darbesi ile beraber işkence ve isyanlarla gündemden düşmeyen Diyarbakır Cezaevi'nin şehir dışına taşınması kararı alındı. Cezaevinin yerine Anadolu Lisesi, iki ilköğretim okulu, bir anaokulu ve iki spor tesisinin yer aldığı büyük bir eğitim kampusu inşa edilecek" (*Sabah*, 22 Ağustos, Nevzat Çiçek'in haberi).

Diyarbakır Cezaevi, Kürt sorununun tarihinde özel bir yere sahiptir. 1980-84 yılları arasında yüzlerce insan "örgüt üyesi" olduğu iddiasıyla, bazen de sadece Kürtçe konuştuğu için Diyarbakır Cezaevi'ne tıklmıştır. Bu dönemde 34 mahkûm ölmüştür. Haberde o yıllar şöyle anlatılıyor: "Cezaevinin baş celladı olarak gösterilen Yıldırım'ın, dönemin 7. Kolordu Komutanı Korgeneral Kemal Yamak ile birlikte Kıbrıs'ta görev yaptığı biliniyor... Yıldırım'ın Diyarbakır Cezaevi'nde suçlu-suçsuz, örgüt mensubu-sempatizan ayrımı yapmadan insanları ağır işkencelerden geçirmesinin, 1984'te ortaya çıkan PKK'nın büyüyüp gelişmesinde büyük etki yaptığı iddia ediliyor. Dönemin canlı tanıkları, o günleri şöyle anlatıyor: 'Koğuşlardan hücrelere alınan mahkûmlar, demirlere bağlanarak, kalaslarla, zincirlerle ağır işkencelere maruz kaldı. Bu uygulamalarda mahkûmların çoğu kan kusuyordu. Bazı mahkûmlar işkencelere dayanamayarak intihar ediyordu. Mahkûmlar hücrelere sıkıştırılıyor, üzerlerine lağım suları dökülüyor, koğuşlarda kimi mahkûmlara fare ve insan dışkısı yediriliyor, koğuşlarda birbirine tecavüz etmeleri için işkence yapılıyordu."

12 Eylül döneminde Diyarbakır'daki işkence tezgahından geçenlerden biri de eski Mardin CHP milletvekili Nurettin Yılmaz'dı. Yıllar sonra o günlerden söz ederken, "Diyarbakır Askeri Cezaevi Komutanı Esat Oktay Yıldırım, eliyle koğuşları göstererek 'binleri kuzu gibi ıslah ettik' dedi. 'Tam tersine, hepsini patlamaya hazır birer bomba haline getirdiniz' diye

karşılık verdim. Eğer evli, 7 çocuk babası olmasaydım, sorumluluklarım olmasaydı, bekâr olsaydım Diyarbakır cezaevinden çıkınca elime silah alıp dağa çıkacaktım.”

Sn. Yılmaz'ın dediği gibi, 1984'den sonra salıverilen tutukluların soluğu dağda aldıklarını biliyoruz. Yzb. Yıldırım'ın sonu ise haberde şöyle anlatılıyor: “22 Ekim 1988 tarihinde, İstanbul Kısıklı'da bir belediye otobüsünün içinde, kafasına sıkılan üç kurşunla öldürüldü.”

Bütün bu yaşananlardan sonra, bendeniz Diyarbakır Cezaevi'nin yıkılıp yerine okul yapılmasına karşı olduğumu ifade etmek istiyorum. Günümüzde adli suçluların yattığı Diyarbakır Cezaevi, âcilen boşaltılmalı ve müze yapılmalıdır. Diyarbakır Cezaevi merkezi otorite ile Kürt nüfus arasında yaşanması arzulanan *yüzleşme-barışma* ve bir anlamda bölgede yapılanlar için *nedâmet getirme-helâlleşme* sürecinin parçası olarak kullanılmalıdır. Diyarbakır Cezaevi'ni yıkmak kolay çözümdür, ama bence yanlıştır.

Benim bilebildiğim kadıyla, dünyada bu tip müzelere en iyi örnek Almanya'da Köln şehrinde 1936-45 yılları arasında Gestapo karargâhı olarak kullanılan binadır. Bu bina Köln Belediyesi tarafından 1988 yılında 'Nasyonal Sosyalizm Dokümantasyon Merkezi' (NS-Dokumentationszentrum der Stadt Köln) haline dönüştürülmüştür. 2006 yılında Köln'deki merkezi gezmiştim. Binanın altındaki hücrelerin duvarına mahkûmların yazdıkları şiirler bile aynen duruyordu. Binanın kapısından girdiğiniz andan itibaren her odanın duvarına konulmuş TV ekranlarında döneme ait film ve fotoğraflar gösteriliyordu. O günleri yaşamış olan insanlarla yapılan mülakatlar sürekli olarak veriliyordu.

Benzer bir müze ve dokümantasyon merkezi Diyarbakır'da kurulabilir. Aslında Diyarbakır Cezaevi hakkında epey çalışma yapıldı. Maalesef izleme imkanım olmadı, ama yönetmen Çayan Demirel'in 5 No'lu Cezaevi isimli bir belgesel yaptığını duydum. Ayrıca, genç bir meslekdaşımın cezaevi hakkında doktora tezi yazdığını da biliyorum. '78'liler Vakfı Girişimi' ise eski mahkûmlarla mülakat yapıyor. Bunların dışında, Diyarbakır Cezaevi'nde kalanların kurmuş olduğu web sitesinde epey bilgi var: <http://www.diyarbakirzindani.com/>

Kısacası, elimizde yağ, un, şeker vardır. Bütün mesele, aklı başında ve soğukkanlı olarak helva yapmaya koyulmaktır. Diyarbakır Cezaevi'nin yıkılması ve yerine okul yapılması sembolik olarak önemli olabilir, ama bence *yüzleşme ve barışma sürecine* pek katkı yapmaz.

DARBECİ ÜTOPYA

Taraf, 31 Ağustos 2009

Siyaset biliminde 'ütopya' olarak adlandırılan metinler önemlidir. Yazıldığı dönemin ve yazarın kişinin siyasal tercihlerini yansıtır. Ütopya yazarlar, hayallerindeki toplumsal yapıyı ballandırarak anlatırlar. Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun ilk baskısı 1934'de yapılan *Ankara* isimli kitabı 'Kemalist ütopya'nın ilk örneklerindendir. Kitabın üçüncü bölümü, 'TC'nin 20. Yılı' kutlamalarının yapıldığı 1943 yılında geçmektedir. Yakup Kadri, kafasındaki devletçi toplum düzenini bakın nasıl anlatıyor:

"Türk işçileri, Türk mühendisleri, Avrupa'daki arkadaşları gibi bedbaht da değildiler. Eski Roma'nın esir sürüleri gibi bin bir mihnet ve cefa altında, bin türlü mahrumiyetle ruhları ve suratları ekşimiş, içkiden, açlıktan bütün insanî faziletlerini kaybetmiş Avrupa proletaryasının sefalet ve felaketinden Türkiye'de eser görünmüyordu. Türkiye'de işçiler birer devlet memuru idi ve yüreklerinde bir devlet memurunun haysiyetini, vakarını, mesuliyetini taşıyorlardı. Başlarında patron diye bir bela yoktu" (*Ankara*, İletişim Yay. s. 190). Ülkemizdeki tüm işletmelerin birer Sümerbank veya Etibank haline gelmesi Yakup Kadri'nin rüyası imiş, anlaşılan.

Aynı bölümde, Atatürk'ün 20. yıl tebriklerini kabul ederken halk kitlelerinin karşısına çıkması şöyle anlatılıyor: "Hava... ayaza çevirmiş olmakla beraber, bütün bu binlerce insanın vücudundan çıkan bir acayip hararet her yana bir ilkbahar ılıklığı veriyor gibiydi. Bundan başka, bütün vücutlar birbirine o kadar yapışmış, bütün soluklar birbirine o kadar karışmıştı ki, her fert ruhça olduğu gibi bedence de bütün şahsi duygulardan sıyrılmış ve on bin kişi bir adam, bir adam on bin kişi olmuştu." Burada, Kemalist törensellik içinde bireyselliğin silinmesi ve lidere tapınma duygusu yüceltiliyor.

Geçenlerde, Ergenekon sanığı Yozgatlı bir avukatın darbe rüyaları Ergenekon iddianamesinin eklerinde bulundu. Beyimiz, yapılacak darbeden sonra başbakan olacağını hayal ediyormuş! İktidarının ilk gününde yapacağı konuşmaları bile planlamış. Ertuğrul Mavioglu'nun haberi şöyle:

"[Yozgatlı avukat] Diyarbakır'da vereceği mesaj, kendi deyimiyle 'bağlılıkları pekiştirmeye' yönelik. Yapacağı konuşmanın bölge insanına 'İşte aradığın ve hissetmek istediğin Atatürk ve onun hizmetçisi ve yeni dönem' mesajı [da] vereceğini hayal eden avukat, 'Ben eğer bunu yaparsak siyasi olarak bunu rahatça savunurum ve halk da çok memnun olur' diyor. İlk gün Van, Erzurum, Trabzon ve Kastamonu'ya uğradıktan sonra nihayet İstanbul'a gelen avukatın burada farklı bir planı var: 'Gerekirse Boğaz köprüsü üzerinden konuşurum iki yakaya halk dizilir ve bir muhteşem toplantı tertip edilir. İzmit, Sakarya ve Trakya İstanbul'a yönlendirilir" (*Radikal*, 24 ağustos).

Yozgatlı avukatın yapacağı konuşmaya Kürt kökenli vatandaşlarımızın ne diyeceklerini tahmin edebiliyorum, ama yazmaya terbiyem izin vermiyor. Fakat Boğaz köprüsünün iki yakasına insanların 'mevcutlu olarak' getirtildiğini ve hazretin köprüden on binlerce wattlık ses sisteminin yardımıyla konuştuğunu düşündüğüm zaman ürperiyorum. Çocukluğumun bütün 10 Kasım, 19 Mayıs, 29 Ekim ve 23 Nisan törenleri aklıma geliyor, daralıyorum.

Darbeci avukatın 'evlere şenlik' eylem planının bazı satırbaşları şöyle:

Tüm illerde valiler görevden alınacaktır. Yenileri atanıncaya kadar bu görevi İl Jandarma Alay komutanları yapacaktır. Günlük 800 YTL dışında kimse bankadan para çekemeyecek, internetten dahi işlem yapamayacaklar. Buna uymayan banka memuru 5 yıldan aşağı olmamak üzere hapisle cezalandırılacaktır. Havalimanı kapatılacaktır. Tüm seferler ve tüm vizeler iptal edilecektir. Ülkeye giriş ve çıkışlar kim olursa olsun yasaklanacak ve havalimanlarına Türk uçakları dışında ne uçak inecek ve ne de herhangi bir uçak kalkacaktır. Tüm illerin, ilçelerin belediye başkanları görevden alınacaktır.

Nasıl bir çarpık zihniyet karşısında bulunduğumuzu görüyorsunuz, değil mi?

Sevgili Hrant'ın cenazesinde, eşi Rakel Dink şunları söylemişti: "Katil kim olursa olsun, bir zamanlar bebek olduklarını biliyorum. Bir

bebekten katil yaratan karanlığı sorgulamadan hiçbir şey yapılamaz kardeşlerim.” Aslında, Rakel Dink’in tespitlerini bir adım ileri götürmek lazım: Ergenekoncuları yargılamak yetmez! Yozgatlı bir avukattan, meczup bir darbeci yaratan zihniyeti ve ideolojiyi de sorgulamak gerekiyor, bence.

KÜRT ENSTİTÜSÜ HAKKINDA...

Taraf, 7 Eylül 2009

Yıllar önce bir Ermeni dostum, Azeri besteci Üzeyir Hacıbekov'un *Arşın Mal Alan* operetine beni davet etmişti. Eser Ermenice oynanacaktı. Ben de "ben Ermenice bilmem ki?" diye itiraz ettiğimde, "biraz dikkat edersen anlarsın" demişti. Gittim. Operet eğlenceliydi, müzik harikaydı. Fakat bir şey dikkatimi çekmişti: Yapılan esprilere sadece orta yaşlı Ermeniler gülüyorlardı. Gençler biraz donuktu. Perde arasında bunun nedenini sordum. Cevap şuydu: "Gençler Ermenice'nin inceliklerini pek bilmiyorlar. Gündelik hayatta Türkçe'nin hakimiyeti o kadar fazla ki, gençler anadillerini 300 kelimeyle konuşur oldular maalesef!"

Bilindiği gibi, Ermeni cemaatinin anadillerinde eğitim yapan okulları var ve kurumlar Lozan Antlaşması'nın sağladığı uluslararası güvence altında faaliyet gösteriyorlar. Kısacası Ermenice'nin öğretilmesi, konuşulması serbest, fakat zaman içinde Ermenice'yi yetkin olarak konuşanların sayısı azalıyor.

Geçenlerde Lefkoşa'da 1921'de kurulmuş olan Melkonyan Lisesinin kapanacağını, bina ve arazisinin alışveriş merkezi olacağını duydum. Kıbrıslı Ermenilere bunun nedenini sorduğumda, "Evet, Kıbrıs'ta Ermenilerin sayısı azaldı. Çoğu dışarı göç ettiler. Kalanlar ise, çocuklarını klasik Ermeniceyi öğreten Melkonyan Lisesi yerine iyi İngilizce öğreten kolejlere yollamayı tercih ediyorlar" cevabını aldım.

10 Eylülde YÖK Genel Kurulu toplanarak Mardin Artuklu Üniversitesinde 'Kürt Dili ve Edebiyatı Bölümü'nün açılıp açılmayacağını karara bağlayacak. Ağustos ayındaki toplantıda aynı konu ele alınmış ve bir karara varılamamıştı. Gazetecilerin sorularını cevaplayan YÖK Başkanı, Prof. Yusuf Ziya Özcan şunları söylemişti:

Oldukça önemli bir konu, hassas konu... Öğretim üyesi temininden kimlerin buraya gideceğine, müfredatın ne olacağına kadar oldukça şeyler çıktı. Hocalarımız çok detaylı bir şekilde eğildiler meseleye,

ama vakit yetmedi, gündem çok yoğundu. Onun için dedik ki 'daha geniş bir zamana bırakalım.' Bir gazetecinin 'Bölüm mü, yoksa anabilim dalı kurulmasını mı değerlendirdiniz?' sorusuna Özcan, 'Hepsini değerlendirdik. Neler olabileceğini, hepsini ortaya koyduk, 'enstitü mü olacak, merkez mi olacak, anabilim dalı mı olacak, bölüm mü olacak diye... Hocalarımızın farklı görüşleri vardı, onun için tartışmalar da bitmedi, tamamlayamadık, onun için 10 Eylül'e bıraktık' yanıtını verdi (*Hürriyet*, 28 Ağustos).

YÖK Başkanı Prof. Özcan'ın işi çok zor. Siyasi otorite, 'Kürt açılımı'nın parçası olarak bir akademik birim kurulmasını istiyor. Peki ama T.C. vatan-daşları arasında Kürdoloji konusunda akademik bir unvan sahibi (doçent veya profesör) birileri var mı? Bu sorunun cevabının 'Hayır' olduğunu tahmin ediyorum. Cumhuriyet tarihi boyunca varlığı inkâr edilmiş ve yasaklanmış olan Kürtçenin birkaç lehçesini bilen ve bu konuda akademik çalışma yapmış bir bilim adamını Türkiye'de bulmak imkansız. Bundan birkaç yıl önce, genç bir akademisyen YÖK'e "Ben Paris Üniversitesi'nde Kürdoloji konusunda doktora yaptım, şimdi de bu dalda doçentlik sınavına girmek istiyorum. Eserlerim burada. Haydi beni sınava alın!" deseydi ne olurdu? Herhalde, eski YÖK yönetimi polis çağırırdı!

Bence, Prof. Özcan'ın bahsettiği "öğretim üyesi temini" meselesini Türkiye içinden çözmek çok zor. Belki, Kürtçeyi 300 kelime ile konuşan öğretim üyesi bulunabilir. Ama Kürdoloji disiplini içinde akademik düzeyde yetkin birilerini bulmak zordur. Dolayısıyla, bugün herhangi bir üniversitede 'Kürt Dili ve Edebiyatı Bölümü' kurmak imkânsız gibi görünüyor.

Yapılması gereken, derleme ve araştırmaya dönük bir "Kürdoloji Enstitüsü" oluşturmaktır. Böyle bir enstitü de ancak düzgün kütüphanesi olan bir devlet üniversitesinde ve yurt dışından Martin van Bruinessen (Utrecht Üniversitesi) veya Abbas Vali (Exeter Üniversitesi) gibi bu konuda uzmanlığı olan bilim adamlarına emanet edilerek kurulabilir. Böyle bir enstitü, öncelikle kütüphane ve arşiv oluşturmali ve başka üniversitelerde 'Kürt Dili ve Edebiyatı Bölümü' kurmak için gerekli personeli yetiştirmekle yükümlü olmalıdır.

Karl Marks'ın 1845 tarihli *Feuerbach Üzerine Tezler*'inin 3. maddesi-
ni hatırlayalım: "Eğitimcinin kendisinin de eğitilmesi gerekmektedir." Bir
dili ve kültürü 85 yıl yok sayarsanız, onun enstitüsünü bugünden yarına
kuramazsınız.

METİN BEY'E SAYGILARIMLA...

Taraf, 14 Eylül 2009

Kürt açılımına parti ve devlet politikaları açısından baktığımız zaman durum parlak değil. Cengiz Çandar ve Hasan Cemal'in "Tecrübe Konuşuyor" programı Diyarbakır'da Deliller Hanı'nın avlusundan canlı olarak yayınlanırken tepeden F-16'lar geçiyordu. Jetlerin gürültüsü programın sesini bastırıyordu. Uçakların hedefi, PKK kampları olmalıydı. Birkaç gün sonra, Diyarbakır'da DTP'nin bölgedeki yöneticilerine dönük bir operasyon başlatıldı. Aralarında eski ve yeni birçok belediye başkanı ve yardımcısının bulunduğu DTP'liler gözaltına alındılar.

CHP ve MHP'nin süreci torpillemek için verdikleri mücadeleyi burada özetlemenin gereği yok. Aynı şekilde PKK'lıların dağdan indirilmesi için çözüm arayışları sürerken, Genelkurmay temsilcisi "Son terörist temizlenene kadar operasyonlar sürecektir" demecini patlattı. Huylu, huyundan vaz geçmiyordu anlaşılan.

Kürt politikacılarının tavrı da pek farklı değil. Bir yandan Aysel Tuğluk "ilişkimiz bitsin artık boşanalım" edebiyatı yaparken, diğer yandan da DTP Eş Başkanı Emine Ayna sert ve uzlaşmaz demeçler vermeye devam ediyordu. Diyarbakır'daki Barış mitinginde, DTP üst yönetimi müzakere için İmralı'yı işaret ediyordu. Türk ve Kürt siyasetinin üst düzey aktörlerinin söylediklerini ve yaptıklarını düşündüğümüz zaman "Şark cephesinde yeni bir şey yok!" diyebilirsiniz. Kısacası, Genelkurmay açılım süreci yokmuş gibi davranıyor; DTP ise ezberini bozmuyordu.

Fakat Kürt açılımına aşağıdan baktığımız zaman, bambaşka bir tablo ortaya çıkıyor. Bazı haberleri yanyana koyduğumuz zaman, açılım sürecinin kısa zamanda ciddi halk desteğine kavuştuğunu görüyoruz. Örneğin, 1990'lı yıllarda meydana gelen çatışmalarda hayatını kaybeden şehit askerlerin aileleri PKK'lı militanların aileleriyle birlikte barış mesajı vermek için bir ay önce Diyarbakır'a gittiler. OHAL Gazileri ve Şehit Aileleri Dayanışma Derneği ile Mezopotamya Yakınlarını Kaybedenler Derneği'nin (MEYADER) organize ettiği buluşmada çocuklarını çatışmada kaybeden anneler bir araya gelmişti.

Bu toplantıda, OHAL Gazileri ve Şehit Aileleri Dayanışma Derneği Genel Başkanı Müslüm Öztürk şunları söylemiş: “Dernek yöneticileri olarak bir grup gazi ve şehit ailesi ile birlikte kardeş kavgasında çocuklarını kaybeden ailelerin taziyesi için Diyarbakır’a geldik... Kimimiz canımızla kimimiz malımızla ama özellikle bizim gibi binlerce anne çocuklarının hayatı ile en ağır bedelleri ödedik. Acıyı hiç kimse bizim kadar hissetmedi. Hakikat şu ki, Kan *kanla temizlenmez*. İntikam ve nefret, acıları dindirmek yerine arttırır ve yaygınlaştırır. Biz anaların çektiği acıyı başka analar çeksin istemiyoruz. Yarın bir başka çocuğumuz veya komşumuzun çocuğu ölsün istemiyoruz. Birlikte yaşadığımız bu acı dolu karanlık sayfayı tarihe havale etmekten başka çaremiz yoktur.” (Star, 8 Ağustos).

Geçtiğimiz hafta, Eruh’ta şehit olan Kastamonulu Er Burak Kapucuoğlu’nun cenazesi ‘Kürt açılımına karşı’ bir siyasi gösteriye dönüşmüştü. Ertesi gün, oğlunun mezarı başında Kur’an okumaya gelen baba Metin Kapucuoğlu, “Cenaze törenimizde siyasi sloganlar atılması bizleri üzdü. Bu davranışları tasvip etmiyorum” demiş. Ve şöyle devam etmiş: “Oğlumu şehit edenlere beddua etmiyorum. Onlar kandırılmış kişiler, fakir insanlar... Asıl önemli olan perde arkasındakiler, onlara asıl beddua ediyorum. Millet olarak kenetlenmeliyiz... Bu oyunlar dün oynandı, yarın da oynanacak. Doğu’da yaşayan Kürtler de askerlik yapıyor. Kürt-Türk davası olur mu? Yazık değil mi? Hiç tanımadığım insanlar geldi cenazeye. Hüngür hüngür benim çocuğuma ağladılar. Benim çocuğum onların çocuğuydu. İki gün sonra bir şehit daha gelecek. Gelsesin artık, olmasın... Benim Kürt arkadaşlarım var. Aramızda neden ayrım olsun” (Habertürk, 10 Eylül).

Bu konuşmayı televizyonda izlerken benim gözlerim doldu. 21 yaşındaki oğlunu bir gün önce toprağa veren Metin Bey’in sözleri bu ülkede barış isteyenlerin tek sermayesidir. Ne Genelkurmay’ın hamaset dolu bayat açıklamaları, ne de Kürt siyasetçilerin “acaba kim daha radikal?” konulu lafazanlıklarını ciddiye almıyorum. Unutmayalım, Kürt açılımı başarılı olacak ise iki tarafta da mevcut olan Metin Bey gibi vicdan ve basiret sahibi insanlar sayesinde olacak. Etrafta “zart zurt” ederek sertlik gösterisi yapanları hatırlayan olmayacak.

1955'DEKİ IMF TOPLANTISI...

Taraf, 5 Ekim 2009

Meraklısı bilir, şu anda süren Uluslararası Para Fonu (IMF) toplantısı, aslında ilk kez 1955 yılında yapılmıştı. 12 Eylül 1955 günü İstanbul'da yapılan ilk IMF toplantısına 58 ülkeden 26 Maliye Bakanı, 446 uzman ve yaklaşık 4000 maliyeci katılmıştı. İstanbul'a önceden gelen maliyeciler 6-7 Eylül vahşetini yaşamışlardı. Bakanlar ve üst düzey yöneticiler Hilton ve Park Otel gibi iyi otellerde kalırken, IMF'in memurları da Karaköy rıhtımına bağlanmış olan yolcu gemilerinin kamaralarında kalıyorlardı. Toplantılar İstanbul Üniversitesi'nde yapılmıştı.

"Muhtelif memleketlere mensup 40'dan fazla gazetecinin" toplantıyı izlemek üzere İstanbul'a geldiğini öğreniyoruz (*Milliyet*, 12 Eylül 1955). 6-7 Eylül Olaylarından sonra İstanbul'da sıkıyönetim ilan edilmiş ve gece sokağa çıkma yasağı başlamıştı. Toplantının organizasyonunu üstlenen eski maliye müfettişi Memduh Aytür, sokağa çıkma yasağını takmayıp gezinen eski Fransız Başbakanı Pierre Mendès France'ı karakoldan kurtarmıştı.

12 Eylül günü toplantının resmi açılışı yapıldı. Hesapta, Menderes açış konuşması yapacaktı. Fakat aynı gün, 6-7 Eylül Olayları ile ilgili olarak TBMM'de olağanüstü toplantı vardı. Menderes'in hükümet adına eleştirileri cevaplaması bekleniyordu. Başbakan Menderes'in IMF toplantısındaki konuşmasını Maliye Bakanı Hasan Polatkan okumuştur.

TBMM'deki "fevkalâde celse" gergindi. Öncelikle, DP hükümeti tarafından ilan edilen sıkıyönetim meclisin onayına sunuldu. Muhalefet adına CHP lideri İsmet İnönü kürsüye çıktı. İnönü konuşmasında, "6-7 Eylül'de vukubulan hadiselerde şuursuzluk değil, karşılarında hiçbir mâni bulmadan istediğini yapan kitlelerin hâkim olması elem vericidir" derken polis ve askerın olaylara seyirci kaldıklarını dile getirmişti. O gün meclisteki en önemli konuşmayı İstanbul Rum cemaatinden DP milletvekili Aleksandros Haçopulos yapmıştı. Haçopulos olayların birden çıkmadığını ve çok önceden tertip edilmiş olduğunu anlatarak, şunları söyledi:

Hiçbir vatandaş burada ne esir, ne de rehindir. Suç, kitleleri tahrik eden herkese aittir. Emniyet teşkilâtının lâkaydisinden değil, hatta [olaylara] göz yummasından bahsedeceğim. Size bir de misal vereyim. 200-300 kişi birkaç sandalla Büyükkada'ya geçip tahribat yaptıktan sonra kaçmışlardır. Ada polisi istese bu bir avuç insana mâni olamaz mıydı? Hâdiselere seyirci kalındı. Benim [Büyükkada'daki] evimin yanında karakol vardır. Öyle olduğu halde yağmacılar evimi harap ediyorlar. 80 yaşındaki anne ve babamı yataklarından sürüklüyorlar, kapının önündeki jandarmalar da seyirci gibi bakıyorlar (Milliyet, 13 Eylül 1955).

İnönü ile Haçopulos'un konuşmalarından "emniyet güçlerinin olaylara seyirci kaldıklarını" öğreniyoruz. Başbakan Menderes verdiği cevapta tahriklerden bahsetti. Gençliğin galeyana gelmiş olduğunu ve olayların bir anda kontrolden çıktığını anlattı. Ama anlattıkları pek inandırıcı değildi!

6-7 Eylül vahşetine giden yolun taşları İstanbul basını tarafından döşenmişti. İstanbul Rumlarının refah içinde yaşadıkları ve buna karşılık Batı Trakya Türklerinin süründükleri ile başlayan "Rum karşıtı" ve esas olarak "azınlık karşıtı" hava giderek dayanılmaz olmuştur.

Fener Patrikhanesine mensup din adamlarının Kıbrıs Rumlarına yardım amacıyla para topladıkları yazılıp çiziliyordu. Örneğin, "Fener Patikhanesinin metropolitler vasıtasıyla şehrimizdeki Rumlardan para toplattığı ve bu paraların, Kıbrıs mevzuundaki Yunan siyasetini maddi bakımdan desteklemek için Yunanistan'a gönderildiği yolundaki iddianın tahkikine devam edilmektedir" gibi provokasyon kokan bir haber yayınlanmıştı (Hürriyet, 28 Ağustos 1955). Tabii ki "Amiral Gemisi" görevinin başındaydı, ama Cumhuriyet ve Yeni Sabah da benzer türde yayınlar yaparak "torpido" işlevi gördüler. Sonra, olan oldu! 6 Eylül gecesi İstanbul yıkıldı ve IMF toplantısı için şehirde bulunan haberciler olayları dünyaya bildirdiler.

1991 yılında Emekli Org. Sabri Yirmibeşoğlu Tempo dergisine şunları söylemişti: "Tabii. 6-7 Eylül de, bir Özel Harp işiydi. Ve muhteşem bir örgütlenmeydi. Amacına da ulaştı... Sorarım size, bu muhte-

şem bir örgütlenme değil miydi?” Mülakatı yapan Fatih Güllapoğlu ise sırtından soğuk terler boşanarak “Evet, paşam!” demek zorunda kalmış. Zavallı, ne desin?

BİR ‘MUTLULUK HAPİ’ OLARAK GAZETE...

Taraf, 9 Kasım 2009

Gazete okumak artık futbol maçı seyretmek gibi bir şey oldu. Her gün basına sızdırılan ihbar mektupları karşısında Genelkurmay yetkililerinin ‘zevahiri kurtarma’ açıklamalarını artık bir maç tadında izlemeğe başladık. Fakat bu öyle bir maç ki canlı yayında sadece maçı izlemiyoruz. Sahada oynanan futbol hakkında seyircinin yorumları da anında veriliyor. Örneğin bir takım gol yediğinde, hemen o golün ofsayt olduğu konusunda tribünlerde yankılanan görüşleri de izliyoruz. Şimdi, örnek olayımızı anlatmaya başlayalım artık.

Geçtiğimiz hafta, Genelkurmay tarafından psikolojik operasyon amaçlı olarak kurulmuş olan internet sitelerinin listesi basına sızdı. Belgede, TSK içinde örgütlenmiş olan cuntanın 42 internet sitesi vasıtasıyla kendi propagandasını yaptığı ihbar ediliyordu. Bu konuda Genelkurmay’ın ne diyeceği merakla bekleniyordu. Cuma günü Genelkurmay’ın düzenlediği haftalık basın toplantısında yapılan açıklamaları önce *Hürriyet*’ten okuyalım:

Türk Silahlı Kuvvetleri’nin, Başbakanlığın ilgili plan ve direktifleri çerçevesinde irticai ve bölücü tehdit unsurlarını izlemek üzere kurulmuş, işletilmiş internet siteleri bulunmaktadır. Söz konusu siteler, 5651 sayılı kanun çerçevesinde kurulmuştur. Normal bir işlem, kamuoyuna çok farklı bir şekilde anlatılmıştır. Başbakanlığın direktifi, tüm kamu kurum ve kuruluşlarını kapsar (*Hürriyet*, 7 Kasım 2009).

Yukarıdaki ‘açıklama’ aslında yeteri kadar açık! Genelkurmay yetkilisi kısaca, “Efendim, biz bu siteleri paşa keyfimiz böyle istediği için kurmadık. Başbakanlığın bu konuda emri var” diyor. Yâni *Hürriyet* okurlarını rahatlatacak bir haber söz konusu.

Ama kazın ayağı öyle değil! Aynı haberi bir de *Star*’dan okuyalım:

Genelkurmay Başkanlığı Haftalık Basın Bilgilendirme Toplantısı, bir haftalık aranın ardından dün yapıldı... Toplantıda gazetecilerin gündeme ilişkin sorularını Tuğgeneral Çubuklu cevapladı. Tuğgeneral Çubuklu, internet sitelerinin izlendiği, fişlendiği iddialarına ilişkin sorular üzerine, söz konusu andıcı doğruladı. Çubuklu, TSK tarafından kurulduğu ve işletildiği iddia edilen Psikolojik Harp sitelerini de kabul etti. Çubuklu, “Andıç buradadır” derken, bu çalışmanın Başbakanlık direktifiyle yapıldığını savundu. Çubuklu, “TSK’nın Başbakanlığın ilgili plan ve direktifleri çerçevesinde hazırlanmıştır. Bildiğiniz gibi irticai ve bölücü tehdit unsurlarını izlemek üzere kurulmuş, işletilmiş internet siteleri bulunmaktadır” dedi.

Tuğ. Çubuklu’nun “Sitelerin takibi ve psikolojik harp sitelerinin kurulması Başbakanlık direktifiyle yapıldı” şeklindeki bu açıklaması yasayla bağdaşmıyor. İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlemesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında 2007’de düzenlenen 5651 sayılı kanunla, bu tür suçlarla mücadele yetkisi Savcılar ve Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı’nın görev ve sorumluluğunda bulunuyor.

Kanunda ise suç unsuru olarak, intihara yönlendirme, cinsel istismar, uyuşturucu ve uyarı madde kullanımını yaygınlaştırma, müstehcenlik, fuhuş, kumar oynanması için yer temini ile Atatürk aleyhine işlenen suçlar kanundaki maddeler yer alıyor... Genelkurmay’a ya da Genelkurmay Bilgi Destek Dairesi’ne kanunun hiçbir bölümünde atıf yapılmıyor. Kanunun hiçbir bölümünde yayındaki sitelerin “AKP yanlısı”, “milliyetçi” “ulusalcı” “irticai” “Fethullahçı” gibi ya da başka hiçbir sıfatla sınıflandırılması şeklinde madde yok (Kıymet Sezer’in haberi, *Star*, 7 Kasım).

Şimdi ortalama *Hürriyet* okuru olup bitenin TSK’nın itibarını zedelemek amaçlı bir kampanyanın parçası olduğunu düşünüyor. Aynen, yenen golün aslında ofsayt olduğuna inanan futbol seyircisi gibi. Diğer yandan *Star*’ın haberini okuyanlar ise Genelkurmay’ın açıklamasının bir fiyaskoya kılıf uydurmaktan ibaret olduğunu anlıyorlar.

Tabii ki, haberi düzgün verdiği için *Star*'ı kutluyoruz. Fakat, *Hürriyet* ve benzeri gazetelerin tavrını nasıl açıklayacağız? Düşündüğüm zaman, bu gazetelerin yazı işlerinde çalışanları evlere uyuşturucu servisi yapan torbacılara benzetiyorum. Onlar her sabah insanların kapısına gazete değil, birer mutluluk hapı bırakıyorlar. Okurların kafası karışmasın ve Kemalist imanları sarsılmasın diye çok uğraşıyorlar. Bu 'yüce amaçlar' uğruna haberler çarpıtılıyor, olayların arka planı karartılıyor. Okurun kafasını 'dumanlı tutmak' için herşey yapılıyor.

Peki, bu gazeteler "mutluluk hapı" olmaktan çıkarsa yâni doğru haber verirlerse ne olur? Acaba, okurlar uyuşturucu krizine girip üstlerini başlarını yırtarlar mı? Bence bir şeycikler olmaz! Çünkü onlar da altlarındaki zeminin çoktan kaydığının farkındalar. Yedikleri golleri görmeleri için maçın skoruna göz atmaları yeter!

TSK'YA GÜVEN MESELESİ...

Taraf, 21 Aralık 2009

Genelkurmay Başkanı Org. İlker Başbuğ'un bir fırkateyn güvertesinde yaptığı ve yine topluma "hiza ve istikamet" vermeğe çalışan konuşması üzerine epey yazı çıktı. Bunlardan en ilginç, Ahmet Turan Alkan'ın "Başbuğ İstifa" başlıklı yazısıydı:

Sayın Başbuğ, ne yazık ki orduya yönelen her eleştiriyi vatana, millete, devlete karşı kötü niyet gösterisi olarak kabul ediyor; tenkidlerde haklılık payı bulunabileceği ihtimalini hesaba katmıyor ve askeri vesâyet rejiminin hâlâ sürdüğü zannıyla, o beylik, o alışıldık, o herkesi hizaya getirmeyi tasarlayan bir edâ ile sert çıkıyor... TSK Yönetimi, bundan bir sene önce, *İndir o parmağını general!* başlıklı manşete muhatap olduğunda, 'Nerede yanlış yapıyoruz?' endişesiyle içe dönük bir özeleştiri cehdini göstermeliydi; aksi yapıldı ve suçlular dışarıda arandı; netice ortadadır ve ben hâlâ anlayabildiklerini sanmıyorum! O yüzden Başbuğ'un istifası tek çare gibi görünüyor (*Zaman*, 19 Aralık)

Sn. Alkan'a katılmamak mümkün değil. Ama sadece Org. Başbuğ'un istifası ile işlerin düzeleceğini sanmıyorum. TSK'da tepeden tırnağa bir reform yapılmalıdır. TSK'da "hesap vermem geleneği" oluşmuştur, bu da orduya güveni azaltmaktadır. Bendeniz Sn. Alkan'ı okurken, TSK'ya güvenimi kaybetme sürecinin dönüm noktalarını hatırlamaya çalıştım. Sizlerle paylaşmak istiyorum.

27 Mayıs darbesi sırasında ilkokuldaydım. Rahmetli babam ve amcam DP'nin baskıcı politikalarından bezdikleri için darbeye pek sevinmişlerdi. Darbeden hemen sonra dönemin Basın Yayın Genel Müdürü, Kur. Alb. Ertuğrul Alatlı kaynaklı bir haber çıktıydı: DP hükümeti gösteri ve yürüyüşlere katılan üniversite öğrencilerini öldürüp kıyma makinalarından geçirmişti! Bu haber gazetelerde yayınlandıktan sonra evde rahmetli anne-

min ve halamın ağlayarak “Yâsin” okuduklarını hatırlarım. Sonra haberin yalan olduğu anlaşılmıştı. Tabii o günlerde “psikolojik operasyon” nedir, pek bilmezdik. Ama evde darbecilerin itibarı azalmıştı.

Yine 27 Mayıs’tan sonra darbeci subaylar “ekonomiyi düzlüğe çıkarma” kampanyası başlattılar. Darbeyi destekleyenler nikah yüzüklerini hazineye bağışlıyorlardı. Annem ve yengem de eşlerinin zoru ile altın yüzüklerini bağışladılar. Sonra toplanan altınlarla Esentepe’de “Subay Evleri” inşa edildiğini ve ordudan atılan subaylara ucuza verildiğini öğrendik. Bir tanıdığımız da ev almıştı. Tabii ki bu gazetelere yansımada, ama fısıltı gazetesi çalışıyordu. Sırf cimriliğinden yüzüğünü vermeyen halamın annem ve yengemle epey dalga geçtiğini hatırlarım. İstanbullular Esentepe’deki evlere “Alyans Evleri” ismini taktılar. Daha sonra, Adnan Menderes’in Yassıada’da aşağılanması ve idamı gelince bizim ailede TSK’nın itibarı dibe vurmuştu.

12 Mart muhtırası verildiğinde lisedeydim. TSK’nın darbe yaparak toplumu biçimlendirme saplantısının ne anlama geldiğini anlamaya başlamıştım. Ama kurum olarak TSK’ya güvenimi kaybetmem için 1974 Kıbrıs Harekatını beklemem gerekiyordu. Harekatın ikinci gününde Yunan uçaklarının *Kocatepe* Muhribini batırdıkları konusunda bir haber çıktı. Aslında gemi Türk uçakları tarafından batırılmıştı. Hava kuvvetleri devriye uçuşu yaparken Türk bayrağı olan bir muhribi gördüklerini Ankara’ya bildirmişlerdi. Donanma Komutanlığı “orada bizim gemimiz yok” cevabını verince, pilotlar da *Kocatepe*’nin bir Yunan gemisi olduğuna karar verip batırmışlardı. Sağ kalanları bir İsrail gemisi kurtarmış, fakat 54 kişi de ölmüştü.

Artık Boğaziçi Üniversitesi öğrencisiydim. 1975 yılında babası deniz albayı olan bir arkadaşım kantine geldi. “Size önemli bir şey söyleyeceğim” dedi ve başladı: “Yahu, babam akşam rakıyı fazla kaçırınca ağlamaya başladı. İtiraflarda bulundu. Meğer *Kocatepe*’yi bizimkiler batırmışlar!” deyip hikayeyi anlattı. “Neden saklıyorlar?” diye sordum. “Yahu bu rezalet açıklanır mı? Havacılar üç defa sormuşlar, sonra da batırmışlar. Haber sızmasın diye babam gibilere de Kur’ana el bastırmışlar” dedi. Gerçekten üzülmüştüm.

Olay yıllar sonra basına yansıdı. Tahmin edebileceğiniz gibi, kimse hapse girmede. Kol kırıldı ve yen içinde kaldı. Zamanın Deniz Kuvvetleri

komutanı ve diğ er sorumlular gayet itibarlı bir hayat yaşadılar. “Kıbrıs F atihi” muamelesi gördüler. Cenazeleri askeri törenle kaldırıldı.

Eğ er *Kocatepe* cinayeti sorgulansaydı, son yıllarda gördüğümüz rezaletlerin hiçbiri yaşanmazdı. Muhtemelen Bingöl’deki 33 erin  l m , Akt t n ve Dağlıca’nın üzerine gidilirdi. Zaten Org. Başbuğ kendisine hesap sorulacağını bir an düşünse, hemen istifa ederdi.

FAS'TAN ANKARA'YA BAKMAK...

Taraf, 4 Ocak 2010

1980'lerde bir "Kolejlere Giriş Sınavı" yapılmış ve Robert Kolej'i kazanan sınav birincisi ile gazeteciler mülakat yapmıştı. Âdet olduğu üzere, kendisine "Büyüyünce ne olacaksın?" sorusu yöneltilen sivri zekalı çocuk şöyle demişti: "Robert Kolej'den sonra Boğaziçi Üniversitesine gireceğim. Orada işletme okuduktan sonra Orta Doğu ülkelerine ihracat yapacağım!" Bu cevap, aslında zamanın ruhunu yansıtıyordu. Dönem, "yurt dışına açılma" dönemi idi. Özal döneminde yabancı dilde eğitim yapan okullardan mezun gençler Türkiye'nin ihracat hamlesinin öncülüğünü yapmışlardı. Ama artık, işler değişiyor. Nasıl mı? Anlatalım.

Gazeteciler ve Yazarlar Vakfı'nın davetlisi olarak 25-29 Aralık tarihleri arasında Fas'ta bulundum. Kazablanka, Marakeş, Fez ve Rabat'ı ziyaret etme imkanımız oldu. Bu yazıda, çok ilginç bir ülke olan Fas'tan bahsetmeyeceğim. Bu yazıyı Fethullah Hoca cemaatine ait okullarla ilgili izlenimlerimle sınırlı tutmak istiyorum.

Fas'ta Fethullah Hoca Efendi hareketi tarafından kurulmuş dört okul var. Bu okulların tümü *Muhammad al Fatih* (Fatih Sultan Mehmet) eğitim kurumları içinde yer alıyor. Tanca'daki okulda 850, Fez'de 250, Kazablanka'da 20 ve Tetouan'da ise 120 Faslı öğrenci çeşitli düzeylerde (ilk, orta, lise) eğitim görüyor. Bu okullarda Faslı öğretmenlerin yanı sıra Türkiye'den gitmiş olan 24 öğretmen ve yönetici çalışıyor. Okulların eğitim kalitesi gayet iyi olmalı ki veliler yılda yaklaşık 1000 Euro okul ücretini ödüyorlar. Nitekim, Fez'deki liseden 2009'da mezun olan öğrenciler Fas'ta ülke çapında yapılan "Fransızca Bakalorya" sınavında % 85 oranında başarılı olmuşlar.

Biraz da bu okullarda çalışanları tanıyalım: Fas'taki tüm okulların yöneticisi Erzurumlu İbrahim Bey, Eskişehir İmam Hatip mezunu. Daha sonra Kahire'deki El Ezher'de ilahiyat eğitimine başlamış. Mezuniyete üç ay kala 28 Şubat yönetiminin kararı ile İslâm dünyasının en itibarlı okulu olan El Ezher'in denkliği YÖK tarafından iptal edilmiş. İbrahim

Bey, Fethullah Gülen Hoca'ya durumu anlatınca, "Evladım, sizin tahsiliniz YÖK tarafından yok sayılmış olabilir. Ama siz bizim nezdimizde ehilsiniz, gidin okulunuzu bitirin" cevabını almış. İbrahim Bey önce Orta Asya'daki okullarda yöneticilik yapmış. Sonra da Fas'ta çalışmaya başlamış. Arapça ve Rusça biliyor.

Yozgatlı Tayyar Bey ise katsayı mağduru. 1999'da İmam Hatip Okulunu bitirdikten sonra üniversiteye girememiş. Önce Kenya'ya ve sonra da Fas'a gitmiş. Fas'taki üniversitenin İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümünü bitirmiş. Arapça ve İngilizce biliyor, Türkçe derslerine giriyor ve Kazablanka'daki okulun müdürlüğünü yapıyor. Fas'ta katsayı ve başörtüsü yasağı mağduru kız öğrenciler var, üniversitede okuyorlar.

Mardinli Orhan da katsayı mağduru ve Rabat'ta ilahiyat okuyor. Başbakan Erdoğan'ın Davos'taki "one minute" olayını gece geç saatlere kadar Arap TV kanallarından izlemiş. Ertesi gün derse gecikmiş. Çekinerek sınıfa girerken, Arap arkadaşları kendisini alkışlamışlar. Faslı profesör Orhan'ı yanına çağırıp alnından öpmüş ve "Siz Türkler, İslam dünyasının yerlerde sürünen onurunu ayağa kaldırdınız. Allah sizden râzı olsun!" demiş. Faslılar Galatasaray'ın ve Türk milli takımının başarılarına seviniyorlar. Fas televizyonundaki Türk dizileri reyting rekorları kırıyor. THY her gün Kazablanka'ya uçuyor. Uçaklarda yer bulunmuyor.

Fas'taki okulların yöneticileri yatırım danışmanlığı da yapıyorlar. Kasım ayında, Fethullah Gülen'e yakınlığı ile bilinen TUSKON (Türkiye İşadamı ve Sanayiciler Konfederasyonu) üyesi 62 işadamını bütün Fas'tan özenle seçilen 417 Faslı işadamı ile Kazablanka'da buluşturmuşlar. Toplantıda, okullardaki öğretmenler ve öğrencilerden 30 tanesi aynı anda Arapça-Türkçe çeviri yaparak işadamlarına yardımcı olmuşlar. Biz Kazablanka'da iken Van'ın Erciş kazasından gelen bir heyet Fas'ta yatırım imkanları için temaslarda bulunuyordu.

Kıscası, Ankara'daki bürokratların koydukları yasakların gençleri yurt dışında eğitim arayışına yönelttiğini söyleyebiliriz. YÖK'ün denklik, katsayı veya başörtüsü yasağı mağduru olan gençler mecburen dışarıya açılıyorlar. Fas'tan Ankara'ya baktığınız zaman yasakçı bürokratların sergilediği ilkelik daha da göze batıyor. Ama bir musibetten, bin hayır doğduğu-

nu da söyleyebiliriz. Belki de bundan sonra Türk sermayesinin Orta Doğu ülkelerine açılımını sağlayanlar, artık Robert Kolej'den değil de İmam Hatip mezunları arasından çıkacak! Ne dersiniz?

DEMOKRAT OLMAK/HACI OLMAK...

Taraf, 25 Ocak 2010

Size bir soru: “Demokrat olmak” ne demektir? Laf olsun diye değil; üzerinde düşünelim diye soruyorum. İsterseniz, soruyu farklı bir şekilde soralım: Acaba, demokrat olmak “Hacı olmak” gibi bir şey midir?

Bir Müslüman Hac zamanında kutsal topraklara gidip, gerekli ibadetleri tamamladığı zaman artık “Hacı” olarak adlandırılır. Çünkü gerekenler yapılmış, doğru zamanda doğru mekanlar ziyaret edilmiş ve sonunda o kişi “Hacı” unvanı kazanmıştır. Sonradan, Hacılığın lafzına ve ruhuna aykırı hareket eden kişilere, en fazla “sen ne biçim Hacısın?” gibi serzenişlerde bulunabiliriz, o kadar!

Şimdi, “demokrat olma” meselesine neden taktığımı anlatayım. Son aylarda, Doğan Grubu’ndaki gazete ve TV kanallarında bir sızlanmadır gidiyordu: “Sivil faşizm veya sivil darbe geliyor” veya “otoriter bir tek parti rejimine gidiyoruz” türü laflar. Bunlara ilaveten, “Ergenekon davası, AKP muhalifi aydınlarla karşıdır” veya “Erdoğan da Putin gibi oldu” tespitleri yapıyordu.

Tabii ki bu sızlanmalara gerekence cevap verildi. Kısaca, “Siz böyle davranarak Ergenekon soruşturmasını sulandırılıyorsunuz?” veya “Darbecilerin ekmeğine yağ sürüyorsunuz?” gibilerden karşı salvolar birbirini takip etti. Belki de en ağır karşı eleştiri, “İrtica hortluyor palavranız tutmadı. Şimdi de sivil darbe diyerek mi kafaları bulandırılıyorsunuz?” şeklinde oldu.

Bu atışmalar devam ederken “sivil darbe” iddiasını dile getirenler “sen bana nasıl darbe yanlış dersin, ben adamın ağzını cart diye yırtarım” türü efelenmeler içine girdiler. Yahut, göğüslerini yumruklayarak “Ben 28 Şubat sürecinde, başörtülü kızların yanında yer almışım. Hangi çılgın, benim demokratiğimi sorgulayacakmış şaşarım” gibilerden şirretlik örnekleri sergilediler.

Taraf’ın Balyoz planını yayınlamasından sonra durum daha da eğlenceli oldu. Özellikle, “Kullanışlı Gazeteciler” listesi yayınlanınca tam kıyamet koptu. Tahmin edebileceğiniz gibi, Doğan Grubuna mensup yazarlar listede neredeyse tam kadro olarak yer alıyordu. Hepsi bir zaman-

lar demokrasi adına yaptıkları hayırlı işleri bizlere hatırlatmaya başladılar. İsmi "kullanışlı gazeteciler" listesinde gören Mehmet Tezkan kardeşi-miz, hemen ahbablarını aramış. Gerisini ondan dinleyelim:

İlk telefon Zafer Mutlu'ya... Ciddi ciddi sordum.. 'Abi listede adın var, ne diyorsun?' Güldü... Dedi ki: 'Ciddiye alınacak bir şey görmüyorum. 12 Eylül döneminde Aydınlar Dilekçesi'ne imza atan beni buraya koymaları komik (Milliyet, 22 Ocak).

Baştaki soruya geri dönüyorum. Bundan 26 yıl önce verilen Aydınlar Dilekçesini imzalamış olmak Zafer Mutlu'yu *ilelebet demokrat* yapar mı? Acaba "demokratlık" Hacılık gibi bir şey midir? Yani, geçmişte bir kez demokrat tavır almış olmanız sizi hayatınızın geri kalan kısmında "kullanışlı olmaktan" kurtarır mı? Bence hayır! Çünkü "demokratlık" her gün yeniden tanımlanan bir konudur. Her somut olay karşısında demokrat tavır geliştirmek ve bunu daima sürdürmek gerekir.

Sırf Ergenekon iddianamesini eleştirdi diye şaşşal bir İngilizci programına davet eden bir "kullanışlı gazeteci" *Tarafın* ismini yayınlamasını "kalleşlik " olarak yorumluyordu. Efendim, kendisi 12 Eylül'de göz altına alınmış ve de işkence görmüş! O nasıl darbecilere yakın olabilirmiş?

Kusura bakmasın ama, bal gibi olur! Adına utanmadan *Türk Solu* diyebilen grubun mensupları Kürt açılımını protesto etmek için ellerinde iplerle sokaklarda "Dağa çıkkanı da, çıkartanı da, indireni de.. Hepsini asacağız" diye geziniyor ise, bir zamanın işkence görmüş solcularının bugünün faşist darbecileri arasında bulunması beni hiç şaşırtmaz. Ülkemizde 'sol' ile Kemalizm arasındaki akrabalık herkesin malumudur. Eminim, *Türk Solu* takımından birileri de işkence tezgahından geçmiştir.

Kısacası, "demokrat olmak" Hacı olmaya benzemez. Üç ay evvel hamamda kese yaptırmış, ama o günden beri hiç yıkanmamış biri, size gelip "ben temizim!" dese ne dersiniz? O kişiye dönüp, "Kusura bakma, sen kirlisin ve kokuyorsun! Bir zamanlar temiz olmuş olman, beni artık hiç ilgilendirmiyor" demez misiniz?

EMİR, DEMİRİ NE ZAMAN KESER?

Taraf, 8 Şubat 2010

Geçen hafta *Radikal*'den Murat Yetkin, eski Genelkurmay Başkanı Org. Hilmi Özkök ile görüşmüş. Sn. Özkök şunları söylemiş: “Her şey değişirken Türk Silahlı Kuvvetleri de değişecek. Bu yönde çalışmalar zaten yapılır. Değişmezseniz, gelişmelerin dışında kalırsınız. Bunun karşısında duramazsınız. Bu işlerden korkmamak lazım... Dünya sahnesinde yer almak istediğiniz noktaya ulaşmalısınız. Neyi özlüyorsak, kendimizi nereye layık görüyorsak, oraya ulaşmaya çalışmalıyız” (3 Şubat). Org. Özkök, TSK'daki değişim korkusunu ve hantal yapıyı üstü kapalı bir şekilde eleştiriyor.

Askerlik yapmak üzere birliğine teslim olan herkese ilk öğretilen şudur: Askerlikte emir, demiri keser! Bu anlaşılabilir bir şeydir. Arazide yürüyüş yapan bir bölük askere “yat” emri verildiği zaman, birileri “Şimdi bu da nereden çıktı, üstümüz kirlenecek” gibi laflar edemez. Burada emir, gerçekten demiri keser.

Askerlikte emirin demiri kesemediği, kolektif aklın ortaya çıkmasının beklendiği ortamlar da vardır. Örneğin, kurmay subayların ve üst düzey komutanların bulunduğu bir seminerde veya “Harp Oyunları” esnasında eşitler arasında bir fikir alışverişinin olması ve “ortak aklın” meydana çıkması beklenir.

Böyle bir toplantının yapıldığını ve ülkede sıkıyönetim ilanı ve “Milli Mutabakat Hükümeti” kurulması senaryosunun tartışıldığını düşünelim. Ayrıca bu senaryonun veya planın eklerinde, kurulacak “Milli Mutabakat Hükümeti”nin alacağı ekonomik tedbirler şöyle sıralanmış olsun:

1. Tüm bankaların yönetimine askerler atanacaktır.
2. Ülke dışına para çıkarılması yasaklanacaktır.
3. İslami sermaye olarak bilinen şirketlere el konulacaktır.
4. İrticai örgütlere destek verenlerin banka hesaplarına el konulacaktır.
5. Yabancı sermayeli şirketlerin hesaplarına el konulacaktır.

6. Gayri Müslim azınlıklar tarafından kurulan şirketlerin banka hesaplarına el konacaktır.
7. IMKB ve Altın Borsası yönetimine askerler getirilecektir.
8. Borsadaki yabancı şirketlerin hisselerine el konacaktır.
9. Faizsiz bankacılık yapan İslami finans kurumlarının varlıkları hazineye aktarılacaktır.
10. İç ve dış borçların ödenmesi durdurulacak, sonra bunların ödenmesi için para basılacaktır.
11. Evvelden özelleştirilmiş KİT'ler tekrar devletleştirilecektir.
12. İran, Arap ve Körfez ülkeleri ile ekonomik ilişkiler dondurulacaktır.
13. Tüm büyük şirket ve holdinglerin yönetim kurullarına askeri personel atanacaktır.

Sizlere, 22 Ocak tarihli *Taraf*'ta yayımlanan "Elveda Piyasa, Elveda Dünya" başlıklı haberi özetledim. Tahmin edebileceğiniz gibi, dünyanın 17. büyük ekonomisi olan Türkiye ekonomisini bu tedbirleri uygulayarak birkaç hafta içinde Kuzey Kore ekonomisi seviyesine indirmek mümkündür. Bu tedbirlerin, Türkiye ekonomisinin altına dinamit koymakla eşdeğer olduğunu anlamak için "İktisat Profesörü" olmaya gerek yoktur. Balyoz Planı ekindeki bu tedbirleri, gazete okuyan ve bazı kanallardaki iktisat programlarını izleyen ortalama vatandaşa özetlediğiniz zaman "Hadi canım, sen del!" gibilerden bir tepki almanız mümkündür. Bir an için, ekonomik tedbirler paketinin bizim öğrencilerin deyimi ile "kafayı yemiş" birisi tarafından hazırlandığını düşünelim.

Benim merak ettiğim mesele şudur: 2003 yılı Mart ayında bu "seminer" veya "Harp Oyunları"na katılan üst düzey komutanlar bu plan ekinde bulunan tedbirleri okudukları zaman itiraz etme gereğini duymuşlar mıdır? Yâni, söz alıp "arkadaşlar, bunları uygularsak çökeriz" diyen olmuş mudur? Maalesef bu konuda somut bir bilgimiz yok. Eğer bu tedbirlere itiraz edilmemiş ise, TSK'nın eğitim sisteminin kesinlikle elden geçirilmesi ve Org. Özkök'ün gösterdiği "neyi özlüyorsak, kendimizi nereye layık görüyorsak" hedefi doğrultusunda yenilenmesi gerekmektedir.

dir. Cehaletin tedavisi vardır. Eğitim sistemini değiştirirsiniz, birkaç yılda sorun çözülür.

Eğer seminere katılanlar sırf “emir, demiri keser” diyerek itiraz etmediler ise durum daha da vahimdir. Bir kurmay subay “deli saçması” olduğunu bile bile bu ekonomik tedbirlere itiraz etmez ise, o zaman kurumun kültüründe ciddi sorunlar vardır. “Haklısınız Paşam” tavrının egemen olduğu yerde, “ortak akıl” kurban edilmiştir. O zaman, aklıma Bülent Arınç’ın sözleri geliyor. Geçen yıl “iyi ki bunlarla savaşa girmemişiz” demişti. Galiba haklıymış!

DARBE OLMASI İHTİMALİNİ SEVMEK...

Taraf, 15 Şubat 2010

Geçenlerde Yılmaz Erdoğan'ın 'Sevebilme İhtimali' isimli ezik şiirini hatırladım. Toplumda çok farklı konumlarda bulunan iki insanın aşkını anlatan şiirin son dizesi şöyledir:

Ben senin, beni sevebilme ihtimalini sevdim!

Burada şair, toplumda ayrıcalıklı konumdaki sevgilinin lütfedip kendisini sevebilme ihtimali ile mutlu olmaktadır. Bu ihtimal ona güven vermektedir.

Prof. Jale Parla, *Babalar ve Oğullar: Tanzimat Romanının Epistemolojik Temelleri* isimli kitabında Tanzimat romancılarının (Ahmet Mithat Efendi, Şemseddin Sami, Recaizade Mahmut Ekrem ve Namık Kemal) dönemin "Batılılaşma ve yenileşme" çabaları içindeki konumunu ve onların romanlarındaki düşünsel yapıyı tartışır.

1839'dan itibaren "Tanzimat-ı Hayriyye" geleneksel Osmanlı kurum ve kurallarının "hayırlı" bir biçimde yeniden düzenlenmesini başlatmıştır. Yeniden düzenleme (tanzim etme) çabası 'eski kurumların tamamen yerle bir edilmesi' demek değildi. Aksine, Osmanlı'nın içinde bulunduğu sorunlara çözüm arama amacını taşıyordu. Tanzimat paşaları ve aydınları yenilikçi atılımlar için çaba harcarken, aynı zamanda değişimin sınırlarını çizmeye ve bu sınırları egemen İslam kültürünün koruyucu şemsiyesi altında Kur'an'dan âyet ve hadislerle pekiştirmeye çalışmışlardır. Bu bağlamda, meşrutiyet ve anayasa arayışındaki Namık Kemal'in kullandığı "meşveret" terimini yeni Türkçeye "demokratik katılım" şeklinde tercüme etmek yanlış olur. Burada meşveret (danışma), 'her kim akıl sahipleriyle meşveret ederse akıllarının ışığından aydınlanır' şeklindeki Hadis-i Şerif'in siyasete uygulanmasından ibarettir. Özünde son derece seçkin bir anlayıştır, cumhur (halk) ile pek ilişkisi yoktur. Prof. Parla, Dönemin romancıları hakkında şu değerlendirmeyi yapıyor: "Roman yazarı bir yenilikçi ve reformcu olarak

tavır aldı, ama vesayetçiliği her zaman yenilikçiliğinin önüne geçti. Çünkü roman yazarına göre ortada eğitilecek bir halk ile siyasi vâsisini kaybetmiş bir kültürün acil bir vâsi gereksinimi vardı.”

Prof. Parla'nın mantığını sürdürdüğümüz zaman, Tanzimat reformlarının hayata geçmesi için kurumsal olarak “baba” niteliğine sahip bir padişahla, “çocuk” olarak algılanan halkın eğitilmesi için de vesayetçiliği belirgin olan, her şeyin doğrusunu bilen aydın ve yazar grubuna ihtiyaç olduğu görüyoruz. Bu noktada artık bazı temel sorular akla geliyor:

1. Saltanatın ortadan kalkması ve 1923’de cumhuriyetin ilanıyla kurulan Kemalist düzende “Baba” rolünü kim üstlenmiştir?
2. Çok partili siyasi hayata geçtiğimiz 1945’den bu yana, hâlâ ‘eğitilmeye muhtaç çocuk olarak görülen halkın’ ve onların seçtiği siyasetçilerin üzerinde ‘vâsi ve koruyucu’ olarak görülen kurum hangisidir?

Aslında, bu soruların cevabı bellidir.

Balyoz planında “kullanışlı” gazetecilerin listesinin yayımlanmasından sonra, listede ismi olanlar epey yıprandılar. Onların, darbeciliği veya “postal kokusundan keyif aldıkları” konusunda epey yazılıp çizildi. Bendeniz, o listede ismi olan küçük bir azınlığın bugün Türkiye’de darbe olsa zil takıp oynayacaklarını tahmin ediyorum. Fakat, listedeki herkesin darbeci olduğuna da inanmıyorum. Listedekilerin çoğu darbe olsa üzüldür, fakat toplumun üzerinde ‘vâsi ve koruyucu’ rolü oynayanların bu işlevlerinin ortadan kalmasına da karşındırlar. Vesayet rejiminin sürmesini isterler.

Son dönemde ülkemizde yaşananlar, artık “baba ve vâsi” olarak kabul edilmiş kurumların bu özelliklerinin törpülenmesi anlamını taşımaktadır. “Aman, orduyu yıpratmayalım” şeklinde dile getirilen şikâyetin ardında, aslında “baba ve vâsi” olarak kabul ettikleri kurumun giderek ‘Devlet Su İşleri’ veya ‘Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü’ gibi bir devlet dairesi seviyesine inmesini içine sindirememeye durumu vardır. Tüm varoluşlarını yukarıda özetlemeye çalıştığımız “baba” figürüne bağlayan kişiler, kendilerini “yetim ve korumasız” hissedebilirler. Babasız kalmak acı bir şeydir.

Aynen Yılmaz Erdoğan'ın şiirinde olduğu gibi, o insanlar için önemli olan şey darbe olması değil, "darbe olabilme ihtimalidir." Onlar, darbeleri değil; askerlerin darbe yapabilme ihtimalini seviyorlar. Bu ihtimal giderek ortadan kalktığı zaman da 'bıyıkları kesilmiş erkek kedi' gibi denge-lerini kaybedip, kafayı sağa sola vurup duruyorlar. Mesele, budur!

AKILLANDILAR...

Taraf, 1 Mart 2010

2008 yılında AKP'ye kapatma davası açıldığı zaman yazdığım bir yazıda Albert Einstein'ın bir sözünü hatırlatmışım: "Deli, sürekli olarak aynı şeyi yapan ve her defasında farklı bir sonuç alacağını zanneden birisidir." Bu sözden yola çıkarak, kendilerini "memleketimizin esas sahibi" olarak görenlerin kendi kalelerine attıkları gollerden bahsetmişim. Tekrar hatırlatalım:

- 28 Şubat sürecinde Refah Partisinin kapatılması ve Tayyip Erdoğan ve arkadaşlarından oluşan 'yenilikçi' grubun "Milli Görüş"ten koparak AKP'nin kurulmasına zemin hazırlanması;
- 3 Kasım 2002 seçimlerinden on gün önce Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı Sabih Kanadoğlu'nun AKP'yi kapatmak üzere dava açması ve bunun AKP'nin % 34'lük seçim zaferine katkı yapması;
- 27 Nisan 2007 akşamı Genelkurmayın verdiği e-muhtıra ile 22 Temmuz seçimlerinde AKP'nin % 47'lik zaferine ciddi katkı yapılması;
- Cumhurbaşkanlığı seçimleri sırasında, "367 ucubesi" yaratılarak Abdullah Gül'ün seçiminin engellenmesi ve bunun sonunda artık cumhurbaşkanının halk tarafından seçilmesini sağlayan referanduma gidilmesi;
- Son olarak da, 2008 yılı Mart ayında yine AKP'ye kapatma davası açılması...

Yukarıda sıraladığım uygulamalar, 28 Şubat'ın mimarlarından Oramiral Güven Erkaya'nın deyimiyle "Silahsız Kuvvetler"in durumdan vazife çıkararak Refah - Fazilet - Saadet Partisi geleneğini ve AKP'yi yok etmek amacıyla yaptığı işlerdi. Ama her seferinde AKP'yi silmek amacıyla yola çıkanların aldıkları tedbirler, aksine AKP'ye can suyu oldu! Erdoğan ve ekibi sandıktan güçlenerek çıktılar.

Geçtiğimiz günlerde yine sivri zekalı muhabirler AKP hakkında yeni bir kapatma davası açılıp açılmayacağını Başsavcı Abdurrahman Yalçinkaya'ya sordular. O da pek 'duygu yüklü' bir cevap verdi: "Her parti için kapatma davası açılıp açılmayacağı kendi fiilleriyle ölçülür. Bunu partiler zaten hisseder" dedi (*Hürriyet*, 29. Ocak).

Bazıları bu sözlerin üzerine atladılar. "AKP kapatılsa ne güzel olur?" şeklinde yazılar döşendiler. Fakat son zamanlarda basınımızın malum kalemlerinde eskisine nazaran bir yumuşama var. Hem askerlere; hem de yargı mensuplarına itidal tavsiye ediyorlar. "Aman fevrî bir hareket yapmayın!" diyorlar. Örneğin, Ertuğrul Özkök köşesinde yalvarıyordu:

Son sözüm Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı Sayın Abdurrahman Yalçinkaya'ya. Sayın Başsavcım, lütfen, Allah aşkına, ne olur karışmayın. Ne olur siz de durumdan vazife çıkarmayın. Parti kapatma defterini sonsuza kadar kapatın. Bırakın; kapatılacak veya açılacak bir şey varsa, seçmen yapsın bu işi. Ne olur bir defa da bunu deneyelim (*Hürriyet*, 19 Şubat).

Aynı durum Balyoz darbe planıyla ilgili tutuklamalar için de geçerli. Genellikle, "Paşam, ne duruyorsunuz? Artık müdahale edin!" diye askere gaz verenler şimdi etrafı sakinleştiriyorlar. 1981'de İspanya'da elinde tabancasıyla parlamentoyu basan Yarbay Tajero örneğinin Türkiye'de aynen tekrarlanmasından korkuyorlar. Eğer böyle bir eylem bizde tekrarlanırsa, TSK'nın zaten azalmış olan itibarının artık yerin dibine gireceğini biliyorlar. Ayrıca, böyle bir eylemin ardından yapılacak seçimle AKP oylarının % 50'nin üzerine tırmanacağından korkuyorlar. Geçen gün Ahmet Hakan'ın yazısı bu bakımdan çok anlamlıydı:

Ey generaller... Ey amiraller... Ey yüzbaşılar... Ey binbaşılar... Ey albaylar... Ve de ey 'meşhur' genç subaylar... Bu sefer oyuna gelmeyin. Bütün beklentileri boşa çıkarın... Söndürün Genelkurmay'ın bütün ışıklarını... 'Bizi ne kadar tahrik ederseniz edin, bu sefer size ekmek yok' deyin. 'Ne duruyorsunuz askerler... Siz Mustafa Kemal'in ordu-

su değil misiniz? Gidişata el atmayacak mısınız' diye sizi ajite etmek isteyen sözde sivillere, 'Biz demokrasiye bağlıyız... Memnun olmadığınız hükümeti devirmek için bize güvenmeyin' deyin... Bu tahrik oyununu bozun... Kaba kuvvetinizi değil, ince zekânızı gösterin. Bu sefer başaramasınlar... Sizin kaba kuvvet gösterinizden mağduriyet peyda etmek isteyenler de avuçlarını yalasınlar... Milletın güvenini kazanıp iktidara gelmek yerine sırtlarını size dayayarak güya siyaset yapanlar da avuçlarını yalasınlar. 'Biz bu oyunda yokuz' diyerek boşa çıkarın oyunu (*Hürriyet*, 25 şubat).

Ne yâni herkes demokrat, askeri vesayet karşıtı falan mı oldu? Yok canım, sadece kendi kalelerine gol atmaktan vaz geçtiler. Akıllandılar, biraz.

MÜJDE PAŞAM, BİR OĞLUNUZ OLDU!

Taraf, 15 Mart 2010

Osmanlı devleti I. Dünya Savaşına alelacele girmişti. Enver Paşa ile Almanlar arasındaki gizli görüşmeler 2 Ağustos 1914 tarihinde tamamlanmıştı. O günlerde Alman donanmasına ait *Goeben* ve *Breslau* gemileri Akdeniz'de bulunuyordu. Almanya, Fransa ve İngiltere ile savaşa girmişti, Cebelitarık Boğazı kapanmıştı. Berlin'den "acilen İstanbul'a git!" emri alan gemilerin komutanı Amiral Souchon rotayı Çanakkale'ye çevirdi. Kendilerini kovalayan İngiliz donanmasını geride bırakan iki zırhlı 16 Ağustos'ta İstanbul'a geldiler. Durumu kurtarmak için zırhlıların Osmanlı devleti tarafından satın alındığı söylendi. Gemilere, *Yavuz* ve *Midilli* isimleri verildi. Amiral Souchon da kafasına fes giydi, Osmanlı Amirali oldu!

İttihatçıların gönlü Almanya'dan yanaydı, ama Sadrazam Sait Halim Paşa savaştan çekiniyordu. 29 Ekim günü *Yavuz* ve *Midilli* zırhlıları Karadeniz'de Odessa, Sıvastapol ve Novorossiysk limanlarını bombaladılar. Rusya hemen savaş ilan etti. Böylece İttihatçılar da Almanların yanında Rusya, İngiltere ve Fransa'ya karşı savaşa girdiler.

Kendi iddiasına göre, Sadrazam Sait Halim Paşa olanlardan habersizdi. Enver Paşa'nın savaşa girildiğini bildirmek üzere kendisini ziyaret ettiğinde ihtiyar sadrazama şöyle dediği söylenir: *Müjde Paşam, bir oğlumuz oldu!* Milyonlarca askerin cephelerde ölümüne, Anadolu'da Ermeni tehciri felaketinin yaşanmasına ve nihayet Osmanlı İmparatorluğunun batmasına sebep olan savaşa böyle bir hoyratlık içinde girilmişti.

İsveç parlamentosu "1915'de toplam 2,5 milyon Ermeni, Keldani, Süryani ve Pontus Rumu'nun yok edilmesinin bir soykırım olduğuna" dair karar aldı. Şimdiye kadar, 1,5 milyon Ermeni'nin soykırıma uğradığını belirten kararlara alışmıştık. Galiba, artık fatura daha yüklü gelecek.

Bendeniz, ilke olarak, 1915'de Osmanlı Ermenilerinin başına ne geldiği konusunda karar almanın parlamentoların üstüne vazife olmadığını düşünüyorum. Sakın yanlış anlamayın, "iş tarihçilere bırakalım" demiyorum. Soykırım suçunu tarif eden '1948 Konvansiyonu' bir uluslararası

hukuk belgesidir. Dolayısıyla 1915’de yaşanan rezilliğin ne olduğuna karar vermesi gereken merci ise uluslararası ceza mahkemesidir. Mahkemeye tarihçilerin yazdıkları delil olarak sunulabilir. Ama tarihçilerin bizzat ‘Ağır Ceza Reisi’ rolüne soyunmaları, bana tuhaf geliyor.

Gelelim, Pontus Rumlarına... 1915’de Rus donanması Karadeniz’de hakim durumdaydı. Rus gemilerine kıyadaki Rum köylerinden su ve ekmek yardımı yapıldığı konusunda askeri istihbarat vardı. Bunun üzerine, Osmanlı Genelkurmayı Rumların sahillerden 50 km. içeriye taşınmasını, yâni ‘tehcir edilmelerini’ kararlaştırdı. Rum köyleri boşaltıldı. İnsanlar kışın karlı dağları aşıp Amasya, Kastamonu gibi şehirlere giderken yollarda ölenler oldu. Kalanlar, savaştan sonra köylerine döndüler. Bendeniz, Osmanlı ordusunun Rumların yollarda telef olması için ‘özel çaba’ harcadığını düşünmüyorum. Mâlum, İttihatçıların kâtil sürüsü olan Teşkilat-ı Mahsusa o günlerde Ermenilerle ‘yakından’ ilgilenmekle meşguldü. Yine de, 1915’deki Rum tehciri hakkında Türkçe kaynaklara dayalı bilgimiz sınırlıdır. Yabancı dillerde yazılanlar da çok yüzeysel metinlerdir (bkz. www.greek-genocide).

Peki, bu konuda nasıl bilgilenebiliriz? Kolay! Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı’nın (ATASE) elindeki belgeler ‘yaygın’ kullanıma açılırsa öğreniriz. 1915’deki askeri istihbarat raporları okunur. Rum tehcirinin nedenleri, nasıl yapıldığı ortaya çıkar. Ama ATASE’de belge okumak herkese nasip olmaz! Önce, ATASE’ye iş müracaatı yapıyormuş gibi formlar dolduracaksınız, kurumunuzdan resmi kağıtlar getireceksiniz. Sonra birileri sizin için kefil (!) olacaklar. Belki hakkınızda tahkikat yapılacak. Sonunda, size iki defa 15’er günlük çalışma izni verecekler! Haydi bunlara katlandınız diyelim. Acaba, istediğiniz her belgeyi okuyabilecek misiniz? Onu bilemem, ATASE’dekilerin keyfine bağlı!

Diğer yandan, Londra’da İngiliz Askeri Arşivi’ne gidip pasaportunuzu gösterirsiniz, bir saat sonra çalışmaya başlarsınız. Ama maalesef Ankara’da ‘potansiyel casus’ muamelesi görürsünüz. Eğer, bendeniz gibi reddedilmekten hoşlanmayan biri iseniz, ATASE’nin semtine uğramazsınız! “Alın belgelerinizi, turşusunu kurun” dersiniz.

İsveç’in aldığı kararı, muhakkak başka parlamentolar da tekrarlayacaktır. Ankara’dakiler, Ermeniler gibi Pontus Rumlarının da başına gelen-

lerin “soykırım olmadığını” savunmaya çalışacaklar artık. Devletlû tarihçilerimize ve ellerindeki belgeleri ‘kimseye göstermeyen’ ATASE yönetimine bir çift lafım var: Müjde Paşam, bir oğlunuz oldu!

YÜZBAŞI TOROSYAN'IN HİKÂYESİ...

Taraf, 22 Mart 2010

Cumartesi günü, Başbakan Erdoğan sinema sanatçıları ile buluştu ve yaptığı konuşmada şunları söyledi:

Sosyal olaylar, tarihsel değişimler en çabuk karşılığını artık sinemada, gösteri sanatlarında buluyor. Bu salonda bulunan ya da bulunmayan onlarca yönetmenimizin, oyuncumuzun çektikleri filmlerle, yaptıkları dizilerle, ortaya koydukları eserlerle Türkiye'yi nasıl değiştirdiklerini, anlatılamayanı nasıl cesaretle anlattıklarını da biliyorum. Bazen tek bir kare, tek bir sahne, bir seans, bir repelik, yüzlerce, hatta binlerce sayfada anlatılabilecek konuyu etraflıca izah edebiliyor.

Eğer ortada bir sorun varsa, bunun görmezden gelinmesi, iştiril-memesi, üzerinin örtülmesi o sorunu ortadan kaldırmaya yetmiyor. Tam tersine, o sorunla cesaretle yüzleşmediğiniz takdirde sorun daha da büyüyor, kangren halini alıyor ve artık bedeninin tamamını etkiler bir hale geliyor. Şunu tüm samimiyetimle ifade ediyorum: Eğer bu ülkenin otoriteleri, Yılmaz Güney'in filmlerine kulak vermiş olsalardı, inanın Türkiye bugün çok farklı bir yerde olabilirdi (milliyet.com.tr).

Başbakan Erdoğan'ı TV'de izlerken, "1915 hakkında bir film yapılırsa ne iyi olur!" diye düşündüm. Birden, Yüzbaşı Sarkis Torossian'ın *From Dardanelles to Palestine* (Boston, 1947) başlıklı anı kitabını hatırladım.

Yüzbaşı Torosyan 1891'de Kayseri-Everek'te (bugünkü Develi) doğmuştur. Everek'te ilkokulu bitirdikten sonra, ailesi onu Edirne Rüstiyesine yollar. Rüstiye'deki sınıf arkadaşı Arap kökenli Muharrem'in Paşa baba-sının yardımında Harbiye Mektebine kabul edilir. 1914'de topçu teğmeni olarak mezun olan Sarkis Efendi, üç aylık kurs için Almanya'ya gönderilir. Döndükten sonra, I. Dünya Savaşı patlar.

Teğmen Torosyan, ilk olarak Çanakkale Boğazındaki Ertuğrul Tabyasına komutan olarak atanır. 19 Şubat 1915'deki deniz savaşında ilk düşman zırhlısını Ertuğrul'dan atılan mermiler batırır. Daha sonra Rumeli yakasındaki Hamidiye tabyasına komutan olarak atanır. 18 Mart günü Sarkis Torosyan'ın komutasındaki tabyadan atılan mermiler düşman zırhlılarını batırmış ve savaşın kaderi değişmiştir. Teğmen Torosyan savaşta yaralanır. Kara harekatı sırasında ise Alçıtepe'de topçu subayı olarak görev yapar.

Günümüzde Çanakkale deniz savaşlarının tarihini incellerseniz, Ertuğrul ve sonra Hamidiye tabyalarının komutanı olarak Sarkis Torosyan'ın adını kitaplarda bulamazsınız! Yüzbaşı Torosyan'ın adını tarihten silmeye çalışanlar, herhalde onun varlığının "orduyu arkadan vuran Ermeniler" söylemini zayıflatacağını düşünüyorlardı. Devlet memurlarının yazdığı "milli tarih" böyle oluyor!

Enver Paşa, Torosyan'a kahramanlık madalyası verir ve yüzbaşı-lığa yükseltilir. Fakat Kayseri'den gelen haberler kötüdür. 1915 yazından itibaren Everek Kaymakamı İttihatçı Zeki, Ermeni nüfusu Suriye çöllerine sürmektedir. Aslında, şehrin biraz dışına çıkan kabileler çeteler tarafından önce soyulmakta sonra öldürülmektedir. Yollar cesetlerle doludur. Torosyan ailesi, oğulları subay olduğu için hemen tehcir edilmez. Sonra Kaymakam Zeki, oğullarının savaşta öldüğünü söyler ve Torosyan ailesini de çöle sürer. Sarkis'in anne ve babası Kozan üzerinden İslahiye'ye ulaşırlar. Orada toplu katliama uğrarlar. Kızkardeşi Bayzar ise kurtulur ve Suriye'ye ulaşır.

1917 yılında Yüzbaşı Torosyan Suriye cephesine tayin olur. Ailesinin peşine düşmüştür artık. Suriye çöllerinde "bir deri-bir kemik" Ermenileri görür. Musul'daki bir kampta, tesadüfen kızkardeşi Bayzar'ı bulur ve ailesine olanları öğrenir. Sonra, Bayzar da veremden ölür. Artık kimsesi yoktur ve üzerindeki Osmanlı üniformasından nefret etmektedir.

Yüzbaşı Torosyan, Filistin'de Arap ihtilalcileri ile tanışır. 1918'de firar ederek, Emir Faysal'ın birliklerine katılır. Arap süvari birliğinin başında Osmanlı ordusuna karşı savaşır. İntikam duygusu ona kötü şeyler yaptırır. Bu arada, Torosyan'ın önceden Amerika'ya göç etmiş olan iki kardeşi de Fransız ordusuna katılmışlardır. Bir süre, Çukurova'da birlikte çetecilik yaparlar. 1921'de Ankara hükümeti Fransızlarla anlaşır, artık sava-

şı Mustafa Kemal kazanmıştır. Yüzbaşı Torosyan, son kez Everek'i görmek ister. Doğduğu topraklarla vedalaşır ve Amerika'ya göç eder.

Torosyan'ın anıları 1915'de yaşanan trajediyi anlatıyor. Eğer, Başbakan Erdoğan sözlerinde samimi ise, Kültür Bakanlığı desteği ile Yüzbaşı Torosyan'ın anılarının filme çekilmesine önayak olmalıdır. Bence, İstanbul'daki gariban Ermenileri sınır dışı etmekten daha hayırlı bir iş yapmış olur!

AKP'DE ÇATLAK SESLER VE ÜÇÜNCÜ YOLCULAR

Taraf, 5 Nisan 2010

Geçen hafta Anayasa değişikliği konusunda AKP içinden muhalif sesler yükseldi. AKP grubunun oylamada fire vereceği söylendi. İlgili haberleri okuyunca 2009 yılı sonbaharını hatırladım. Geçtiğimiz yıl Ramazan akşamlarından birinde Anadolu yakasındayım. Akşam arkadaşlarla birlikte Çamlıca çay bahçesinde sohbet ediyoruz. İslâmi hassasiyetleri yüksek bir toplulukla beraberim. Aramızda bir de AKP milletvekili var. Konu, Kürt açılımına geliyor. AKP milletvekili, şöyle diyor:

Hocam, biz Tayyip Bey'in arkasındayız. Onunla birlikte bir tünele girdik. Ama tünelin girdiğimiz tarafı çöktü. İleriden bir ışık görüyoruz ve ışığa doğru yürüyoruz. Orası çıkış mı; yoksa üzerimize doğru gelen bir lokomotifin farları mı? Bilemiyorum. Ama yürümek zorundayız. Artık, geri dönemeyiz!

Bendeniz, “Lafla açılım olmaz. Somut yasa çıkarmanız lazım. Ama bu sefer de CHP yasaları Anayasa Mahkemesine götürür ve iptal ettirir. Anayasa değişikliği yapıp, referanduma gitmeniz lazım. Meclisteki referandum oylamasında AKP'den fire olur mu?” diye soruyorum. Cevap çok ilginç:

Hocam, AKP'de yaklaşık 20 milletvekili Kürt açılımından çok rahatsız. Onları biliyoruz. Fire olabilir. Ayrıca, devletin derinliklerinden gelen bir sinyalle bazı işadamlarının Cindoruk'un DP'sine mecliste grup kurdurmak için kesenin ağzını açtığını duyduk. Milletvekili pazarı da kurulabilir!

“AKP'den çatlak sesler” haberini okuyunca, o sohbeti bir arkadaşına anlatıyorum. Gülümsüyor, yerinden kalkıp Kemal Yamak'ın *Gölgede Kalan İzler* başlıklı kitabını raftan alıp önüme koyuyor. “Lütfen, 461. sayfayı oku” diyor.

Hikaye şöyle: 1973 seçimlerinden sonra Ecevit başbakan olur ve ilk kez Özel Harp Dairesi'nin varlığını öğrenir. O yıllarda Özel Harp Dairesi komutanı olan Tuğgeneral Kemal Yamak, Ecevit'e brifing verir. Sonradan "12 Mart ve Kontrgerilla" tartışması başladığında Ecevit bu bilgileri gazetecilere anlatır ve kıyamet kopar. Ecevit'in tavrını eleştiren Org. Yamak, dayanamayıp şunları yazmış:

Ecevit'in zaman zaman medyanın ilgisi için bizzat öne çıkarak söyledikleriyle devam eden bu iftira kampanyası sürdürülürken, bu teşkilatın içinde o zaman kendi partisinden ne kadar personelin, hatta TBMM'de birbirini hiç tanımayan kaç milletvekilinin bulunduğunu ve bunun sadece kendi partisine ait bir durum olmadığını, birisi [Ecevit'e] söyleyiverseydi ne olurdu?

Bu satırları okuyunca, insanın aklına bazı sorular geliyor: Acaba, bugünkü TBMM içinde de Özel Harp Dairesi örgütlenmesi içinde yer almış milletvekilleri var mı? Acaba, bunlar hangi partilere dağılmış? İnsanın aklına takılıyor...

* * *

Bendeniz yurt dışındayken 200 civarında aydın ve öğretim üyesi AKP'nin taslağına karşı çıkarak, "anayasa değişikliğinin diyalog ve uzlaşma ortamı içerisinde en geniş mutabakatla yapılması" çağrısında bulunmuşlar. Döndüğümde, Cengiz Çandar'ın yazısından öğrendim. Şöyle diyor Çandar:

Türkiye'nin birtakım okur-yazarları imza topladılar, yeni anayasa istiyorlar. Bugün geline nokta dudak kıvrıyorlar. Değişiklik önerileri onları kesmiyor... Bu ülkede yaşamıyor gibi bir halleri var. Sanki *Alice Harikalar Diyarı* ndayız. Doğru cümleleri ardı ardına sıralayıp değişikliklere karşı çıkarken, buna karşılık 'Yeni Anayasa İsteriz' derken şu geline noktada CHP-MHP hattının 'istemezük' çizgisine yerleşiyorlar (*Radikal*, 31 Mart).

Çandar'ın yazısını okuduktan sonra aklıma şu fıkra geldi:

Amerikalı bir zengin balonla dünya seyahatine çıkmış. Balonla İngiltere'de gezinirken uzakta bir kasaba görmüş. Aslında, Oxford'a yakın bir ormanın üzerinde imiş. Nerede olduğunu tam çıkaramamış. Balonu yere yakınlaştırmış. O sırada üniversite hocalarından biri bisikletle derse gidiyormuş. Amerikalı aşağıdakine şu soruyu sormuş:

- Bayım, ben neredeyim?
- Havadasınız!
- Peki, siz neredesiniz?
- Bisikletimin üzerindeyim!
- Burası neresi?
- Orman yolu!
- Siz profesör müsünüz?
- Evet! Nasıl anladınız?

- Yahu, sorduğum sorulara hep doğru cevap veriyorsunuz. Ama cevaplarınız bir b...ka yaramıyor!

Efendim, bizim meslek biraz tuhaftır. Hiçbir pratik faydası olmayan doğruları tekrarlamaya bayılırız!

BDP VEYA “APO’YU SEVENLER DERNEĞİ”

Taraf, 26 Nisan 2010

Anayasa oylamaları sırasında BDP’nin aldığı tavrı epey ‘düşündürücü’ buluyorum. Düşündürücü, çünkü BDP giderek sadece “Acıların Partisi” haline geldi. Maalesef, Kürt sorununun çözümünde ‘mağduriyet’ dışında bir fikri dile getirmekten âciz bir haldeler. Kısacası siyasetin dışına düştüklerini görüyorum.

Siyaset yapmaktan âcizler, çünkü Türkiye’nin batısında olup bitenleri anlamaktan ve kavramaktan çok uzak bir noktadalar. Geçen yıl Habur’dan yapılan girişlerden sonra, sistemin *tepe sersemi* yaptığı Türkler medyanın da katkısıyla giderek tedirginlik içine girdiler. Bölünme korkusu ve endişenin yarattığı panik duygusuyla, hem Kürt açılımına hem de bizzat Kürtlere karşı faşizan tavırlar sergilemeye başladılar. Kemalist normlara göre “çağdaş” görünümlü, göbeği açık kızlarımızın İzmir’de parti konvoyunu taşlamaları, aslında panik duygusunun dışa vurumuydu. Yıllardır uygulanan derin devlet operasyonları ile *faşist bostanı* haline getirilmiş Karadeniz sahillerinde Ahmet Türk’ün yumruklanması aynı havanın hâlen sürdüğünü gösteriyor. Bu olaydan sonra, *Eşrefpaşa kabadayısı* kılıklı bazı kalemlerin Kürtlere nefret kusan yazılar döşenmesi aslında hiç şaşırtıcı değil. Ama BDP olup biteni anlamıyor, yahut anlamak istemiyor!

Aslında “devlet” ile “hükümet” arasındaki farkı en iyi Kürtler bilir. Çünkü, yaşayarak ve acı çekerek öğrenmişlerdir. Geçtiğimiz aylarda yapılan KCK operasyonları, polise taş atan çocukların hapislerde sürdürülmesi ve bölgeye askeri güç kaydırılması gibi gelişmelerin kimlerin mârifeti olduğunu sıradan Kürt vatandaşımız çok iyi anlarlar. Kürt siyasetçileri de bu operasyonların ‘devlet’ tarafından uygulandığını ve genellikle işe ‘hükümetlerin seyirci kaldığını’ çok iyi bilirler.

Peki, bu durum nasıl değişir? Siyasal sistemin üzerindeki ‘askeri vesayet’in kalkmasıyla değişir. Bu güne kadar ‘devlet mevzileri’ olarak iş gören Anayasa Mahkemesi, HSYK gibi kurumların ‘devlet siyaseti’nden arındırılmasıyla siyasette normalleşme sağlanacaktır. Burada “normalleşme”den kasıt, bu

kurumların kendilerinden menkul bir devlet siyasetinin takipçisi olmalarının yerine; teknik düzeyde işini düzgün yapan, bağımsız ve sadece kendi mesleğinin evrensel kuralları doğrultusunda karar veren tarafsız kurullar haline dönüşmesidir. Nasıl ki her futbol seyircisi maç başlamadan önce hakemin tarafsız olduğunu ve FİFA kurallarına göre maç yöneteceğini varsayar ise, bizler de hukuk sürecinde hakimlerin aynen hakemler gibi tarafsız ve evrensel hukukun kurallarını uygular hâle gelmelerini bekliyoruz. İstenen budur!

Peki, burada bir risk yok mudur? Tabii ki vardır! AKP, referandumdan sonra sadece ‘kendine Müslüman’ bir hukukçu takımını işbaşına getirebilir. Onlar da AKP’nin ‘emir eri’ hâline gelebilirler. Eğer öyle olur ise, şimdi nasıl ‘devletin hakimlerine’ muhalefet ediyor isek, yarın da AKP’nin hukukçularına karşı koymaktan geri kalmayacağız demektir.

Hâl böyle iken, BDP’nin anayasa değişikliği oylamalarını boykot etmesini nasıl açıklarız? Askeri vesayet rejiminin “devlet tokadını” her fırsatta yemiş olan Kürt milletvekillerinin bu aymazlığını anlamakta güçlük çekiyorum. Eğer BDP, gerçekten Kürtlerin sorunlarını çözmek isteyen bir parti ise, tabandan gelen seslere kulak verirler. İkinci tur oylamalara katılıp, olumlu oy kullanırlar. Yok eğer, BDP milletvekilleri meclis kürsüsüne çıkıp “Ay valla, bu ülkede savaş var, siz biliyor musunuz?” gibi beylik lafları söyleyip sonra sıvışacak iseler, onların askeri vesayet rejiminden memnun olduklarını bile düşünebiliriz. Bir yandan içi boş militanca nutuklar atıp; diğer yandan da siyaseten MHP ve CHP’nin kucağında oturmanın ne Kürtlere, ne de Türklere bir faydası olduğunu sanmıyorum.

Belki de bizler BDP’den çok şey bekliyoruz. Ne de olsa BDP’liler “tahsilli Kürt” çocuklarıdır. Devletin asimilasyon tezgahından geçmişlerdir. Belki de onlar çocukken, “büyüyünce CHP’liler gibi olmaya” özeniyorlardı? Bir insan, siyaseten –yani kafaca– Türkleştikten sonra, Kürtçe konuşsa bile bir şey farketmez!

Şimdilik mağduriyet nutukları ile vaziyeti kurtarıyorlar. Ama Türkiye’de askeri vesayet rejimi biterse, maalesef ortada kalacaklar. Çünkü bölge insanına diyecek bir sözleri yok. Militanca konuşmalar ve atılan “Biji Apo” çığlıkları, belki BDP’yi “örgüt” yapar. Ama maalesef siyasi parti yapmaz! En fazla “Apo’yu Sevenler Derneği” olurlar, o kadar!

BEN, ENVER PAŞA'NIN YALANCISIYIM!

Taraf, 3 Mayıs 2010

22 Mart'taki yazımda, Yüzbaşı Serkis Torosyan'ın hazin öyküsünü anlatmıştım. Onun hâtıratını özetlemiş ve şunları yazmıştım: "Teğmen Torosyan, ilk olarak Çanakkale Boğazındaki Ertuğrul Tabyasına komutan olarak atanır. 19 Şubat 1915'deki deniz savaşında ilk düşman zırhlısını Ertuğrul'dan atılan mermiler batırır. Daha sonra Rumeli yakasındaki Hamidiye tabyasına komutan olarak atanır. 18 Mart günü Sarkis Torosyan'ın komutasındaki tabyadan atılan mermiler düşman zırhlılarını batırmış ve savaşın kaderi değişmiştir."

Sevgili Halil Berktaş 10 Nisan'da yazdığı yazıda Torosyan'ın anılarında "çeşitli sorunlar olduğunu" ifade etmiş. Berktaş'ın yazdıklarını aynen alıntılıyorum:

1. Ayhan, Torosyan'ın teğmen rütbesiyle Ertuğrul tabyası komutanlığına atandığını; 19 Şubat 1915 "deniz savaşı"nda "ilk düşman zırhlısı"nı da bu tabyadan atılan mermilerin "batırdığını" yazıyor. Olamaz. Bir kere, küçük bir nokta ama, tabya veya batarya komutanları en az yüzbaşı oluyor; muvazzaf üsteğmen veya teğmenlere komutan yardımcılığı veriliyordu... Ben de biraz belgencilik yapayım: buraya komutan diye bir teğmenin verildiğinin belgesini görmek isterim doğrusu.
2. Fakat çok daha önemlisi, 19 Şubat '15 harekâtında, bırakın "zırhlı"yı, ne tür olursa olsun herhangi bir gemi batmış değil. Hattâ 19 Şubat'ın doğru dürüst bir "deniz muharebesi" olduğu bile söylenemez. Sadece hayli uzak mesafeden bir keşif ve yoklama harekâtı, bir yumuşatma bombardımanı... Öte yandan, bırakın gemi kayıplarını, isabet almaları söz konusu değil, zira kara topraklarının menzili dışından ateş ediyorlar.
3. Yazısının devamında Ayhan, asıl 18 Mart çarpışması sırasında da bu Hamidiye tabyası mermilerinin düşman zırhlılarını batı-

rıp savaşın kaderini değiştirdiğini kaydediyor. Bu da herhalde yazarın kendisinden aktarmadır. Fakat bir kere daha “hoop!” demek ihtiyaçını duyuyorum, çünkü 18 Mart 1915’te hiçbir İngiliz veya Fransız zırhlısı tamamen veya esas olarak topçu ateşiyle batırılmadı.

En sonunda Berktaş şunu söylüyor: “Ayhan Aktar’ın Torosyan’dan naklettikleri, yani nasıl desem, Sarkis Torosyan en hafif deyiimiyle 1915’teki rolünü “biraz” mübalağa etmiş gibi duruyor.”

1915 üzerine yazan tarihçiler çoğu kez katliamlardan kurtulan Ermenilerin hâtırat türü eserlerini kaynak olarak kullanmazlar. Sırf yazarı Ermeni olduğu için, o kitapta anlatılanlara kimse inanmaz sanırlar. Özellikle, “inkarcı Türkler” nezdinde bu yazılanların itibarı yoktur diye düşünürler. Herhalde, merhum Torosyan da bir gün birinin çıkıp kendisine “hoop!” diyeceğini tahmin etmiş olmalı ki, kitabının başına Enver Paşa’dan aldığı takdirnamenin hem İngilizceye tercümesini, hem de Osmanlıca aslının fotoğrafını koymuş!

Halil’in yazısını okuduktan sonra, “keşke bu yazıyı yazmadan önce benden kitabın fotokopisini isteseydi” diye düşündüm. İstanbul Şehir Üniversitesinden tarihçi dostum Dr. Abdülhamid Kırmızı silik fotoğraftaki Osmanlıca metni okumak nezaketini gösterdi. Metinde okunamayan yerler (...) olarak verilmiştir. Enver Paşa’nın yazısı aşağıdadır:

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu, Başkumandanlığı Vekâleti, Şube: 2
Kayseriye Sancağı, Everek [Develi] Kazasından Topçu Yüzbaşı,
Ohan oğlu Serkis Bey Torosyan. Tevellüd 307 [Doğumu 1891].
Ordu-yu Hümâyûn *Altıncı Ağır Topçu Alay* Beyliği Kumandanlarından
Yüzbaşı Serkis Bey Çanakkale muharebesi esnasında *Ertuğrul Tabyasında kumandan idi*. 6 ve 12 Şubat 330 [19 ve 25 Şubat 1915]
tarihinde boğaza doğru hücum eden düşman harp vapurlarına karşı cesaretle ve fedâkârâne harp ederek ve *bir düşman harb vapurunu tahrib, diğer bir harb vapurunu dahi delmiş olduğu* gibi, [sonradan] Rumeli Hamidiye Tabyasının kumandanlığını deruhte etti. (...) 5 Mart 331 [18

Mart 1915] tarihinde düşman harb vapurlarının (...) şedit hücumlarına karşı cesaret ve fedakârane harp edüp (...) *diğer düşman harp vapuru-nun tahribiyle* mumaileyhin mecruh olduğu [kendisinin yaralandığı] ve orada (...) göstermiş olduğu cesaretle fedâkârane (...) mumaileyhe (...) binaen teşekkürü 3 Kanunievvel 330 [16 Aralık 1914] tarihinden itibaren Yüzbaşılık rütbesine terfii, ayrıca Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye Harb Madalyasına nail olmuş olmakla işbu tasdikname [onaylı belge] mumaileyhin yeddine itâ kılınmıştır [kendisine verilmiştir].

Fi 5 Mayıs 1331 [18 Mayıs 1915].

Başkumandan Vekili ve Harbiye Nâzırı

Enver

Bendeniz konuyu biraz daha kurcaladım. Örneğin, Enver Paşa'nın imza örneklerini araştırdım. Şevket Süreyya Aydemir'in *Enver Paşa* biyografisinin üçüncü cildinin 376. sayfasındaki belgede aynı imzaya rastladım. Bence, Enver Paşa "ıslak imza" kullanıyor!

Geçen gün, Genelkurmay'ın *Çanakkale Cephesi Harekâtı* kitabını okurken bir haber dikkatimi çekti: 18 Şubat 1915'te Enver Paşa denetleme için Çanakkale'ye gitmiş. Ertesi gün bombardıman sırasında Torosyan'ın marifetlerini bizzat dürbünle izlemiş olmalı! Acaba, Enver Paşa'nın gözleri bozuk muydu? Yanlış mı gördü? Bu soruların cevaplarını ben bilmiyorum. Çanakkale Deniz Savaşları tarihini İngilizlerden özetlemek yerine, yerli kaynakları da kullanarak daha mantıklı bir yorum yapacak birinin yazdıklarını okumak isterdim.

Ayrıca, Genelkurmay'ın resmi tarihini okurken biraz şaşırdım. Müthiş bir temizlik yapmışlar! Şanlı tarihimiz "hain" Ermenilerden arındırılmış ve "pirüpâk" olmuş! Bırakın kitapta Yüzbaşı Torosyan'ın adına rastlamayı; görev yaptığı "6. Topçu Alayı"nın adı bile tarihten silinmiş!

Bu yazıyı yazma nedenim şudur: Devlet eliyle ismi tarihten silinmiş olan bir savaş kahramanının, yazdığı hâtıratın inandırıcılığının –hem de okunmadan (!)– sorgulanmasına gönlüm razı olmadı. Yüzbaşı Torosyan'ın anılarını yayınlamak isteyen varsa, bana müracaat edebilir. Elimdeki metni paylaşırım.

DEMOKRASİYE “ALATURKA” GEÇİŞ...

Taraf, 10 Mayıs 2010

Geçen hafta Başbakan Erdoğan AKP grubunda, 1948 yılında *Tan* gazetesi matbaasının CHP’li gençler tarafından yıkılmasından sonra Aziz Nesin’in yazdığı bir metni okudu:

Ey Türk faşisti! Birinci vazifen Türk matbaalarını yıkmak, makineleri ısırmak, demirleri dişleyip duvarlara asmaktadır. Gazeteleri çamurlara serip, üzerinde ağzın köpürünceye kadar tepinmektir. Bu temel partinin hazinesidir, meydanlarda kitaplarını yaktığın namuslu insanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş şekilde işkenceye tâbi tutulabilir. Matbaaları yıkılmış, gazeteleri yakılmış, çoluk çocuğu dağıtılmış, hâneleri işgâl ve kendileri perişan edilmiş olabilir.

Ey faşist yumurcıkları, işte bu ahvâl ve şerait içinde dahi yapılanları kâfi görmeden namuslu vatanperverleri dağıtmak için muhtaç olduğun çekiç, balta, Halk Partisi’nin ambarlarında mevcuttur.

Aziz Nesin’in tespitleri CHP’lileri sinirlendirdi. Fakat, önümüzdeki dönemde vesayet rejiminin zayıflaması sonucunda, CHP’nin Tek Parti Döneminde (1925-1945) uyguladığı baskıcı politikaların daha çok gündeme geleceğini düşünüyorum.

Dünyada “demokrasiye geçiş” aşamalarını izleyenler, geçiş sürecinin bazı özelliklerini hatırlayacaklardır. Sürecin “olmazsa olmaz” bir boyutu da, tek partili diktatörlük rejimlerinin veya askeri yönetimlerin çöküşü esnasında eski dönemin ciddi bir siyasal eleştiri süzgecinden geçmesidir. Latin Amerika’daki askeri rejimlerin yıkılmasından sonra cuntacı generaller veya işkenceciler yargılanmış ve bir kısmı hapse atılmıştır. Eski Sovyet rejimleri çöktükten sonra, doğu Avrupa ülkelerinde yeni Anayasa, Seçim Kanunu vb. yasalar yeniden yapılmış ve bu rejimler bir “demokratik kuruluş” aşamasından geçmişlerdir. Böylece bu ülkelerde temel hak ve özgür-

lükler belli güvencelere bağlanmıştır. Örneğin, komşumuz Yunanistan'da da 1974'den sonra yeni anayasa ve seçim kanunları yapılmış, 1967 Albaylar Cuntasının esas elemanları yargılanarak hapse atılmıştır. Bunlardan bir kısmı hücrelerinde can vermiştir.

Türkiye'de hem 1945'de verilen "çok partili hayata geçiş" kararı sonrasında, hem de 1950'den sonraki DP iktidarında ise yapılan değişiklikler "devede kulak" seviyesindedir. Ülkemizde tek parti rejiminin terk edilmesi esas olarak uluslararası politikadaki yeni kümelenmeler sonucunda çaresiz kalan Ankara seçkinlerinin kendilerini Batı Demokrasilerinin yanına atabilmek ve "Sovyetler korkusuna" karşı kendilerini garantiye alabilmek hayata geçirdikleri bir siyasi operasyondur.

Başından beri "tek partili" olarak tasarlanan ve hukuki, ideolojik ve ekonomik yapısı ona göre şekillenen yeni cumhuriyet, bir kostüm değişikliği ile eski yapısını sürdürmek istemiştir. "Tek Partili Cumhuriyet"ten çok partili hayata geçiş sürecinde eski rejimin temel yasaları veya hukukçuların deyimi ile "esas teşkilat hukuku" aynı kalmıştır. Hukuki yapının yanısıra Tek Parti Dönemi'nin ideolojik üstyapısı çok partili sisteme devredilmiştir. Belki de en ilginç devir, anlı şanlı "Milli Şef" İnönü'nün CHP'nin başına geçerek siyasi hayatını sürdürmesi olmuştur. 1950'de iktidara gelen DP, sürekli baskı altında tutularak vesayet rejimi güçlendirildi ve 1960, 1971 ve 1980 darbeleri ile bu sistem "ölümsüz" kılınmaya çalışılmıştır.

Geçtiğimiz günlerde, Cemil Koçak dostumuzun *Türkiye'de İki Partili Siyasi Sistemin Kuruluş Yılları (1945-1950): İkinci Parti* (İletişim Yayınları) başlıklı hacimli kitabı çıktı. Ülkemizde demokrasiye geçiş süreci ile ilgili olarak Prof. Koçak'ın bazı tespitlerini sizlerle paylaşmak istiyorum:

- Vesayet sisteminin elden çıkarılmadan, yeni rejimin oluşturulmak istenmesi, bu sürecin en bariz özelliğidir. Bir anlamda vesayetçi yönetim, yeni rejimde de kendisini yeniden kurmak istemektedir (s. 15).
- Bir muhalefet partisi olacaktır, fakat bu, bir iktidar değişimi anlamına hiçbir zaman için gelmeyecektir (s. 15).

- Geçmişle hesaplaşması gerekenler, bu hesaplaşmayı çoktan terk etmişlerdi. Muhalefet [yani DP], bu geçmişin bizzat içinden çıkıp gelmişti (s. 26).
- Atatürk ile İnönü dönemleri birbirinden ustaca ayrıldı, yalıtıldı ve ikinci dönem meşru tartışma alanı olarak ayrıldı. İlk dönem ise, kutsandı ve tabulaştırıldı... Rejim dönüşürken, bu usta manevra ile, ideolojik birikimi dönüşmeden kalabildi (s. 26).

Tespitler güzel değil mi? Günümüzde, darbelerle desteklenmiş vesayet rejiminin topluma giydirmiş olduğu “deli gömleği” artık yırtılıyor. Yaklaşık 60 yıl gecikmiş bir eleştiri dalgasının giderek yükseleceğini ve CHP’lilerin savunmaya çekileceklerini tahmin ediyorum. İşleri çok zor, vesselam.

“İKİNCİ ADAM” VAR MI?

Taraf, 17 Mayıs 2010

Geçen hafta, CHP lideri Baykal'ın 'yatakta röveşata' görüntüleri ve istifasından sonra, “siyasette liderlik nedir?” veya “lider ve örgüt ilişkisi nasıl olmalıdır?” gibi sorular üzerine epey laf edildi. Birkaç ay önce, Ümit Fırat dostumuz, şu anda hapiste olan Şemdin Sakık'ın “örgüt-lider ilişkisi” hakkında yazdıklarını bana anlatmıştı. PKK'nın “ikinci adamı” olmakla suçlanan Şemdin Sakık'ın 12 Ocak 2009 tarihinde kendisini savunmak amacıyla yazdığı bir mektubu internette buldum. Mektup şöyle:

“İkinci adam sıfatı Batı kültüründe var, ama Doğu kültüründe yoktur. Bilinir ki, Batı'da *yardımcı*, Doğu'da *yâver* vardır. Birincisi 'ikinci adam'lı-ğa, ikincisi kuryeliğe tekabül eder. Batı'da *danışman*, Doğu'da *soytarı* ya da başka bir deyimle *dalkavuk* vardır. 'Danışman' *fikir*, 'dalkavuk' *alkış* üretir... Örneğin, sayısız imparatorluğa tanık olan Doğu'da; firavun, hakan, çar, şah, padişah, sultan ve kralların ikinci adamları olmamıştır; zira her birisi, kendini 'yarı tanrı' katında gördüğü için yardımcıları ihtiyaç duymamışlardır.

'Tek adam' geleneği, Rönesans'la birlikte Batı'da tümenden tarihe karışırken, Doğu'da varlığını sürdürdü. İmparatorlukların enkazı üzerinde inşa edilen ulus devlet döneminde de devam etti: Gerçek anlamda yardımcı olan bir devlet başkanına tanık olunmadı. En küçük devletin başı bile kendisini ulaşılmaz yükseklerde gördü.

Bu tekleşme hastalığı, komünist parti iktidarları döneminde daha da kronikleşti: Kolektivizmden dem vuran Stalin, Brejnev ve Mao gibi Komünist liderler 'ikinci adam'ları çalıştırmak şurada kalsın, *vatan haini* ilan ederek tasfiyelerini sağladılar. Her birisi ölene dek 'tek adam' kalmanın bütün tedbirlerini geliştirdiler. Sosyalist partilerin Ortadoğu versiyonu Baas partileridir. Bu partilerin başındaki zatlar da ikinci, üçüncü, dördüncü adam kavramına yer vermediler:

- Hafız Esat'ın 'ikinci adam'ı var mıydı? Hayır! O öldüğünde yerine oğlu Beşar geçti.

- Kral Hüseyin'in yardımcısı var mıydı? Hayır! O da öldüğünde yerine oğlu Abdullah geçti.
- Kırk yıldır Mısır'ı yöneten Hüsnü Mübarek'in yardımcısı var mı? Hayır! O öldüğü gün yerine oğlu geçecek.
- Saddam Hüseyin'in 'ikinci adam'ı var mıydı? Hayır! O iktidardayken ölseydi yerine oğlu geçecekti.
- Haydar Aliyev'in yardımcısı var mıydı? Hayır! O öldüğü günde yerine oğlu İlham geçti.

Bırakalım 'ikinci adam'lara tahammül etmeyi, *adam olana* bile tahammül edemediler. 'Ben de varım" diyeni ânında vurdular.

Türkiye; Doğu-Batı arasına bir köprü ve cumhuriyet devrimleri sayesinde Batı kültüründen esinlenmiş bir ülke olabilir ama yine de bir Doğu ülkesidir. Doğu kültürünün bütün etkilerini yaşamıştır ve halen yaşamaktadır. Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin 80 yıllık tarihine baktığımızda Mustafa Kemal Atatürk-İsmet İnönü, Recep Tayyip Erdoğan-Abdullah Gül örneği dışında 'ikinci adam'la çalışan 'birinci adam' örneklerine rastlanamaz...

Türkiye'nin Doğusu ise daha çok doğuludur: En küçük sosyal birim olan ailenin bir reisi vardır, o da erkektir. Kadın ve çocuklara yardımcı gözüyle bakılmaz. En küçük yerleşim birimi köydür, köyün bir ağası vardır ama 'yarım ağa' yoktur. Ağa dışındaki herkes aynı ölçüde köylüdür. Köylü toplumunun örgütlenme biçimi aşirettir. Aşiretin bir reisi vardır. Reis dışında kalan herkes aynı ölçüde aşiret üyesidir. Tarikatın şeyhi vardır. Şeyh tektir. Şeyh dışında kalan herkes mürittir. Çetenin elebaşısı vardır. Elebaşı dışında kalan herkes tetikçidir. Mafyanın babası vardır. Baba dışında kalan herkes piyondur...

Toplumumuzun yarattığı *tapınmacı kişilik* tipleri arasında, birinci adama rağmen söz söyleyen ve adım atan birey çıkmaz. 'İkinci adam' olarak lanse edilen her birey, aslında 'birinci adam'ın yalakasıdır. Kişiliğinde yalakalığa yer olmayanların 'ikinci adam' olma şansı yoktur."

Gördüğünüz gibi, Şemdin Sakık yaşadığı maceradan önemli dersler çıkarmış. Yukarıdaki mektup, geçtiğimiz hafta tartıştığımız birçok meseleyi o kadar güzel açıklıyor ki! Çok beğendim, sizlerle paylaşmak istedim.

MAVİ MARMARA'DA OLMAK...

Taraf, 7 Haziran 2010

2007 yılı Kasım ayında Murat Belge, Soli Özel ve Umut Özkırımlı ile birlikte Barcelona'da bir konferansa katılmıştık. Konferansın organizatörü birkaç ay önce aramızdan ayrılan dostumuz rahmetli Prof. Fred Halliday idi. Sevgili Fred'in bizlere Barcelona'da göstermiş olduğu misafirperverliği unutmam mümkün değildir.

Barcelona'da Catalonia Meydanı'ndan geçerken Fred anlatmaya başladı: "Ben yıllar evvel bu şehre ilk geldiğimde burada ilginç bir törene şahit olmuşum" dedi. Ve devam etti: "Mayıs ayıydı, birtakım yaşlı Amerikalılar topluca *Enternasyonal* söylüyorlar ve 1937'de İspanya İç Savaşı sırasında ölen arkadaşlarını anıyorlardı. Meğer, her yıl bu meydana toplanırlarmış. Amerika'dan İspanya İç Savaşında faşist General Franko ordularına karşı savaşmak için kurulan 2800 mevcutlu *Abraham Lincoln Tugayı*'nın hayatta kalan son askerleriymiş bunlar!"

Fred bu hikâyeyi anlatırken, ünlü yönetmen Ken Loach'ın nefis filmi ni hatırlamıştım. *Land and Freedom* isimli filmde, Liverpool'lu genç komünist David'in 1936 yılında İspanya'ya gidişi anlatılır. İspanya İç Savaşında, dünyanın 50'den fazla ülkesinden gelen yaklaşık 32,000 kişi *Uluslararası Tugaylar* çatısı altında Franko ordularına karşı savaşmıştı. İspanya'ya giden gönüllülerin içinde Ernest Hemingway, George Orwell ve Willy Brandt gibi insanlar vardı. Bildiğim kadarıyla, Türk komünistleri içinde İspanya'da dövüşen yoktur. Sadece, gençliğinde sosyalist olan Mihri Belli'nin (o şimdi ulusalcı!) Yunanistan'daki iç savaş (1946-1949) sırasında Yunan komünistleri ile birlikte savaştığını biliyorum.

Sosyalist dünya görüşünü benimseyen insanların dünyanın başka bir ülkesinde yaşanan bir devrimci mücadeleye katılmaları, bu silahlı mücadelede ölümü göze almaları "empati" duygusunun ve enternasyonalizmin en ileri aşamalarından biridir.

Globalleşme sayesinde dünyanın uzak köşelerinde yaşanan zulüm ve baskıları artık evimizin oturma odasında akşam haberlerinde izliyoruz.

Hatta internet veya twitter vasıtasıyla o ülkelerde yaşayan mağdur insanlarla ânında iletişim içinde olabiliyoruz. Ülkemizde İslâmi hassasiyetleri yüksek insanların dünya ile ilgilenmesi, 1990’larda Bosna Savaşının TV’den “naklen yayını” ile başladı. Çeçenistan Savaşı ile sürdürüldü. Şimdi de Filistinlilere yapılan baskıların durdurulması ve Gazze’deki İsrail ambargosunu kırmak için yapılan eylemlerle devam ediyor. Bu bağlamda, savaş esnasında Bosna’da bulunan *Yeni Şafak* yazarı Hakan Albayrak’ın *Mavi Marmara* gönüllülerinden biri olması anlamlıdır.

İsrail donanmasının yaptığı saldırı ve katliamdan sonra yurda dönen *Mavi Marmara* yolcularının anlattıklarını televizyonda izledim. Etkilenmemek mümkün değildi! Türkiye’nin her tarafından yüzlerce insan Gazze’deki kuşatma altındaki Filistinlilerin acısını ve yalnızlığını içlerinde hissederek bu yolculuğa çıkmışlardı. Bunlar İslâmi duyarlılığa sahip, orta sınıf vatandaşlarımızdı. Memleketin dört bir yanından geliyorlardı.

İsrail donanmasının müdahale edeceğini tahmin ediyorlardı. Ama uluslararası sularda böyle bir katliamın olabileceği akıllarına gelmemiştir. Onlar, Filistinlilerle birlikte İsrail ordusuna karşı savaşmak için değil, insani yardım için yola çıkmışlardı. İspanya iç savaşına katılan Amerikan ve İngiliz solcularından farklı olarak ellerinde silah yoktu, ama ölümü göze almışlardı.

Mavi Marmara’dakilerin Gazze’de yaşanan ablukayı delmek için ve Filistinlilere yardım amacıyla giriştikleri bu eylem, bizim *laikperest* çevrelerde endişe ve korku ile karşılandı. “Yapılan *insânî yardım* değil, *İslâmi yardımdır*” türünden laflar edildi. Sanki bu güne kadar *Atatürkçü Düşünce Derneği* bu tip yardımları yapıyormuş da, birden İslâmcılar duruma el koyup Kemalistleri saf dışı bırakmışlar gibi bir hava yaratmaya çalıştılar.

İsterseniz, *Mavi Marmara*’da bulunan İspanyol yardım gönüllülerinden Manuel Tapial’ın söylediklerine bakalım: “Şimdi kendimizi Filistinli gibi hissediyoruz, çünkü Gazze’deki Filistinlilerin her gün yaşamaya alışık olduklarını biz bir gün de olsa yaşadık. *İsrail*, bizi *Filistinli yaptı*” diyen Tapial, Barcelona’dan, bu kez İspanyol bayrağıyla Gazze’ye yardım gemileri göndermek için çalışacaklarını belirtti” (*Zaman*, 3 Haziran).

Sahip oldukları dünya görüşü bakımından, ufkü Kapıkule veya Cilvegözü sınır kapısı ile sınırlı olanların Manuel Tapial’dan öğrenecek-

leri çok şey olduğunu düşünüyorum. Eskilerin deyimi ile gönül gözünün açık olması, vicdan sahibi olmak veya *empati yeteneğini geliştirmek* konularında bizim “çağdaş” takımının Manuel Tapial’dan alacakları çok dersler var galiba.

‘KÂĞIT ÜZERİNDE VATANDAŞ’ VE VAKIFLARI...

Taraf, 14 Haziran 2010

Türkiye’deki gayrimüslimler, bence “kâğıt üzerinde vatandaş” sayılırlar. Toplam nüfusları 100,000 kişinin altında olan bu insan grubu nüfus kâğıdı, pasaport ve ehliyet sahibi olabilirler. Vergi verip, askerlik de yaparlar ama bir türlü “tam anlamıyla” vatandaş olamazlar. Bir Ermeni genci, AB Genel Sekreterliği’ne memur olarak atanırsa gazetelerde haber olur. Eğitim Bakanı Nimet Çubukçu’nun Ermeni ve Rum Liselerinde diploma törenlerine katılması birinci sayfadan verilir.

Yakında Anayasa Mahkemesi gayrimüslim cemaat vakıflarını ilgilendiren bir konuda karar verecek. AKP hükümeti 20 Şubat 2008 tarihinde, yeni Vakıflar Kanunu çıkarmıştı. CHP, bu kanunun bazı maddelerinin iptali amacıyla Anayasa Mahkemesine dava açmıştı. CHP’nin iptal dilekçesini geçen gün okudum. Ne yalan söyleyeyim, bu metni okurken onlar adına utandım!

Bilen bilir, 1936 yılında Türkiye’deki bütün vakıflardan “mal beyanı” istenir. Müslim ve gayrimüslim tüm vakıflar bu talebe uyarak sahip oldukları malların listesini Vakıflar Genel Müdürlüğü’ne teslim ederler. Daha sonra Kıbrıs krizi çıkınca, sadece Rumların değil bütün gayrimüslim cemaat vakıflarının 1970’lere kadar edinmiş olduğu tüm mallara el konur ve eski sahiplerine iade edilir.

Hatta işler öyle bir noktaya varır ki, *Yargıtay 1. Hukuk Dairesi* İstanbul Balıklı Rum Vakfı’nın hastanesine yapılan bir gayrimenkul bağışını iptal ederken “...*yabancıların Türkiye’de mal edinmeleri yasaklanmış olup...*” diyerek bu gayrimüslim vakfını “yabancı” olarak adlandırır (24 Haziran 1975 tarih ve 3648-6594 sayılı karar). Sevgili Baskın Oran’ın ifadesi ile, Gümülcine’deki *Türk soydaşının hakkını* Yunan devletine karşı korumaya çalışırken; İstanbul’daki *Rum vatandaşının hakkını* ayaklar altına alan bir anlayıştan bahsediyoruz.

AKP hükümetinin çıkardığı yeni Vakıflar Kanunu’nun 12 maddesi, gayrimüslim cemaat vakıfları da dahil, tüm vakıfların gayrimenkul edinme-

sine izin vermektedir. Yasanın birçok maddesinin iptalini isteyen CHP, en uzun gerekçeyi bu madde için yazmış. Tam anlamıyla “hukuk paralamış!”

CHP’nin iptal dilekçesinde böyle bir hakkın cemaat vakıflarına verilemeyeceği, çünkü bunun Lozan Antlaşmasına aykırı olduğunu iddia ediyor. Tabii Lozan’daki Türk ve Yunan devletlerinin kendi sınırları içinde yaşayan azınlıklarına karşı yükledikleri *paralel yükümlülükler* meselesi tamamen çarpıtılarak *mütekabiliyet* (karşılıklılık) olarak yorumlanmış. Halbuki uluslararası hukukta, bir devletin “mütekabiliyet” esasına göre işlem yapması, ancak başka devletin vatandaşlarına karşı söz konusu olabilir. Örneğin, bugün Türk vatandaşları Hırvatistan’a vize almadan seyahat edebiliyorlar. Eğer yarın Hırvatistan Türklere vize zorunluluğu getirirse, Türkiye de Hırvatistan vatandaşlarına vize koyabilir. “Mütekabiliyet” böyle bir şeydir. Cemaat vakıflarını yönetenler Türk vatandaşı olduğu için, böyle bir işlem onların vakıflarına karşı uygulanamaz!

Dilekçeden, ülkemizde sadece 160 tane cemaat vakfı olduğunu öğreniyoruz. Bunların dağılımı da şöyle: “Bu vakıfların 77’si Rum, 52’si Ermeni, 19’u Musevi, 10’u Süryani, 1’i Bulgar, 2’si Gürcü, 3’ü Keldani, 1’i de esnafa ait” imiş. Anlaşılan, Rum vakıflarına mal edinme hakkını vermemek için CHP Lozan’ın arkasına sığınıyor. Peki, örneğin Ermeni vakıflarına aynı hakkı vermemek için CHP’nin mazereti ne olabilir? Okuyun, içiniz açılsın:

... özellikle Ermenilerin sürekli dünya gündemine taşıdıkları “Sözde soykırım iddiaları”nı yoğun olarak yaşadığımız günümüzde bir de bu [Ermeni] vakıflara gayrimenkul edinme hakkı tanınması *verilebilecek en büyük taviz* niteliğini taşımaktadır. Ayrıca Kurtuluş Savaşıyla yırtılıp atılan Sevr Antlaşmasında dayatılan *Büyük Ermenistan’ın kurulmasına zemin hazırlayıcı* niteliktedir. Ermeniler ülkemizden toprak taleplerini hiçbir zaman gizlememişler ve bu konuyu tazminat talepleriyle birlikte hala dünya gündeminde tutmaya devam etmektedirler. Ermeni Diasporası’nın lobiler aracılığıyla Asala’nın terör yoluyla yapmaya, elde etmeye çalıştığı sonuçların adeta *tam bir teslimiyet* içerisinde sunulmasından başka bir şey değildir.

Bilin bakalım, CHP'nin *hukuk ucubesi* veya bir *korku filmi* gibi olan dilekçesinde kimin imzası var? CHP Grup Başkan Vekili, Kemal Kılıçdaroğlu! Aslında, bendeniz CHP'den böyle bir metin çıkmasına pek şaşırmadım. Sadece, okurken onlar adına yüzüm kızardı. Fakat, Anayasa Mahkemesinin vereceği karar ve o kararın gerekçesini çok merak ediyorum.

MÜSLÜMAN'IN TATİLİ...

Taraf, 19 Temmuz 2010

Toplumsal değişme, zorlu ve sıkıntılı bir süreçtir. Eski alışkanlıklar, yaşam tarzları ve inançlar giderek genişleyen kapitalist ilişkiler ağı karşısında nem görmüş şeker gibi önce yumuşar ve sonra da giderek sertleşir ve taşlaşırlar. Bazen de toplumsal değişim dalgası güçlü gelir, dalga vurunca eriyip giderler. Maddi hayatın yeniden şekillenmesi, insanları ortaya çıkan yeni çalışma biçimlerine, hayat temposuna uymaya zorlar. Uyum gösteren ayakta kalır, bunu beceremeyenler ise zaman içinde tasfiye olurlar.

Ülkemizde İslami hassasiyetleri yüksek orta sınıflar son yıllarda bu değişim dalgası karşısında ne yapacaklarını bilemiyorlar. Bir yandan eskiye tutunmak ve bu arada değişen dünyada yer edinmek istiyorlar. Maddi bakımdan zenginleşirken, bu güne kadar kendilerine yabancı olarak gördükleri ortamların (yemek, konser, kokteyl, açılış törenleri vs.) içine girmek zorunda kalıyorlar. Bir yandan lüks tüketime ve israfa karşı olduklarını her fırsatta dile getirirken, diğer yandan da evlerini TV dizilerinde gördükleri eşyalarla, mobilyalarla doldurmaktan geri kalmıyorlar.

İşin ilginç tarafı, kendilerini en çok temsil eden AKP iktidarı ekonomik gelişmeden ve ülkenin kapitalist ekonomi kuralları içinde yönetilmesinden sorumlu olduğu için siyaseten pek seslerini de çıkaramıyorlar. Aileler yeni hayat tarzının baskısını daha fazla hissetmeye başladılar. Üniversite mezunu dindar bir baba, çocuklarına iyi bir eğitim vermek için çabalar. Bazen kendini önceden hiç tahayyül etmediği ortamlarda bulabiliyor. Örneğin, çocuklar okulda başarılı olup, babalarından ailece tatile çıkmayı talep ediyorlar. Ömründe, otelde kalmamış birisi için zor bir durum olmalı!

Geçenlerde *Zaman* gazetesi yazarlarından Hekimoğlu İsmail kendisine "İslami tatil" konusunda sorulan bir soruya cevap verdi. Birlikte okuyalım:

Bana sordular: 'Müslüman'ın tatil anlayışı nasıl olmalıdır?' Müslüman'ın tatili olmaz!.. Ölünce rahat eder... Şimdi yaz tatili... Çocuğunun

elinden tut, cami cami dolaşın. Mezarlıklara gidin. Türbeleri gezin. Ona ne istiyorsa alın. Çocuk sizi beğenirse sizi taklit eder. İnsan çevrenin tesirinden kurtulamaz. Çocuğunun nasıl olmasını istiyorsan onu al o çevreye git... Günahı süslediler. Günahı reklâm ettiler... *Risale-i Nur*'da buyrulmuş ki, 'Mevt, vazife-i hayattan bir terhistir, bir paydostur, bir tebdil-i mekândır...' Yani Müslüman'ın tatili, ölümdür... (3 Temmuz).

İsmail Bey kusura bakmasın ama, 'Müslüman'ın tatil anlayışı nasıl olmalıdır?' sorusuna verdiği cevap, pek cevaptan sayılmaz. Kendisine bu soruyu soran insanların çocuklarının elinden tutup yaz sıcağında cami, türbe ve mezarlık ziyaretleri ile vakit harcayacağını pek sanmıyorum. Babalar ısrar etse bile, zamane çocukları "bu işten kırmanın" bir yolunu bulacaklardır.

Bundan on yıl önce, bir öğrencim sağlık nedenleriyle sınava girmemiştir. Yönetmelik gereğince, rapor getirdi ve ek sınav hakkını kazandı. Odama gelip ek sınav tarihini öğrenmek istedi. Ben de "bugün saat 17.00'de yapalım, istersen" dedim. Öğrenci, "Hocam, ben o saatte çalışıyorum" dedi. "Nerede çalışıyorsun?" diye sordum. "Hocam, ben milli yüzücüyüm. Haftada iki gün, akşamları Altunizade'de Burhan Felek Yüzme Havuzunda yetişkinlere yüzme öğretiyorum" dedi. "Yahu, kimler sizden yüzme dersi alıyor?" diye sordum. Öğrencim, daha çok denize uzak Anadolu kentlerinde doğan dindar insanların ders aldıklarını ve yazın ailece tatile çıkabilmek için yüzme öğrendiklerini söyledi.

Benim gibi, İstanbullu olup yedi yaşında Salacak'ta yüzme öğrenmiş birisi için bu yeni bir şeydi. Yüzme bilmemenin nasıl bir duygu olduğunu pek düşünmemiştim. Herhalde, insanda bir eksiklik duygusu yaratıyordu. Bahar aylarında yüzme dersi alan insanların yeni hayat tarzlarına uyum göstermek için çabaladıklarını anladım.

Hekimoğlu İsmail Bey'in, "Müslüman'ın tatil anlayışı nasıl olmalıdır?" türündeki sorulara karşı daha yumuşak cevaplar vermesi gerektiğini düşünüyorum. Örneğin, bu insanlara Ege kıyılarındaki "haremlik-selamlık plaj" imkanı sunan İslami tatil tesislerini tavsiye edebilirdi. Peki, yine

“cami, türbe ve mezarlık ziyaretleri” konusunda ısrar ederse ne olur? Unutmayalım, imamın sofuluğu, cemaatin sofuluğundan daha ileri olamaz. Eğer imam, cemaatten daha sofu ve katı olmakta ısrar ederse; herkes bildiğini okur. Herhalde, birine verilebilecek en büyük ceza, onu adam yerine koymamak olacaktır!

YÜZDE 10'LUK SEÇİM BARAJI...

Taraf, 2 Ağustos 2010

Geçen ay, CHP seçim barajının % 7'e düşürülmesi ile ilgili olarak kanun teklifini TBMM'ye sundu. Basında, ülkemizdeki demokratik sistemin tek sorununun % 10'luk ülke barajı olduğu iddia edildi. Bu konuda Sedat Ergin'in yazısını okuyalım:

Çünkü % 10 gibi yüksek bir baraj, çoğulculuğun parlamentoda hayata geçirilebilmesinin önündeki en önemli engeldir. En basitinden Kürt vatandaşların önemli bir bölümünün TBMM'de temsilini engellemektedir. Hükümetin % 10 barajı konusunda Avrupa karşısında artık inandırıcı bir tezden yoksun olmasının en önemli nedenlerinden biri, Avrupa Konseyi Venedik Komisyonu'nun 11 Mart 2010 tarihindeki toplantısında Avrupa'da seçim barajının % 3-5 arasındaki bir orana düşürülmesini resmen kabul etmiş olmasıdır...

Bu durumda [AKP'nin] Venedik Komisyonu'nun tavsiyeleriyle uyum sağlaması, siyasal iktidarın kendisiyle tutarlı olması bakımından elzemdir. Aksi, tutarsızlık ve çifte standart sorunu yaratır (*Hürriyet*, 17 Temmuz 2010).

Bendeniz, ülke barajının % 7'e indirilmesinin tek başına "yönetimde istikrar ve temsilde adalet" ilkelerinin hayata geçirilmesinde yetersiz kalacağını düşünüyorum. Bence, "temsilde adalet" ilkesinin hayata geçirilmesi açısından, barajın en azından % 5'e çekilmesi gerekir. Acaba "temsilde adalet" bakımından tek meselemiz % 10'luk ülke barajı mıdır?

1. Bilindiği gibi, TBMM'deki milletvekili sayısı 550'dir. Bendeniz, milletvekillerinden 450 tanesinin illerden aldıkları oya göre ve ülkedeki seçim barajına göre seçilmesini savunuyorum. Kalan 100 milletvekilinin ise, seçim barajı hesaba katılmaksızın partiler arasında dağıtılmasını savunuyorum. Örneğin, bir siyasi parti % 3 oranında oy almış olsa bile bu yöntemle TBMM'de 3 milletvekili ile temsil edilmelidir.

2. Temmuz 2007’de yapılan son milletvekili seçiminde, örneğin Giresun ilinde yaklaşık 240,000 seçmen oy kullanmış ve Giresun TBMM’ye 5 milletvekili yollamıştır. Yani, Giresun’dan milletvekili seçilmek için ortalama 48,000 oy almak yeterlidir. Aslında, şu anki sistem yüksek oy alan partiyi kollamaktadır. Örneğin, AKP Giresun’da 123,000 oy almış ve üç milletvekili çıkarmıştır. Kısacası, 41,000 oy almak seçilmek için yeterli olmuştur. Örneğin, seçmen sayısı 42,400 olan Tunceli iki milletvekili çıkarmakta ve bu sayı 21,200’e düşmektedir. Gerçekte ise, toplam olarak 25,400 oy almış olan iki bağımsız aday Tunceli’den milletvekili seçilmişlerdir. Kısacası, sadece 12,700 oy alan kişi Tunceli’den milletvekili olabilir.

Aynı hesabı, benim de oy kullandığım ve toplam seçmen sayısı 1,651,000 civarında olan İstanbul 2. Bölge için yaparsak, bu bölgeden milletvekili seçilmek için gereken oy sayısı yaklaşık 79,000’e yükselmektedir. Bu bölgede, ilk sırada 755,000 oy almış olan AKP, sadece 12 milletvekili çıkarmıştır. Sistem daha çok oy alan partiyi kolladığı için ortalama 62,900 oy alan AKP’li adaylar milletvekili olmuşlardır.

Yukarıdaki, örneklerden görüldüğü gibi Tuncelili seçmenin oyu benim gibi İstanbul 2. Bölgede oy kullanan seçmenden daha değerlidir. Biz, İstanbul 2. Bölge seçmenleri, büyük partilere oy versek bile ancak beşimiz yan yana geldiğimizde ($5 \times 12,700 = 63,500$) bir Tuncelili seçmen kadar milletvekili seçme gücümüz olmaktadır.

Dolayısıyla, sadece “% 10’luk ülke barajı düşün” diyerek bu basit hesabı gözden kaçırmak, en azından okurları yanıltmaktır. Bu ülkede “temsilde adalet” diye tutturup, beş İstanbullu seçmenin ancak bir Tuncelili seçmen kadar gücü olduğunu görmezden gelmek düpedüz ayıptır!

Yapılması gereken şey, acilen seçim bölgelerini illerin nüfusuna göre tekrar düzenlemektir. Her il nüfusu kadar milletvekili seçmelidir. Tunceli’nin de milletvekili sayısı 1 olmalıdır. Türkiye’de kırsal alandaki seçmene daha fazla milletvekili tahsis ederek kayırmak, yüksek buğday fiyatı vererek seçim kazanmak isteyen AP - DYP gibi “köylü” partilerinin bulduğu bir yöntemdir. Bizler gibi, “temsilde kazık yiyen” şehirli seçmenlerin lehine durum düzeltilmelidir. Artık Türkiye kentli bir toplumdur. Yüksek

buğday, fındık veya tütün fiyatı vererek köylünün oyunu satın almanın zamanı geçmiştir.

Eğer sistemde reform istiyorsak, % 10'luk ülke barajının indirilmesinin yanı sıra seçim bölgelerinin nüfusa göre yeniden belirlenmesini talep etmemiz gerekir. Sadece % 10'luk barajın % 7'e düşürülmesini istemek, "önümüzdeki seçimlerde meclise daha fazla parti girsin ve AKP'nin oy bölünsün" demektir. Bu da CHP + MHP koalisyonu çığırtkanlığı yapmaktan başka bir işe yaramaz!

GANDİ KEMAL'İN CHP İLE İMTİHANI...

Taraf, 9 Ağustos 2010

1979 yılında İngiltere'de öğrenciydim. Canterbury'de arkadaşlarım Sencer ve Ayşe Güneş Ayata'nın evlerinde İngiliz seçimlerini izliyorduk. Muhafazakâr Parti lideri Margaret Thatcher, İngiliz İşçi Partisi lideri Jim Callaghan'ı oyların yüzde 44'ünü alarak sandığa gömmüştü. Thatcher'in iktidarında İşçi Partisi çok güç kaybetti. Madencilerin grevi kırıldı, birçok şirket özelleştirildi. Sert mizacı dolayısıyla *Demir Lady* ünvanını alan Thatcher, Falkland Adaları krizi dolayısıyla 1982'de Arjantin'e savaş açtı. Donanmayı Falkland Adalarına yolladı. Yarattığı milliyetçi ve Sovyet karşıtı dalganın üzerinde yükselerek, 1982 ve 1987 seçimlerini de kazandı.

1990 yılına gelindiğinde artık Thatcher çok yıpranmıştı. Muhafazakâr Parti, üst üste üç seçim kazanan liderini değiştirdi. Thatcher'in yerine John Major geçti. Muhafazakârlar vitrini yenileyip, 1992 seçimlerini de kazandılar. Kısacası, Muhafazakâr Parti 1979-1997 arasında -18 yıl!- İngiltere'yi yönetti.

Peki, muhalefetteki İşçi Partisi bu arada ne yaptı? Sürekli kurultay yaptılar ve lider değiştirdiler. Ta ki Tony Blair'e gelene kadar! Blair yönetimindeki İşçi Partisi'nin yeni yaklaşımı şöyle özetleniyordu: "*Yeni İşçi Partisi* fikirlerin ve ideallerin partisidir. Modası geçmiş ideolojilerin partisi değildir. [Partimizde] önemli olan, işe yaramaktır. Radikal hedeflerimiz var, ama bunlara ulaşmak için kullanacağımız araçlar modern olacaktır."

Bütün bunları neden anlatıyorum? Bildiğiniz gibi, her siyasi rejimde bir iktidar vardır. Fakat o ülkeyi demokratik yapan şey, siyasi muhalefetin kalitesidir. Bu açıdan Türkiye siyasetine baktığımızda, muhalefetin toplumsal değişimi yönetmek ve seçmenlere bir vizyon sunmak bakımından "sınıfta kaldığını" görüyoruz. Ülkemizdeki muhalefetin (CHP, MHP, BDP) niteliği "Aman bir şey değişmesin, her şey aynı kalsın" sloganı ile özetlenebilir.

Acaba hedef, vizyon, ideal, program ve siyaset anlayışı açısından "modası geçmiş" bir siyasi parti kendini nasıl yenileyebilir? Bence, yeni-

lenmenin ilk aşaması önce bir siyasi partinin *modası geçmiş* veya *çağ dışı* olduğunun bilincine varmasıdır. Bunun da iki yolu vardır: Ya o siyasi partinin üst yönetimi partinin eskiyip, küflendiğini itiraf edecek veya seçmenler o partiyi sandığa gömerek bunu partinin üst yönetimine anlatacaklardır.

Kemal Kılıçdaroğlu, CHP Genel Başkanlığına seçileli yaklaşık iki buçuk ay oldu. Kendisi Anadolu'da çeşitli illerde halka konuşuyor ve 12 Eylül'de 'Hayır' çıksın diye uğraşıyor. Kılıçdaroğlu'nun üslubu ve siyasi anlayışı 1970'lerde takılmış kalmış. Örneğin, Kılıçdaroğlu Ordu'da konuşma yaparken, "Bu anayasa, fındık üreticisinin sorunlarını çözüyor mu?" gibi tuhaf sorular soruyor. Ordu ahalisine "Sizler sadece fındık taban fiyatı ile ilgilenin. Anayasa sizin neyinize?" gibilerden bir tavır alması, Kılıçdaroğlu'nun içinde yaşadığımız dönemi anlamadığını göstermektedir. Kılıçdaroğlu, 1970'lerde Süleyman Demirel'in yaptığı gibi "ver yüksek taban fiyatını, al oyları" mantığının geçerli olduğunu sanıyor.

Bilen bilir, 1970'lerde sadece siyah-beyaz TRT vardı; şimdi yaklaşık 30 TV kanalı var. Çoğunda her akşam siyasi tartışmalar yapılıyor. Türkiye'de *dokunulmaz* ve *tabu* sayılan her şeyin pabucu dama atıldı. Artık, insanlar "Youtube'a giriş neden yasak?" gibi soruları soruyorlar. Toplumsal değişim süreci yeni talepleri gündeme getiriyor. Peki, ülkede yoksulluk yok mu? Evet var! Ama unutmayalım ki Türkiye zenginleşiyor. CHP yoksulların zenginleşme ve daha iyi yaşam taleplerine cevap vermek zorunda. "Taban fiyatlarını yüksek tutarız, seçimi alırız" yaklaşımı artık inandırıcı değil! Tersine, kentli kitlelerinin CHP'den kopmasını sağlıyor.

Anadolu gezilerinin Gandi Kemal'e tek bir şeyi öğrettiğini sanıyorum: Artık, CHP'nin örgütü olmadığını görmüştür! CHP'yi taşrada kendilerini "çağdaş" sanan avukat, eczacı, müteahhit gibi geleneksel mesleklerden gelen kişiler yönetiyor. 45-65 yaş grubundaki bu insanlar, akrabalarını partiye üye yazıyorlar. Yeni toplumsal grupları CHP'den uzak tutuyorlar. Şehir kulübünde kafayı çekip söylenerek siyaset yaptıklarını zannediyorlar. CHP'nin -ve de kendilerinin!- eskiyip, küflendiği itiraf edemiyorlar. Kılıçdaroğlu'nun Ankara'da parlak laflar edip kendilerini milletvekili yapmasını bekliyorlar. Dolayısıyla, taşradan bir şey çıkmaz!

Eğer olursa, yenilenme merkezden başlayacaktır. 12 Eylül referandumunda duvara çarpmak, CHP'nin aklını başına getirecektir, sanıyorum. Kısacası, CHP kendi Tony Blair'ini arıyor. Umarım, bu arayış İngiliz İşçi Partisinde olduğu gibi 18 yıl sürmez! Yoksa, ülkemizde AKP iktidarına alternatif olabilecek ciddi bir muhalefet hiç olmayacak mı?

ALEVİLERİN KARŞILIKSIZ AŞKI...

Taraf, 23 Ağustos 2010

Başbakan Erdoğan AKP Kongresinde yaptığı konuşmada Türkiye'nin değerlerini sıralarken Ahmet Yesevi, Hacı Bektaş-ı Veli, Pir Sultan, Hacı Bayram Veli, Yunus Emre, Mevlana, Tatyos Efendi, Cem Karaca, Ahmet Kaya, Mehmet Akif, Nazım Hikmet, Ahmedî Hani, Said-i Nursi'nin yanısıra Alevi türkücü Sabahat Akkiraz'ın adını da anmıştı. Adının geçmesinden hoşnut olan Sabahat Akkiraz, *Akşam* muhabirinin "Son seçimde oyunuzu kime verdiniz?" sorusuna da şöyle cevap vermişti:

Ben aileden sosyal demokratım. Osmanlı'nın baskısı Cumhuriyet'le sona erdi ve Aleviler nefes aldı. O yüzden Atatürk'e vefa borcumuz vardır. CHP bizi dinler, dinlemez. Ama bizim oyumuz CHP'yedir. Başbakan'ın siyasi fikri bana uzaktır, Deniz Baykal'ın yakındır ama o hiç beni konuşmaz bile. (5 Ekim 2009).

Bu sözler, bence CHP'ye karşı bir *karşılıksız aşkı* ve *tam teslimiyet* duygusunu ifade ediyordu. CHP bakımından, Sn. Akkiraz gibi düşünen Alevilerin oyları "çantada keklik" sayılıyor, herhalde.

Perşembe akşamı, *CNN Türk*'teki programda Alevi Bektaşî Federasyonu (ABF) Başkanı Ali Balkız da 12 Eylül referandumunda HAYIR oyu vereceklerini ifade etti. Alevi örgütlerinin çatı örgütü olan ABF'ye bağlı 21 merkezi örgüt bulunuyor ve bunların yaklaşık 200,000 üyesi olduğu söyleniyor. Tabii, kaç kişi Sn. Balkız'ın tavsiyeleri doğrultusunda oy kullanır, o ayrı bir mesele...

Kendisine neden HAYIR oyu kullanacakları sorulduğunda, Ali Balkız tasarıda okullardaki *mecburi din derslerinin kalkması* ile ilgili bir madde bulunmadığını, ayrıca *HSYK'nın kompozisyonunun değişmesi* ile AKP'ye yandaş bir yargı ortaya çıkacağını ifade etti.

Aynı gün, HSYK'nın bir son dakika golü atarak Ergenekon Savcısı Zekeriya Öz'ü görevden almaya çalıştığını öğrenmiştik. Adalet Bakanı

Sadullah Ergin'in müdahalesi ile savcılar yerlerinde kalmıştı. Ali Balkız'ı dinlerken birden isminin Ergenekon iddianamesinde geçtiğini hatırladım. Biraz arşiv karıştırdım. Savcı Zekeriya Öz ile olan görüşmesinden sonra, bakın Ali Balkız neler demiş:

Ergenekon Terör Örgütünün kendisine yönelik suikast planı ortaya çıkan ABF Başkanı Balkız, 15 gün önce Savcı Zekeriya Öz ile görüşmesinde, bu planları görünce kanının donduğunu söyledi... Adaletle güvenmek gerektiğini belirten Balkız, belgeleri görünce yaşadığı dehşeti şöyle anlattı: Belgelerde evimin fotoğraflarını, krokisini, geliş-gidiş yollarımı, görevlendirilmiş 9 kişiyi, kimin patlayıcı temin edeceği, kimin düzenek yerleştireceği, kimin patlatacağı gibi bir düzenek gördüm. O anda aklıma Uğur Mumcu, Hablemitoğlu ve Bahriye Üçok'un karanlık güçler tarafından katledilişi geldi (*Zaman*, 10. Mart 2009)

Anlaşılan, Ali Balkız namlunun ucunda imiş! Savcı Zekeriya Öz'ün çabaları olmasa bir suikaste maruz kalabilirmiş. Bütün bunları hatırladıktan sonra içim karardı.

Neden mi karardı? Hemen söyleyeyim: İnsan, bu durumda kaçınılmaz olarak kendisini Ali Balkız'ın yerine koyuyor. Benim için böyle bir plan olduğu ortaya çıksa, bunu ortaya çıkaran –ve bir anlamda hayatımı kurtaran(!)– savcıya karşı kendimi borçlu hissederdim diye düşündüm. O savcıyı görevden almak için HSYK'nın manevralarına isyan ederdim herhalde. Sn. Balkız, hayatını borçlu olduğu Zekeriya Öz'ün HSYK tarafından görevden alınmasına karşı çıkmadığı gibi, HSYK'nın bu hâliyle kalması için televizyonlarda kampanya yapıyor!

Lütfen, beni yanlış anlamayın. Sn. Balkız'ı nankörlükle suçluyor değilim! Kendisine sorsak, Savcı Öz'e karşı şükranlarını ifade edeceğinden eminim. Ama Sn. Balkız'ın kendisini daha çok bağlı hissettiği bazı yapılar ve değerler var. “Nedir bunlar?” diye düşünürken, cevabı *Star*'dan Ahmet Kekeç'in yazısında buldum.

Geçenlerde Kemal Kılıçdaroğlu ile Ahmet Kekeç ile telefonda konuşmuşlar. Konu, Onur Öymen'in Dersim ile ilgili sözlerine gelmiş. Ahmet

Kekeç, Dersimli Kılıçdaroğlu'na Öymen'e neden daha sert tepki göstermediğini ve Dersim'de yaşananları benimseyip benimsemediğini sormuş. Kılıçdaroğlu'nun cevabı şöyle: *"Devrimin koşulları içinde böyle şeyleri olağan karşılamak lazım diyorum... Keşke hiç olmasaydı, ama oldu!"* (19 Ağustos).

Evet, burada *devrimin koşulları* lafının altını çizmeli. Bu terim, her türlü rezilliğin ve pisliğin üstünü örtebilir. Artık, Sabahat Akkiraz ve Ali Balkız gibilerin Kemalist devlete ve CHP'ye duyduğu *karşılıksız aşkı* daha iyi anlıyorum. "Neden karşılıksız aşk?" diye sormayın. İki taraf da birbirini sevseydi, Sivas'ta Madımak Otel'de 37 kişinin diri diri yanmasına izin verilir miydi?

Madımak felaketinden yıllar sonra, gazeteci Oral Çalışlar dönemin Başbakan Yardımcısı Erdal İnönü'ye neden gözü dönmüş kalabalıklara zamanında müdahale edilmediğini sorar. Erdal Bey'in cevabı şöyle: "Bir MİT yetkilisine ben de 'neden geç kalındı?' sorusunu sordum. Bana, 'bazen bazı kuvvetlerin gazını almak için olayların gelişmesi kendi haline bırakılır' şeklinde bir cevap vermişti" (*Cumhuriyet*, 2 Kasım 2007). Muhakkak MİT yetkilisi de "devrimin koşullarını" düşünmüştür. Değil mi, efendim?

13 EYLÜL'Ü DÜŞÜNMEK...

Taraf, 30 Ağustos 2010

Artık sözün bittiği yere geldik. 12 Eylül referandumu ile ilgili olarak HAYIR ve BOYKOT cephesindekilere söyleyecek söz kalmadı. Çünkü, bu cenah için referandumda hukuk, toplumsal değişim veya reform oylanmayacak. Referandumun sonucunu korkular ve ataerkil şartlanmalar belirleyecek.

HAYIR diyenlerin önemli bir kısmı, bu tasarı sırf AKP meclis grubu tarafından hazırlandığı için koskoca bir HAYIR'ı hak ettiğini düşünüyorlar. Onların gözünde, tasarının içeriğinin hiçbir önemi yok! Siz istediğiniz kadar, "Yahu, askerlerin sivil mahkemelerde yargılanmasının, memurlara grev hakkı verilmesinin, yüksek yargıdaki Kemalist Alevi cuntasının dağıtılmasının ve son olarak TBMM'nin tepesinde bir Senato gibi davranan ve zırt vırt parti kapatan Anayasa Mahkemesinin gücünün tırpanlanmasının ne zararı var?" diye tartışın. Bir şey değişmez!

Cam gibi gözlerle dinliyorlar. Daha sert laflar ederseniz de "Ay valla, sen de Fethullahçı olmuştun!" gibilerden bir cevap alıyorsunuz. Koskoca bir file "sıfır numara saçma" ile ateş eden bir gariban avcı konumuna düşüyorsunuz. Hayvan, üstünü silkeleyip ormanın karanlıklarına doğru yürüyor...

Sanki lunaparktaki korku tüneline girmiş gibiler. Sürekli korkuyorlar ve çığlıklar atarak tünel içinde dönüp duruyorlar. Bunlar, genellikle eğitilmiş, iyi para kazanan ülkenin batısında oturan kentli kesimler. Kürt dendiğinde "Aman, PKK'lılar geliyor" diye zıplayan ve İzmir'de DTP konvoyuna taş atan "çağdaş görünümlü" kızlar da bu gruptan. Muhalefet, referandumu "AKP'nin politikalarına EVET veya HAYIR diyenler" olarak sunduğu için saflarını seçtiler.

12 Eylül gecesi yaşayacakları hüsrana doğru doludizgin koşuyorlar. Benzer şokları, Kasım 2002'de ve Temmuz 2007 seçimlerinden sonra da yaşamışlardı. 13 Eylül sabahı kendi aralarında toplanıp, "bu millet adam olmaz!" veya "Abi, yine kömür dağıttılar!" gibi bildik lafları terennüm edip kendilerini rahatlatmaya çalışacaklar. İçlerinde zengin olanlar ABD'nin "Green Card" piyangosuna katılıp, ülkeyi terk etmenin hayallerini kuracak-

lar. Ama bir yere gidemezler! Hiçbir yerde, Türkiye’de olduğu gibi kolay zengin olma imkanları yoktur. Ayrıca, hazretlerin yabancılar nezdinde itibarlı bir meslekleri olmadığı için, onlar sadece göç hayali kuracaklardır.

Tabii ki küçük kasabalarda da HAYIR cephesinden insanlar var. Bunlar daha çok toplumsal değişimden korkan, Alman romancı Hans Fallada’nın “Küçük Adam” olarak özetlediği tipler. Eğitimli kesim “Şeriat geliyor, hayat tarzımız tehlike altında” diye çılgık atarken, bunlar da “ülke bölünüyor” diye bağıyorlar.

Bence BOYKOT cephesinin durumu daha da trajik. Bir yanda eski solcu olup, 12 Eylül rejiminin balyozunu yemiş kişiler var. Bunlar 12 Eylül anayasasının değişmesini istiyorlar. Ama gel gör ki, değişiklik önerisi AKP’den geldi. Koskoca eski solcular, AKP’nin tasarısına EVET diyebilir mi? Bu arkadaşlar şimdi HAYIR deseler, Kemalistlerle aynı kefeye konmuş olacaklar. O da hoş değil! Kıldan tüyden sebeplerle BOYKOT diyerek, ara çözüm buldular. Murat Belge’nin dediği gibi, koyu HAYIR cephesine, BOYKOT diyerek utangaç destek veriyorlar. Murat Belge, geçen gün durumu şöyle özetliyordu:

Meğerse ben Kemalist’mişim, bunu yeni anladım” deseler, tamam, olay hepimiz için daha “anlaşılır” olacak. Çok yadırganacak bir durum da değil, bu toplumda bu tavrın özellikle eğitim görmüş (ve belirli bir çevreden gelen) birilerinin DNA’larına, “gen”lerine yerleşmiş olması (*Taraf*, 28 Ağustos).

Murat Belge’nin bahsettiği “gen” meselesini veya benim “ataerkil şartlanmalar” dediğim süreçleri hiç yabana atmayın. 1970’lerde “Tek Yol Devrim” sloganları atmış olan bir dostum, durumu “Hocam haklısın, ama ben EVET veremem!” diyerek özetledi. EVET oyu kullanırsa Kurmay Albay olan merhum babasının rüyasına gireceğini, koyu hayırcı eşinin boşanmaya kalkacağını, Ankara Kolejli arkadaşları tarafından afaroz edileceğini anlattı. Zavallının hâline acıdım.

Diğer yanda da Kürt milliyetçileri (BDP) var. Sürekli olarak AKP’nin kendilerini “Adam yerine koymadığını” söylüyorlar. “Peki, AKP sizleri

muhatap almaya kalktığında *Muhatap İmralı'dır!* diyen siz değil misiniz?" diye sorduğumda gevrek gevrek gülüyorlar. "Yahu, siz bir siyasi parti misiniz, yoksa *Apo'yu Sevenler Derneği* misiniz?" diye yazdığımız zaman, kızıp *Tarafı* boykot ediyorlar. Sokaktaki Kürtlere söz geçiremeyeceklerini anladılar, şimdi bölgede EVET oyu vereceklere tehditler savuruyorlar. Bakalım, 12 Eylül günü Kürt bölgesindeki katılım oranları ne olacak?

Evet, vaziyet ve manzara-i umumiye böyle. Artık referandumu hasretle bekliyorum. 12 Eylül akşamından itibaren "şen ve esen saatler" geçireceğimizden emin olabilirsiniz.

BU REFERANDUM SİZE KAPAK OLSUN...

Taraf, 13 Eylül 2010

Takke düştü, kel göründü! Siz bu satırları okurken 12 Eylül referandumunun kesin sonuçları ortaya çıkmış olacak. Şimdi CHP'deki dinazorlar hakkında iki çift laf etmek gerekiyor. Önce, CHP yöneticilerinin yaptıklarını özetleyelim:

1. İlk günden itibaren, "Efendim, AKP anayasa değiştiremez!" gibi laflarla tasarıyı doğmadan öldürmeye çalıştınız, fakat olmadı. TBMM'de oturumlara katılmayarak her türlü engellemeyi yaptınız, ama tasarı geçti.

2. Ardından Anayasa Mahkemesine gittiniz, ama devletin asıl sahipleri açısından bu tasarının Anayasa Mahkemesinde gebertilmesinin maliyeti büyüktü. AKP hemen seçime gidip % 50 sınırını zorlayabilirdi. Rejimin yüksek menfaatleri bakımından gereken yapıldı: Anayasa Mahkemesi birkaç küçük makyaj dışında pakete dokunmadı.

3. Referandum kampanyasını ilk andan itibaren "Recep Bey'e HAYIR" noktasına getirdiniz. Tasarının içeriğini tartışmadınız bile! "AKP ne yapsa, kötüdür" saplantısı içindeki Etiler, Nişantaşı, Bağdat Caddesi, Çankaya ve Alsancak ahalisinin peşine takıldınız. CHP tabanı, büyük kentlerin zengin mahalleleri dışında, CHP'ye ve Kemalist rejime *karşılıksız bir aşkla bağlı* olan Alevilerden oluşuyordu. Onur Öymen'in *Dersim* rezaletinden sonra "iyi saatte olsunlar" Baykal'ın porno kasedini piyasaya sürdüler. CHP'den kopma eğilimleri gösteren Alevilerin oylarını elde tutmak amacıyla, Dersim'in *Kureyşânî* aşiretinden bir *Kürt Alevisi* olan Kemal Kılıçdaroğlu CHP'ye başkan seçildi. Alevi seçmenler, hemen yuvaya döndüler. Ama Alevilerin oyları da vesayet rejimini kurtarmaya yetmedi.

4. Baykal döneminde 1930'ların otoriter tek parti ideolojisine sarılmış olan CHP, Kılıçdaroğlu ile ancak 1970'lere gelebildi. Ecevit kasketi ve *yolsuzluk-yoksulluk edebiyatı* ve ile HAYIR çıkar sandınız, ama çıkmadı. "Recep Bey'in havuzlu villası" gibi ucuzlukların peşine düştünüz, ama *işini bilen bir devlet memuru* olan Kılıçdaroğlu'nun havuzlu villası ortaya çıkınca madara oldunuz.

5. Bu ülkeyi, 1970'lerde olduğu gibi, "bir lokma; bir hırka" ideolojisinin peşine düşer sandınız. Ama düşmediler! Toplumsal gerçeklerle ilişkiniz bozuk olduğu için, ortalama vatandaşın daha zengin olmak, daha çok tüketmek ve kendi üslubunca - başını örterek! - daha kaliteli bir hayat sürme özlemini anlayamadınız. Anadolu kentlerinde açılan alışveriş merkezlerinin büyük kentlerden daha fazla müşteri topladığını bile göremediniz. Çünkü hâlâ 1970'lerde yaşıyorsunuz.

6. Rahmetli Uğur Mumcu, 1975 yılında zamanın Başbakanı Süleyman Demirel'in yeğeni Yahya Demirel'in mobilya yerine sunta ihracatı yaparak köşeyi döndüğünü ortaya çıkarmıştı. Yahya Demirel'in "mobilya yolsuzluğu" 1977 seçimlerinde amcası Süleyman Demirel'e oy kaybettirmişti. CHP, 1977'de oyların % 41,3'ini almıştı. Ama unutmayalım, 1977 seçimlerinde toplam seçmen sayısı 21.207.000 civarındaydı. Geçerli oylar ise 14.823.000 kadardı. Ecevit'in CHP'sinin aldığı oy ise 6.136.000 civarındaydı.

Bugün aynı lafları tekrarlayarak, 1977'deki oy oranınıza ulaşmaya çalışıyorsunuz. Ama köprünün altından çok sular aktı, 1977'de doğan bebekler bugün 33 yaşındalar! TC vatandaşlarının yaş ortalaması ise 28 civarında! Farkında mısınız, çünkü referandumda 49.446.000 kayıtlı seçmen vardı?

7. Sizler Türkiye'nin büyüdüğünün ve değiştiğinin farkında değilsiniz. Olup bitenleri anlayıp değerlendirmekten, yeni şartlara uygun politikalar geliştirmekten âcizsiniz! Kusura bakmayın ama, AKP bir sürü hatasına rağmen sizin yanınızda 2000'li yılların modern teknolojisi ile üretilmiş bir otomobil gibi kalıyor. Evet, şoförü arabayı sert kullanıyor, kaldırımdan yola atlayanları hırpalıyor. Ama onunla yarışmaya çalışan sizler, 1975 model *Anadol kamyonet* gibisiniz. Yarışı kazanmanız, mümkün değil.

Bu kafa ile, 2011 seçimlerinde nasıl olsa nal toplarsınız. Fakat, anayasa değişikliği için TBMM'de uzlaşmayarak ve ardından işi referanduma götürüp "Recep Bey'e HAYIR" cephesi kurarak, Erdoğan'a Çankaya yolunu açtınız. Çünkü HAYIR kampanyasını, *Tayyip Erdoğan'a şahsen karşı olmak* noktasına getirerek işi güvenoyuna çevirdiniz. Böylece, Erdoğan'a 2012 cumhurbaşkanlığı seçimlerinin provasını yaptırdınız. Kendi kazdığınız kuyuya düştüğünüzün farkında mısınız?

Anlamadıysanız, bir daha anlatayım: AKP + SP + BBP'nin toplam oyu, taş çatlasa % 45 - 47 civarındadır. Anayasa değişikliğini referanduma götürerek, sizler Erdoğan'ın seçmenlerin % 50'den fazlasını *filen* yanına çekmesini sağladınız. AKP çok büyük bir hata yapmazsa, 2012'de Tayyip Erdoğan % 50'den fazla oy alarak cumhurbaşkanı seçilecektir. Unutmayın, en iyi seçim araştırması bizzat seçimin kendisidir. CHP'nin uyguladığı aptalca politikalar, Erdoğan'a 2012 cumhurbaşkanlığı seçimlerinin provasını yapma imkânını sağlamıştır. Tayyip Erdoğan, CHP'ye ne kadar teşekkür etse azdır.

Sevgili dostlar, AKP'nin en büyük şansı, CHP gibi *sözde muhalefete* sahip olmasıdır. Fakat, bu *muhalefetin sefaleti* de Türkiye'nin en büyük şanssızlığıdır! Ben bunu bilir, bunu söylerim.

ÇIKMAZ SOKAK: HAKKÂRİ

Taraf, 4 Ekim 2010

Doğu Anadolu Kalkınma Ajansının davetlisi olarak yaptığımız gezinin son durağı Hakkâri oldu. Geçen hafta Van, Bitlis ve Muş ile ilgili gözlemlerimi ayrıntılı olarak anlatmıştım. Özellikle ‘imalat hatası’ olarak isimlendirdiğim ‘yeni nesil’ valilerin bölgedeki vatandaşlara ‘insan gibi’ davranmak konusunda olumlu adımlar attığını ifade etmiştim.

Hakkâri’ye yaptığımız kısa ziyaret esnasında Vali Muammer Türker ile tanışma imkânımız olmadı. Ama kendisinin ‘yeni nesil’ valilerden olduğunu biliyoruz. 23 Haziran’da MHP lideri Devlet Bahçeli’nin ‘Olağanüstü Hal’ ilan edilmesi talebine karşılık NTV muhabiri İrfan Bozan’a şunları söylemişti: “OHAL gibi bir konu, siyasetin konusu... Ama bu olayın sıkıntısını biz yaşadık. OHAL uygulaması bu insanların da yaşayışlarını ve düşüncelerini olağanüstüleştirdi ve terörü azdırdı... Geçmişe dönüp baktığımızda OHAL’in bir derde derman olmadığını görüyoruz.” Görüldüğü gibi, meselelerin farkında bir vali var karşımızda...

Hakkâri’nin talihsiz ve doğal kaynaklar bakımından fakir bir il olduğunu söyleyebilirim. Hakkâri ilinin yüzölçümünün % 87’si dağlarla kaplı, iklimi ise çok sert. Ekim ayı sonundan Nisan sonuna kadar kar kalkmıyor. Bir zamanlar bu ilin temel geçim faaliyeti hayvancılık imiş. Evvelen, Hakkâri’de yetiştirilen koyunlar Musul pazarında satılır imiş.

Zaten Hakkâri nüfusunun önemli bir kısmını oluşturan aşiretlerin yarısı Irak ve İran’da kalmış. Yüksekova’daki Dirî aşiretini bir kısmı İran’da; Şemdinli’deki Gerdî ve Herkî aşiretlerinin yarısı, Çukurca’daki Nirweyn, Berwari, Pınyanişi aşiretlerinin bir kısmı Irak Kürdistan’ında; Uludere’deki Goyan aşireti ile Hakkâri’deki Ertuşî aşiretinin yarısı da Irak Kürdistan’ında kalmış. 1950’lerin ortasına kadar, yol olmadığı için Hakkâri’de devletin silahlı gücünden uzak, huzurlu bir hayat varmış. O yıllarda sabun ve gazyacağı bile Musul’dan gelirmiş. İnsanlar yürüyerek sınırı geçer, 30 dakika sonra akrabalarının yaşadıkları köye düğüne giderlermiş. Fakat yol yapılmış, jandarma ve polis gelmiş ve sınırlara mayın döşenmiş.

Hakkâri'nin ekonomik hinterlandı olan Irak Kürdistan'ı ile ilişkisi kesilmiş ve kent fakirleşmeye başlamış.

1980 yılında il nüfusunun % 72'si köylerde yaşıyormuş. 1985 sonrasında PKK eylemlerinin artması ile durum tersine dönmüş. Köyler boşaltılmış, sınırlara ve yaylalara mayınlar döşenmiş. 2009 verilerine göre artık nüfusun % 45'i köylerde, kalan % 55'i ise kentlerde yaşıyor. Maalesef, Hakkâri para edecek bir zenaati olmayan insanların, umutsuz, çaresiz kalabalıkların toplandığı bir yer olmuş. Kısacası, PKK'nin kadro derlemesi için, devlet eliyle müsait bir ortam yaratılmış.

2009 yılı verilerine göre Hakkâri ilinde toplam nüfus 257,000 kişi olduğu tahmin ediliyor, fakat bu nüfusun % 46'sı (119,000 kişi) Yeşil Kart sahibi! Sonuç olarak, neredeyse nüfusun yarısı Sosyal Yardımlaşma Kurumu'nun dağıttığı yardımlarla ayakta durabiliyor. Hakkâri'de görüştüğümüz STK yöneticileri 1990'ların başından itibaren köy boşaltma politikasının Hakkâri özelinde bir tip *profesyonel yoksul* kesimi yarattığını ifade ediyorlar. Devlet kurumlarının yaptığı makarna ve süt yardımları ile geçinen insanlar bunlar.

Hakkâri'deki STK yöneticileri ilin ekonomik açıdan gelişebilmesi için tek yolun sınır ticareti olduğunu söylüyorlar. Şu anda Hakkâri'ye en yakın resmi sınır kapısı Habur'da. Hakkâri ile Habur arasının ise 500 kilometre olduğunu söyleyelim! Hakkâri'nin Esendere sınır kapısından 2005 yılında 155,000 İranlı'nın geçiş yaptığını biliyoruz, fakat İranlıların şehrin ekonomik gelişmesine katkısı sifıra yakın. Esendere sınır kapısının çevre düzenlemesi ve etrafında açılacak dükkânların Hakkâri'nin ekonomik gelişimi hızlandıracağını söyleyebiliriz. Hakkâri'nin azgelişmişlik çemberinden çıkmasının tek yolu Irak Kürdistan'ına yeni bir sınır kapısı açılmasıdır. Yaylalara döşenmiş mayınların temizlenmesi ile hayvancılık tekrar eski parlak günlerine dönebilir.

Fakat sınırların açılmasından, ekonomik tedbirlerden ve mayınların temizlenmesinden önce, devletin Hakkâri halkı ile bir anlamda *helâlleşme*si gerekiyor. 1990'ların başından itibaren bölgede özel timin, askerin ve polislin uyguladığı baskılar Hakkâri halkının Ankara ile köprüleri atmasına neden olmuş. Son referandumda Hakkâri'deki % 93'lük boykotu başka

türlü izah etmek imkansız. Giderek içine kapanan, kendini çukurun dibinde gören ve dünya ile ilişkisi kesilmiş insanlara Cumhurbaşkanı'nın veya Başbakan'ın Hakkâri'ye gidip "Kusura bakmayın, geçmişte burada çok zulüm yapıldı. Bizim de hatamız çoktur. Artık böyle şeyler olmayacak, hakkınızı helâl edin" demesi gerekiyor. Velhasıl, *helâlleşme* ve bir biçimde *nedâmet getirme* olmadan olmadan Hakkâri'yi kazanmak mümkün değil.

TARİHTEN WİKİLEAKS MANZARALARI

Taraf, 6 Aralık 2011

Sovyet askerleri, 2 Mayıs 1945 sabahı Berlin'deki Başbakanlık binasının kapısına Kızıl Bayrağı çektiler. Nazi başkenti Sovyet, Amerikan ve İngiliz orduları tarafından işgal ediliyordu. 30 Nisan günü Hitler intihar etmiş, direniş zayıflamıştı.

Alman Dışişleri Bakanlığı da Sovyetler tarafından işgal edilmişti. Kısa bir süre sonra Sovyet Diplomatları Berlin'e geldiler. Nazilerin diplomatik yazışmalarını kutulara koyup Moskova'ya götürdüler. Tabii ki bu arşivin açılmasıyla Nazilerin Türkiye ile ilişkileri gün yüzüne çıktı. Milli Şef İnönü'ye soğuk terler döktüren ve ülkemizi çok partili siyasi hayata taşıyan diplomatik kriz böyle başladı.

Aslında, işin evveliyatı dört yıl öncesine dayanıyordu. Nazi Ordularının 22 Haziran 1941 tarihinde Sovyetlere saldırmasıyla başlayan süreç Milli Şef İnönü ve arkadaşlarının umutlarını yeşertmişti. Nazi orduları Moskova'ya doğru ilerliyorlardı. Nasıl olsa güçlü Alman ordusu Sovyet rejimini yıkacaktı. Sonra, Sovyet toprakları üzerinde Nazi rejimine bağlı kukla devletler kurulacaktı. Bu devletlerin başına Türkiye'ye yakın kişiler geçse iyi olmaz mıydı? Ankara'daki İttihatçıların "Turan" düşleri canlanmıştı. Alman saldırısından sadece iki hafta sonra Alman Elçisi Franz von Papen'in Berlin'e yazdığı rapor şöyledir:

Türk hükümet çevreleri, Almanların Rusya'daki başarıları açısından Türk-Rus sınırının ötesindeki ırkdaşlarının kaderine, özellikle de Azeri Türklerinin kaderine giderek artan bir ilgi göstermektedirler. Bu çevrelerde 1918 [yılında Bakû'nün işgali] olaylarını geri getirme ve bu bölgeyi, özellikle değerli Bakû petrol bölgesini ilhak eğilimi göze çarpmaktadır. Bu amaç için... uzmanlar komitesi niteliğinde bir şey oluşturulmuştur. Bunun görevi gerek içerdeki göçmenler arasında, gerekse yurt dışından özellikle de İran Azerbeycan'ından Hazar'a kadar olan Türk nüfuslu bölgeleri yeni

Türkiye'ye ilhak etmek üzere malzeme ve taraftar toplamaktır (SSCB Dışişleri Bakanlığı, *Türkiye'deki Alman Politikası: 1941-1943*. İstanbul: Havass Yayınları, 1977. s. 27).

Von Papen'in raporunda bu komisyonun başına eski İttihatçılardan Yenibahçeli Şükrü Oğuz'un getirildiğini, ayrıca komisyon üyeleri içinde Enver Paşa'nın kardeşi Nuri Paşa ile Başkurt kökenli Zeki Velidi Togan, Mehmet Emin Resulzâde gibi Turancı takımının bulunduğu anlatılıyor. Von Papen'e göre, komisyon ile hükümet arasındaki bağlantıyı da General Hüseyin Hüsnü Emir Erkilet kuruyordu. General Erkilet, tam bir Nazi hayranıydı. Alman yanlısı *Cumhuriyet* gazetesinde savaş değerlendirmeleri yayınlanan General Erkilet, 1941 yılında Almanların Doğu cephesini ziyaret etmiş ve Hitler tarafından kabul edilmişti.

Ankara'da böyle "ince hesaplar" yapılırken, tabii Sovyetler de boş durmuyordu. Onlar da olup biteni izliyorlardı herhalde. Nazi ordusu 1943 yılı Ocak ayında Stalingrad'da yenilgiye uğratıldı. Sonra Milli Şef ve ekibi umutlarını Amerikalılara bağladılar. Artık mesele, *Demokrasi Cephesi*'nin lideri ABD'nin gözüne girmekti. Kızıl Ordu Berlin'e ilerledikçe Ankara'nın telaşı artıyordu. Stalin bu işlerin hesabını sorabilirdi.

İlk olarak, 18 Mayıs 1944'de ırkçı ve Turancıların bir komplo ile hükümeti devirme planları olduğu bir hükümet bildirisi ile açıklandı. İrkçı - Turancı kesimden 23 kişi tutuklandı. Milli Şef İnönü, *Demokrasi Cephesi*'nin gözüne girmek için o güne kadar beslediği Türkçüleri harcamıştı.

Türkçü kesimin yargılanması Sovyetleri ikna etmemişti. SSCB Dışişleri Bakanı Molotov, Berlin'in düşmesinden altı hafta önce, 19 Mart 1945'de Büyükelçi Selim Sarper'i makamına çağırıp 1925'te imzalanan Türk-Sovyet Dostluk Antlaşmasının süresinin uzatılmayacağını bildirdi. Kriz başlamıştı. Milli Şef İnönü, 19 Mayıs nutkunda demokrasiye geçiş sinyalleri vermişti. 1 Aralık 1945'de DP'nin kurulacağı açıklandı.

Almanya teslim olduktan bir ay sonra 7 Haziran 1945'de Büyükelçi Sarper'i kabul eden Molotov, boğazların statüsünün değişmesi gerektiğini, Montreux Antlaşmasının eskidiğini ve Kars-Ardahan'ın SSCB'ye geri verilmesi istedi. Moskova'da birileri Alman belgelerini okuyordu! Stalin de 18

Temmuz'da Potsdam Konferansı'nda Churchill'e boğazlarda üs istediğini söyledi. Konferans bildirisinin 16. maddesi Montreux Antlaşmasında değişiklik yapılması yönünde çıkmıştı. Churchill Türkiye'nin tarafını tutarken, ABD Başkanı Truman ise tarafsızdı.

4 Aralık 1945'de bir İstanbul'da bir miting düzenlendi ve Rus yanlısı olduğu iddiasıyla *Tan* gazetesi tahrip edildi. Cevap gecikmedi: 20 Aralık 1945'de *Pravda*'da yayınlanan makalede "Gürcü halkının Ardahan, Artvin, Oltu, Tortum, Bayburt, Gümüşhane ve Trabzon'dan hiç bir zaman vazgeçmediği" anlatılıyordu! Ayrıca, Montreux Antlaşmasının tadili hakkında Amerikan ve İngiliz notaları Ankara'ya ulaşmıştı.

Nihayet, 12 Mart 1947'de Truman Doktrini açıklandı. Artık soğuk savaş başlamıştı. Milli Şef İnönü derin bir nefes aldı. Hemen Amerikan yardımı için müracaat edildi. 1948'e gelindiğinde SSCB Dışişleri Bakanlığı, Alman arşivinden topladığı belgeleri kitap olarak yayınladı. Amaç, Türkiye'yi *Demokrasi Cephesi* nezdinde utandırmaktı. Kamuoyunda kitabın etkisi *Wikileaks* gibi olmadı. Sadece siyasiler işin farkındaydı, fakat Alman belgelerini okuyan Sovyetlerin yarattığı kriz sayesinde Türkiye'nin demokrasiye geçiş süreci hızlanmıştı. Bakalım, *Wikileaks*'in kısa ve uzun vadeli etkileri nasıl olacak?

MİMARIN ADI YOK...

Taraf, 13 Aralık 2010

Herhangi bir sanat ve faaliyet dalını “milli” olarak tanımlamaya başladığınız zaman, bazı “gayri milli” olarak gördüğünüz unsurları dışarıda bırakırsınız. Örneğin Osmanlı Müziği yerine, “Milli Musikimiz” veya “Türk Sanat Müziği” gibi adlandırmaları tercih ettiğiniz zaman Kemani Sarkis Efendi’nin Nihavent makamındaki “Titrerim mücrim gibi, baktıkça istikbalime” nakaratlı şarkısını nereye koyacaksınız? Sarkis Efendi’yi “Türk” ilan etmek zor! Böyle durumlarda, “milli olma” saplantıları ağır basanlar genellikle bestecinin adını anmazlar. Kısacası, “milli” sanatın tarihi aynı zamanda bazı sanatçıların isimlerinin veya eserlerinin “yok sayıldığı” bir zihinsel faaliyettir ve doğuşundan itibaren riyakârlıkla maluldür.

Ülkemizde çok sesli müziğin tarihi anlatılırken, 1936 yılında besteci Adnan Saygun’un Bela Bartok ile birlikte Anadolu köylerinde halk müziği derlemeleri yaptıkları övünülerek vurgulanır. Bendeniz, bunu ilk okuduğumda pek heyecanlanmıştım. Kolay değil, adamlar dağ-tepe dolaşıp halk şarkılarını derlemişler. İçimden “bravo” demiştim.

Sonra, Saygun - Bartok ikilisinden yaklaşık 30 yıl önce aynı işi yapan Kütahyalı Ermeni rahip Gomidas Vartapet (1869-1935) isimli bir müzisyenin varlığını keşfettim. Gomidas 1899 yılında Berlin Üniversitesinde “müzikoloji” doktorasını tamamlamış. 1900’den itibaren Anadolu’da gezip yaklaşık 3000 halk şarkısını derlemiş ve koroya uyarlamış. 1915’de Çankırı’ya tehcir edilmiş. Orada yaşadıkları nedeniyle akıl sağlığını kaybetmiş ve 1935’de Paris’te bir akıl hastahanesinde ölmüş. Gomidas Vartapet aynı işi Saygun-Bartok ikilisinden 30 yıl önce yapmış! Ama bizim müzik tarihimizde yeri yok. Çünkü Gomidas hem Ermeni, hem de üstüne üstlük bir papaz!

Geçen gün, İstanbul Modern’de açılan *Batılılaşan İstanbul’un Ermeni Mimarları* sergisini gezdikten sonra İstanbul’un mimari tarihi hakkında bildiklerimin ne kadar eksik ve yanlış olduğunu anladım.

Cennet vatanımızda “Milli Mimarî” ekolünün Mimar Kemalettin (1870-1927) ve Mimar Vedat Tek (1873-1942) ile başladığı belirtilir. Her

ikisi de mektepli mimardır. Mimar Kemalettin'in Bebek Camii, Laleli'deki Tayyare Apartmanları (şimdi otel), Eminönü'nde 4. Vakıf Han (şimdi otel) gibi eserlerini bilirdim. Vedat Bey'in ise, Sirkeci'deki Büyük Postahane, Sultanahmet'deki Tapu Dairesi, Valikonağı Caddesi üzerindeki kendi evi (Yekta Restoran) ve Beşiktaş Vapur İskelesi gibi eserlere imza attığının farkındaydım. Milli Mimari ekolünün belirgin özelliğinin, binaların dış cephelerinde Osmanlı mimarlık öğeleri ve süsleme elemanlarının kullanılmasından ibaret olduğunu söyleyebiliriz.

Bu sergiyi gezene kadar, bana Kadıköy Meydanı'ndaki Belediye Binasının mimarını soran olsaydı, cevap olarak "Ya Mimar Kemalettin veya Vedat Tek" derdim. Çünkü bu iki isimden başkasını bilmiyoruz. Sıkı durun, Kadıköy Belediye Binasının mimarı Yetvart Terziyan imiş! Peki Karaköy'deki dışı mavi çinilerle bezenmiş Hovagimyan Han'ın mimarı kim? Doğru cevap: Levon Nafilyan. Acaba Büyükkada'daki kubbeli vapur iskelesini kim yapmış: Mihran Azaryan.

Rahatlıkla, "Milli Mimari" ekolünün içinde sayılacak bu binaları yapan mimarların adı hiç anılmıyor. Neden? Çünkü, bu mimarlar Ermeni de ondan! Bir mimarın hem Ermeni olup, hem de "milli mimari" üslubunda binalar tasarlayabileceğini mimarlık tarihçileri kabul edemiyor. "İdeolojik körlük" böyle bir şey herhalde...

İdeolojik körlük üzerine düşünürken, 1960'larda Kabataş Erkek Lisesinin Beden Eğitimi hocası rahmetli İhsan Baba'yı hatırladım. Hoca, önündeki koskoca güreş minderini görmeyip takılan ve düşen sivilceli yüzlü öğrenciye, "oğlum mastürbasyon yapmayın; sonra kör olursunuz" demişti. "Milli tarih" yazmak da mastürbasyon yapmak gibi bir şey galiba, sonunda bazı tarihçiler koskoca binaları göremez oluyorlar!

İsterseniz, "milli mimari" ekolünün dışına çıkalım. Acaba, Harbiye'deki Mekteb-i Harbiye'nin ve Çengelköy'deki Kuleli Askeri Lisesi'nin mimarı kim? Doğru cevap: Garabed Amira Balyan (1800-1866). Babası Krikor Balyan (1767-1831) ise Selimiye Kışlasını yapmış! Balyan Ailesinin 19. yüzyılda yaptıkları binalar şehrimizin anıtsal yapılarını oluşturuyor. Acaba bu binalara birer plaket koyarak, Balyanlara saygılarımızı sunmanın zamanı gelmedi mi?

Lütfen, *Batılılaşan İstanbul'un Ermeni Mimarları* sergisini gezin. Sergiyi hazırlayan Mimar Hasan Kuruyazıcı'yı ve emeği geçen herkesi yürekten kutluyorum.

BÖLGEDE SADECE BDP Mİ VAR?

Taraf, 27 Aralık 2010

Geçtiğimiz hafta Demokratik Toplum Kongresi (DTK), Kürt sorununun çözümü için *Demokratik Özerklik Modeli* taslağını Diyarbakır'da tartışmaya sundu. Taslağın Kürt bölgesinde belli kesimleri siyasetin dışında tutmak amacıyla hazırlandığını düşünüyorum. Taslağı hazırlayanlar İspanya, İrlanda ve Fransa gibi ülkelerde özerkliğin nasıl hayata geçtiği konusunda pek ilgili değiller. Onlar, gelecekte “dağdan inip, düz ovada siyaset yapma” durumunda kalacak kadroların siyasal alanı başkalarına yer bırakmayacak bir biçimde doldurmalarını istiyorlar.

Baştan söyleyelim, Türkiye’de “silahlar bırakılsın, sivil siyasete geçilsin” diyen hiç kimse özerkliğin tartışılmasına “hayır” diyemez. Hatta, merhum Özal’ın “federasyon dahil, her şeyi konuşmalıyız” sözünden yola çıkarak, tartışmayı genişletmek de mümkündür. Ancak yerinden yönetim, yetki devri veya özerklik tartışmaları hayalperestlikten ve ince hesaplardan uzak olarak yapılmalıdır.

Demokratik Özerklik Modeli taslağından alınan aşağıdaki paragraf, bu metni hazırlayanların niyetlerini ortaya koymaktadır:

Demokratik Özerklik’te siyasi yönetim, tabandan başlayarak köy komünleri, kasaba, ilçe, mahalle meclisleri, kent meclisleri biçiminde demokratik konfederal temelde örgütlenmesini yaparak üstte toplum kongresinde temsiliyetini bulur. Demokratik Özerk Kürdistan Toplum Kongresi, demokratik Türkiye cumhuriyeti parlamentosuna kendi temsilcilerini göndererek ortak vatan politikalarına dahil olur. Demokratik Özerk Kürdistan kendisini temsil eden özgün bayrak ve sembollere sahiptir. Ayrıca demokratik özerklik alanında farklı kimlikler de kendi sembollerini kullanır... Demokratik özerklik ile asıl karar yetkisi köy, mahalle, şehir meclisi ve delegelerindir. Her topluluk söz, tartışma ve karar yetkisini halk meclisleri ile yerine getirir. Katılımcı, çoğulcu, doğrudan halk meclisini esas alır.

Kimse kusura bakmasın ama, bu taslak, düpedüz Leninist bir örgütlenme modelini öngörmektedir. TBMM’de bölgeyi temsil edecekler normal seçimlerle değil, “Özerk Kürdistan Toplum Kongresi” tarafından atanacaktır. Görüldüğü gibi, taslak PKK-BDP çizgisi dışında kimseye siyaseten hayat hakkı tanımayan totaliter eğilimleri içinde barındırmaktadır. Peki, bu Stalinist anlayış acaba Kürt bölgesinde hangi kesimleri siyaset dışı bırakmaya çalışmaktadır?

Kürtler, İslamcı siyasete hep yakın durdular. 1990’larda Refah Partisinin bölgedeki oy oranı her zaman Türkiye ortalamasının üzerinde olmuştur. RP’nin kapatılmasından sonra bu oyların bir kısmı AKP’ye yöneldi. Fakat, bölgede seçimlere katılım düşüktür, % 60-70 arasında kalmaktadır. Seçmenlerin yaklaşık üçte birini oluşturan İslamcı Kürtler, Kemalist rejimi ve TBMM’yi protesto ederek, sandığa gitmiyorlar. Seçmenlerin kalan üçte biri AKP’ye, diğerleri de BDP’ye oy veriyorlar.

İslamcı Kürtler, Danimarka’da yayımlanan karikatürleri protesto etmek amacıyla Diyarbakır’da “Hz. Peygamber’e Saygı Mitingi” düzenleyerek 2006 yılında 150,000 kişiyi toplamışlardı. Nakşilik ve Kâdirilik geleneği bölgede çok güçlüdür. Zorla köy boşaltma ve terör yüzünden kentlere göçen insanların giderek dindarlaştıklarını söyleyebiliriz. Hâlen Diyarbakır’ın fakir mahallelerinde, İslamcıların yönettiği 180 adet aşevi yoksullara hizmet vermektedir. İslamcıların kurduğu bir STK olan Özgür-Der’in yöneticisi Serdar Bülent Yılmaz bölgedeki siyaseti şöyle değerlendiriyor:

DTP ve Kürt ulusalcı siyaset, kendi tabanı dışında kalan ve İslami kimliğini Kürt kimliğinin üstünde tutan kesimlere oldukça yabancı. Kürt sorunu ile ilgili söylemi radikal ve çoğunlukla da ütöpik bulan bu kesimlerden destek alamıyor. Diğer yandan başlı başına, PKK ve Öcalan’ın din karşıtı tutumu bile, İslami kimlikli kesimleri PKK ve onun siyasi uzantılarından uzak tutmaya yetiyor. Bu nedenle Kürt kimliğini kabullenen... ve Kürt sorununu siyasi çözümünden yana görünen AKP, Kürtlerin desteğini almakta zorlanmıyor... Kürt siyaseti (PKK-DTP) sol kulvarı da kullansa halkın inançlarına saygı-

lı bir siyaset izlemek zorunda. Aksi durumda marjinalliği aşamaz (Nevzat Çiçek, *Puşi ve Sark.* s. 97).

Görüldüğü gibi seçime katılmayan İslamcılar ve AKP'ye oy veren Kürt orta sınıfları, Kemalist laiklik anlayışına yakın olan PKK-BDP çizgisi ile siyasi rekabet halindedir. *Demokratik Özerklik Modeli* taslağının getirdiği Bolşevik örgütlenme yöntemiyle bu kesimlerin safdışı edilmesi düşünülmektedir.

Peki, bu özerklik anlayışı neden şimdi tartışmaya açılıyor? Amaç, Kürt meselesinde adım atmayan AKP hükümetini sıkıştırmaktır. AKP'lilerin de heyecanlanıp özerklik tartışmalarını *suikast teşebbüsü* olarak yorumlamaları da sıkıştıktıklarını gösterir. Fakat, seçimden önce bu tür hayali özerklik tartışmalarını girişmenin bir sonucu daha vardır: Son araştırmalarda oyu % 10'un altında gözüken MHP, bu tartışmaların batıda yaratacağı *bölünme korkusu* sayesinde barajı aşabilir. PKK-BDP'de temsil edilen Kürt ulusalcı siyasetinin *uçuk talepleri*, MHP'ye can suyu olarak geri dönmektedir. Maalesef, olup biten budur!

‘ENDİŞELİ MODERN’LER NE OLACAK?

Taraf, 24 Ocak 2011

Galatasaray'ın yeni stadının açılışında yaşananlar önemli bir tartışmayı tekrar gün yüzüne çıkardı. Galatasaray taraftarlarının bir kısmı Başbakan Erdoğan'ı ıslıklayarak ve bazen de yuhalayarak protesto ettiler. Bence, yanlış yaptılar. Başbakan stadi terk etti, ardından da “Galatasaray camiasının nankörlüğü” üzerine iktidar çevrelerinden seviyesiz yorumlar yapıldı. Bu konuda Tarhan Erdem ilginç bir yazı yazdı:

Bana göre, tepkilerin ve itiraz seslerinin, oradaki toplulukla, stadın kimin tarafından yapıldığıyla, oradaki konuşmalarla bir ilgisi yoktur; *belli yaşam tarzını paylaşan insanlar*, Başbakan'a karşı duygularını ıslık ve bağırarak belli etmişlerdir. Bu duyguların oluşmasında Galatasaray Kulübü'nün, futbolu ve genel olarak sporun bir katkısı var mıdır? Bilemiyorum; sanmıyorum! (*Radikal*, 17 Ocak).

Tarhan Bey şöyle devam ediyor:

... bizim *endişeli modernler* deyimiyle tanımladığımız bir toplum kesiminin kuşkularına Başbakan'ın yıllardır önem vermediğini de hatırlatmak gereklidir. Son heykel ve içki yönetmeliği konuları, Başbakan'ın devlet işlerinde, dinsel refleksle karar verebildiği izlenimini bir kez daha ortaya koymuştur. 2003'te başlayan endişeler, zaman içinde kuşkuya, sonra da inanca dönüşmüştür. Ben ‘inanç’ sahibi değilim, kuşkuluyum; bir kuşkulu olarak, bu inancın siyasal yaşamımızda yarattığı tehlikeleri 2005'ten beri yazıyorum.

Tarhan Erdem'e cevap niteliğindeki bir yazıyı, Başbakan Erdoğan'ın Danışmanı Yalçın Akdoğan kaleme aldı. Bilen bilir, kendisi Yasin Doğan adıyla *Yeni Şafak*'ta köşe yazıları yazıyor. Şimdi de o yazıdan belli bölümleri verelim:

AK Parti, iktidarı boyunca kendisini anlatmayla uğraştı, adeta kendisini anlatmak, savunmak zorunda bırakıldı. Gizli gündem, takiyye, ılımlı İslamcılık vs. tartışmaları sebebiyle sürekli AK Parti'ye 'kendini anlatma' mesuliyeti yüklendi... Bu süreçte *kendini anlatma* kadar yüklenen bir sorumluluk da *diğerlerini anlama*'ydı. AK Parti sürekli birilerini anlamak zorunda kalan taraf olarak konumlandırıldı. Yüzde 42'yi anlamak, CHP'lileri anlamak, beyaz Türkleri anlamak, MHP'lileri anlamak, BDP'lileri anlamak, Alevileri anlamak, kaygı ve korku yaşayanları anlamak...

Şimdi birileri kalkmış, 'Başbakan Seyrantepe stadındaki protestoyu anlamaya çalışmalı' diyor. Doğrusu bu tavsiyeler artık kabak tadı verdi. 'Bu yapılan düpedüz ayıptır' diyemeyenler, üstüne bir de bunu anlama görevini iktidara yıkıyorlar. Anlayışsızlığın dik âlâsını yapan bir grup, anlaşılması gereken, hoş görülmesi gereken bir mağdur topluluğuna dönüştürülüyor...

... Türkiye'de tamamen ideolojik körlükle, takıntılarla, önyargılarla hareket eden bir kitle var. Bu kitle irrasyonel davranışlar sergilediğinde bunları anlama görevi iktidara veriliyor ve sanki takıntısı olan iktidarmış gibi bir muamele yapılıyor. Elbette bu da bir sorundur ve iktidarlar bunları da aşmalıdır. Peki irrasyonel davranan ve doğruyu bildiği halde yanlış tercih eden bir insanla empati yapmak ne fayda sağlar? Bu anlayışı AK Parti ne yaparak, nasıl davranarak kırabilir?

Sorun, anlayışla karşılanması beklenen güruhun, AK Parti'nin varlığını da dahi tahammül edememesidir... Tahammül edilemeyen varlığınız olunca, yaptığınız şeylerin de bir kıymeti olmuyor... Yaşam tarzının tehlikede olduğu yaygarası işte bu yüzden bir türlü aşamıyor. Çünkü bu yaygarayı yapanlar başkasının yaşamına, varlığına bile saygı duymuyor (*Yeni Şafak*, 20 Ocak).

Bendeniz bu tartışmanın önemli olduğunu düşünüyorum. Bir yandan, Tarhan Erdem *endişeli modern* takımının kuşkularını gidermek yönünde Başbakan Erdoğan'ın bir şey yapmadığını söylüyor. Diğer yandan da, Yalçın Akdoğan bu kesimin "AKP'nin varlığına dahi tahammül edeme-

diğini, ideolojik körlükle, takıntılarla, önyargılarla hareket eden bir kitle” olduğunu belirtiyor. Bence, her ikisinin de tespitlerinde haklılık payı var.

Ancak, Tarhan Erdem’in analizinde bir gizli varsayım var: Tarhan Bey, endişeli modernlerin kuşkularının *giderilebileceğine* inanıyor. Ama bunun nasıl olacağına dair bir önerisi yok! Yalçın Akdoğan ise belli ki bu “güruhtan” bezmiş, onları tedavisi mümkün olmayan “ümitsiz vaka” olarak görüyor.

İki yıl önce, Ertuğrul Özkök, bu sorunun çözümüne yönelik olarak komik bir öneri yapmıştı: “Bir gün Başbakan Erdoğan’a sormuştum: Neden eşinizi alıp Boğaz’da bir restorana gitmiyorsunuz? Bir masaya oturup, elinize bir bardak alın. Hadi vişne suyu koymayın, şarap sanırlar. Ayran içmeyin, rakı derler. Portakal suyu koyun, kimse bir şey zannetmez. Yan masaya bir kadeh kaldırın, eminim bu ülkede çok şey değişir. Evet buna çok inanıyorum!” (*Hürriyet*, 13 Ağustos 2008).

Endişeli modernleri rahatlatmak bu kadar kolay mı? Hiç sanmıyorum! Ama bildiğim bir şey var: Seçim ve demokratik bir Anayasa Türkiye’yi rahatlatır. Ama bütün bunlara rağmen, yine de bazıları “endişeli” olmayı sürdürecektir. Artık onları da kendi hallerine bırakmak lazım!

KIBRIS'TAN SESLER GELİYOR

Taraf, 7 Şubat 2011

28 Ocak günü, *Sendikal Platform* tarafından Lefkoşa'da düzenlenen mitinge binlerce kişi katıldı. KKTC'de kamu kesiminde örgütlü sendikaların oluşturduğu platformun üyeleri, bu mitingde Kıbrıs'tan sorumlu Devlet Bakanı Cemil Çiçek'in hazırlattığı *ekonomik tedbirler paketini* protesto ettiler. *Posta*'nın haberine göre, mitingte açılan bazı pankartlarda şunlar yazıyormuş:

Ankara ne paranı, ne paketini, ne de memurunu istiyoruz;
Ayşe'nin parası bitti, tatilde hırsız oldu;
Kurtarıldık mı? HAS...TİR.

Mitingde konuşanlar, Kıbrıs Türkünün "onur, kimlik ve toplumsal varoluş mücadelesi ve dayatılan paketlerin reddedilmesi kavgası verdiğini" söylemişler. Kıbrıslı Türkler anavatandan gelen para musluğunun kısılmasından pek rahatsız olmuşlar, herhalde onurları kırılmış. Diğer yandan, mitingi ayrıntılarını haber alan Başbakan Erdoğan yine heyheylemiş ve şunları söylemiş:

Cumhurbaşkanı'ndan Başbakan'a herkes tavrını net koymalı. Ülkemizden beslenenlerin bu yola girmesi manidardır. Biz destekliyoruz. Bunun karşılığı olması gerekmiyor mu. Bize *defol* diyorlar... Türkiye'ye karşı böyle bir eyleme hakları yoktur. En düşük memurları 10 bin liraya yakın para alıyor. En düşük maaş alan kişi böyle. Benim başbakanlık müsteşarımın aldığı 5 milyar küsur... Beyefendi 10 bin lira alıyor bir de bu eylemi yapıyor utanmadan. Üstelik 13 maaş alıyorlar yılda (*Akşam*, 4 Şubat).

Başbakan Erdoğan'ın Kıbrıslıların *el parasıyla hovardalık* yaptıkları konusundaki eleştirilerini ciddiye almak mümkün değildir! Çünkü

Kıbrıslılar bu noktaya AKP hükümetinin sürdürdüğü *devlet politikaların* sonucunda gelmişlerdir. 2003 yılında Ankara'dan KKTC'ye yollanan paranın (hibe, kredi ve teşvik) toplamı 432 milyon iken, bu rakam 2010 yılında 1 milyar 96 milyon liraya yükselmiş, yani % 253 artmıştır. Kıbrıs'taki *alaturka devletçilik* düzenini AKP hükümeti dışında herkes eleştirebilir. Birileri de, haklı olarak "Bize ne Kıbrıs'ın ekonomisinden! O paraları kendi vatandaşımız olan Kürtlere harcayalım. GAP'ı bitirelim, Türkiye'de barış olsun!" diyebilirler. Ama Erdoğan'ın kendi uyguladığı politikaların sonuçlarını eleştirmeye hakkı yoktur! Eğer KKTC, bugün Sümerbank gibi bir *KİT* haline geldiyse, sorumlusu Tayyip Erdoğan'dır!

Peki, Ankara bu işten ne kazanmıştır? Cevabı basit! Kıbrıslı Türklerle Rum kesimi arasında yapılan görüşmeler Dışişleri Bakanlığı'nın koyduğu sınırlar içinde sürdürülmüştür. Mehmet Ali Talat ve Derviş Eroğlu devlet politikamız olan *çözumsuzlük*, *en iyi çözümdür* politikasını sürdürdüler. Dışişlerinde, Kıbrıs'tan sorumlu Büyükelçi Ertuğrul Apakan'ın dediklerini yaptılar. Kısacası Ankara, Kıbrıslı Türklerin çözüm iradelerine ipotek koymuş ve onları susturmak için ağızlarına biberonu dayamıştır.

Kıbrıs'ta yaratılan mutluluk zincirini biraz da rakamlarla izleyelim: 2006 Nüfus Sayımı verilerine göre KKTC vatandaşlarının sayısı 178.000'dir. Kıbrıs'ta aile büyüklüğünü 3,5 kişi olduğuna göre, Kıbrıs toplumu yaklaşık 51.000 aileden oluşmaktadır. Şimdi sıkı durun: KKTC her ay 70.000 kişiye (memur, emekli, KİT çalışanı) maaş ödemektedir. Her ailenin bütçesine devletten *en az bir maaş* girmektedir. KKTC'nin bütçesinin % 80'i maaş ödemelerinden oluşmaktadır. Bir de refah seviyesi ile ilgili başka bir göstergeye bakalım: KKTC'de trafiğe kayıtlı araç sayısı 240.000'dir. Bu araçların 120.000'i özel otomobildir! Kısacası, üç Kıbrıslı'dan ikisinin özel arabası vardır!

Şimdi Cemil Çiçek paketinin Kıbrıslıları neden kızdırdığını anlamışsınızdır herhalde. Ankara'dan yemlenen Kıbrıslılar aynen uyuşturucu bağımlısı gibi olmuşlar. "Mal kesildiği zaman" feryadı basıyorlar. Adada uygulanan *çözumsuzlük politikaları* sonucunda Türkiye'nin AB müzakere sürecinde Kıbrıs yüzünden 14 dosyası kapalıdır. Kısacası, Ankara'nın politikaları bir yandan adada *çözumsuzlüğe* hizmet ederken, diğer yandan da Türkiye'nin AB müzakere sürecini torpillemektedir.

Bendeniz, son mitingleri olumlu buluyorum. Mitingler, Kıbrıslıların uyandıklarını gösteriyor. Belki artık “çözüm için” hükümetleri zorlarlar. Rumlarla, *siyasi eşitlik temelinde ortak bir federal devlet* kurma olanaklarını ararlar. Eğer, bu proje gerçekleşmez ve köylü kurnazı Rum lider Hristofias direnirse, bu kez Rumlarla *medeni bir boşanmanın* yollarını ararlar.

Peki, adada sadece Kıbrıslılara mı para dağıtılıyor? Hayır! Adada görev yapan TSK mensuplarına da ayrıca *Kıbrıs Tazminatı* ödenmektedir. Konuştuğum emekli subaylar, adaya daha fazla subay yollamak için er sayısının şişirildiğini söylediler. Rum kesiminde 12,000 asker olduğu, fakat TSK’nın adadaki mevcudunun 24,000 askerden oluştuğu söylenmektedir. Bunlar yabancı kaynaklardan elde edilmiş, resmî olmayan sayılar.

19.02.2002 tarihli ve 24676 sayılı *Resmî Gazete*’de yayımlanan Bakanlar Kurulu Kararı, KKTC’de bulunan TSK personeline ödenecek tazminatların miktarını düzenliyor. Buna göre, subayların bir ayda aldıkları maaşın % 35’i kadar *Kıbrıs Tazminatı* ödenmektedir. Kıbrıslılar, adada görev yapan subayların banka kredisıyla Türkiye’de ev aldıklarını söylüyorlar.

Ben de subay olsam, örneğin Şırnak yerine Kıbrıs’a tayinimi isterdim. Orada PKK yok, kurşunlara hedef olmak söz konusu değil. En ciddi tehlike, yazın Magosa Orduevinden denize girerken Akdeniz’in yakıcı güneşine maruz kalmaktan ibaret. O sorun da cilde güneş yağı sürülerek çözülür, evelallah.

KIBRIS'TA GERGİNLİK SÜRÜYOR...

Tamaf, 14 Şubat 2011

Geçtiğimiz hafta, Türkiye'nin KKTC Büyükelçisi Kaya Türkmen geri çekildi. Kıbrıs'taki T.C. Yardım Heyeti Başkanı Halil İbrahim Akça, büyükelçinin yerine "vekaleten" atandı. Bu atamanın ekonomik programın uygulanması konusunda Ankara'nın kararlılığını göstermek amacıyla yapıldığı anlaşıyor. Gelişmeleri protesto etmek amacıyla, Kıbrıs'ta kamu çalışanlarının oluşturduğu *Sendikal Platform*, 2 Mart tarihinde yeniden *Varoluş Mitingi* yapmaya karar verdi. Yaşanan gerginliğin maddi temellerini anlayabilmek için, 2004'den bu yana Kıbrıs'ta yaşananları hatırlatmak gerekiyor.

2004'deki Annan Planı referandumunda, Türklerin *Evet* demeleri ve Rumların da *Hayır* oyu vermelerinden sonra, Kıbrıs'ta *II. Ganimet Dönemi*'ni başladı. 2004-2007 arasında Rumlardan kalan arsalar üzerine 5 milyon metrekare inşaat yapıldı. Sahiller, dağlar villalarla doldu. KKTC ekonomisi % 46 büyüdü ve kişi başına milli gelir 11,000 Dolar'a çıktı. Villaları İngilizler satın alıyorlardı. Müteahhitler de Mehmet Ali Talat'ın partisi olan CTP'ye yakın kimselerdi.

Adadaki inşaatlarda, Anadolu'dan gelen yoksul insanlar çalışmaya başladılar. İnşaat işçileri, zamanla ailelerini de getirdiler. Artan milli gelirden esas olarak Kıbrıs'taki sermayedar kesimi nemâlandı. Adada gözle görülür bir zenginleşme oldu. Fakat CTP yönetimi bu zenginleşmeyi vergilendiremedi. Kıbrıslılar zenginleşirken, "KKTC devleti fakirleşti."

Zenginleşen Kıbrıslı orta sınıflar, önce evlerini ve arabalarını yenilediler. Lefkoşa dışında villalar inşa edilmeye başlandı. Örneğin, Girne sahilindeki Rum arazisi üzerine kurulan -Mehmet Ali Talat'ın da evinin bulunduğu- *Sadrazamköy* gibi yeni yerleşimler cazibe merkezleri oldu. Yavaş yavaş Lefkoşa boşaldı. Kıbrıslılar, şehir dışındaki zevksiz beton yuvalarına taşındılar. Sarı taştan yapılmış, nefis avlulu, cumbalı, serin Lefkoşa evlerine Anadolu'dan gelen garibanlar yerleşti. Başkent Lefkoşa, insanların sadece gündüz saatlerinde kullandığı bir kent haline geldi. Akşamları sokakları bomboş, terk edilmiş bir kent haline geliyordu.

Kıbrıs'ın siyasileri devlet kadrolarını kendilerine yakın kişilerle doldurdular. KKTC bütçesi ancak maaşlara yetiyordu. Kamu yatırımları durdu. Aynı dönemde, Kıbrıs'taki kamu bankalarının içleri boşaltıldı. *Kıbrıs Vakıflar Bankası*, *Kıbrıs Türk Bankası* ve *Kooperatif Bankası*'nın siyasi kaygılarla dağıtıkları kredilerin geri dönmeyeceği ortaya çıktı.

Kıbrıs'taki ekonomik büyümeden iş adamları nemâlanırken, kamuda çalışanlara ödenen yüklü ücretler sayesinde ortalama vatandaşın cebine para girmeye başladı. İşte bu noktada, Kıbrıslıların *Karasakal* dediği Anadolu'dan gelen garibanlara karşı bir tür *Kıbrıslı Beyaz Türk* tavrı gelişmeye başladı. Cebinde parası bulunan ve biraz eğitilmiş Kıbrıslılar, Türkiye'den gelip adadaki pis işleri yapanları sürekli aşağıladılar. Fakat garibanların sayısı arttıkça, Kıbrıslılar kendilerini tehdit altında hissetmeye başladılar. "Biz Kıbrıslılar, nesli tükenen insanlarız" sızlanmaları aldı yürüdü. Kıbrıslı yazar Metin Münir durumu şöyle özetliyor:

Kıbrıslı Türkleri bozulan ekonomik durumdan da daha çok tedirgin eden şey, kendi vatanlarında azınlık haline gelmek, Türkiye'den gelen göçmenlerin içinde kaybolmaktır... 2000'li yıllarda, Annan Planı'ndan sonra adada yaşanan dev inşaat patlamasıyla gelen işçilerden birçoğu da geri dönmedi. Türkiyeliler ta başından beri Kıbrıslılar tarafından dışlandı. Sisteme uyum sağlamaları için ne Ankara, ne de Lefkoşa'dan hiçbir yardım görmedi... Türkiyeliler artık adanın sosyal ve ekonomik dokusunun bir parçası haline geldi. Zenginleşmiş Kıbrıslıların yapmak istemediği işlerin hepsini Türkiye'den gelenler yapıyor. Ücret karşılığı yapılan işlerde çalışanların çoğu, otellerde, kumarhanelerde, benzin-cilerde, lokantalarda ve hastanelerde çalışanların hemen hemen hepsi T.C. kökenlidir. Bunlar giderse ekonomi durur (*Milliyet*, 10 Şubat).

Peki, Kıbrıslılar ile Anadolu'dan gelenler arasındaki gerginlik nasıl çözülebilir? Benim aklıma gelen tedbirler şöyle:

1. Acilen Kıbrıs'ta Birleşmiş Milletler denetiminde bir nüfus sayımı yapılmalıdır. Bu sayım sonucunda hem Anadolu'dan gelenle-

rin sayısı ortaya çıkacak, hem de Rumlarla süren müzakerelerde nüfus meselesi netleşmiş olacaktır. Ayrıca, Kıbrıslıların “yok oluyoruz” sızlanmaları sona erecektir.

2. Türk vatandaşlarına Kıbrıs’a pasaportsuz seyahat hakkı tanıyan anlaşma hemen iptal edilmelidir. Kıbrısta pasaportsuz ve izinsiz çalışan Türkiyeliler 60 gün içinde adayı terk etmeli, sonra resmi giriş yapmalıdır. Kıbrıs’a kumar, turizm veya eğitim amacıyla gidenler de pasaportla giriş yapmalıdır.
3. Kıbrıs’a çalışmaya gidenlerin durumu önceden netleşmelidir. KKTC, Türkiye’de “İşçi Alım Merkezleri” açmalıdır. Adada çalışmak isteyenler bu merkezlere başvurmalı ve adaya resmen “işçi statüsünde” gitmelidir. Kıbrıslı patronlar da bu insanların vergisini ve sigorta primlerini ödemelidir. Bu kural, Kıbrıs’taki *kayıt dışı* ekonomiye darbe vuracaktır. Aksi takdirde, Kıbrıslı işverenin adaya davet ettiği Anadolu insanı horlanacak; Kıbrıslılar da kendilerini “soyları tükenen kelaynaklar” gibi hissetmekten kurtulamayacaktır. Kıbrıs işlerinden sorumlu Bakan Cemil Çiçek’in esas görevi, Kıbrıs’ta *el parasıyla hovardalık yapılmasını önlemek* kadar; Anadolu insanının gurbette aşığılanmasını engellemek olmalıdır.

TSK'DA EĞİTİM ŞART!

Taraf, 28 Şubat 2011

Geçtiğimiz günlerde önce internete düşen görüntüler yeni bir rezaleti ortaya çıkardı. 2006 yılında Şırnak'taki Seslice Taburu'nda görev yapan Yüzbaşı Metin Gürcan, askerlerinin eline verdiği hedef tahtasına ateş ediyordu. Yaptığı canbazlıkla erlerin hayatını tehlikeye atan Yüzbaşı Gürcan'a şehit yakınlarından gelen tepkiler büyük oldu. Gazete haberi şöyle:

Hedef tahtasının etrafına askerleri dizerek önce karşıdan atış yapan yüzbaşı, 'Komutanım yapmayın' uyarılarına rağmen arkasını dönüp bacak arasından atış yapmasının akıl ve mantıkla izah edilemeyeceğini vurgulayan Şehit Aileleri Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği, Malatya Şubesi Başkanı Ömer Terkin, 'O komutanın, önce akıl sağlığının kontrol edilmesi gerekir' dedi... Şehit ailesi ve dernekleri ordunun bu tür asker ve komutanlardan bir an önce arındırılması gerektiğine dikkat çekti (Zaman, 17 Şubat 2011).

Geçtiğimiz hafta, Yüzbaşı Metin Gürcan'ın olayı açıklayan bir mektubu yayınlandı. Yüzbaşı Gürcan, 15 Ağustos 2006'da taburunun PKK baskınına uğradığını ve "yaşanan can pazarı sonrası 2 şehit ve 5 yaralı verdiğini" mektubunda anlatıyor. Bu üzücü olaydan sonra askerlerin moralinin bozulduğunu belirten Yüzbaşı, "Er/erbaş ile rütbeli arasında yaşanan bu güven bunalımında, başta atışta ve eğitimde mevcut yanlış uygulamalar ve eksiklikler ile ilgili tugay komutanlığında ciddi bir değerlendirme yapıldığını" anlatıyor. Kendisi önceden Özel Kuvvetlerde görev yaptığı için, eğitim ve moralin yükseltilmesi ile ilgili "beklentilerin" kendisine döndüğünü ifade ediyor. Sözü, Yüzbaşı Gürcan'a bırakalım:

Biz de bu görevi *Evvellallah* dedik ve sahiplendik. Çünkü o Mehmetçikle iki yıl o dağlarda biz gezecektik. Ancak bu moralle gezmelerin sonuçları çok kötü olabilirdi... Sonuçta benim... öncülüğümde bir eğitim

seferberliği başlattık. Başta er/erbaş ayırmadan kendi bölük persone-
lim, sonra diğer bölüklerin lider personeli ve hatta tugayımızın lider
personelini içeren 24 saat esaslı ve sıkı bir eğitim seferberliği başlattık.
Sonuçlar gerçekten çok olumlu oldu. Beklediğimden bile fazla şekilde,
Kahraman Mehmetçik bu süreci sahiplendi... Bazıları için ‘yanlış’,
‘hatalı’, ‘aşırı riskli’, ‘aptalca’, ‘psikopatça’, ‘egosunu tatmin eder şekilde’
olan bu *güven atışları* [!] da bu eğitim seferberliği sonucunda... bir nevi
mezuniyet [töreninde] yaşanmıştır... Bu atıştaki murâdım ‘ego tatmini’,
‘şövalyelik’, ‘artistlik’ değil... *bölüğümün bana ölümüne teslim olması yani
ruhunu teslim etmesidir*. Ve sonrasında yaşanan iki yıllık safahatımda,
bölüğüm bana ruhunu teslim etmiştir (Hürriyet, 24 Şubat).

Yüzbaşı Metin Gürcan’ın mektubunun samimi olduğunu düşünüy-
yorum. Fakat mektupta takıldığım bazı noktaları dile getirmek istiyorum.

1. Modern orduların saat gibi çalışması beklenir. Her kademedeki
birliklerin belli tehditlere nasıl cevap vereceği, çıkan sorunlarla nasıl baş
edeceği kurallara bağlanmıştır. Modern ordular, kahramanlığın ve cengâ-
verliğin sınırlı olduğu; bunun yerine birliklerin kurallara tabi hareketleri-
nin koordine edildiği kurumlardır.

2. Askerlik yapan herkes bilir ki, orduda sorunlar “kafana göre
takıl” metodu ile değil; talimnâmeler ışığında çözülür. Örneğin, Piyade
Talimnâme’sinde baskına uğramamak için alınacak tedbirler anlatılmıştır.
Dolayısıyla, herkes kitaba uygun davranırsa, baskınlar da önlenir.

3. Ordu faaliyetlerinin kurallara bağlanmış olması, komuta kade-
mesinden gelen emirlerin her seviyede ve aynı netlik içinde anlaşılmasını
sağlamak içindir. Amaç, bireysel yorumları minimuma indirmek ve tehdit
karşısında aynı reaksiyonu vermektir. Türkiye 1952 yılında NATO’ya üye
olduktan sonra, bu kuralların bağlayıcılığı daha da artmış ve *İttihatçı komi-
tacılık* tasfiye edilmiştir. TSK mensupları, *Kurtlar Vâdisi*’nin mafya bozun-
tusu *Polat Alemdar*’ını örnek almamalıdır.

Yüzbaşı Gürcan’ın mektubunu okuduğumuz zaman, onun emri
altında bulunanlardan istediği şeyin kurallara uymak değil, bölüğün ken-
disine “ölümüne teslim olması yani ruhunu teslim etmesi” olduğunu anlıyo-

ruz. Yüzbaşı Gürcan, kuralları içselleştirmiş olan askerlerin ve birliklerin koordinasyon içinde hareketini değil, askerlerin *komutana ölümüne itaatini* istemektedir.

Yüzbaşı Gürcan, mektubunun sonunda kendi döneminde, kendi bölümünde ölen veya yaralanan olmadığını övünerek anlatıyor. Benim, kendisine basit bir sorum var: Girdikleri çatışmaların birinde, seken bir kurşunla kendisi ölseydi, acaba arkada kalan askerler o çatışmadan sağlam çıkabilir miydi? Yoksa “başsız” kalıp imha mı olurlardı? Benim görebildiğim kadarıyla, Yüzbaşı Gürcan kendisini ilahlaştırarak, o bölümün savaş gücünün *sürekliliğini* azaltmıştır.

Son olarak şunları söylemek istiyorum. Kuralları, ellerimizi bağlayan kelepçeler ve talimnâmeleri de *kırtasiyecilik* olarak gören yönetim anlayışı, her zaman TSK’nın siyaset ve toplum üzerindeki vesayetini güçlendirmeyi hedefler. Emrindeki erlerin kendisine “ölümüne teslim olması” isteyen bir yüzbaşı, zamanı geldiğinde kendisi de bir generale ölümüne teslim olacaktır. Sırf bu nedenle, o generalin vereceği, *kitabına uygun olmayan emirleri* de hiç sorgulamadan yerine getirecektir. Örneğin, *Balyoz Darbe Planı*’nı okuduğumuzda, Fatih’teki dini cemaatlere karşı uygulanması düşünülen provokasyon anlatıldığı bölüm hepimizin kanını dondurdu. Anlaşılan, Fatih’de keşif görevi yapan subaylar gözlerini kapamış, vazifelerini “hiç sorgulamadan” yapmışlardı. Halbuki, hiçbir askeri talimnâmede “kendi vatandaşına tuzak kurma” gibi bir başlık bulacağınızı sanmıyorum.

Askerin siyasete müdahalesi sürecinde, ilk olarak askerliğin kendisi kurban edilir. Ordular, savaş yetenekleri kısa zamanda kaybederler. Galiba, ordunun rejim üzerindeki vesayetini kaldırırken, eğitim sistemini ve kurum kültürünü de dönüştürmek gerekiyor. Evet, Cem Yılmaz’ın sahte cips üreten girişimciyi oynadığı reklamda dediği gibi, “eğitim şart!”

KÜRTLERİN RESMÎ İSLÂMÎ...

Taraf, 11 Nisan 2011

Bir semavî dinin başına gelebilecek en kötü şey, millileşmesidir. Bu durum Hıristiyanlık için olduğu kadar, Müslümanlık için de geçerlidir. Nasıl ki 19. yüzyılın son çeyreğinden itibaren Ortodoksluk Yunan milli devletinin kurucu unsurlarından biri haline gelmiş, evrensel değerlerinden bir kısmını kaybederek ve sadece “Helenlerin dini” haline geldiyse, Diyanet İşleri Başkanlığı’nın kuruluşundan itibaren ülkemizdeki Müslümanlık da “Türklerin dini” olmak yoluna girmiştir.

Dinin millileşmesi demek, esas olarak dini tartışmaların, dini meseleleri yorumlama çabalarının ulus devletin “yüksek çıkarları” doğrultusunda yeniden şekillenmesidir. Yanlış anlamayın, burada “bir milli din vardır; fakat bir de gerçek din vardır” gibi basit analizler yapmak niyetinde değilim. İslâmiyetin bazı kurallarından hoşlanmayan Kemalistlerin çok sık başvurdukları analizlerden özellikle kaçınmaya çalışıyorum.

Söylemek istediğim şey çok basit: “millileşen din” her durumda evrensel niteliklerinden bir kısmını kaybeder. Giderek cılızlaşır, mistik içeriğinden uzaklaşır ve basit günlük faaliyetler bütünü haline gelir. Kısacası, ruhunu, vicdanını ve bütünselliğini kaybeder. Böyle bir dinî anlayışı benimseyen din adamları da giderek “devlet memuru” olurlar.

Ülkemizde bu dalgaya direnen, resmî dinselliğin boğucu tekdüzeliğinden rahatsız olan, din adamının “Ankara’nın borazanı” olmasını içine sindiremeyen ve askeri darbe dönemlerinde (12 Eylül veya 28 Şubat) çevrelerinde yer alan insanlara ne diyeceklerini bilemeyen dindar kesim vardır. Bunlar tarikatler ve islâmî ekollerdir. Tabii ki Diyanet içinde de bu konuda direniş vardır, ama tarikatler kadar kuvvetli değildir. Tarih boyunca merkezi otorite ile her zaman dirsek teması içinde olmuş, fakat hep kendi özerkliklerini korumayı başarmış tarikatlar için “devletin deli gömleğini giyinmek” yokluğa sürükleniş demektir.

Geçen hafta BDP Başkanı Selahattin Demirtaş, “Halkımız, Diyanet’in gönderdiği Türkçü, Fethullahçı, devletçi bütün imamaları reddederek, kendi

içindeki imamın arkasında saf tutmaya devam etmelidir” çağrısında bulundu. “Geçmişteki özel timler, itirafçı kontralar, Hizbullah çeteleri, korucular ve bilumum savaş unsurlarının yanına şimdi de din adamlarını, kanaat önderlerini, STK’ları aşiretleri vb. ekliyorlar” dedi (www.evrensel.net).

Demirtaş’ın fetvası doğrultusunda, Diyarbakır’da bu Cuma namaz camilerde kılınmadı! BDP’nin “sivil Cuma” olarak değerlendirdiği itaat-sizlik eylemi kapsamında Dağkapı Meydanında saf tutan partililer, Din Adamları Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği (DİYADER) Başkanı Zahit Çiftkuran’ın öncülüğünde Cuma namazı kıldılar. Polis çevrede geniş güvenlik önlemi alırken, namaz kılınmadan önce imam Çiftkuran, cemaate Kürtçe bir konuşma yaptı. Çiftkuran, camilerin Allah’ın evi olduğunu ve camilerle bir sorunlarının bulunmadığını belirterek, “Biz camilerde sistem için çalışan ve Türk-İslam sentezini dayatan imamlara karşıyız. Bizim içimizde medrese eğitimi görmüş yüzlerce imam var. Kimse bize din dersi vermesin. İslamı yeniden yazacak hâlimiz yok, İslam islamdır. Biz bugün insanların artık birbirini öldürmemesini istiyoruz, barış gelsin istiyoruz” diye konuştu (www.hurriyetport.com).

İlk anda, Zahit Çiftkuran’ın dedikleri kulağa hoş geliyor. Fakat 23 Ağustos 2010 tarihinde Hakkari’de görev yapan İmam Aziz Tan’ın sabah namazından sonra militanlar tarafından öldürüldüğünü hatırladığımızda, bu sözler biraz havada kalıyor!

Aksiyon dergisi ölüm haberini şöyle veriyordu: “Tan, bölgede özellikle gençlere ‘devletle barışık olmaları’, ‘okumaları’ ve ‘dağa gitmemeleri’ yönünde telkinlerde bulunan âkil adamlardan biriydi. Halk da aynı şekilde Aziz Tan’ı seviyor ve sözünü dinliyordu. KCK (Kürdistan Topluluklar Birliği) Aziz Hoca’nın samimi gayretinden rahatsız olduğu için onun hakkında ‘ölüm fermanı’ çıkarttı ve imam şehit edildi” (1 Kasım 2010).

Kabul edelim, eğer Türkler ve Kürtler aynı dinin mensubu olsalardı, bu memlekette çoktan iç savaş çıkardı. Acaba, Kürtler ve Türkler arasındaki din kardeşliğinin getirdiği “sükûnet” havasından BDP’liler rahatsız mı?

Diyanet İşleri Başkanlığı, Mart 2009’da Diyarbakır Ulu Cami’de Kürtçe mevlit okuttu ve TRT Şeş’de yayınlattı. Diyanet, Şubat 2011’de Kürtçe

hutbe okunmasına izin vererek, Kürt diline saygılı bir tavrı benimsemişti. Anlaşılan, Diyanet'ten kaynaklanan “Kürtçe ibadet” açılımı, BDP'yi rahatsız ediyor! Bir yandan “Anadilde eğitim” diye kıyameti koparıırken, diğer yandan da Kürtçe hutbe okuyan imamıları “Türkçü, Fethullahçı, devletçi” ilan etmek nasıl bir akıl acaba?

Bütün bu olup bitenlerden, BDP'nin AKP karşısında siyaseten çok sıkıştığını anlıyoruz. Benim görebildiğim kadarıyla, Demirtaş gibiler BDP-PKK siyasetinin “yüksek çıkarları” doğrultusunda İslâmiyeti eğip bükecek yeni bir anlayış ve buna uygun din adamı arayışı içindeler. Sanıyorum, BDP-PKK çizgisinin son milliyetçi projesi budur. Hazin olan şu ki, BDP-PKK çizgisinde siyaset yapanlar, giderek “Kürt Kemalistleri” haline geliyorlar. Türklerin işledikleri bütün günahları aynen tekrarlıyorlar. Ne diyelim? Allah, akıl fikir ihsân eylesin! Amin.

KANAL İSTANBUL MANZARALI, JAKUZİLİ 3+1 DUBLEKS DAİRE...

Taraf, 9 Mayıs 2011

Başbakan Erdoğan'ın "Çılgın Projem" dediği Kanal İstanbul projesi hayata geçerse, 2023 yılında *Hürriyet* gazetesi emlak ekinde herhalde bu tür ilanları göreceğiz. Çılgın proje konusunda iki çift laf etmek boynumun borcudur diye düşünüyorum.

Önce bir tespit yapalım: Kapitalist üretim tarzının egemen olduğu her ülkede, ekonominin lokomotifi olarak kabul edilen bazı sektörler vardır. Bu sektörlerde büyüme gerçekleştiği zaman, ekonominin genelinde bir canlanma ve hareketlilik gözlemlenir. Bir zamanlar, ABD ekonomisinin can damarı olarak *otomotiv sanayii* gösterilirdi. Amerikalılar, otomobillerini yenilemeye karar verdikleri zaman fabrikalar tam kapasite çalışır, oto yan sanayiinde siparişler patlar ve ekonominin çarkları daha hızlı dönmeye başlardı.

Cennet vatanımızda ise, ekonominin lokomotifi inşaat sektörüdür. Türk kapitalizminin gelişmesinde inşaat sektörünün payı büyüktür. 1960'larda İstanbul'un bahçeli ahşap evlerini yıkıp, yerine kat karşılığı apartmanlar diken Laz müteahhitler vardı. Bunlar bakımsız ahşap evlerde oturan, çocukları evlenip ayrı eve çıkmış yaşlı dul kadınlara, o dönemin yassı sarı kutulu *Yeni Harman* sigara paketlerinin arkasına kroki çizerek yapacakları daireleri anlatırlardı. Böylece ikna edilen yaşlı teyzelerin onayı ile ahşap evler yıkılır, bahçesindeki ağaçlar kesilir ve apartmanlar dikilirdi. Bu inşaatlarda, o yıllarda kente yeni göçmüş olan köylüler önce inşaat ameli olarak işe başlarlardı. Zaman içinde beceri kazanarak ustalığa, kalfalığa yükselirler ve hatta bazıları da müteahhit sınıfına atlayıp köşeyi dönerlerdi.

Devlet ise, inşaat sektörüne "yol açarak" dolaylı katkı yapardı. Eğer Başbakan Adnan Menderes, Beşiktaş-Yıldız-Balmumcu-Levent-Maslak-Büyükdere yolunu açmamış olsaydı, bugün Etiler, Levent, Gültepe, Çeliktepe, Maslak ve Tarabya sırtlarındaki mahalleler oluşur muydu? Eğer FSM Köprüsünün çevre yolları olmasaydı, bugün İkitelli, Bahçeşehir, Acarkent, Kavacık gibi semtlerden bahsedebilir miydik?

1970'lerin sonuna geldiğimiz zaman eski ahşap evlerin neredeyse tümü *betebe apartman* oldular. O yıllarda, inşaat sektörü belediyelerle ortak çalıştı. Şehrin mücavir alanındaki *tarla* konumundaki alanları *arsa* haline dönüştürdüler. Dönemin belediye yöneticileri ve müteahhitlerin ortak kararları ile şehrin varoşlarındaki gecekonduların bulunduğu alanlar belediye sınırları içine alınıyor ve bu arazi parçalarına arsa statüsü kazandırılarak imara açılıyordu. Böylece, tek katlı, etrafı kavak ağaçları ile çevrili *klasik gecekondular* yok oldu. Bunlar kısa zamanda apartmana dönüştü ve böylece inşaat sektörünün doymak bilmez iştahı tatmin edildi.

2000'li yıllara geldiğimizde artık arsa sıkıntısı son haddine varmıştı. Hedef hazine arazileriydi. Bir yandan TOKİ ve diğer yandan da büyük müteahhitlik şirketlerinin rezidans projeleri ile hazine arazilerinin de sonuna yaklaştık. Arsalar bitti.

Başbakan Erdoğan'ın çılgın projesi Çatalca-Silivri arasında yaklaşık 50 kilometrelik bir kanalın kazılmasını ve çevresinin imara açılmasını hedefliyor. Yani toplam 100 kilometrelik bir hat üzerinde villalar, apartmanlar, güvenli siteler (zengin gettoları), kanalın iki yakasını birleştirecek köprüler ve otoyollar, alışveriş merkezleri inşa edilecek. Böylece, önümüzdeki on yıl içinde inşaat sektörü tam gaz çalışacak, tuğla, çimento, fayans, cam, doğrama fabrikaları mal üretecek ve yapılacak konutlara yerleşen vatandaşlar da mecburen buzdolabı, çamaşır makinesi, mobilya, perde ve televizyon satın alacaklardır. Kısacası, ekonomi canlanacaktır.

Eski bir belediyeçi olan Başbakan Erdoğan arsa üretiminin önemini farkındadır. Dolayısıyla, kanal projesini bendeniz imara açık *arsa üretme operasyonu* olarak görüyorum. İstanbul Boğazının tanker geçişlerindeki güvenliği meselesi, bence arsa üretme operasyonunun kılıfıdır, o kadar.

Her yatırım projesi gibi, Kanal İstanbul da bir *siyasi tercihi* yansıtır. Eğer AKP hükümeti çılgın projeye 10 milyar Dolar yatırmayı planlıyorsa ve Urfa'daki GAP sulama kanallarını bitirmek ve bölgede tarımı geliştirmek konusunda hiçbir çaba harcamayacak ise, bu AKP'nin siyasi tercihini gösterir. Nedense, medyada meseleyi siyasi tercihler düzeyinde tartışan pek yok. Çoğunluk, meseleye sadece *çevre ve nâzım plan* açısından yaklaşıyor.

Kanal İstanbul projesinin belki bir hayırlı sonucu da olabilir: Eğer bu proje sayesinde, müteahhit takımı bütün gücünü Silivri - Çatalca bölgesine yoğunlaştırıp, İstanbul'daki lise binalarını yıkıp rezidans veya AVM yapmaktan vazgeçerse, eğer Taksim-İstinye aksı üzerinde daha fazla AVM inşa etme çılgınlığından uzaklaşırlarsa belki İstanbul rahat nefes alır.

İzleyebildiğim kadarıyla, Silivri ve Çatalca ahalisi projeden çok memnun: Tabii ki ayçiçeği ve buğday tarlaları arsaya dönüşerek para edecek! Eğer durum böyle ise, AKP hükümeti, duble yol müteahhitleri ve bölge halkı el ele vererek Kanal İstanbul'u açsınlar, etrafına istedikleri köprüleri, yolları ve uydu kentleri kondursunlar. Ama İstanbul'dan ellerini çeksinler, daha fazla tahrip etmesinler. Yetti, gaari...

KÖYLÜLÜĞÜN BİTİŞİ: KENTLİ ORTA SINIFLARIN ZAFERİ!

Taraf, 13 Haziran 2011¹

Siyasette bir dönemin sonunu geldi. Kentli orta sınıflar, ilk kez siyasete ağırlıklarını koydular ve seçim sonuçlarını belirlediler.

1946'dan bu yana, kentli orta sınıflar, seçimlerde kültürel ve ideolojik yönelimlerine göre oy kullanırlardı. Orta sınıfların oyunu, "cepleri" değil; kültürel, ideolojik tercihleri belirlerdi. Örneğin, AP-DYP ile CHP-SHP arasındaki rekabette, seçim sonuçlarının orta sınıfların hayatını değiştirmesi beklenmezdi. Partilerin zaten kentli orta sınıflara yönelik somut bir politikaları yoktu.

1950'lerde nüfusun yüzde 80'i köylerde yaşıyordu. Partilerin amacı köylülerin oylarını almaktı. Seçim sistemi de köylüleri kollardı. DP-AP-DYP iktidarlarının tarım destek politikaları köylü seçmene "kıyak" geçirdi. Seçim zamanı hükümet buğdaya, tütüne, pancara ve fındığa ödenecek fiyatı yüksek tutardı. Köylü de yüksek fiyat verene oy verirdi. O yıllar, Süleyman Demirel'in "[ANAP lideri], Mesut Bey'in tütüne verdiği fiyatın üzerine beş lira da benden" sözü ile özetlenebilir.

Kentli orta sınıflar içinde, sadece müteahhit, büyük işadamı takımının pastadan pay alması mümkündü. Bazen de memur maaşları artardı. Köy-kent nüfus dengesinin tersine döndüğü yıllarda, Turgut Özal gecekonduların oyunu alabilmek için "tapu tahsis belgesi" gibi tuhafıklar icat etmişti.

2011'de nüfusun yüzde 75'i kentlerde yaşıyor. AKP'nin 2002'den bu yana uyguladığı ekonomik politikalar, esas olarak kentli orta sınıflara yöneliktir. AKP'liler belediyecilikten gelmişlerdi. Kentli orta sınıfların dramının farkındaydılar. Gelir dağılımının düzeltilmesi, öğrencilere bedava kitap verilmesi, sağlık reformu ve ulaşımда yapılan yatırımlarla ilk kez kentli orta sınıfların maddi hayat koşullarını düzelten bir hükümet vardı. Ayrıca, enflasyonun düşmesi ve fiyatların ucuzlaması ile kentli orta sınıflar rahatladılar.

1 12 Haziran 2011 seçimleri gecesı yazılmıştır.

Orta sınıflar seçimde gerekeni yaptılar. Bir zamanların Demirel'ini taklit eden Kılıçdaroğlu'nun yerine, yeniliği, değişimi ve istikrarı temsil eden Erdoğan'ı seçtiler. "Aile Sigortası" diyen Kılıçdaroğlu'na "Nasıl yapacaksın" diye sorulduğunda, "Benim adım Kemal, yaparım!" cevabı alınınca, artık onu ciddiye almadılar. Bendeniz, AKP'nin büyük kentlerdeki ve sahillerdeki oy patlamasını böyle açıklıyorum.

AKP'yi artık yerinden sökmek çok zor. Bu seçimle kalıcı oldular. Bakalım, muhalefet ne yapacak?

YİNE GENÇLİK ÜZERİNE...

Taraf, 18 Temmuz 2011

Geçtiğimiz hafta *Tan* gençliği ile ilgili yazımda genel olarak ulusalcı gençleri kastederek, şunları söylemiştim: “Ağırlıklı olarak aşırı laik, şehirli orta sınıf ailelerin çocukları olan *Tan* gençliği, aileleri tarafından aşırı korumacı bir yöntemle yetiştirilmiş çocuklar. Bunlar genellikle öğrenci servisleri ile okullara taşınmış, hiç otobüse binmemiş, her istedikleri önlerine hazır gelmiş, anneleri tarafından arkaları toplanmış çocuklar. Küçük yaşlardan itibaren hoca tutularak test sınavlarına hazırlanmış, zihinlerinde toplumsal hassasiyetin gelişmesi için pek çaba gösterilmemiş çocuklar. Sokakta top oynamamış, kavga edip kafası yarılmamış muhallebi çocukları. Küçük yaşta kendilerine oyuncak olarak bilgisayar hediye edilmiş ekran tutkunu garibanlar.”

Bu tespitleri yaptıktan sonra son yıllarda şehirli, orta sınıf laik ailelerin çocuklarının karşısına onlarla kıyasıya rekabet eden yeni bir gençlik grubunun çıktığını anlatmıştım. Bu gençlerin ağırlıklı olarak dindar ve düşük gelir gruplarındaki ailelerin çocukları olduğunu ifade etmiştim. Sistemin önlerine koyduğu engelleri yırtıp yırtıp aşmış olan bu çocukların toplumsal duyarlılıklarının diğerlerine nazaran daha yüksek olduğunu belirtmiştim.

Yazının yayımlandığı gün, bir akademisyen dostum aradı. Önce yazı için tebrik ettikten sonra bir soru sordu: “Ayhan, bu gençliğin ulusalcı kesiminin sosyolojik özelliklerini ve aile yapılarını çok güzel anlatmışsın. Fakat ulusalcı olmayanlar, yahut şiddete dönük olmayanlar sanki bunlardan farklı bir aile düzeni içinde mi yetişti? Siyasal eğilimlerini bir yana bırakırsak onlar da benzer tutukluklar içinde değil mi?”

Arkadaşımın sorusu, doğru ve haklı bir soruydu. Aslında sorunun cevabı, içinde saklıydı. Otuz yıldan fazla üniversite camiası içinde bulunmuş bir öğretim üyesi olarak, son yıllarda öğrencilerim arasında tespit ettiğim bazı özellikler üzerine düşünmeye başladım. Yüksek öğrenim gençliği olarak adlandırabileceğimiz kesimin içinde son yıllarda egemen olan davranış biçimlerini irdelemeye başladım. Birden aklıma Halil Berktaş dostu-

muzun Hollandalı tarihçi Michael Kiel'in zorlu hayat hikâyesini özetlediği yazısı geldi. Prof. Kiel'in inşaat işçisi olarak başlayıp öğretim üyesi olarak tamamladığı kariyerini anlatan Halil Berktaş, onun bitmeyen enerjisi ve çalışma azmini anlatırken Prof. Kiel'i kendi öğrencileri ile kıyaslıyor ve şu yorumları yapıyordu:

Günümüzün hayli çıtkırıldım, nanemolla, hayatta düşüp kalkmamış, her şeyin armut piş, ağzıma düş misali kolayca hallolmasını isteyen yüksek öğrenim gençliği, belki biraz düşünmeli, böyle dirençli, zor kazanılmış hayat örnekleri üzerinde. Daha 25 yaşında kendini yorgun hisseden, enerjisinin büyük kısmını ödevlerini zamanında yetiştirmeye değil neden geciktiğini açıklamaya harcayan, ortalıkta mazeret ağacı gibi dolaşan bir kısım master veya doktora öğrencilerine, en çok bu yüzden sinir oluyorum. (Tara, 16 Haziran 2011)

Berktaş'ın tesbitlerine katılmamak elde değil. Son yıllarda, sürekli olarak bezgin, tutuk, hayata küsmüş elinin altındaki imkânların kıymetini bilmeyen ve hayat dâhil her şeyi ertelemeye çalışan bir öğrenci grubu ile uğraşıyoruz. Üniversitelerin araştırma imkânları giderek artarken, artık aradığınız her makaleyi elektronik ortamda şıpınışı bulmak mümkün iken, kerhen üniversitede bulunan bir öğrenci grubu ile karşı karşıyayız. Ağırlıklı olarak orta sınıf, kentli, laik ve eğitilmiş ailelerin çocukları olan bu öğrencilerin içinde bulundukları bu "halet-i ruhiye" bizleri gerçekten üzüyor.

Bunlara karşılık, Türk eğitim sisteminin önlerine koymuş olduğu her türlü engeli (İmam Hatiplilere üniversite sınavlarında konan negatif katsayı, başörtüsü ve diğer ayrımcılık örnekleri) aşmak için olağanüstü çaba gösteren yeni bir öğrenci grubu varlığını belirgin olarak hissettiriyor. Yüksek Lisans ve Doktora programlarına kabul edildikten sonra parlayan bu fakir ve dindar aile çocukları, öğretim üyesi olarak öğrenciye sunduğumuz imkânları sonuna kadar kullanıyorlar. Belki de önümüzdeki yıllarda Türkiye'nin başarılı akademisyenleri olacaklar.

Bütün bu örnekleri düşündüğüm zaman "aşırı koruma" duygusu ile çocuk yetiştirmenin çocuğun gelişimi üzerinde olumsuz etkiler yarattığı

sonucuna varıyorum. Dört duvar arasına hapsedilmiş, hep okula servis ile gitmiş, hiç sokakta oynamamış ve toplumsal hassasiyetleri gelişmemiş çocuklarda bir şeylerin eksik kaldığı muhakkak. Ve maalesef bu eksiklik eğitim sistemi tarafından kapatılmıyor. Yazıyı, Behçet Necatigil'in 'Küskün Yolcunun Türküsü' şiirinden bir dörtlük ile noktalayalım:

Şimdi hangi kitaplardan
Öğreneceksiniz onu,
Gelmiyorsa bazı şeyler
Çocukluktan geçerek.

KAVANOZDA YETİŞTİRİLEN ÇOCUKLAR...

Taraf, 22 Ağustos 2011

Dünyamız giderek korku kültürünün egemenliği altına girmeye başladı. Gazetelerde her gün, başımıza gelebilecek felaketler üzerine “uyarıcı” haberler okuyoruz. Çoğunlukla bizleri sürekli “teyakkuz” halinde tutmak için üretilmiş bir takım felaket senaryoları ile karşı karşıyayız. Bunların bir kısmı somut tehlikeleri vurgulayan haberler. Örneğin, deprem ihtimali, uyuşturucu kullanımının yaygınlaşması, çevre kirliliği ile veya genetik yapısı bozulmuş yiyeceklerle ilgili haberler insanları tedirgin ediyor.

Korku kültürünün en somut etkisi insan ilişkileri alanında. Özellikle kentli orta sınıflar arasında her yabancıнын potansiyel hırsız, soyguncu, esrarkeş, ırz düşmanı veya en azından bir sahtekar olabileceğini korkusu yerleşmiş durumda. Yoğun korku bombardımanı altında kentli orta sınıflar “paranoyak” oldular. Sanki evlerinin dışındaki dünya sadece tehlikelerle dolu bir yer, sürekli tetikte durmak gerekiyor.

Korku kültürünün maliyetini en çok çocuklar ödüyor. Onları doğadan koparıp, ellerine pahalı bilgisayarlar tutuşturarak evlere hapsediyoruz. Evden okula servisle gidiyorlar. Ömründe hiç ormanda gezinmemiş, pikniğe gitmemiş, sokakta top veya saklambaç oynamamış, sandala binmemiş, gece yıldızlara bakmamış çocuklar var. Ailede verilen terbiyenin esası, çocukları dışarıdaki tehlikeler konusunda dolduruşa getirmekten ibaret oldu.

Birkaç yıl önce, bir okul arkadaşımı ziyaret etmiştim. Kendisi 14 yaşındaki kızını her gün evden sadece üç durak ötedeki liseye arabasıyla götürüyordu. Bendeniz, “Yahu, neden böyle yapıyorsun. Bırak, kızı belediye otobüsüne binip okuluna gitsin. Bizler okula otobüsle giderdik” diyeceğim tuttu. Cevap olarak, “Olur mu? Ya otobüste kızımı taciz ederlerse?” dedi. Kocasını onaylayan bir şekilde kafa sallayan karısına döndüm: “Gençliğinde seni hiç otobüste ellediler mi? Ne yaptın o zaman?” diye sordum. Durdu ve şunları söyledi: “İlk başıma geldiğinde, donup kaldım. İkincisinde ise çantayı adamın kafasına geçirdim ve kıyameti kopardım. Bunun üzerine otobüstekiler tacizciyi dövüp dışarı attılar.” Ben de “Kızınızı

her gün otomobille okula taşımak yerine ona bu deneyimlerinizi aktarıp, otobüse binmesine izin vermek daha makul değil mi?” diye sordum. Tabii ki ikna olmadılar. Geçen sene kızları üniversiteye girdi. Herhalde, kıza bir araba almışlardır.

Yaklaşık on yıl önce bir vakıf üniversitesinde ders veriyordum. Dersin konusu devletin ekonomiye müdahalesi gibi bir şeydi. Bu çerçevede Türkiye’deki tarım destek politikalarından örnekler veriyordum. Hükümetin buğday, fındık, pancar, tütün gibi ürünlerin fiyatlarını merkezden belirleyip çiftçilere destek sağlamasını ve bu bağlamda Toprak Mahsulleri Ofisi’nin (TMO) işlevini anlatıyordum. Laf arasında, Haydarpaşa garının yanındaki buğday silolarından bahsettim. Siloların üzerinde yazan “Ofis çiftçinin dostudur” gibi sloganların siyasi anlamı üzerinde yorumlar yapıyordum. Sınıf mevcudu 15 kişi kadardı, çoğunluğu kız öğrenciler oluşturunuyordu. Beni “cam gibi gözlerle” dinlediklerini fark ettim. Söylediklerim havada kalıyordu. Birden farkına vardım ki, öğrenciler Haydarpaşa garını denizden hiç görmemişlerdi! Dersi kestim ve “Söyleyin bakalım, içinde kaç kişi Karaköy’den Kadıköy’e vapur ile geçti?” sorusunu sordum. Üç tane “burslu öğrenci” parmak kaldırdı, sadece onlar vapurla karşıya geçmişlerdi! Diğerleri hiç vapura binmemişlerdi! Dayanamayıp, “Yahu İstanbul’da yaşayıp vapura binmemiş olmak bir eksiklik. Siz hiç Kadıköy tarafına gitmediniz mi? Eğer gittiniz ise nasıl gittiniz?” diye sordum. Hep bir ağızdan, “Köprüden geçiyoruz. Ailemizle veya taksi ile gidiyoruz” dediler. Durum vahimdi. Bu çocukların bir kabahati yoktu. Aileleri onları “aşırı korumacı” bir yaklaşım içinde yetiştirmişlerdi.

Peki, kentli orta sınıf ailelerin bu kadar korunaklı olarak yetiştirilmiş çocukları hayatta “başarılı” olabilirler mi? Tabii ki başarının tanımı biraz karmaşık. Bazıları için Boğaziçi Üniversitesinde “işletme” okuyup, büyük bir şirkette çalışmak “başarı” sayılabilir. Tabii kızlar için “hayırlı bir kısmet” bulmayı da başarı hanesine yazılabilir. Fakat bendeniz işi biraz basitleştirerek sorayım: Bu gençler kendi doğal ortamlarının dışına çıktıkları zaman, bu ülkede yaşayan diğer kesimlerden insanlarla doğru, düzgün, eşitlikçi, buyurgan olmayan, farklılıklara saygı duyan ilişkiler geliştirebilirler mi? Yoksa, “benim dediğim dedik; çaldığım düdüğü” gibilerden hiçbir maddi temeli olmayan üstünlükler taslarlar mı?

Galiba “zurnanın zırt dediği yere” geldik. Kavanozda yetiştirilen çocuklar kendi dar çevrelerinin dışında bir şey görmedikleri veya başka insanların yaşam deneyimlerine aşına olmadıkları için onların doğal tepkileri kaçınılmaz olarak otoriterlikten yana olacaktır. Bunların anadili “zart ve de zurt” olacaktır. Aynen köyünün hiç dışına ıkınamış köylüler gibi, bunların hayal dünyaları da kendi küçük çevreleri ile sınırlı kalacaktır. Aileden alınan değerler bakımından bu denli tıkız, hayal gücü zayıf, değerik ortamlara uyum kabiliyeti sınırlı bireylerin “başarılı” sayılması bence mümkün değildir. Kentli orta sınıflar bakımından temel mesele budur. Onlar sahip oldukları iktidarı, biraz da yetiştirdikleri çocuklarının kofluğu ve iktidarsızlığı yüzünden kaybediyorlar.

KÜRT SİYASİ HAREKETİNİN CİDDİYET SORUNU

Taraf, 1 Ağustos 2011

Halk filozofu Sakallı Celal Bey, 1920'lerde şöyle demiş: "1908'de Meşrutiyeti ilan ettik, olmadı. 1923'te Cumhuriyet'i getirdik, yine olmadı. Şimdi de ciddiyeti denemeye ne dersiniz?" Geçen hafta Bengi Yıldız'ın Neşe Düzel ile yaptığı mülakatı okuyunca bu sözleri hatırladım. Biliyorsunuz, çatışmada iki taraftan 20 gencin öldürüldüğü gün, DTK toplantısında Aysel Tuğluk eline tutuşturulan "demokratik özerklik" bildirisini papağan gibi okumuştur.

Bengi Yıldız ise Neşe Düzel'in kendisine sorduğu sorulara hem sinirlenmiş, hem de cevap olarak "kem küm" dışında bir şey söylememiş. Böylece, "demokratik özerklik" denen balonun gayrı ciddi sloganlardan ibaret olduğu ortaya çıktı. Bendeniz, Bengi Yıldız'ı şahsen tanımam. Sadece BDP'nin aday belirleme sürecinde kendisine gerilla kıyafeti diktirip, polislerle itiştiğini hatırlıyorum. Laf aramızda, o gerilla kıyafeti içinde 23 Nisan Bayramı'nda komando üniforması giydirilmiş Türk çocukları kadar sakil duruyordu. Herhalde, bölgede aday olmak ve dağdakilerin gözüne girmek için bu gibi tuhafıkları yapmak gerekiyormuş.

Bengi Yıldız'ın şu sözleri hayli tartışma yarattı: "Biz demokratik özerkliği konuştuk ve inşa ediyoruz. Formülasyonu şu... Kendi yerelinde topladığı vergiler, şüphesiz oranın kalkınmasında ve Türkiye'nin diğer bölgeleriyle arasındaki makasın kapanmasında yeterli olmaz. Merkezin, pozitif ayrımcılık uygulayarak orayı desteklemesi gerekir. Yani Ankara'ya vergi vermemesi ama devletten yardım alması lazım. Geri kalmış yörelerin hepsi için bu böyle olmalıdır. Çünkü bu bölgeler yıllardır ihmal edildi. Devlet Ege'ye, Marmara'ya yatırım yaptı."

Başbakan Erdoğan, buna "Vergi ödemeyen, bedelini öder" gibilerden bir cevap verdi. İşin ilginç tarafı, tam o günlerde Maliye Bakanlığı, Muhasebat Genel Müdürlüğü 2011 yılının ilk altı ayında illerin ödediği vergi miktarını açıklamıştı. BDP'nin milletvekili çıkardığı ve Kürt vatandaşlarımızın yoğunlukla bulunduğu illerde tahakkuk eden vergi, tahsil edilen vergi ve tahsilâtın tahakkuka oranları şöyle:

(Bin TL olarak)

İller	Tahakkuk	Tahsilât	Tahakkukun Oranı
Ağrı	98.145	55.188	% 56
Batman	185.612	94.795	% 51
Bingöl	61.158	36.775	% 60
Bitlis	72.892	43.211	% 59
Diyarbakır	647.147	348.482	% 54
Hakkâri	49.611	9.568	% 19
İğdır	76.105	26.897	% 35
Kars	94.935	47.770	% 50
Mardin	219.397	113.525	% 52
Muş	73.940	43.986	% 59
Siirt	85.134	44.375	% 52
Şırnak	145.904	52.559	% 36
Van	321.455	179.800	% 56
Urfa	601.414	296.677	% 49
TOPLAM	2.732.849	1.393.608	% 51

Bakanlığın verilerine göre, 2011 yılının ilk altı ayı içinde Türkiye genelinde 122,728.839 lira vergi toplanmıştır. Yukarıdaki 14 ilin ödediği verginin toplamı ise 1.393.608 liradır. Yani toplam vergi tahsilâtının ancak yüzde 1,13'ü ediyor! Tek başına Hatay'ın ödemiş olduğu 1.356.778 liralık vergi, 14 ilin ödediği toplam vergiye yakındır. Antalya'nın ödediği vergi ise (1.588.338 TL), 14 ilin toplamından fazladır.

Tabii ki bu sonuçlar bölgenin ekonomik bakımdan geri kalmışlığını gösteriyor. Ama yurt çapında yüzde 70 olarak gerçekleşen tahsilât oranı, bölgede yüzde 51'e iniyor. Kısacası, Bengi Yıldız'ın "vergi ödemeyiz!" hey-heylenmesine Başbakan Erdoğan'ın "Yahu, zaten toplam verginin yüzde r'ini ödemişsiniz. Sıkmayın kendinizi, rahat olun. Dükkân sizin!" demesi lazımdı.

Bengi Yıldız, devletin "Ege'ye, Marmara'ya yatırım yaptığını" söylüyor. Peki, devlet bölgeye yol yapmaya kalktığı zaman, neden PKK şantiye-leri basıyor acaba? Diyarbakır Valiliğinin açıklamasına göre, "26 Temmuz

2011'de Diyarbakır - Bingöl karayolunun Abalı Köyü yakınlarında duble yol yapan şantiyeyi basan teröristler, üç iş makinesini yakmışlar, birini de çalmışlar!" Bir yandan Neşe Düzel'e "Devlet yatırım yapmıyor" diye sızla-nacaksın, sonra da bölgeye yol yapan müteahhitlerin şantiyesini basan PKK eylemleri için dilini yutacaksın, oldu mu şimdi?

Peki, bu durum neden böyle? Neden PKK-DTP-KCK-BDP çizgisi bir gayrı ciddilik ve hayal âlemi içinde yaşıyor? Bu sorunun cevabını iki aşamada ele almak lazım. İlk olarak, son gelişmelerle BDP siyaseten ken-dini sıfırlamıştır. Artık BDP'nin dağdakilerle arasına mesafe koymasını bir yana bırakın, BDP'liler dağdakilerin her dediklerini ovada yüksek sesle tek-rarlayan bir heyet haline gelmiştir. Yanlış anlamayın, ben BDP'nin PKK'ya eleştirmesini falan beklemiyorum. Zaten yapamazlar. Ama en azından dağ-dakilerin 1970'lerden kalma hayali solculuğunu bir miktar dengelemelerini beklerdim. O da olmuyor, anlaşılan!

1970'lerin Kürt sol hareketinde, Kürdistan'ın bir sömürge olduğu ve Kürdistan'ın doğal kaynaklarının İran, Irak ve Türkiye tarafından sömü-rüldüğü hikâyesi anlatılırdı. Bu çerçevede sanki Ankara'nın bölgeden çok büyük bir ekonomik çıkarı varmış gibi bir hava estirilirdi. Tabii ki bu lafları kimse ciddiye almazdı. Ama aynı gayrı ciddilik 2011 yılında tekrarlanıp, "demokratik özerklik" bulamacı içinde bizlere tekrar pazarlandığı zaman, sonuç Kemal Sunal filmlerine benzer bir komedi oluyor.

Geçen hafta gazeteci dostlarımız İngiltere, İrlanda ve İskoçya'ya bir gezi yapmışlar ve IRA konusunda bilgilenmişler. Yazılarını okuduk, fakat IRA ile PKK arasındaki farklar üzerine pek bir yorum okumadım. Onların yapmadığı karşılaştırmayı biz yapalım: Efendim, IRA militanları şehirli adamlardı. Akşam pub'a gidip biralarını içer, maçları seyreder ve gündüz vakti normal işlerini ve mesleklerini sürdürürlerdi. Çoğu evliydi. Gerekliği zaman silahlarını gizledikleri yerden çıkarıp, eylem yaparlardı.

Şimdi bir de PKK liderliğini düşünelim. 1980'lerde bölgenin ufak şehir ve köylerinden dağa çıkacaksın, yaklaşık 25 yıl dağda kalacaksın. Kalaşnikof kullanmaktan başka bir mesleğin ve ülkenin batısında olup bitenler hakkında hiçbir fikrin olmayacak. Esas olarak köy çocuğu olup, 1975 model solcu kafasıyla bir şeyler karalayıp ovadakilere postalayacaksın.

Onlar da gelen metinleri sanki birer “peygamber kelâmı” gibi tekrarlayacaklar. Bunun da adı bağımsız Kürt siyaseti olacak!

Sevgili Dostlar, buradan siyaset falan çıkmaz. Ancak, gayrı ciddi laf kalabalığı çıkar. Bu kafa ile, BDP’nin yeni yapılacak anayasa çalışmalarına katkı sunması maalesef mümkün değildir. Dağdakiler, “hayal âleminde” yaşadığı ve ovadakiler de onlara “peygamber muamelesi” yaptıkları sürece barış falan da olmaz. Yukarıda açıklamaya çalıştığım şartlar değişmediği sürece, artık Kürt sorunu hakkında yazı yazmak içimden gelmiyor. Benden paso!

"... bazen kendimi hızlı giden bir trenin camından dışarıyı seyreden ve gördüğü bazı imajları ancak aklında tutabilen şaşkın bir turist gibi hissediyorum... Bu kadar hızlı toplumsal ve fiziksel değişim yaşamış bir ülkede her şeyin biraz "eksik kalması" veya eskilerin deyimi ile "nâtamam" olması kaçınılmazdı. Ben de yazılarımda eksik kalan, üzerinde durulmayan, suskunlukla geçirtilen veya yeteri kadar tartışılmadığına inandığım meseleler üzerinde kalem oynatmaya karar verdim... Kitaba girmesini istediğim yazıları seçerken yazdıklarımı tekrar okudum. Üslup olarak, bir kısmını biraz duygusal, bir kaçını hayli sert, bazılarını eğlendirici ve itiraf etmem gerekir, çoğunu iğneleyici buldum. Burada "iğneleyici" sözünden kasıt, memlekette olup bitene biraz isyan eden veya sert bir biçimde eleştiren bir üsluptan bahsediyorum. İsyankâr duruşun veya sürekli itiraz hâlinin biraz da "zamanın ruhu" ile ilgili olduğunu düşünüyorum. Zamanın ruhu derken, söz kaçınılmaz olarak benim *Tarafa*taki köşemin İlginç Zamanlar olan başlığına geliyor... Çinliler, bir insanın dünyasının ve çevresinin sürekli alt üst olarak, hayatının allak bullak olmasını istedikleri zaman "ilginç zamanlarda yaşayasın!" diye beddua ederlermiş. Bendeniz, bu bedduanın bizler için de geçerli olduğunu düşünüyorum. İlginç zamanlarda yaşıyor olmanın, çok sık olarak insanda bir taşma veya kabına sığamama duygusu yarattığını çok iyi biliyorum. Çevremdeki yakın arkadaşlarımda da bu tip dalgalanmaları

izliyorum. Elinizdeki derlemedeki bazı yazıları bitirdikten sonra inanılmaz bir ferahlık duyduğumu hatırlıyorum. Mübalağa etmek istemem, yazı yazarak çok önemli bir iş yaptığımı da sanmıyorum. İşin sonunda, gazeteye yazılan yazının ömrü en fazla yirmi dört saattir. Fakat itiraf etmeliyim, "küçük köşenizde" yaptığınız itirazın, sizin gibi başka beddualı insanlara ulaşacağını bilmek insana ayrı bir keyif veriyor..."
Ayhan Aktar, İstanbul Bilgi Üniversitesi öğretim üyesi.

İNSAN VE TOPLUM DİZİSİ

KitapyAYINEVİ

ISBN 978-605-105-076-8

15,- TL